

PHILOTHEA

Sens

INTRODUCTIO
AD VITAM SPIRITUALEM,

AUTHORE

S. FRANCISCO DE SALES

EPISCOPO,

AC PRINCIPE GENEVENSI
Gallico idiomate conscripta ;

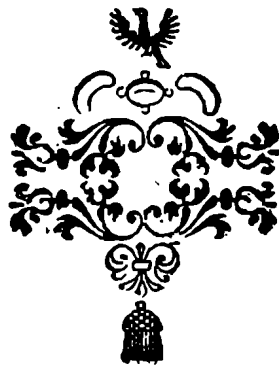
Subinde

IN LINGUAM LATINAM TRANSLATA

Per

D. MARTINUM MARTINEZ

MIDDELBURGENSEM.

TYRNAVIÆ,

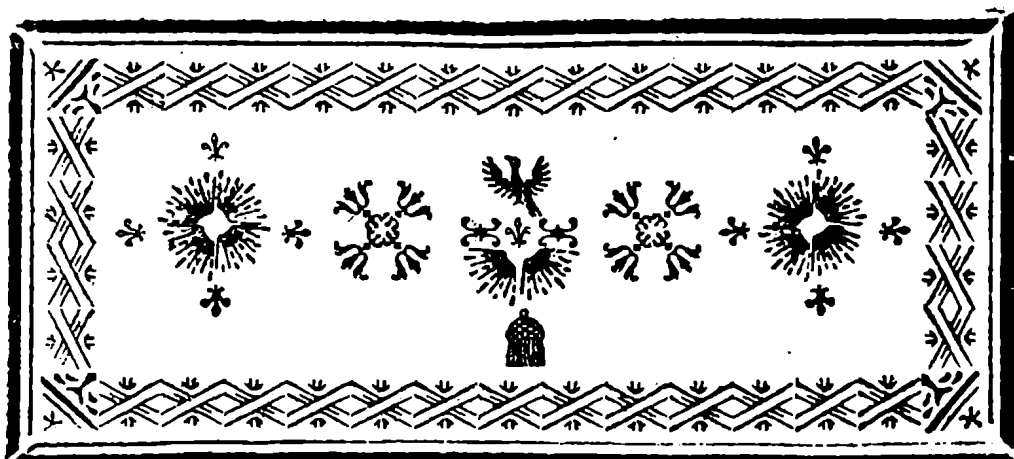
TYPIS COLLEGII ACADEM. SOCIET. JESU,
ANNO M. DCC. LXVI.

AD LECTOREM

*ibellum hunc Lector bene-
vole! duplici, materia nem-
pe, & Authoris nomine ti-
bi placitum confidimus. Materia
ea est, quæ cujusvis conditionis ho-
minibus (seu ii sanctioris vitæ in-
stitutum auspicentur, seu in eo jam
profecti sint) & commodi, & sola-
tii adferat plurimum. Author, Ma-
gnus ille Genevensium Princeps, &
Episcopus Sanctus Franciscus de Sa-
les; cujus sanctimoniam, eruditionem
sacram, & in animabus tractandis
dexteritatem, & alia complura, Spi-
ritu divino plena, comprobant opera,
ut: Tractatus de amore DEI, Con-
ferentiæ spirituales ad Sancti-Monia-
les sui Ordinis, Enchyridion Con-
troversiarum, Epistolæ ad varias
personas, &c. Neque vero scriptis*

*amplius, atque virtutum, earumque
summarum exemplis, Exemplum ipse
factus omnibus, refulsit; ut jam non
una Genevensium, sed universa etiam
Ecclesia de eo gloriatur. Hujus tan-
ti Præsulis exempla Lector benevo-
le! ut secteris, ejusdem in Libello
hoc vere aureo sacram institutionem
accipe, huicque nostro conatui fave,
ac vale!*

INTRODUCTIONIS

PARS PRIMA.

In qua monita quædam, & exercitia proponuntur, ex quorum præscripto, animam jam inde a primo vitæ spiritualis ineundæ desiderio, ad usque perfectum illius amplectendæ propositum conduci oporteat.

CAPUT I.

Vera devotio describitur.

AD devotum aspiras haud dubie charissima Philothea; quod enim Christiana sis, nosti eam virtutem esse, quæ divinæ Majestati longe gratissima. Sed, quoniam parvi, qui in rei alicujus initio admittuntur, errores postea in progressu ejusdem infinitum

excreſcunt, & in fine propemodum irreparabiles, & incorrigibiles ſunt; hinc ante omnia noris, oportet, quidnam ſit devotio, nam, quoniam una tantum eſt vera devotio, & plures falſæ, & vanæ, hinc niſi noris, quænam ſit vera, decipi, & errare poſſes, & impertinenti, & ſuperſtitioſæ alicui devotioni ſectandæ temetipſam ſine fructu impendere. Quasunque imagines, & vultus depingeret pictor Arelius, ad ſimilitudinem, atque effigiem mulierum, quas adamabat, eformabat; ſic ſibi quiſque devotionem pro paſſione, & imaginatione ſua depingit. Qui jejuniis addiſtus eſt, valde ſe devotum reputabit, ſi multum, & frequenter jejundet, licet intus nateat odio, & malevolentia, cumque non audeat linguam vino, ac nequidem aquæ præ ſobrietate intingere, illam ſanguini proximorum palam immergere, iis detrahendo, & calumniando non verebitur. Alius ſe devotum exiſtimabit, qui plurimas quotidie preces, & orationes decurrat, eſto exinde lingua illius in verba moroſa, querula, arrogancia, & injuria in domeſticos, & vicinos ſuos tota ſeſe effundat. Alius libenter admodum eleemoſynas in egenos, & inopes e crumena educit, benignitatem tamen, & amorem corde ſuo elicere, ac depromere nequit, quo inimicis ignoſcat. Erit & alius, qui quidem inimicis ſuis haud difficulter in-

ju-

jurias omnes dimittet, sed ut creditoribus suis satisfaciat, & cum iis rationes ineat, quam ægerrime in animum suum inducet; & nonnisi violenter, ac Judice compellente. Omnes hi, vulgo devoti habentur, revera tamen devoti non sunt. Milites Saulis Davidem in domo sua quærebant, at cum Michol statuat in lecto collocasset, eamque vestibus Davidis induisset, crediderunt illi Davidem ipsum ægrum in lecto decumbere. Sic permulti, actionibus, & operibus quibusdam externis, ad sanctam devotionem spectantibus, sese induunt, & palliant, & credunt homines illos vere devotos, & spirituales esse, cum revera, & a parte rei nonnisi simulacra quædam, & inania phantasmata devotionis sint.

Porro vera, vivaque devotio, Philothea, amorem DEI præsupponit, nec quid aliud est, quam verus quidam DEI amor: non tamen qualiscunque, & talis qualis amor: nam in quantum amor divinus animam nostram cohonestat, & venustat, dicitur gratia, divinæque ejus Majestati acceptos nos reddit: in quantum vero vires ad benefaciendum nobis confert, vocatur charitas: verum cum jam ad eum perfectionis gradum pertingit, ut nos non solum benefacere, verum etiam sollicitè, diligenter, frequenter, promptèque operari faciat, tum

demum devotionis appellatur nomine. Struthiones nunquam subvolant, & gallinæ non nisi admodum graviter, & demisse, & rarissime; sed aquilæ, columbæ, hirundines, & sæpe, & celeriter, & sublime evolant. Pari modo, peccatores nunquam ad DEUM sursum evolant, sed omnis eorum libratio, & studium in terra, circa terram, & propter terram suscipitur. Probi vero homines, qui scilicet nondum ad devotionem pervenere, ad DEUM quidem per opera sua bona subvolant, attamen raro admodum, tarde, & graviter. At qui vere devoti sunt, frequenter, expedite, & sublime in DEUM evolant. Ut concludam ergo, devotio aliud non est, quam quædam agilitas, & vivacitas spiritualis, cujus adminiculo charitas suas in nobis actiones (aut potius nos per illam) prompte, affectuoseque exequitur, & operatur. Et sicuti ad charitatem spectat, ut omnia DEI mandata in genere, & universaliter nos adimplere faciat, ita ad devotionem pertinet, nos ad eadem prompte, seduloque adimplenda excitare, & inducere. Quamobrem, quisquis omnia DEI præcepta non prout oportet, observat, nec bonus, nec devotus haberi potest: etenim ut bonus quis sit, charitatem habeat, oportet; & vero devotis præter charitatem, eximia quædam
ad

ad opera charitatis exequenda vivacitas, & promptitudo necessaria est.

- Quoniam vero devotio in certo quodam eminentis charitatis gradu sita est, hinc ipsa non solum promptos, expeditos, & diligentes in omnium DEI mandatorum observatione nos reddit; verum etiam præter hoc, ad quam possumus plurima bona opera prompte, magnoque cum affectu exequenda nos excitat, esto ea nullatenus de præcepto sint, sed tantum de consilio, aut divinitus nobis inspirata. Nam quemadmodum qui recenter admodum e morbo quodam gravi convaluit, ingreditur quidem tantum, quantum necessitas ipsa exigit, sed lento, & gravi passu: eodem modo peccator, qui jam nuperime ex iniquitatis suæ morbo convaluit, incedit quidem quantum Deus eum incedere jubet, usque dum perfectionem attingat: tunc namque ad instar optime valentis, & vegeti in divinorum mandatorum via non modo incedit, sed & currit, & saltitat; quin & ad ipsas consiliorum, & inspirationum cœlestium semitas transit, in iisque alacer currit. Itaque charitas, & devotio non plus inter se differunt, quam ignis, & flamma, quod charitas, cum spiritualis quidam ignis sit, quando vehementer inflammata, & accensa est, dicatur devotio, adeo ut devotio ad charitatis ignem aliud non addat præ-

ter flammam, quo charitatem & alacrem, & promptam, & diligentem non modo ad Divina mandata observanda, verum etiam ad consilia, & inspirationes cœlestes exercendas, reddat.

C A P U T I I.

Devotionis proprietas, & excellentia.

Qui Israelitas a terræ promissionis ingressu deterrebant, dicebant, terram illam hujusmodi esse, ut suos ipsa habitatores devoraret; id est, cœli ejus clima immite, & insalubre esse, nemo ut sub eo diu posset vivere; atque ex altera parte incolas ejus adeo esse feros, & barbaros, ut invicem, & locustas devorarent. Ad eundem modum mundus, charissima Philothea, sanctam devotionem pro viribus, & quantum potest, denigrat, sugillat, & traducit; dum eos, qui devoti sunt, vultu esse fingit tetrico, lurido, tristi, ac nubilo, ipsamque devotionem melancholicos quosdam, & intolerabiles humores causare comminiscitur. Sed, quemadmodum Josue, & Caleb tum temporis palam protestabantur, terram promissionis non modo bonam, & amœnam esse, sed & possessionem illius jucundam, & delectabilem fore: sic & S. Spiritus per os omnium Sanctorum, & ipse Redemptor suomet ore
no-

nobis declarat, vitam devotam, & suavem, & felicem, & jucundam esse.

Videt quidem mundus devotos injurias tolerare, morbidis, & ægris ministrare, pauperibus stipem conferre, vigilare, iram suam compescere, passiones suppressere, & suffocare, sensibilibus voluptatibus ultro abstinere, & has aliasque id genus actiones obire, quæ natura, & qualitate sua asperæ sunt, & rigorem includunt; ad interiorem, & cordialem devotionem omnia hæc opera suavia, dulcia, & facilia reddentem minime videt. Considera apiculas in thymo, & circa thymum volitantes; vide, ut ex eo succum quemdam amarissimum exsugant, sed eum, mox in mel, quod hæc earum natura sit, convertant. Multum quidem fateor, o mundane! devotæ animæ suis in mortificationis exercitiis amaritudinis sentiunt, sed eadem obeundo ipsam paulatim in dulcedinem, & suavitatem transire faciunt; sic olim ignes, flammæ, & enses Martyribus flores, & fragrantissima aromata videbantur, quod devoti essent. Si ergo atrocissimis tormentis, quin & ipsimet morti adferre, & addere dulcedinem, eaque veluti condire devotio potest, quid in ipsis virtutis actionibus non faciet?

Immaturos fructus dulcorat saccharum, maturorum vero cruditatem, & malignitatem corrigit, ac tollit. Devotio porro rerum
rum

rum spirituale saccharum est, utpote quæ & a mortificationibus amaritiem, & a consolationibus damna aufert; a pauperibus tristem murmurationem, a divitibus arrogantiam, desolationem, & mœstitiā ab oppresso, insolentiam a fortunæ filio, tristitiā a solitariis, dissolutionem ab eo, qui inter homines conversatur: in hyeme ignis vicem supplet, in æstate roris: novit & abundare, & penuriam pati: facit, ut æque profit honor, ac contemptus: voluptatem simul ac dolorem pari prope semper vultu excipit, & mirabili nos suavitate, & gaudio adimplet.

Confidera, quæso, scalam Jacob (quæ vera vitæ devotæ imago est) duo ejus latera & longurii, inter quæ ascenditur, & quibus gradus scalares annexi sunt, orationem, quæ amorem DEI impetrat, & sacramenta, a quibus is dari solet, repræsentant. Gradus porro aliud, mea sententia, non sunt, quam diversi charitatis gradus, per quos de virtute in virtutem proceditur, tam per actionem ad proximo auxiliandum, & opitulandum descendendo, quam per contemplationem ad morosam DEI unionem ascendendo. Vide jam, obsecro, eos, qui in hac scala versantur; homines certe sunt, Angelica habentes corda, aut Angeli corpora habentes humana: non sunt quidem ætate juvenes, sed esse videntur, quod spirituali vigore, & agilita-

litate pleni sunt, alas habent ad volandum, ac per sanctæ orationis libramentum ad DEUM sese elibrant, pedes porro habent, ad cum hominibus per sanctam, & dulcem conversationem ambulandum, vultus eorum, vividi, & alacres sunt, quod omnia mira cum lenitate, & serenitate animi suscipiant, crura, brachia, & capita ipsorum nuda, omnium patent aspectibus, eo quod cogitationes, affectus, & opera ipsorum nullum alium habent scopum, & intentionem, quam ut soli DEO placeant, reliqua vero corporis pars tecta, & vestita est, sed veste pulchra, & levi, quod mundo hoc rebusque mundanis utantur quidem, sed modo quodam prorsus puro, & sincero, dum nonnisi obiter, & velut per transennam utuntur eo, quo ratione status, & conditionis prorsus carere nequeunt. Tales omnino sunt homines devoti. Devotio ergo (mihi credas velim, charissima Philothea) omnium dulcedinum est dulcissima, & virtutum universarum regina. Est namque ipsa charitatis perfectio, si enim charitas lac sit; devotio ejus est cremor: si illa planta sit; devotio ejus est flos: si illa gemmæ, ac lapis pretiosus, devotio ejus est fulgor, & jubar: si illa balsamum & aroma, devotio ejus est fragrantia, & odor suavitatis, homines confortans, ac vegetans, Angelos autem lætificans.

CAPUT III.

*Devotio omnigenæ hominum vocationi,
statui, & professioni convenit.*

IN ipsa rerum creatione plantis mandavit creator D E U S, ut una quæque fructum ferret secundum genus suum: ita Christianis, qui vivæ Ecclesiæ suæ plantæ sunt, imperavit, ut quisque devotionis fructum pro qualitate, statu, & vocatione sua proferret. Diversimode, inquam, devotio est exercenda, a nobili videlicet, & a mechanico, a famulo, & a principe; a vidua & puella innupta, ac conjugata. Imo ne hoc quidem satis est; sed & ipsa devotionis praxis, viribus, negotiis, & officiis cujusque in particulari est accommodanda. Dic mihi, obsecro, Philothea mea, consentaneumne foret, si Episcopus, Carthusianorum instar, solitudinem consecrari vellet; si conjugati non magis de peculio suo adaugendo solliciti essent, quam Capuccini; si Religiosi in morem mechanicus totos dies in templo ageret; & Religiosus vice versa, ad omnes casus & eventus, qui proximi necessitatem, & utilitatem concernerent, Episcopi exemplo, semper esset expositus; an non devotio hæc ridicula, inordinata, & intolerabilis foret? Hic tamen error, & absurditas sæpissime occurrit; & hinc mundus, qui devotionem veram ab eo-

rum,

rum, qui se putant devotos esse, indiscretionem non discernit, aut saltem non vult discernere, devotionem carpit, & sugillat; quæ tamen harum inordinationum nequit esse causa.

Nequaquam, mea Philothea: etenim, devotio, siquidem ea vera, & sincera est, nihil omnino destruit, sed cuncta perficit, & consummat; & si quando legitimæ alicujus vocationi, ac statui contrariatur, & adversatur, haud dubie falsa est. Apis ita suum e floribus mel, teste Aristotele, colligit, ut eos minime lædat, aut destruat, tam eos integros, intaminatos, & recentes relinquens, atque eos reperit. Melius vero id præstat vera devotio: nam adeo nullum vocationis, aut negotiorum genus destruit, ut ea etiam exornet, ac condecoret. Nam ut quælibet gemmæ melli impositæ; pro suo quæque colore, fulgentiores, & rutilantiores fiunt; sic in sua quisque vocatione acceptior fit, & perfectior, si devotioni illam jungat. Per hanc fit enim, ut familiæ cura longe reddatur quietior, mutuus inter maritum, & uxorem amor sincerior, obsequium Principi debitum fidelius, & omnes, quotquot sunt, occupationes suaviores, & meliores.

Error proinde est, quin & hæresis, devotionis exercitium a cohortibus militaribus, ab officina opificum, ab aulis principum,
a fa-

a familia conjugatorum velle excludere: fateor quidem, charissima Philothea, devotionem, quæ pure contemplativa, monastica, & Religiosa est, hisce in officiis, & statibus minime exerceri posse: at præter triplex hoc devotionis genus, sunt & aliæ multæ ad eos, qui in statibus secularibus vivunt, perficiendos peraccommodæ. Testes rei hujus in veteri quidem Testamento sunt Abraham, Isaac, Jacob, David, Job, Tobias, Sara, Rebecca, Judith; in novo vero S. Josephus, Lydia, & S. Crispinus perfecte devoti suis in officinis fuere; S. Anna, Martha, Monica, Aquila, & Priscilla in rei suæ familiaris, & domesticæ cura; SS. Cornelius, Sebastianus, Mauritius inter arma, & gladios; Constantinus, Helena, S. Ludovicus, B. Amadeus, S. Eduardus suis in foliis regalibus. Imo vero plurimi in media solitudine, quæ tamen perfectioni comparandæ adeo optabilis est, devotionis jacturam fecerunt, & vice versa permulti, in ipso negotiorum strepitu, & medios inter homines, inter quos perfectio, si qua sit, destruenda, & minime provehenda, videtur, eam conservarunt. Sic Loth, inquit S. Gregorius, qui impia in urbe adeo honeste vixerat, in solitudine tam fœde corruit, seque incestu polluit. Ubicunque locorum ergo sumus, ad vitam perfectam aspirare & debemus, & possumus.

C A P U T I V.

Ad devotionem auspicandam, & aliquem in ea progressum faciendum, directore, & conductore opus est.

TObias filius, jussus a parente in Rages proficisci; *Viam*, inquit, *per quam pergatur illuc non cognosco*, cui pater: *Perge, & inquire tibi aliquem fidelem virum, qui eat tecum.* Idem tibi dico, mea Philothea. Serione vis ad devotionem tendere? Quære tibi virum aliquem honestum, & fidelem, qui te dirigat, & conducat. Hoc omnium monitorum & consiliorum primum, ac præcipuum est: & quantumcunque (ajebat prius ille Doctor M. Avila) Dei voluntatem exquisieris, nunquam tamen eam tam certo, indubitateque reperiēs, ac per humilis hujus obedientiæ viam, quam omnes, quotquot olim fuere devoti, & servari ab aliis præcepere, & ipsimet etiam servarunt, & usurparunt. Beata Mater Theresia, viso Catharinam Cordubensem magnas, & intensas quasdam austeritates subire, in his eam, dissuadente licet Confessario, qui id fieri vetabat, imitari maximopere cupiebat, utque illi hac in parte morem minime gereret, tentabatur. Sed Dominus illi postea in visione ait: Bona, & tuta via incedis filia. Viden pœnitentiam, quam illa subit? Ego ve-

ro pluris tuam facio obedientiam. Unde etiam ita erga virtutem hanc ipsa afficiebatur, ut, præter obedientiam, quam suis debebat Superioribus, aliam in particulari voveret, viro cuidam perito, & prudenti præstandam, illius directionem, consilia, & monita in omnibus secuturam se promittens. Unde etiam magnam in se exinde consolationem sensit. Sic quoque post, & ante illam plurimi virtutum sectatores, quo melius Deo se subicerent, suam servorum ejus voluntati subjecere, quam S. Catharina Senensis præxin suis in Dialogis mirifice dilaudat, & commendat. Sic pia illa Regina Elisabetha, insigni cum obedientiæ exemplo, se in omnibus subjecit directioni, & arbitrio Doctoris M. Conradi. En tibi quoque unum e monitis, quæ magnus Rex Ludovicus ante mortem filio suo præscripsit: *Sæpius peccata tua confitere; confessorium tibi selige idoneum, qui probus sit, & prudens, & qui, quæ facienda, & cavenda sunt, libere certeque tibi possit proponere.*

Amicus fidelis, inquit Sapiens, *protector fortis, qui autem invenit illum, invenit thesaurum. Amicus fidelis medicamentum vitæ, & immortalitatis; & qui metunt Dominum, inveniunt illum.* Divina hæc verba immortalitatem præcipue respiciunt, ut vides, ad quam comparandam, amicus hic fide-

fidelis, qui suis instructionibus, & consiliis actiones nostras dirigat, itaque a cacodæmonis insidiis, & versutiis nos protegat, ante omnia maximeque nobis habendus est. Erit autem hic nobis velut thesaurus quidam sapientiæ, in nostris afflictionibus, pressuris, & lapsibus: medicamenti item loco, ad animos nostros in ægritudinibus, & morbis spiritualibus sublevandos, & consolandos: tuebitur ille quoque nos a malo, bonum vero nostrum reddet melius, & si qua nobis infirmitas, & ægritudo adveniet, efficiet, ne illa nobis ad mortem sit; nam remedium eadem adhibendo, ipsam a nobis auferet. At, quis amicum hunc inveniet? Resp. Sapiens. *Qui metuunt Dominum*, id est; humiles, qui sui in spiritu profectus quam maxime cupidi sunt. Cum ergo tanti tua, Philothea, referat aliquem in sancta hac devotionis via ductorem, & directorem habere, & sequi, DEUM quam ferventissime roga, aliquem tibi suppeditet, qui secundum cor tuum sit: & certa esto, aliquem tibi ab eo submittendum; nam esto, etiam Angelum de cœlo submittere deberet, sicuti Tobia juniore submisit, bonum aliquem certe tibi & fidelem ducem submittet.

Porro hic tibi semper instar Angeli sit oportet; id est, postquam eum inveneris, noli eum simpliciter, & unde ut hominem

considerare, nec tam ipsi, ejusque scientiæ humanæ confide, quam Deo, qui tibi haud dubie aderit, & per hunc hominem ut organum, & instrumentum suum tibi loquetur, ea illius menti, & ori indens, quæ ad salutem, bonum, & incolumitatem tuam erunt necessaria; adeo ut ei, ceu Angelo de cœlo delapso, ut te eodem deducat, auscultare debeas. Age ergo cum eo aperte, candidè, & in omni sinceritate, & fidelitate, ei clare, & sine ulla duplicitate, & dissimulatione, quodcunque bonum, & malum tuum patefaciendo. Hac quippe ratione bonum tuum explorabitur, & magis assecrabitur; malum vero tuum emendabitur, & corrigetur, in afflictionibus quoque tuis alleviaberis, & corroboraberis, in consolationibus autem moderata eris, & ordinata; summam in eo colloca fiduciam, quam tamen sacra quædam comitetur reverentia, adeo ut nec nimia reverentia imminuat fiduciam, nec fiducia impediatur reverentiam. Tali cum circumspeditione, & reverentia illi fide, cum quali filia fidit patri, & ea cum fiducia illum reverere, qua filius matrem. Denique amicitia hæc debet esse fortis, & suavis, tota sancta, tota sacra, tota quoque divina, & spiritualis.

Quamobrem inter mille tibi selige unum, ut ait M. Avila, ego vero dico, inter decem

cem millia : pauciores enim , qui ad hoc munus idonei sint , reperire est , quam dici queat. Plenus porro is sit oportet charitate , scientia , & prudentia : harum partium una si ei defuerit , res periculo non vacat : sed iterum tibi dico , & repeto , postula illum a DEO , & ubi jam eum obtinueris , & invenisti , divinæ ejus Majestati gratias age , constans esto , nec alios tibi quære , sed simpliciter , & fiducialiter procede , sic enim iter tuum prosperabitur.

C A P U T V.

Ab animæ purgatione incipiendum est.

FLores , inquit sponsus , apparuerunt in terra nostra , tempus putationis advenit. Quinam sunt animarum nostrarum flores , Philothea , nisi bona desideria ? Quæ statim ac apparent , falcula in manus accipienda est , qua omnia opera mortua , & superflua a conscientia nostra rescindantur. Puella alienigena Israelitæ nuptura olim , captivitatis suæ vestem exuere debebat , ungues rescindere , & cæsariem radere : sic & anima , filii DEI sponsa esse desiderans , veterem hominem exuat , & novum peccato relicto induat , exinde omnigena impedimenta , ab amore DEI ipsam avocantia rescindat , & abradat , necesse est. Sani-

tatis nostræ principium est, a malignis, & peccaminosis humoribus expurgari. Apostolus Paulus unico momento perfecta quadam purgatione expurgatus est, uti & S. Catharina Senensis, Maria Magdalena, S. Pelagia, & aliquot alii; at hocce purgationis genus omnino miraculosum est, & extraordinarium in ipsa gratia, sicuti mortuorum resurrectio in natura, adeo ut ad hujusmodi nos aspirare nefas sit. Purgatio vero, & sanatio ordinaria tam corporum, quam animarum nonnisi paulatim, & gradatim, ex uno profectu scilicet in alium descendendo, idque cum labore aliquo, & per otium peragitur.

Angeli in scala Jacobi visi, alas quidem habent; attamen non volant, sed ordinatim, & gradatim ex uno gradu in alium ascendunt, & descendunt. Anima, quæ e statu peccati ad devotionem ascendit, amore stimulatur; hæc autem dum exoritur, unico momento noctis tenebras non dispellit, sed paulatim. Sanatio (ut aphorismus medicorum docet) quæ paulatim, lenteque fit, semper multo est certior. Morbi enim animi, uti & corporis veniunt (ut ita dicam) equites, & cursitando, sed nonnisi pedites, & lento gradu recedunt. Hac ergo in re animositate, constantia, & patientia nostra opus est, mea Philothea. Ah!

qua

quam deploranda res est, quod animæ videntes se, postquam jam aliquantisper sese in devotione exercuere, adhuc permistis imperfectionibus obnoxias, & subjectas esse, inquietari, turbari, omnino dejici incipiant, parum ut absit, quin cœpta omnia simul deserant, & retro respiciant. Et vice versa, an non extremo in periculo illæ versantur animæ, quæ in oppositam partem tendentes, jam tum primo, quo purgari incipiunt, die ab omnibus imperfectionibus suis purgatas se arbitrantur; pene ante plane perfectas se esse ratae, quam perficiantur, & volare gestientes, antequam habeant alas; quam hæ in præsentī, Philothea, recidivæ, ac relapsus periculo versantur, quod sese nimis cito medici manibus subduxerint: *Ne surgatis*, suadet Propheta, *ante lucem*, sed *surgite, postquam sederitis*. Quare & ipse hanc doctrinam practicavit, & jam lotus, & emundatus, *amplius* & rursus *lavari* expetiit.

Purgationis animæ exercitium nonnisi una cum vita nostra finiri potest, ac debet. Non est ergo, quod ob imperfectiones nostras turbemur; perfectio quippe nostra consistit in eo, ut ipsas oppugnemus: oppugnare autem eas non possemus, nisi videremus; nec exsuperare, nisi ante oculos haberemus; victoria nostra in eo sita non est, ut ipsas

non sentiamus, at in eo, ut iis non consentiamus.

Porro iis consentire non est, ab iis subinde impeti, & vulnerari: nam ad humilitatem exercendam convenit nos interdum in spiritali hoc conflictu vulnerari, ac succumbere; at non ante sumus victi, quam aut vitam, aut animum amiserimus. Cæterum imperfectiones, & peccata venialia spiritua-lem nobis vitam eripere non possunt; etenim hæc non nisi mortali peccato deperditur. Hoc ergo solum curandum, ac videndum, ne animum illa nos despondere faciant.

Libera me Domine, aiebat Psalter, *a pusillanimitate*, & meticulositate, felices sane in hoc vitiorum conflictu sumus, dum semper victoriam referimus, dummodo certare, & configere tantum velimus.

C A P U T V I.

*De primo purgationis genere, quæ est
a peccatis mortalibus.*

PRima, quæ facienda est purgatio, est a peccatis, ea autem fit per sanctum Sacramentum poenitentiae. Proinde Confessarium tibi delige, quam potes dignissimum; deinde accipe unum e libellis, qui ad conscientias, quo rite confessio instituatur, adjuvandas compositi sunt, uti sunt Ludov. Granten-

tenſis, Vinc. Brunus, Franc. Arias, & Edm. Augerius, hos ſedulo pervolve, & per peccata, & ſingula puncta diſcurre examinando, in quibus deliqueris, & offenderis, ſcilicet jam inde ab eo tempore, quo primum ratione uti cœpiſti, uſque in præſens omne vitæ tuæ curriculum percurrento. Et ſi memoriæ tuæ diffidas, quaſi omnia retinere nequeas, ſcripto committe, in quibus te offendiſſe DEUM deprehendes. Ubi ergo peccaminofos, & malignos conſcientiæ tuæ humores jam hoc modo præparaſti, & in unum collegiſti, eoſdem ſerio deteſtare, & perquam ferre cor tuum poteſt maximam contritionem, & diſplicantiam a te elicere conare, quatuor illa peccati mala conſiderando, quod videlicet per ipſum DEI gratiam amiſeris, quantum eſt a parte tua, cœlum deſerueris, æternos inferni cruciatus in te accerſieris, æterno DEI amori renūciaris. Vides credo, Philothea, me de generali vitæ totius confeſſione loqui, quæ (ut verum fatear) non ſemper absolute hic neceſſaria eſt, tametſi interim norim, illam hocce in principio ſumme tibi utilem fore, unde eam tibi quam maxime conſulo. Sæpe namque contingit, ordinarias eorum, qui vitam communem, & vulgarem agunt, confeſſiones magnorum plenas eſſe defectuum. Etenim ſæpe fit, ut homo ſe ad eam

minime disponat, aut certe admodum parum, vel requisitam, debitamque contritionem non habeat: imo vero, non raro ad confessionem accedit cum tacita denuo ad peccatum redeundi (eo quod peccati occasionem evitare, ac vitæ emendandæ necessaria media usurpare detrectat) voluntate. Porro, in omnibus his casibus generalis confessio necessaria est, ac requiritur, quo anima tranquilletur, & in tuto collocetur. Ad hæc ipsa generalis confessio nos ipsos nobis patefacit, & quales sumus ostendit, ad salutarem de vita præterita confusionem, & erubescenciam provocat, misericordiam Dei admirari nos facit, utpote qui tam patienter nos expectavit; insuper corda nostra tranquillat, spiritum serenat, bona in nobis proposita excitat, Patri quoque nostro spirituali occasionem dat ad convenientia conditioni nostræ monita, & consilia nobis suggerenda, animum denique nobis addit, ut in post secuturis confessionibus fiducialiter ei nos ipsos declaremus, & patefaciamus.

Ergo de generali quadam cordis nostri renovatione, pro universali animæ nostræ ad DEUM omnipotentem conversione, idque per aggressionem, & susceptionem vitæ devotæ, loquendo merito tibi, o Philothea, hanc

hanc confessionem generalem consulere posse videor.

C A P U T VII.

De secunda purgatione, ab affectibus scilicet, & inclinationibus erga peccatum.

OMnes quidem Israelitæ re ipsa & de facto Ægypto egressi sunt, sed non omnes affectu, & voluntate: hinc cum in deserto agerent, plurimi ipsorum murmurabant, & dolebant, quod allia, & ollas carnum Ægypti non haberent. Sic & plurimi sunt poenitentes, qui defacto quidem peccatis egrediuntur, affectum tamen erga eadem non exuunt: id est, proponunt quidem, post-hac non amplius peccare, attamen quandam intra se amaritudinem, & dolorem sentiunt; quod detestabilius illis, quas peccatum involvit, delectationibus, & voluptatibus carere, & abstinere debeant, animus quidem eorum peccato renuntiat, ab eoque se subducit, interim tamen versus eam partem velut redeundo, sæpe prospectat, & affectu vergit, quemadmodum Lothi uxor Sodomam versus despectabat. Sic quippe abstinere peccato, sicuti ægroti melonibus, qui his ideo abstinere, quod medicus ipsis mortem, si comedant, comminetur; ipsi interim, quod abstinere debeant, inquieti sunt,
de

de eo loquuntur, inquirunt, num aliquo iis modo vesci liceat, ipsos saltem olfacere volunt, & beatos reputant eos, quibus eos comedere licet. Ad eundem modum hi debiles, languidi pœnitentes ad tempus quidem peccato abstinent, sed inviti, & reluctanter; hinc velent, sibi liceret peccare, modo possent damnationem evadere; quin & aliquo cum gustu, & sensu de peccato loquuntur, eosque læte agere existimant, & beatos reputant, qui ipsum admittunt. Qui vindictam de inimico suo capere statuit, confessionem instituens voluntatem quidem suam mutabit, paulo post tamen inter amicos suos agenti volupe ei erit de sua contentione apud eos loqui, dicetque, ni DEUM timuisset, hæc & illa sese facturum fuisse, ac legem Divinam quoad hoc offensas, & injurias condonandi punctum, difficilem, & arduam esse, & optare se, fas ut cuivis esset de injuriam inferentibus ultionem capere. Quis non videt, miserum hunc, etiamsi extra peccatum sit, erga ipsum tamen plane propensum esse, & affectu ferri, & licet re ipsa extra Ægyptum sit, appetitu tamen, affectu, & voluntate adhuc in ipsa hære, ad allia, & cepas, quæ ibidem comedere solebat identidem suspirando? Perinde ac mulier illa facit, quæ licet illicitos jam amores sit pertæsa, gaudet nihilominus ab amasiis ama-

amari, ambiri, & circumcingi. Hem! quam, qui hujusmodi sunt, in gravissimo periculo versantur!

Quod vero, Philothea, ad vitam devotam aspires, eamque consecrari gestias, non solum tibi ipsum peccatum deferendum, sed & animus ab omnibus a peccato dependentibus affectibus prorsus expurgandus est. Nam præterquam, quod periculum esset, ne in illud aliquando relabereris, infelices hi affectus jugiter spiritum tuum elanguidum redderent, itaque gravarent, & opprimerent, ut bona opera prompte, diligenter, & frequenter exequi non posset, in quo tamen, vera devotionis essentia, & substantia consistit. Porro animæ quæ quidem estatu peccati egressæ, hos tamen affectus, & languidas erga ipsum propensiones habent, persimiles sunt, meo quidem judicio, puellis pallidum vultum habentibus, quæ quidem in se ægrotæ non sunt, at omnes earum actiones sunt morbidæ: etenim comedunt sine sapore, dormiunt sine requie, rident sine animi hilaritate, & proserpunt potius, quam incedunt: sic hæ animæ bonum quod faciunt, eo cum spiritus languore, & animi lassitudine peragunt, ut a bonis suis exercitiis (quæ & numero pauca, & effectu exigua sunt) omnem gratiam auferant.

CAPUT VIII.

*Qua ratione secunda hæc purgatio insti-
tui queat.*

PRima, & præcipua ad secundam purgationem perveniendi ratio, est viva, & vehemens apprehensio mali illius, quod peccatum nobis adfert; per hanc enim apprehensionem ad profundam, & insignem quandam contritionem pertingimus. Nam sicuti contritio (dummodo vera sit) quantumlibet parva, accedente præsertim Sacramentorum virtute sufficienter nos ab omni peccato expurgat; ita dum eadem intensa, & vehemens est, ab omnibus, qui peccatum sequuntur, affectibus nos emundat. Exiguum alicujus odium, & rancor facit, ut animo quidem aversiore simus ab eo, quem odimus, nosque illius commercium subterfugere compellit: at si odium mortale, & violentum sit, non modo eum, quem odio prosequimur, fugimus, & detestamur, sed & omnium consanguineorum & amicorum ejus conversationem aversamur, & abhorremus, imo nequidem imaginem ejus aut aliquid ad ipsum spectans ferimus; ita, dum pœnitens peccatum suum non nisi levi, tametsi vera, contritione odit, proponit quidem non amplius peccare; at, cum potenti, & animosa contritione ipsum execratur, non tantum ipsum,

ipsum, sed & omnes ejusdem affectus, dependentias, conductus, & tendentias ad peccandum detestatur. Quocirca quantum possibile erit, nostra nobis est, Philothea, augenda contritio, & pœnitudo, ut etiam ad minimas usque peccati affinitates, & consanguinitates sese extendat. Sic S. Maria Magdalena sua in conversione ita omnem erga peccata, & delectationes, quas ex eis aliquando senserat, sensum, gultumque deposuit, ut nunquam exinde amplius de eo cogitarit. Et David agebat, se non solum peccatum, sed omnes ad *iniquitatem vias*, & semitas *odio habuisse*. Atque in hoc vera animæ rejuvenescentia, quam idem Prophetæ renovationi aquilæ comparat, consistit.

Ut autem ad hanc, quam dixi, apprehensionem & contritionem pertingas, in sequentibus te meditationibus serio exerceas, oportet: quæ si rite, debiteque exerceantur, non solum peccatum, sed & primarias quasque erga ipsum affectiones concurrente Dei gratia, ex animo tuo eradicabunt. Nam ad hunc eas usum, & finem præcipue, & expresse concinnavi. Tu vero eas consequenter, unam post aliam, uti eas assignavi, usurpabis, sed unam duntaxat qualibet die capiendo: quam mane, si fieri potest, institues (hoc enim tempus est ad quaslibet spiritus actiones, & exercitia peragenda maxime

me opportunum) eamque deinde per reliquum diei tecum ruminabis. Si vero nondum nosti, qua ratione te meditari oporteat, legito ea, quæ in secunda Operis huius parte scribentur.

CAPUT IX.

MEDITATIO PRIMA.

De Creatione.

I. Colloca te in DEI præsentia.

II. Illum ora, ut tibi inspiret cogitanda.

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA.

PRimo considera: nonnisi tot annos effluxisse, ex quo in mundo esse cœpisti, & ante quos in eo non eras; & esse tuum, merum fuisse nihil. Ubinam eramus, anima mea, ante illud tempus? Tanto jam tempore mundus duraverat, & steterat, nulla-que prorsus adhuc nostri erat mentio.

Secundo: DEUS ex hoc nihilo prodire te fecit, & eduxit, ut tibi daret id, quod es; non quod te opus haberet, sed duntaxat e sola sua misericordia, & bonitate.

Tertio: considera Esse, quod DEUS tibi dedit; est enim id primum Esse mundi visibilis, & vitæ sempiternæ, perfectæque cum divina Majestate unionis capax.

Af-

Affectus, & Proposita.

Primo, humilia te profunde coram DEO, & dic cum Vate Regio: *Ego velut nihilum ante te Domine*; & quomodo recordatus es mei, ut me crearis. Eras, o anima mea! in antiquum illud nihil absorpta, & etiamnum absorpta esses, nisi DEUS inde te eduxisset, & quid, quæso, in illo nihilo ageres?

Secundo: age DEO gratias, dicens: o quantum tibi, o magne, & benefice Creator! debeo, quod me in nihilo meo quære dignatus sis, ut me per misericordiam tuam faceres eam, quæ modo sum. Quid, quæso, unquam faciam, ut digne, & pro ut oportet, nomini tuo magno benedicam, & immensæ bonitati tuæ æquivalentes gratias agam?

Tertio: confunde te; sed eheu! Creator mi, adeo me tibi per amorem, & obsequium non univi, ut per inordinatos, & effrænes appetitus, & affectus malos plane me tibi rebellem ostenderim, a te recedens, & me subducens, quo peccato adhærerem, non magis bonitatem tuam honorans, & reverens, quam si Creator meus non exstitisses.

Quarto: dejice te coram DEO. Noris, o anima mea! Dominum tuum, esse DEUM,

ipse fecit te, non tu teipsam, opus manuum
tuarum sum Domine.

Quamobrem nolo posthac amplius in
memetipsa mihi complacere, utpotè quæ a
parte mea nihil sum. Quid superbis pulvis,
& cinis? Imo vero merum nihil, quid te
exaltas? Utque me humiliem, hoc, & hoc
facere volo, tales, & tales contumelias, vi-
lipendia, vituperia tolerare, vitam mutare,
Creatorem meum posthac sequi, & adhære-
re, meque ob id Esse, quod mihi dedit, fe-
licem & honoratam reputare, ipsum ad vo-
luntati ejus totaliter obsequendum impendens,
idque per media, quæ mihi suggerentur, &
{quæ a Patre meo spirituali sciscitabor.

CONCLUSIO.

Primo: gratias age Deo. Benedic anima
mea Dominum, & omnia quæ intra me sunt,
nomini sancto ejus: ejus namque bonitas e
nihilo me eduxit, & misericordia ejus crea-
vit me.

Secundo: offer. Offero tibi, Deus me-
us, ex toto corde meo id Esse, quod ante
mihi dedisti, ipsumque tibi dedico, & con-
secro.

Tertio: ora. Corrobora, & conforta
me, Deus, meus, in hisce affectibus, &
propositis meis, tu eos, o Sanctissima Vir-
go!

go! filii tui misericordiæ commenda, uti & omnes illos, pro quibus orare teneor, &c.

Pater noster, Ave Maria.

Oratione absoluta, paululum obambulando, parvulum devotionis fasciculum e considerationibus, quas perpendisti, tibi colligito, quem deinde toto diei tempore olfacias, & naribus velut admoveas.

C A P U T X.

MEDITATIO SECUNDA.

De fine, ob quem conditi sumus.

I. In DEI conspectu te constitue.

II. Eum precare, ut tibi cogitanda inspiraret.

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA.

PRimo: non ideo te Deus hoc in mundo constituit, quod in aliquo te opus haberet, quæ ei prorsus inutilis es; sed tantum ut suam in te bonitatem exerceret, suam tibi gratiam, & gloriam tribuendo. Idcirco tibi dedit intellectum, ad eum cognoscendum; memoriam, ut per hanc illius recordareris; voluntatem, ad eum amandum; imaginationem, ut hujus ope, & adminicu-

lo, illius tibi beneficia repræsentares; oculos, ad operum illius mirabilia contemplanda; linguam, ad eum laudandum, ac sic de reliquis facultatibus.

Secundo: cum hac de causa creata, & in hoc mundo collocata sis, omnes, quæ huic directe contrariantur, actiones rejiciendæ tibi sunt, & evitandæ, quæque ad finem hunc assequendum nihil omnino conducunt, ceu vanæ & superflue contemnendæ.

Tertio: considera mundi hujus, & mundanorum miseriam, ac cæcitatem, utpote qui de hoc ne cogitant quidem, verum ita vivunt, perinde ac si crederent, non ad aliud se conditos esse, quam ad domos construendas, arbores plantandas, & nugas agendas.

Affectus, & Proposita.

Primo: confunde te, suam animæ tuæ miseriam, & cæcitatem exprobrando; utpote quæ tanta antehac fuit, ut de his omnibus raro, aut fortasse nunquam cogitarit. Ah! (inquires) quid cogitabam, Deus meus, cum de te non cogitabam? Cujus rei recordabar, cum tui obliviscebam? Quid, quæso, amabam, cum te non amabam? Ipsa veritate, cheu! refici, & pasci debebam, & mera me implebam vanitate, mundo-

doque serviebam, qui tamen ad mihi serviendum factus est.

Secundo: vitam transactam detestare. Renuntio vobis, o vanæ, & inutiles cogitationes; abrenuntio vobis detestabiles, & frivolæ recordationes; repudio vos, amicitia infidæ, & perfidæ, obsequia amissa, & infelicia, gratificationes ingratae, & complacentia displicentes, & molestæ.

Tertio: convertere ad DEUM. Tu vero, o DEUS & Servator meus! posthac unicum cogitationum mearum objectum eris; & nunquam ullis cogitationibus, quæ tibi displiceant, animum meum sinam intendere; & memoria mea, quoad vivam, nihil nisi bonitatis tuæ tam benigne erga me exercitæ magnitudinem pervolvat. Tu eris unice cordis mei deliciae, & affectuum meorum dulcedo.

Itaque tales, ac tales nugæ, & inaniæ, quibus me applicabam; talia, & talia vana exercitia, quibus me integros dies impendebam; tales, & tales affectus, qui animum, & cor meum prorsus ad se rapiebant, posthac mihi horrore erunt: atque hunc ad finem his, & illis remediis utar.

C O N C L U S I O.

Primo: DEO gratias age, qui ad tam excellentem finem te creavit. Fecisti me Do-

mine propter te, ut gloriæ tuæ immensitate æternum fruar: quando vero eadem digna ero, & quando te, prout oportet, & officium meum exigit, benedicam?

Secundo: offer. Offero tibi amantissime Creator meus omnes hosce affectus, & proposita, idque ex tota anima mea, & toto corde meo.

Tertio: roga. Rogo te, Domine, ut suspiria, & vota mea tibi placeant, sanctamque benedictionem tuam animæ meæ impertias, ut hæc eadem adimplere possit, idque per sanguinis filii tui in cruce effusi meritum, &c.

Pater noster, Ave Maria.

Concinna fasciculum devotionis, ut supra.

C A P U T X I.

MEDITATIO TERTIA.

De Divinis Beneficiis.

P R Æ L U D I A.

I. DEO te præsentem siste.

*II. Eum roga, ut tibi cogitanda inspi-
ret.*

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA.

PRimo: considera dona, & beneficia corporalia, quæ Deus tibi dedit, quale ni-
mi-

mirum corpus, qualia ad ipsum sustentandum media, & commoditates, qualem sanitatem, quales consolationes ei licitas, quales amicos, qualia subsidia. Sed dum hæc consideras, considera simul tam multos alios, qui plures & digniores, quam tu sunt, & tamen hisce beneficiis destituuntur; horum namque alii corpus habent mancum, alii valetudinem infirmam, alii membra luxata, & fracta; alii opprobriis, contemptui hominum, & ignominiae expositi sunt; alii paupertate premuntur, te autem Deus adeo miserum, & abjectum esse noluit.

Secundo: perpende dona animi tui, & quam multi in mundo sint stupidi, furiosi, & insani: cur autem tu de horum numero non es? quia Deus tibi benefacere voluit. Quam multi item sunt, qui inter aggresstes, & summa in rerum inscitia sunt educati; Divina autem benignitas, & providentia disposuit, ut tu civiliter, & honeste educareris.

Tertio: perpende tecum Philothea beneficia spiritualia. Es namque de numero filiarum Ecclesiae, jam inde a pueritia sui notitiam Deus tibi tradidit, quoties te Sacramentorum suorum fecit participem? Quoties tibi inspirationes bonas, & illustrationes internas dedit? Quoties, quo vitam emendares, te coarguit, ac reprehendit? Quoties tua peccata tibi condonavit? Quoties e præ-

sentissimo pereundi, in quod te conjeceras, periculo te eduxit? Et omnibus illis annis transactis, an non vel aliquod otium, & commoditatem habuisti, ad in animæ tuæ bonis proficiendum? Vide ergo singillatim, & enucleate, quam tibi Deus benignus, & beneficus fuerit.

Affectus, & Proposita.

Primo: DEI bonitatem admirare, quam DEUS erga me bonus est, quam cor tuum, Domine, dives est in misericordia, & in benignitate liberale. Narremus in æternum, anima mea, quanta is nobis beneficia contulerit, & fecerit.

Secundo: tuam admirare ingratitude. At quid ego sum, Domine, ut tu mei memoriam habeas? Ah! quanta mea indignitas! beneficia tua pedibus quodammodo proculcavi, gratias tuas inhonoravi, iis ad supremæ tuæ bonitatis abusum, & contemptum usum; & ingratitude meæ abyssum, abysso gratiæ, & favoris tui ex adverso objeci.

Tertio: excita te ad gratitudinem. Eja ergo, cor meum, magno huic benefactori tuo noli esse infidele, ingratum, & perfidum; Quid? Nonne ex hoc momento DEO subjecta erit anima mea, qui in me tot mirabilia, & beneficia est operatus?

Quar.

Quarto: corpus itaque tuum, Philothea, ab his, & illis voluptatibus sequestra, & DEI e contra obsequio illud mancipa, utpote qui tanta illius causa præstitit: animam vero tuam ad illum cognoscendum, & agnoscendum applica, idque per talia, & talia exercitia, quæ ad hoc requiruntur. Et quæ sunt in Ecclesia ad tui salvationem, & DEUM amandum media instituta, studiose, & diligenter usurpa, hinc orationem frequentabo, & sancta Sacramenta, sanctum DEI verbum audiam, inspirationes, & consilia divina usurpabo.

C O N C L U S I O.

Primo: gratias age DEO, quod tibi jam eorum, quæ illi præstare teneris, nec non omnium beneficiorum ante receptorum, notitiam dederit.

Secundo: offer illi cor cum omnibus propositis tuis.

Tertio: precare, ut robur tibi det, ad eadem fideliter practicanda, idque per meritum mortis filii ejus; præterea B. Virginis, & omnium Sanctorum patrocinium implora.

Pater noster, Ave Maria.

Collige fasciculum spirituales, ut supra.

CAPUT XII.

MEDITATIO QUARTA.

De Peccatis.

P R Æ L U D I A.

*I Constitue te coram DEO.**II. Illum roga, ut tibi cogitanda inspiraret.*

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA.

PRimo: considera, a quanto jam tempore peccare incoeperis, & quantum jam inde a primo illo principio peccata in corde tuo multiplicata sint, & quomodo singulis diebus illa contra DEUM, temetipsum, & proximum, opere, verbo, desiderio, & cogitationibus adauxeris.

Secundo: revolve pravas tuas inclinationes, & quomodo eas sis secuta. Et ex hisce duobus punctis notabis, peccata tua, & culpas super capillos capitis tui, quin & super arenam, quæ est in littore maris, esse multiplicata.

Tertio: peccatum ingratitudeis erga DEUM separatim considera; quod nimirum est peccatum generale, se per omnia alia peccata diffundens, eaque infinities enormiora, & graviora reddens. Vide ergo, quotnam
tibi

tibi Deus beneficia præstiterit, te vero omnibus contra donatorem, & collatorem tuum abusum esse, atque inprimis, quot sanctas inspirationes neglexeris, quot sanctos DEI instinctus inutiles, & frustraneos reddideris. Et (quod majus est) quoties Sacramenta tanta suscepisti, & ubinam sunt eorum fructus? Ubinam pretiosa illa monilia, quibus dilectissimus sponsus tuus te condecoraret? Omnia hæc sub iniquitatibus tuis tecta delituerunt. Qua etiam præparatione animi eadem recepisti? Perpende tecum hanc ingratitudinem, quod cum DEUS tam impense te consecratus sit, ad te salvandum, tu semper ab illo aufugeris, in interitum tuum properans.

Affectus, & Proposita.

Primo: ob miseriam, & indignitatem tuam erubescere, & confundere. Quomodo, o DEUS meus! in conspectu tuo comparere audebo? Eheu! non sum nisi mundi apostema, & ingratitude, & iniquitatis sentina, fieri potest, adeo me perfidum fuisse, ut ne unus quidem sensus meus, una quoque animæ meæ potentiarum fuerit, quam non inquinarem, violarem, corruperim; ac ne unus quidem vitæ meæ dies efflueret, quo non pravos affectus produxerim? Itane me Creatoris mei beneficia remunerari, & effu-

so

so Redemptoris mei sanguini respondere, & par pari referre oportebat?

Secundo: veniam roga, & ad Domini pedes te, perinde ac filius quidam prodigus, Maria quædam Magdalena, & tanquam mulier illa plurimis adulteriis infamis, abiciens dic: Miserere Domine indignissimæ hujus peccatricis, ah! vive compassionis fons, misereatur te misellæ hujus prævariatricis.

Tertio: vitæ emendationem propone. Non amplius, Domine! non amplius posthac me peccato tradam, & explicabo. Eheu! nimis quam multum ipsum hæctenus amavi; jam vero ipsum detestor, teque amplector, tibi, o Pater misericordiæ, volo vivere, & in te mori.

Quarto: quo præterita peccata deleam, ultronee; & animose me accusabo; & ne unum quidem relinquam, quod non expellam, & effugem.

Quinto: faciam, quidquid possum, ad fibras ejus e corde meo penitus evellendas, ac præsertim talium, ac talium, quæ mihi plus molestiarum inferunt, & maxime instant.

Sexto: quo autem melius id faciam, amplectar constanter omnia, quæ mihi suggerentur consilia, & monita, & nunquam satis me fecisse putabo, ad tam ingentes, & graves defectus reparandos.

CON.

C O N C L U S I O.

Primo: gratias age DEO, qui te usque in hanc horam tam patienter expectavit, & bonos hos affectus suggessit.

Secundo: cor tuum illi offer, ad eos opere exequendos.

Tertio: eum precare, ut tibi ad eosdem fideliter practicandos vires det, idque per meritum filii ejus: invoca quoque B. V. & Sanctorum patrocinium.

Pater noster, Ave Maria.

Collige fasciculum spirituales, ut supra.

C A P U T X I I I.

MEDITATIO QUINTA.

De Morte.

P R Æ L U D I A.

I. Constitue te in præsentia DEI.

II. Illius gratiam exposce.

III. Imaginare te præ morbi gravitate ad extrema redactam in lecto mortali decumbere, adeo ut nulla tibi spes evadendi affulgeat.

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA.

Primo: considera incertitudinem diei mortis tuæ. Semel te, o anima mea! ex hoc cor.

corpore emigrare oportebit. At quando hoc continget? In hyeme, an in æstate? In urbane, an rure? noctu? An interdiu? Improvisone? An expectato, & advertenter? An hoc emorbo? An morte casuali? Otiurne, ac tempus peccatorum confessionis instituendæ tibi erit, an non? Confessarium, aut Patrem tuum spirituales apud te habebis an non? Horum omnium, eheu! nihil certo scimus. Hoc duntaxat certum est, nos morituros, & semper opinato celerius, & citius.

Secundo : considera, mundum hunc, quod ad te spectat, tum finiendum, & illius tibi quidem nihil tunc amplius reliquum fore, illum ante oculos tuos invertendum, & tamen in se permanens. Et vere: etenim voluptates, vanitates, mundana gaudia, & vani affectus, tunc tibi ceu inania phantasmata, & evanidæ nubeculæ videbuntur. Ah miseria! quasnam ob nugas, & chimeras DEUM meum offendi! nam videbis tunc nos DEUM propter nihilum dereliquisse. Devotio, & bona opera e contra, tunc tibi valde desiderabilia, & dulcia videbuntur. Cur autem amœnam, & jucundam hanc vitam non sum secuta? Tunc quoque peccata, quæ exigua ante videbantur, montium instar vasta, & gravia videbuntur, & devotio vero tua nimis quam exigua.

Ter.

Tertio: perpende tecum magnum illud, & triste supremum vale, quod anima tua mundo huic inferiori dabit: Valedicet siquidem divitiis, vanitatibus, & inanibus sodalitiis, voluptatibus, lusibus, recreationibus, amicis item, & vicinis, consanguineis, filiis, marito, uxori, denique omnibus omnino creaturis; summa, etiam corpori suo: quod pallidum, horridum, luridum, deforme, & putridum relinquet.

Quarto: quam omnes satagent, & serio se accingent, ad exsangue illud corpus inde amovendum, & in terræ visceribus abscondendum; & illo jam sepulto, vix ullum amplius de te cogitaturum, nec amplius ullam tui memoriam fore, perinde atque tu vix unquam de aliis mortuis, dum viveres, cogitasti. Dicent quidem de te: *Requiescat in pace*; dein nihil amplius. Quam, o mors! digna es, quæ perpendaris! quam vero ipsa immitis, & implacabilis es!

Quinto: cogita animam corpore jam egredientem, viam suam ingredi, sive ad dexteram, sive ad sinistram. Ah! quonam abibit tua? Quamnam inibit viam? Non aliam certe, quam illam, quam in hoc mundo inire coepit.

Affectus, & Proposita.

Primo: ora DEUM, teque intra brachia ejus conjice. Tu me, quæso, Domine! pro die illa tremenda, in tuam protectionem, & tutelam recipe, fac obsecro, mihi horam illam felicem, & favorabilem; reliquæ vero omnes vitæ horæ potius mihi tristes sint, & amaræ.

Secundo: mundum despice. Cum horam nesciam, qua tu mihi, o munde! relinquendus sis, nolo posthac amplius tibi adhærere. Sinite me, quæso, charissimi amici, affines, & contubernales mei, vos posthac non alio affectu, & amicitia prosequi, quam sancto, qui in æterum durare queat, ad quid enim tali amicitia vobis uniar, & jungar, ut vinculum, & unionem ejus postea cogamur abrumpere?

Ad hanc horam ergo me præparare volo, & eam sollicitudinem, & diligentiam adhibere, quæ ad transitum illum feliciter faciendum requiritur. Conscientiæ meæ statum, quantum mihi possibile erit, in tuto collocare, & tales defectus emendare mihi propositum est.

C O N C L U S I O.

DEO Optimo Maximo ob hæc proposita, quæ tibi suggessit, gratias agito; Majesta-

statique ejus eadem offerro: eum quoque roga, ut mortem tuam felicem reddat.

Beatæ Virginis, & Sanctorum opem ad hoc implora.

Pater noster, Ave Maria.

Fasciculum myrrhæ hic tibi colligito.

C A P U T X I V.

MEDITATIO SEXTA.

• De Judicio.

P R Æ L U D I A.

I. Imaginare te coram DEO consistere.

II. Eum roga, ut cogitanda tibi inspirare dignetur.

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA.

PRimo: tandem post tempus, quod Deus mundi hujus durationi præfixit, evolutum, postque plurima signa, & horrenda præfagia, & prænuntia, quibus visis homines arescent præ horrore, & pavore; ignis instar diluvii super adveniens universam terræ superficiem ita comburet, atque in cineres rediget, ut nihil eorum, quæ jam in illa videmus, ab eo futurum sit immune, & excipiendum.

Secundo : post hoc flammarum, & fulminum diluvium, homines omnes (præter eos, qui jam resurrexere : e terra redivivi resurgent, & ad vocem Archangeli in valle Josaphat comparebunt ; sed quo eheu cum discrimine ? Nam hi quidem in gloriosis, & fulgidis ibi apparebunt corporibus, alii in fœdis, & horrendis.

Tertio : perpende Majestatem, in qua summus ipse Judex adveniet, omnibus enim Angelis, & Sanctis erit circumdatus, & ante se habebit crucem suam sole ipso rutilantior, quæ gratiæ signum erit bonis, indignationis, & rigoris improbis.

Quarto : supremus hic Judex terribili jussu suo, qui quam primum etiam executioni mandabitur, bonos sequestrabit a malis, illos quidem ad dextram suam, hos ad sinistram collocaturus. Æterna hæc separatio erit, & post illam nunquam amplius utraque hæc pars invicem videbunt, aut unum in locum convenient.

Quinto : sequestratione hac peracta, & libris conscientiarum apertis, liquido patebit hinc improborum malitia, & quo Deum contempnere, neglectus ; illinc vero proborum pœnitentia, gratiæ a Deo acceptæ effectus : adeo^{ut} nihil illic absconditum futurum sit. Quantam illi quidem, Deus bone!

ibi

ibi sentient confusionem, hi vero consolationem!

Sexto: perpende tecum supremam Judicis adversus reprobos sententiam: *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & Angelis ejus.* Quæ verba adeo gravia mature, & exacte tecum velim examines. *Ite*, inquit, est id verbum perpetuæ rejectionis, qua DEUS hujusmodi sceleratos a se rejicit, æternum eos a facie sua ablegans, & effugans. Dein, vocat eos *maledictos*: quam gravis, o anima mea! hæc est maledictio? maledictio est generalis, quæ omnia, quotquot sunt, in sese mala complectitur: maledictio irrevocabilis, quæ omnia tempora, quin & ipsam æternitatem involuit. Addit: *in ignem æternum*: considera, & intueri, o anima mea! longam hanc æternitatem. Quam, o æterna poenarum æternitas, terribilis tu es, & horrenda?

Septimo: contrariam, quæ in bonos ferretur, sententiam considera. *Venite*, inquit Judex (est hoc suave verbum salutis, quo DEUS nos ad se trahit, atque intra bonitatis suæ sinum recipit) *Benedicti Patris mei.* O chara, & optabilis benedictio! quæ omnem benedictionem complectitur. *Possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.* Hem! quantum hoc, Deus bone! bene-

ficiū est; nam regnum hoc nunquam habebit finem.

Affectus, & Proposita.

Primo: contremiscas, & paveas o anima mea! dum hæc recordaris. Quis, o DEUS meus! pro die illa securam me reddat, in qua columnæ cœli præ pavore contremiscent?

Secundo: peccata tua detestare, quæ sola te in horrenda illa die perdere, & damnare possunt. Jam me hic dijudicare volo, ut ibi non judicer: jam conscientiam meam examinare, meque condemnare, accusare, & emendare, ne me Judex in terribili illo die condemnet, quocirca jam confitebor, & salutaria, necessariaque consilia amplectar, &c.

C O N C L U S I O.

DEO gratias age, qui tibi modum, & occasionem suggessit salutis tuæ in diem illum assecurandæ, nec non tempus pœnitentiæ faciendæ concessit.

Cor tuum, ad illam faciendam illi offer.

Illum ora, gratiam tibi debite officio tuo fungendi concedat.

Pater noster, Ave Maria.

Collige fasciculum.

MEDITATIO SEPTIMA.

De Inferno.

P R Æ L U D I A.

I. Finge te coram divina Majestate constitutam esse.

II. Humilia te, ejusque opem implora.

III. In imaginatione tibi depinge urbem quandam tenebrosam, sulphure, & pice graveolenti undique ardentem, & civibus egredi ex illa non valentibus plenissimam.

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA.

Primo: damnati in infernali abyſſo perinde sunt constituti, atque in urbe illa infortunata, quam nobis depinximus, in qua ineffabilia in omnibus sensibus, & membris suis tormenta patiuntur, nam sicuti omnes sensus suos, & membra peccato impenderunt, ita & in omnibus membris, & sensibus poenas peccato debitas sustinebunt: oculi quidem, propter lascivos, & vetitos aspectus, horribili cacodæmonum intuitu, & inferni visione torquebuntur: aures vero, quod e rerum vetitarum, & improbarum auditione voluptatem ceperint, aliud quam comploratus, lamenta desperantium, indignationes non audient, & sic de cæteris.

Secundo : præter omnia illa tormenta sensuum esse aliud longe gravius ; ipsa inquam gloriæ cœlestis carentia , & amissio , a qua in æternum exclusi sunt , quamque nunquam videre dabitur ; si enim Absalon amabilis , & gratiosi vultus patris sui David carentiam exilio suo graviolem , & amariorcm duxit ; quam , DEUS bone , amarum , & triste erit suavi , & amabili vultu , ac conspectu tuo æternum privari.

Tertio : perpende inprimis , & quam maxime tormentorum tuorum æternitatem , quæ sola infernum reddit intolerabilem ; si enim vel pulex , qui in aurem irrepsit , si modicæ febriculæ æstus brevem noctem , longam , adeo , & molestam tibi videri facit , quam sane erit terribilis illa æternitatis nox , tot tormentis comitata ? Ex hac autem æternitate nascitur æterna desperatio , blasphemia , & infinita rabies.

Affectus , & Proposita.

Animam tuam perterrefac verbis illis : Poterisne , o anima mea ! habitare in æternum cum ardoribus illis sempiternis , & cum igne illo devorante ? Quid ? DEUMNE tuum in æternum deserere , & amittere cupis ?

Confitere , id te aliquando promeritam esse , & quidem toties , porro posthac aliam

viam inire volo, cur enim in abyssum illam descendam?

Ergo, hoc, & illo modo peccatum, quod solum mihi mortem hanc æternam adferre potest, evitare conabor.

Gratias age, teipsam offer, & precare, ut supra.

C A P U T X V I.

MEDITATIO OCTAVA.

De Cælo.

P R Æ L U D I A.

I. Constitue te in DEI præsentia.

II. Opem divinam implora.

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA:

PRimo: considera noctem quandam serenam, & stellis toto cælo collucentibus claram; & cogita, quam jucundum sit videre cælum tanta siderum multitudine, & varietate distinctum. Conjunge jam hujus noctis pulchritudinem cum pulchritudine sudi, & sereni cujusdam diei, adeo ut ipsa solis claritas apertum stellarum, & lunæ visum, non impediat; ac deinde apud temetipsam audacter dicito, omnem hanc pulchritudinem simul conjunctam nihil esse, si cum pul-

chritudine, & excellentia cœli comparetur. Ah! quam locus ille desiderabilis, & optabilis est! quam civitas ille pretiosa!

Secundo: considera civium, & beatæ illius civitatis incolarum nobilitatem, pulchritudinem, ac multitudinem, milliones illos millionum Angelorum, Cherubinorum, & Seraphinorum; copiam illam Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, ac sanctarum mulierum, quorum omnium numerus est innumerabilis. O quam societas illa beata, & felix est! quorum minimum videre delectabilius est, quam universum simul mundum, quid ergo erit, videre omnes simul? Sed, o Deus bone! quam illi felices sunt! semper quippe canunt suave amoris æterni canticum, semper in constanti lætitiæ, & non interrupto gaudio agunt, inexplicabilem sibi mutuo adferunt lætitiā, & beatæ, & indissolubilis cujusdam societatis consolatione fruuntur.

Tertio: cogita denique, quantum eorum omnium sit bonum, quod Deo fruantur, qui jucundissimo suo conspectu eos æternum beat, & recreat, atque inde quandam in animos eorum deliciarum, & gaudiorum abyssum instillat. Ecquod enim est bonum, suo semper Principi adesse? Sunt ibi quoque, sicut beatissimæ quædam aves in aere, cœloque divinitatis (a quo undequaque in-

cre.

credibilibus deliciis perfunduntur, & circumcinguntur) perpetuo volitantes, & cantilantes. Ibi quisque certatim, & sine ulla æmulatione, quam potest optime Creatoris sui laudes decantat, dicens: Esto in æternum benedictus, dulcissime, & supreme Creator, & Salvator noster, qui adeo nobis bonus es, tuamque gloriam nobis tam liberaliter communicas. Ipse quoque Deus vicissim reciproceque Sanctos suos omnes perpetua quadam benedictione benedicit. Benedictæ vos in æternum, charissimæ creaturæ meæ, quæ mihi in vita servivistis, meque in perpetuum tam magno cum amore, & animo laudabitis.

Affectus, & Proposita.

Primo: admirare, & lauda patriam hanc cœlestem, dicendo: quam pulchra es, charissima mea civitas Jerusalem, & quam beati omnes, qui habitant in te!

Secundo: animo tuo pusillanimitatem, & inertiam exprobra, quam hætenus prætulit, a gloriosæ hujus habitationis via usque adeo delectando. Ah! cur a summa felicitate, & beatitudine mea tam procul declinavi? Ah miseram me! propter voluptates ita insipidas, & leves, millies, & millies æternas, & infinitas illas delicias derelinqui. Quis mihi tunc animus fuit, ut bona illa

adeo desiderabilia contemnerem, quo adeo vanos, & contemptibiles appetitus, ac desideria exequerer?

Tertio: anhela nihilominus, magna cum animi intensione, ad requiem illam usque adeo deliciosam. At quoniam tibi, clementissime, & supreme Domine! gressus meos in viis tuis restituere jam & collocare placuit, nunquam amplius retrocedam, aut post tergum respiciam. Introeamus ergo, anima mea, introeamus in requiem illam infinitam; tendamus ad terram illam benedictam, quæ nobis promissa est, quid enim in Ægypto hac facimus? Ab illis ergo me rebus sequestrabo, quæ me ab hac via vel sevocant, aut ab ea ineunda retardant.

Faciam item hæc, & hæc, quæ me ad eandem conducant.

Gratias age, offer, & precare.

C A P U T X V I I.

MEDITATIO NONA.

Per modum electionis, & optionis
cœlestis gloriæ.

P R Æ L U D I A.

- I. Imaginare te DEO præsentem esse.*
- II. Humilia te coram illo, rogaque, ut tibi cogitanda inspiret.*

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA.

COnsidera, & imaginare, te in aperto campo solam cum Angelo tuo custode, uti olim junior Tobias in Rages Medorum proficiscens, agere, & versari, eumque tibi e terra sursum cœlum apertum cum omnibus voluptatibus, & deliciis, in meditatione de cœlo, quam jam instituisti, delineatis ostendere. Inferne vero, eum tibi infernum patentem cum omnibus iis tormentis, quæ in meditatione de inferno descripta sunt, demonstrare. Ubi ergo sic te coram Angelo tuo custode constitutam, & flectentem imaginata fueris:

Primo: cogita vere te mediam inter cœlum, & infernum constitutam esse, & tam illud, quam hunc, ad te admittendam patere pro electione, quam ipsa facies.

Se.

Secundo: considera, electionem alterutrius, quam quis hoc in mundo fecerit, æternum in altero duraturam.

Tertio: tamen si utrumque ad te admittendam pateat, prout quidem tu optionem factura es; DEUM tamen, qui paratus est aut hunc tibi dare ex iustitia, aut illud emiseri cordia sua, desiderare, ut cœlum eligas, quin & Angelum tuum custodem omnimode huc te propellere, mille tibi a Dei parte gratias, mille subsidia, quorum ope in cœlum ascendere possis, offerendo.

Quarto: Dominus noster JESUS Christus e summo cœlorum ea qua est benignitate te aspicit, & quam blandissime invitat dicens: Intra dilecta anima mea in requiem æternam, conjice te intra bonitatis meæ brachia, quæ immortales illas delicias ex amoris sui abundantia tibi præparavit. Contemplare quoque internis oculis tuis Beatissimam Virginem Deiparam, matrem te invitantem, ac dicentem: Eja! dilecta mea, noli filii mei delicias aspernari, & tot suspiria mea, quæ tui causa æternam salutem tuam una cum ipso cupidissime desiderans emitto, parum morari. Vide etiam Sanctos te studiose exhortantes, tot Sanctarum animarum milliones, te blande, amiceque invitantes, adeo nihil videre desiderantes, quam ut cor tuum cum suo aliquando conjunctum sit, quo
jun-

junctis animis DEUM in omne ævum dilaudetis, tibi que certo asseverantes, viam cœli non tam esse arduam, ac difficilem, quam eam mundus deineat, ac comminiscitur. Eja age, inquiunt, dilectissima: quisquis via devotionis (qua nos huc ascendimus) intime perspexerit, certe per delicias mundanis deliciis incomparabiliter suaviores, ad hasce nos delicias pervenisse comperiet.

Quinto: ex hoc jam, & in æternum te detestor inferne, tua detestor tormenta, & supplicia, infortunatam, & infelicem tuam detestor æternitatem, atque inprimis æternas illas blasphemias, & execrandas maledictiones, quas perpetim in DEUM meum evomis: & cor atque animam meam versus te, o pulchrum cœlum, æterna gloria, felicitas duratura, convertens, æternum, & irrevocabiliter domicilium, & habitaculum meum in pulchris, ac sacris domibus tuis, atque in sanctis, & desiderabilibus tabernaculis tuis feligo. Laudo, & benedico, DEUS meus! misericordiam tuam; & oblationem, quam mihi facere dignaris, admitto. Admitto, o JESU! Salvator meus, æternum amorem tuum, & acquisitionem loci, & domicilii alicujus, quam mihi in cœlesti illa Jerusalem comparasti, ratam habeo, & certe non propter aliud quid, quam ut te æternum amem, & jugiter benedicam.

Sexto : admitte favores, obsequia, & benevolentiam, quam Deipara Virgo, & Sancti tibi offerunt: promitte illis, contento cursu, & recta ad eos te properaturam. Manum quoque tuam ad Angelum custodem, ut te eodem conducat, extende, & animam tuam ad electionem hanc faciendam excita.

C A P U T X V I I I.

MEDITATIO DECIMA.

Per modum electionis, & optionis, qua anima vitam devotam sibi deligit.

P R Æ L U D I A.

I. Constitue te in DEI conspectu.

II. Humilia te coram ipso, ejusque opem postula.

CONSIDERATIONES, ET PUNCTA.

PRimo: finge te rursus cum Angelo tuo custode solam aperto in campo agere, & ad latus sinistrum videre te dæmonem in magno quodam throno elevato sedentem, plurimis spiritibus infernalibus stipatum, in circuitu autem ejus permagnam mundanorum hominum multitudinem, qui omnes capite denudato ipsum ut Dominum agnoscant, eique velut vasalli homagium præstent, hi
qui-

quidem hoc, illi illo peccato. Vide omnium horum infeliciū abominabilis hujus Regis clientum, & aulicorum agendi modum. Vide, ut alii quidem odio, invidia, iracundia rabient, & efferascent; alii se invicem occidant; alii, quo opes coacervent, sordidi, luridi, cogitabundi sint, & efflictim fatigantes; alii in vanitatem toti intendant, & semper recreationem, & voluptatem conſectentur, sed quæ inutilis, ac vana sit; alii denique in brutalibus suis affectibus, & appetitibus sordescant, perdantur, & velut computrescant. Vide, ut omnes hi requiem nullam habeant, nullo ferantur ordine, sed gestu, modoque incondito. Vide, ut se mutuo contemnant, & nonnisi ficto, simulatoque se invicem amore diligant. Videbis ergo hic calamitosam, & infelicem quandam rempublicam, cui maledictus hic Rex tyrannice præsit, ut non possis ejus commiseratione non tangi.

Secundo: ad dextrum vero latus conspice JESUM Christum crucifixum, Patrem suum intimo, & cordiali cum amore pro missis illis cacadæmonis clientibus deprecantem, ut tyrannico hoc egredi possint imperio, & eos e contra ad se vocantem, & invitantem. Conspice præterea ingentem piorum, & devotorum hominum multitudinem una cum suis Angelis custodibus ipsum circum-

cumstantium Considera quoque regni hujus devotionis pulchritudinem ; quam enim jucundum , & volupe est , videre turbam illam virginum , virorum æque , ac fœminarum liliis candidiorem , ac societatem illam viduarum , sacra quadam mortificatione , & humilitate plenarum ! Vide item illam multorum conjugatorum , tam amice , & jucunde , & tamen mutuo cum honore , inter se viventium (quod certe sine magna quadam dilectione fieri non potest) classem . Vide , ut devotæ illæ animæ domus suæ exterioris curam cum interioris conjungant , & amorem mariti cum amore sponsi cœlestis copulent . Oculos tuos per omnia circumfer , & in omnibus sanctum , suavem , & amabilem quemdam agendi modum , & schema notabis , & eos omnes Domini verbis quam attentissime auscultantes , universos porro ita affectos , ut eum in cordis sui meditullio infixum habere vellent .

Gaudent illi quidem , sed gaudio gratioso , charitativo , & optime ordinato . Mutuo sese diligunt , sed amore sacro ; & purissimo . Quotquot autem in devota hac turba angustiantur , & affliguntur , non multum propterea contristantur , aut a debito mentis statu , aut modestia dimoventur . Vide denique oculos Domini , ut ipse eos con-

so.

soletur, utque vicissim illi omnes simul ad ipsum aspirent.

Tertio: jam inde ex hoc quidem die satanam, & execrabilem, & detestandam ejus catervam per bonos affectus, & proposita, quos jam concepisti, deseruisti nondum tamen ad Regem JESUM pervenisti, nec beatæ, & sanctæ ejus devotorum societati te adjunxisti, sed semper inter utrumque ducem, & in medio te continuisti.

Quarto: Deipara Mater una cum S. Josepho, S. Ludovicus Rex, S. Monica, & aii plurimi eorum, qui in mundo vixere, te invitant, & animum addunt.

Quinto: Rex ipse crucifixus proprio te nomine compellans: *Veni*, inquit, *dilecta mea, veni, ut coronem te.*

E L E C T I O.

Primo: nunquam exinde amplius me o munde, & caterva abominabilis, sub tuis signis videbis. In perpetuum simul & semel vanitates, & insanias tuas falsas deserui. Abrenuntio tibi, o Rex superbiæ, Rex infelicitatis, spiritus internalis cum omnibus pompis tuis vanis, & cum omnibus operibus te detestor.

Secundo: ad te autem, o dulcissime JESU! æternæ felicitatis, & gloriæ Rex convertens me ex totis animæ meæ viribus te

amplector, ex toto corde te adoro, amodo, & in perpetuum te in Regem meum eligo, & inviolabili fide mea irrevocabile tibi homagium, & obsequium præsto, meque sanctarum legum, & præceptorum tuorum observantiæ, obedientiæque subjicio.

Tertio: te quoque o sanctissima Virgo! dilecta Domina mea, hodie in ducem eligo, sub signa tua concedo, tibi me specialem quandam venerationem, cultum, & honorem delaturam spondeo.

Tu autem, o sanctissime Angele custos! sacræ huic societati, & catervæ me præsentata, neque me deseras, usque dum ad beatum illud contubernium perveniam, cum quo in electionis meæ signum dico, & semper dicam: *Vivat JESUS, vivat JESUS.*

C A P U T X I X

Quomodo Confessio generalis instituenda sit?

HÆ sunt igitur, charissima Philothea, meditationes, proposito, & intentioni nostræ necessariae: quas ubi absolveris, & meditata fueris; intrepide in spiritu humilitatis, generalem tuam confessionem instituere incipe, hoc unum porro hic te rogo, ne ullo inani timore turberis, aut anxieris. Scorpio,

pio, qui nos feriet, dum ferit, venenatus est; at in oleum liquatus præstans est adversus proprium morsum, & aculeum antidotum, ac remedium. Peccatum non aliter probrosum, & infame est, nisi dum admititur, at in confessionem, & pœnitentiam jam conversum, honorabile, & salutare est. Contritio quippe, & Confessio tam sunt salutares, tamque bene redolentes, ut peccati turpitudinem eradant, & illius foetorem tollant. Simon Leprosus Mariam Magdalenam dicebat esse peccatricem, at non sic Salvator, nec jam de commissis peccatis, sed tantum de unguento, quod effudit, deque magnitudine charitatis ejus loquitur. Si vere humiles simus, Philothea, infinite nobis peccatum nostrum displicebit, quod Deus per ipsum offendatur; at ejusdem accusatio suavis nobis erit, & jucunda, quod per ipsum Deus honoretur. Alleviamentum quoddam in morbo est malum, quo premeris, medico minutim detegere, & aperire. Cum ergo ante Patrem tuum spirituales veneris, in monte te Calvariae agere, & sub JESU Christi crucifixi pedibus consilere fingito, ejus pretiosus sanguis undequaque effluit, & exuberat, ut te ab iniquitatibus tuis emundet, ac lavet. Nam tametsi ipsissimus Salvatoris JESU sanguis non sit, est tamen sanguinis ejus effusi meritum, qui pœ-

nitentes circum confessionalia abundantissime irrigat, lavat, & respergit. Bene igitur, ac sincere cor tuum adaperi, ut sic peccata per confessionem eodem egredi facias: nam quantum illa egredientur, tantum pretiosum passionis divinæ meritum illuc subingredietur, quo benedictione id repleat.

Verum simpliciter, candide, & sincere animi tui statum declara, & detege; & ubi semel rite confessa fueris, conscientiam tuam quiescentem, & tranquillam. Hoc facto, attende sedulo ad monita, & præscripta servi, & vicarii DEI, & dic in corde tuo: *Loquere Domine, audiat ancilla tua.* Et sane, o Philothea! DEUM in eo loquentem audis, & auscultas, cum ipse vicariis suis dicat: *Qui vos audit, me audit.* Accipe deinde in manus sequentem protestationem, qua contritionem tuam terminabis, & concludes; quam prius perpenderis, & consideraris, oportet, attente porro, & quam poteris affectuosissime, & cordialissime eam legito.

C A P U T X X.

*Authentica protestatio, ad propositum DEO
serviendi in anima sculpendum, & penitentia
actus concludendos.*

EGO subscripta, & coram DEO æterno,
atque universa curia cœlesti constituta,
post.

postquam immensam divinæ bonitatis misericordiam, quam in me indignissimam, & miserrimam creaturam exhibuit, dum me e nihilo creavit, hætenus conservavit, sustinuit, a tot periculis liberavit, totque beneficiis cumulavit, consideravi, atque imprimis postquam incomprehensibilem illam benignitatem, & clementiam perpendi, qua suavissimus ille Deus tam benigne me hætenus in meis iniquitatibus sustinuit, toties tamque amice bona mihi inspiravit, me invitans, ut vitam meam emendarem, ac tam patienter me ad pœnitentiam, & resipiscenciam expectavit, idque usque ad hunc N. ætatis meæ annum, etsi ego me ex opposito tam ingratam, perfidam, & infidam ei exhibuerim, ut & conversionem meam differendo, & ejus gratias negligendo, eum tam imprudenter, stolide, inconsulteque offenderim: postquam denique consideravi, me tametsi in die, quo sacrum baptisma recepi, tam feliciter, ac sancte Deo meo oblata, ac dedicata fuerim, quo ejus filia fierem, toties, & toties contra professionem tunc nomine meo factam, tam perfide, & indigne spiritum meum profanasse, & violasse, eum contra divinam Majestatem usurpando, & impendendo; jam tandem intra me ipsam reversa, & corde, ac spiritu coram justitiæ divinæ throno prostrata, me legitime, rite-

que criminis læsæ Majestatis divinæ accusatam, & convictam, & mortis, ac passionis JESU Christi ream, fateor, agnosco, & assero, idque ob peccata, quæ commisi, propter quæ illum mori, & crucis tormentum subire oportuit, adeo ut propterea digna sim, quæ in æternum peream, & damner.

Sed ad infinitæ Dei hujus æterni misericordiæ thronum me denuo convertens, postquam scilicet jam ex toto corde, & omnibus viribus meis præteritæ vitæ scelera sum detestata, supplex eorum veniam, remissionem, & indulgentiam, cum integra, & totali criminis mei abolitione, rogo, & deprecor; idque in virtute mortis, & passionis ejusdem Domini, & Redemptoris animæ meæ: qua, tanquam unico spei meæ fundamento nixa, sacram fidelitatis professionem, & sacramentum, Deo meo olim in baptismo nomine meo factam, rursus redintegro, ac renovo, diabolo, mundo, & carni renuntians, & pravas illorum suggestiones, vanitates, & concupiscentias, pro toto hujus vitæ, & totius æternitatis tempore detestans; meque ad benignum, & clementem Deum meum convertens, desidero, propono, decerno, & irrevocabiliter statuo, & modo, & in æternum ei servire, & diligere; & hunc ad finem ei spiritum me.

meum cum omnibus suis facultatibus, animam cum omnibus potentiis, cor cum omnibus affectibus, corpus denique meum cum omnibus sensibus suis do, offero, & dedico; promitto quoque, & spondeo, nulla me posthac amplius Esse mei portione, adversus divinam ejus voluntatem, & supremam Majestatem (cui me in spiritu sacrifico, & immolo) abusuram; ut sic illi in perpetuum, fida, obediens, & fidelis creatura sim, nunquam ut hoc meum propositum revocare, ac dictorum pœnitere velim. Sed, eheu! si forte, vel inimici suggestionem, vel ex aliqua infirmitate humana, aliquapiam in re huic meo proposito, & oblationi me contingeret contrarium facere, & contravenire; jam inde ab hoc tempore protestor, & propono, mediante Spiritus Sancti gratia, quamprimum ac percepero lapsum, resurgere, denovo me ad divinam misericordiam sine ulla mora, ac dilatione convertendo. Hæc mea est voluntas, mea intentio, & inviolabile, & irrevocabile propositum meum, quod sine ulla restrictione, aut exceptione, coram Deo meo, & in conspectu Ecclesiæ triumphantis, atque in facie Ecclesiæ militantis matris meæ, quæ hanc meam declarationem, & professionem audit, & excepit, in persona ejus, qui, velut illius minister, in hac actione me audit, & auscultat, profiteor,

& confirmo. Tu autem, o æterne, omnipotens, & optime Deus meus! Pater, Fili, & Spiritus Sancte, hoc in me propositum confirmare, & cordiale hoc, & interius officium, atque obsequium meum in odorem suavitatis admittere dignare. Et sicuti ejus faciendi animam, ac voluntatem mihi dignatus es inspirare, ita quoque, ut mihi robur, & gratiam ad ipsum perficiendum, & adimplendum concedere digneris, supplex te rogo. Tu, o Deus! es Deus meus, Deus cordis mei Deus animæ meæ, Deus spiritus mei: & ut talem te agnosco, & adoro, jam & in omnem æternitatem. *Vivat*
IESUS.

C A P U T X X I.

Conclusio prima hujus purgationis.

HAc protestatione jam facta, attende, & cordis tui aures aperi, ut absolutionis tuæ, quam ipsemet animæ tuæ Salvator, in misericordiæ suæ throno confidens in cœlo, coram omnibus Angelis, & Sanctis, eo ipso tempore, quo illius nomine Sacerdos hic in terra te absolvit, pronuntiabit, sententiam, ac verbum in spiritu excipias, & audias. Adeo ut omnis hæc Beatorum turba de tua felicitate congaudens, & exultans spirituale incomparabilis cujusdam latitiæ canticum
 can-

cantatura sit, atque universi pacis, & societatis osculum cordi tuo, jam gratiæ restituito, & sanctificato daturi sint.

En! charissima Philothea, mirabile quoddam pactum, quo nimirum felicem cum divina ejus Majestate conventionem, & contractum inis: nam teipsam ei dando, illam tibi acquiris, uti & teipsam; in vitam æternam. Aliud ergo jam non restat, quam ut calamum in manus accipiens, protestationis tuæ actum libenter, gratanterque obsignes, ac deinde altare adeas, ubi Deus vicissim tuam absolutionem, & promissionem, qua tibi cœlum suum promitter, obsignabit, & sigillabit, semetipsum per Sacramentum suum, ut signaculum sacrum super cor tuum jam renovatum ponendo. Hoc pacto anima tua, Philothea (ut mihi quidem videtur) & a peccato, & ab omnibus peccati affectibus expurgabitur. At quoniam hi affectus tum propter infirmitatem, tum propter concupiscentiam nostram, quæ mortificari quidem potest, at non mori, quam diu hic in terra vivimus, in anima facile repullulant, & renascuntur; consilia quædam, & documenta tibi dabo, quæ ubi rite observaris, & a peccato mortali, & ab omnibus ejusdem affectibus in posterum te præservabunt, ne quem id deinde unquam in corde tuo locum habeat. Et quoniam hæc ipsa documenta

etiam in perfectiore quadam purificatione locum habent; hinc prius quam illa tibi proponam, aliquid tibi de perfectione, ad quam te cupio conducere, volo proponere.

C A P U T X X I I.

*Affectus erga peccata venialia expurgandi,
& eliminandi sunt.*

QUanto dies fit clarior, & altius ascendit, tanto in speculo vultus nostri maculas, & nævos clarius conspiciamus: sic, quo internum Spiritus sancti lumen conscientias nostras magis illustrat, & illuminat, eo distinctius, & clarius peccata, inclinationes, & imperfectiones, quæ impedire nos possunt, quo minus ad veram devotionem pertingamus, inibi perspicimus. Et idem lumen, quod nos maculas has, & nævos videre facit, simul in nobis desiderium quoddam eisdem tollendi, nosque ab iis expurgandi excitat.

Ergo ejus adminiculo, charissima Philothea, habere te videbis in anima præter peccata mortalia, & affectus erga eadem (a quibus jam per exercitia superius assignata expurgata es) multas etiam inclinationes, & affectus erga peccata venialia. Non dico, te peccata venialia detecturam, & perspecturam, sed, affectus, & propensiones erga eadem.

dem. Porro magna est inter utrumque differentia: nam nunquam ex toto a venialibus puri, & mundi esse possumus, saltem ut diu in hac puritate vivamus, & maneamus; at possumus nullam erga venialia peccata propensionem habere. Etenim aliud est, semel aut iterum e quadam animi hilaritate, ac levitate in parvi momenti re mentiri; aliud, in mendacio sibi complacere, & erga hoc peccati genus affectum esse

Dico ergo jam animam expurgandam esse ab omnibus, quos erga peccata venialia habet, affectibus, id est: voluntatem in aliquo peccati venialis genere sponte permanendi, & perseverandi, voluntarie fovendam, non esse. Et certe nimis quam magna negligentia foret, & socordia sponte nostra rem adeo Deo displicentem (uti est continua ei displicere volendi voluntas) in conscientia nostra conservare velle. Quoniam omne peccatum veniale, quantumvis parvum displicet Deo, tamen usque adeo ei non displiceat, ut ob ipsum nos damnare, aut perdere velit, si vero veniale peccatum ei displiceat, voluntas certe, & affectus erga ipsum aliud non est, quam quoddam divinæ ejus Majestati displicere volendi propositum, fierine porro potest, ut anima timorata, & bona velit non modo Deo suo displicere, verum etiam displicere ei gaudeat?

Affectus hi, Philothea, devotioni directe contrarii sunt, uti affectus erga lethale charitati: etenim spiritus vires evigorant, & elanguidas reddunt, consolationes divinas impediunt, tentationibus ostium patefaciunt, & quamquam animam non occidant, eam tamen valde debilitant, & ægrotam reddunt. *Muscæ morientes*, ait Sapiens, *corrumpunt, & perdunt suavitatem unguenti*. Dicere vult, muscas, dum unguento vix insident, sed ipsum nonnisi obiter, & volitanter delibant, aliud non corrumpere, quam quod inde sumunt, adeo ut quod reliquum est, integrum maneat: at, cum in unguento confident, & manent, ipsum destruere, depravare, & insipidum reddere. Ad eundem modum peccata venialia cum in animam devotam incidunt; siquidem diu in ea non remaneant, non multum ei damni inferunt; at, si in illa per affectum, quem erga eadem concipit, diu remanent, unguenti, id est: sanctæ devotionis, suavitatem haud dubie ipsam amittere faciunt.

Aranæ apes non enecant, ipsarum tamen mel corrumpunt, & destruunt, ipsarumque favos telis suis prætextis irretiunt, ut suum illæ opus prosequi, & perficere nequeant, tum vero id obtinent maxime, cum in alveariis, & circa favos illæ commorantur, sic peccatum veniale animam quidem nostram
non

non occidit ; devotionem tamen corrumpit, pravisque habitibus, & propensionibus usque adeo animæ potentias intricat, ut charitatem illam promptam, in qua tamen ipsa sita devotio est, amplius exercere non possit. Intelligendum vero hoc est, quando veniale peccatum stabilem in conscientia nostra per affectum, quo erga ipsam afficimur, sedem figit. Nihil est, Philothea, parvum aliquod mendacium dicere ; nihil est in verbis, actibus, aspectibus, vestibus, ornamentis, luteis, tripudiis aliquantulum decori, ac debiti metas excedere ; dummodo statim, atque araneæ illæ spirituales in conscientiam nostram irrepere, eas expellamus, & eliminemus, uti apes araneas corporales ; at, si eas in cordibus nostris sedem figere permitamus, quin etiam eas libenter retinere, & ut multiplicentur, gaudeamus, statim & mel nostrum deperditum, & conscientia nostræ alveare virulentia infectum videbimus, & destructum. Sed iterum dico, & repeto, impar, & dissentaneum rationi est, animam generosam gaudere Deo suo displicere, & pro voluptate ducere illius inimicam, & adversariam constitui, desiderare denique velle id, quod iuli novit molestum, & inimicum esse.

CAPUT XXIII.

*Affectus erga res inutiles, & periculosas
effugandus, & pellendus est.*

Lusus, tripudia, convivia, comediarum, ex se & in sua substantia minime mala, sed indifferentia sunt; cum & bene, & male exerceri queant: tamen semper sunt in se periculosa, atque erga eadem affici etiam periculosius. Dico ergo, Philothea, esto, licitum sit ludere, tripudiare, ornare se, honestis interesse comœdiis, convivari; tamen nimio opere erga eadem propendere, & affici, devotioni contrarium est, summo pere noxium, ac periculo evidenti expositum. Non est malum, & illicitum, eadem usurpare; sed malum, erga ipsa affici. Damnosum siquidem est, in cordis nostri agro tam vanos, stolidos affectus serere; cum illi bonarum affectionum locum occupent, atque impendant, quo minus animæ nostræ succus in bonas inclinationes impendatur.

Sic olim Nazaræi abstinebant non solum omni eo, quod inebriare poterat, sed uvis passis, & omphacio: Non quod uvæ, & omphacium inebrient, sed quod periculum esset, ne comedendo omphacium, uvarum comedendarum appetitus excitaretur, & uvas comedendo, musti, ac deinde vini bibendi cupido sese insinuaret. Non dico autem,

tem , rebus his periculosis nos uti non posse , sed nunquam erga easdem sine magno devotionis dispendio posse affici. Cervi , cum nimium pinguescunt , secedunt , & intra spelæa sua sese abdunt , probe gnari suam sibi pinguedinem obesse , & oneri esse , adeo ut , si forte impeterentur , & deprehenderentur , cursui inepti sint. Cor hominis inutilibus , superfluis , & periculosis hisce affectibus sese onerans , haud dubie prompte , facile , & expedite ad DEUM currere non potest , qui verus devotionis scopus est. Pueri impense afficiuntur , & insaniunt in papiliones ; & vix ullus id in ipsis improbat , eo quod pueri sunt , at ridiculum non est , sed deplorandum , viros jam formatos , & plenos ætate enixim , & perditæ in nugas adeo indignas ferri videre , uti sunt ea , quæ jam nominavi ; quæ præterquam quod inutilia sunt , periculum creant , ne ipsorum consecratione extra præscriptos limites feramur. Hos ergo affectus purges oportet , charissima Philothea : & licet illorum actus non semper devotioni adversentur , affectus tamen semper ei perniciosi , & noxii sunt.

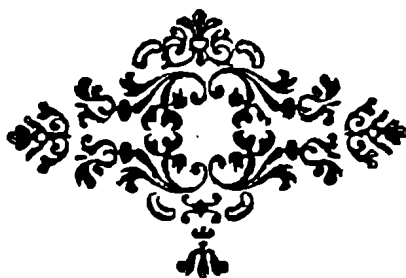

CAPUT XXIV.

*A malis inclinationibus animus est,
expurgandus.*

HAbemus præterea , Philothea , naturales quasdam inclinationes , quæ quia suam a peccatis nostris particularibus originem non habuere , hinc proprie peccata non sunt , nec mortale , nec veniale , sed imperfectiones appellantur , & ipsarum actus dicuntur defectus. Verbi gratia , Sancta Paula Romana , teste Sancto Hieronymo , magnam erga tristitiam , & dolores inclinationem habebat , adeo ut in prolium , & conjugis sui morte animo ita dejiceretur , ut , ne præ dolore exspiraret , periculum foret. Erat hoc quædam imperfectio , non vero peccatum ; cum invita , & nolens ita animo contraheretur. Sunt , qui natura leves sunt ; sunt , qui præfracti , & asperi , alii in aliorum sententia , & opinione admittenda perdifficiles , alii in indignationem , alii in choleram , alii in amorem propendent. Summa , quam paucissimos reperire est , in quibus non istiusmodi imperfectionum aliqua notetur. Etsi vero hæ unicuique velut propriæ , & naturales sint , contrario tamen affectu , & cura corrigi , & moderari possunt , imo vero se plane quis ab iis liberare , & expurgare potest :
&

& dico tibi , Philothea , debet. Inventa ratio est amygdalas amaras in dulces commutandi, si videlicet eæ in pede trunci perforentur, ut succus corticis illinc exstillet ; cur ergo facere ipsi non poterimus, ut inclinationes nostræ perversæ egrediantur, quo meliores succedant. Nulla adeo bona indoles, & natura est, quæ non per habitus vitiosos reddi queat mala : & vice versa, nulla adeo austeræ, & perversæ est, quæ primo per Dei gratiam, deinde per industriam, & diligentiam propriam domari, & exsuperari non valeat. Unde jam monita, & exercitia quædam tibi proponere incipiam, quorum adminiculo, & usu animam ab affectibus periculosis, imperfectionibus, & omnibus erga peccata venialia propensionibus expurgare, & conscientiam tuam magis, & magis adversus omne peccatum mortale communiare, & securam reddere poteris. Gratiam tibi det Deus ad eadem rite usurpanda.

INTRODUCTIONIS

PARS SECUNDA.

Varia continens monita, & consilia,
ut anima ad DEUM per orationem, &
Sacramentorum usum elevetur.

CAPUT I.

De Orationis necessitate.

 Nihil est, quod magis intellectum a suis ignorantibus, & voluntatem ab affectibus depravatis expurget, quam oratio, utpote quæ mentem, & intellectum divina claritate, ac lumine illustrat, atque amoris cœlestis calore voluntatem incendit. Est namque ipsa velut aqua benedictionis, quæ irrigatione sua bonorum desideriorum nostrorum plantas reviviscere, & florere facit, animas a suis purgat imperfectionibus, corda vero a suis liberat passionibus.

Secundo : imprimis vero tibi consulo orationem mentalem, ac cordialem, & eam maxime, quæ circa vitam, & passionem
Do.

Domini nostri JESU Christi versatur: si enim sæpe cum meditatione consideres, tota anima tua illo replebitur, illius modum agendi addisces, & ad exemplar & normam illius omnes actiones tuas conformabis. Ipse est lux mundi, in ipso ergo, per ipsum, & ob ipsum illustrari, & illuminari debemus: est item arbor desiderii, sub cujus umbra requiescere, & refrigerari nos oportet: est vivus fons Jacob, in quo omnes nostræ maculæ, & nævi ablui debent. Pueri, loquentes matres suas frequenter audiendo, & una cum ipsis balbutiendo, illarum linguam, & loquelam discunt. Sic nos apud Salvatorem nostrum per meditationem frequenter agentes, ac verba, actiones, & affectus ejus observantes, illius gratia juvante, discemus loqui, facere, & velle uti ipse. Hic pedem figamus oportet, Philothea: nec enim per aliam, quam per hanc ad DEUM Patrem ire portam possemus. Nam sicuti speculi æquor vultum, & oculos nostros non referret, nec in se detineret, nisi retrorsum stanno, & plumbo inductum foret: ita nec divinitas in mundo hoc inferiore commode a nobis considerari posset, nisi sacræ Salvatoris nostri humanitati eadem foret conjuncta, & unita; hujus vero vita, & mors tale objectum, & materia sunt, ut nullum magis proportionatum, suavius, deliciosius,

& utilius eo in ordinariam nostram meditationem seligere possimus. Unde non frustra Redemptor noster, panis, qui de cœlo descendit, appellatur: nam sicuti panis cum quolibet cibo comedi debet; sic & Salvator in omnibus orationibus, & actionibus nostris meditari, considerari, & requiri. Vita, & mors ejus fuit in diversa puncta, ut meditationi accommodaretur, a variis authoribus divisa, distributa, & distincta; inter quos tibi inprimis suadeo legas, S. Bonaventuram, Bellintantum, Brunum, Capilliam, Granatensem, & Ludov. de Ponte.

Tertio: quotidie horam unam ante prandium ei impende, & si fieri potest, mane, tunc enim spiritus tuus minus erit turbatus, & post nocturnam quietem vigorosior. Neque etiam plusquam horæ spatium ei impendito, nisi Pater tuus spiritualis expressim id tibi præcipiat, aut suadeat.

Quarto: si exercitium hoc in templo facere possis, & satis ibi tranquillitatis invenias, percommodum certe id tibi erit, & facile; quod tibi nec pater, nec mater, nec uxor, nec maritus, nec alius quislibet impedimento esse poterit, quo minus una hora in templo agas; cum, si alicui subjecta sis, horam tam liberam in domo tua tibi forsan promittere non posses.

Quinto: omnem orationem, tam mentalem, quam vocalem a DEI præsentia inchoa, & hanc regulam semper sine ulla exceptione observa, & brevi videbis, quantum tibi ea imaginatio boni sit allatura.

Sexto: mihi credas, velim, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Apostolorum Symbolum recitabis latine; sed quid eorum verba in lingua vernacula significant, bene ut intelligas, elabora: ut, etsi ea communi Ecclesiæ lingua recites, nihilominus admirabilem, & sapidum sanctarum harum orationum sensum gustare possis, quas ita percurres, ut simul cogitatione sensum illarum profunde rimeris, & affectum tuum circa eundem excites: neque etiam festines, ut multa dicas, sed elaborares potius, ut, quidquid dices, ex corde, & affectuose dicas. Nam vel una oratio Dominicalis cum sensu, & attente recitata pluris valet, quam centum festinanter, & celeriter decursæ.

Septimo: rosarium utilissimus, & commodissimus orandi modus, & ratio est, dummodo id, sicut oportet, & convenit, legere noris: quod ut facias, fac habeas e libellis illis aliquem, qui ejus recitandi modum tradunt. Perutile quoque est, Litaniæ de Redemptore JESU, B. Virgine, & Sanctis legere; nec non eas omnes orationes vocales, quæ Manualibus, & officiis ap-

probatis continentur; ea tamen conditione, ut si orationis mentalis donum habeas, ei semper primarium locum assignes, adeo ut, si post hanc absolutam, commode orationem vocalem facere nequeas, aut negotiorum multitudo obruta, aut alia qualibet de causa, non multum propterea crucieris, aut contristeris, sed satis tibi sit ante vel post meditationem solam Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum recitare.

Octavo: si orationem vocalem facis, cor tuum ad interiorem, ac mentalem trahi, & allici senties, ne relucteris, neque invita illi te applices, sed spiritum tuum suaviter illam in partem ferri, & delabi sinas; neque ideo anxia sis, quod forte orationes vocales, quas facere proposueras, non persolveris: mentalis enim, quam illarum loco fecisti, & Deo est gratior, & animæ tuæ utilior, excipio vero Officium, & Horas Canonicas, si ad easdem recitandas oblige-
ris. Tunc quippe debiti partes explendæ sunt, & officio satis faciendum.

Nono: si totum tempus antemeridianum ita tibi effluere contingat, ut hoc orationis mentalis exercitium peragere commode non possis, aut ob varia, & multiplicia negotia, vel ob aliam quamlibet causam (quod, quantum tibi possibile est, videre debes, ne

unquam contingat) defectum hunc post prandium reparare satage , idque ea hora , quæ a ciborum sumptione maxime distet : nam si immediate a sumpto cibo , & antequam ejus digestio longius provecta sit , eas instituas , & multo sopore opprimeris , & valetudo tua non parum detrimenti accipiet.

Si vero tota die nulla ad eam faciendam tibi suppetat opportunitas , jactura illa resarcienda est , aut jaculatorias orationes per diem multiplicando , aut aliquem librum spirituales legendo , aut quandam adjungendo poenitentiam , quæ , ne hic defectus sæpius occurrat , & multiplicetur , impediat , & firmum facito propositum postridie melius officio tuo fungendi.

C A P U T I I.

*Brevis meditandi methodus: & primo de
D E I præsentia , quæ est primum præludio-
rum punctum.*

A T nescis forsan , Philothea , quo sit mentalis oratio modo instituenda ; est enim res , quam nescio , quo infortunio , pauci nostra hac ætate noverunt , atque hac de causa facilem , & brevem ad hoc methodum tibi hic propono , expectans fore , ut multorum insignium , qui hac de re compositi sunt , librorum lectione , & super

omnia usu, uberius, & magis instruaris. Primum tibi hic propono præparationem, aut præludia, quæ in duobus punctis consistunt: quorum primum est, collocare se in DEI conspectu, & præsentia; alterum, ejus auxilium invocare. Ut autem te in DEI præsentia constituas, quatuor principalia tibi media propono, quibus hocce in principio uti poteris.

Primum in viva, & attenta quadam omnipræsentia DEI apprehensione situm est; ut cogites nimirum, DEUM esse in omnibus, & ubique, & nullum in hoc universo locum, aut rem esse, in quo non adsit verissima quadam præsentia præsens: adeo ut, sicuti aves, quocunque volitant, semper aerem inveniunt; sic quocunque ambulamus, & ubicunque sumus, semper DEUM præsentem inveniamus. Unusquisque quidem veritatem hanc novit, at non omnes attenti sunt, ut eam apprehendant. Cæci tametsi non videant Principem, qui ipsis præsens est, tamen non minus se reverenter gerunt, dummodo eum præsentem esse admoniti sint. Sed quoniam eum non vident, hinc facile obliviscuntur illum præsentem esse, & hoc obliiti, adhuc facilius respectum illius, & reverentiam amittunt. Non videmus, eheu! Philothea, DEUM, qui nobis præsens adest: & esto fides nos doceat, eum semper nobis
præ-

præsentem esse, tamen, quod eum oculis nostris non cernamus, hinc sæpe ejusdem obliviscimur, & ita nos gerimus, ac si procul a nobis abesset: nam tametsi eum omnibus rebus præsentem esse noverimus, cum tamen de eo non cogitamus, perinde est, ac si id non sciremus. Hac de causa semper ante orationem anima ad attentam quandam hujus præsentiae Dei cogitationem, considerationemque excitanda est. Hanc apprehendebat David, cum exclamaret: *Si ascendero in cælum, Deus meus, tu illic es; si descendero in infernum, ades.* Unde verbis illis Patriarchæ Jacob uti debemus, qui, visa scala, *quam terribilis*, inquit, *est locus iste! vere Dominus est in loco isto, & ego nesciebam*, dicere vult, se ad hoc non respexisse: Nam ignorare non poterat, Deum in omnibus, & ubique præsentem esse. Ergo ad orationem accedens, ex toto corde tuo, & cordi tuo dicas: *Verre, o cor meum! Deus est hic.*

Alterum, sese in hac sacra Dei præsentia constituendi, medium est, cogitare Deum non solum in loco, in quo tu agis, sed etiam particularissime in corde tuo, & in spiritus tui fundo intimo adesse, utpote, quod ipse divina sua præsentia vivificat, & animat, ibi perinde, ac cor cordis tui, & spiritus spiritus tui existens: nam uti anima,

per totum corpus diffusa, in omnibus ejus partibus præsens existit, tametsi speciali quadam residentia in corde sedem habeat: eodem modo DEUS, licet omnibus rebus præsens sit; speciali tamen modo spirituali, & cordi nostro præsens assistit, hinc eum David vocat *DEUM cordis sui*, & S. Paulus agebat: *In DEO vivimus, movemur, & sumus*. Itaque, in veritatis hujus consideratione, magnam in corde tuo erga DEUM, qui ei adeo intime præsens est, reverentiam excitabis.

Tertium medium est, ipsum Redemptorem nostrum JESUM intueri, & considerare, utpote qui sua in humanitate, jam inde ecœlis, omnes, qui in mundo sunt, homines contemplatur; sed imprimis Christianos, qui ejus sunt filii, & eos quam maxime, qui orationi insistant, quorum actiones, gestus, & agendi modum considerat, atque intuetur. Non est autem hoc nuda quædam fictio, & imaginatio, sed ipsissima veritas: nam, quamvis eum non videamus, e summo tamen cœlorum nos considerat. Sic S. Stephanus eum vidit, cum pro nomine illius mortem oppeteret: adeo ut cum sponsa dicere non immerito possimus: *En ipse stat. post parietem, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos*.

Quartum medium in eo consistit, ut nuda, simpliciue imaginatone utamur; Salvatorem nos nostrum in sacra sua humanitate coram videre imaginantes, tanquam si apud nos versaretur perinde, atque amicos ipsi nostros nobis repræsentamus, & dicimus, fingo mihi me videre talem, qui faciat hoc, aut illud; videor mihi illum videre, aut simile quid. At, si Sanctissimum Altaris Sacramentum in meditationis loco adesset, tunc præsentia illa realis esset, & non pure imaginaria. Etenim species, & accidentia panis essent velut tapetum, retro quod Dominus realiter præsens nos conspicit, & considerat, esto eum in propria forma non videamus. Aliquo ergo ex hisce quatuor mediis uteris, ad animam tuam in DEI præsentia ante orationem constituendam, nec vero omnia hæc media uno tempore simul sunt usurpanda, sed tantum singillatim unum, idque breviter, & simpliciter.

C A P U T I I I.

De Invocatione, altero præparationis puncto.

INvocatio porro fit hoc modo: anima tua in DEI præsentia se agere sentiens, summa quadam cum reverentia sese prosternit, indignissimam sese reputans, quæ coram ad-
eo

eo sublimi, & suprema Majestate versetur: sciens tamen hanc ipsam bonitatem id velle, gratiam ab ipsa postulat ad illi bene serviendum, & in hac meditatione illam adorandum. Si velis, brevibus, & ardentibus quibusdam verbis ad hoc uti poteris, uti sunt illa Davidis: *Ne projicias me, DEUS meus a facie tua, & Spiritum Sanctum tuum ne auferas a me. Illumina faciem tuam super ancillam tuam, & considerabo mirabilia, tua, da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam ex toto corde meo. Ego ancilla tua, da mihi spiritum*, & alia id genus verba. Utile quoque fuerit præterea, Angeli tui custodis, & personarum, quæ in ministerio, quod meditaris, occurrent, opem invocare; verbi gratia, in mysterio mortis Dominicæ invocare poteris B. Virginem, S. Joannem, Mariam Magdalenam, bonum Latronem, ut sensus, & motus interiores, quos ipsi ibi accepere, tibi communicentur. In meditatione vero de morte propria, Angelum tuum custodem, qui haud dubie in ea præsens aderit, invocare poteris, ut tibi hic convenientes inspiraret considerationes, & sic de aliis mysteriis.

De mysterii propositione, tertio præparationis puncto.

POST duo hæc propositionis ordinaria puncta, est tertium quoddam, quod omnibus meditationibus commune non est, nec convenit: estque, quam nonnulli fabricationem, & imaginationem loci, alii lectionem interiorum vocant. Nihil porro hoc est aliud, quam ipsum meditandi mysterii corpus imaginationi suæ proponere, perinde ac si realiter, & defacto coram nobis perageretur. Exempli causa, Dominum JESUM in cruce fixum meditari vis, finges te in monte Calvariæ præsentem adesse, & quidquid in die passionis factum, & dictum est, coram oculis tuis spectare. Aut si velis (idem enim est) imaginaberis, eo ipso in loco, in quo tu es, Domini crucifixionem fieri, eo prorsus modo, quo eam Evangelistæ describunt. Idem faciendum, quando de morte meditaberis, uti in meditatione de eadem indicavi; item in ea, quæ de inferno, & in omnibus id genus mysteriis, in quibus de visibilibus, & sensibilibus rebus fit meditatio; nam in aliis mysteriis, uti de DEI magnitudine, de virtutum præstantia, de fine, ob quem conditi sumus (quæ certe invisibilia sunt) non est, quod hac imaginatione-

tione uti velimus. Possumus quidem aliqua similitudine, aut comparatione, per quam consideratio nonnihil juvetur, ad hoc uti: sed hæc non ita facile passim occurrit, & ego nonnisi valde simpliciter tecum agere volo, & ita ut spiritus tuus non multum talibus inveniendis fatigetur.

Porro imaginationis hujus adminiculo spiritum nostrum intra mysterii meditandi limites coarctamus, & restringimus, ne huc, & illuc libere divagetur, perinde atque avis caveæ includitur, vel accipiter perticæ alligatur, ut aucupis pugno insideat. Dicent tibi fortassis nonnulli, satius esse, simplici cogitatione fidei, & nuda apprehensione, plane mentali, & spirituali, in horum mysteriorum repræsentatione uti, aut considerare, rem ipsam in tuo spiritu peragi. Bene quidem, sed est hoc sub principium nimis subtile, & quoadusque Deus altius se sustollat, consulo tibi, Philothea, ut in humili, quam tibi commonstro, valle te detineas.

C A P U T V.

De considerationibus, secunda meditationis parte.

Post imaginationis actionem sequitur actio intellectus, quam meditationem appellamus.

lamus, quæ nihil aliud est, quam una, aut plures considerationes eo fine factæ, ut motus nostri in DEUM, & res divinas emoveantur. In quo meditatio a studio, & aliis cogitationibus, & considerationibus differt, quod hæ non ad virtutem, & amorem divinum acquirendum; sed alia quadam de causa, & intentione, uti ad scientiam consequendam, ad scribendum, & disputandum, instituantur. Postquam ergo jam spiritum tuum materiæ, quam meditari voles, septis (ut dictum est) inclusisti, vel per imaginationem (siquidem materia sensibilis est) vel per simplicem propositionem (si insensibilis est: considerationes circa illam facere incipies, quarum exempla plane efformata in meditationibus, quas tibi ante proposui, invenies. Quod si spiritus tuus sat gustus, luminis, & fructus in una consideratione inveniat, in ea sistes, neque ulterius progredieris, apes scilicet imitando, quæ florem non deserunt, quamdiu mel, quod ex eo colligunt, inveniant. At si in aliquo puncto quid, quod arrideat, non invenias, postquam aliquantisper in eo hæseris, & velut experimentum feceris, ad aliud transibis, in quo non principaliter, & temere, sed leviter, & simpliciter procedas oportet.

CAPUT VI.

De affectibus, & propositis, tertia meditationis parte.

Meditatio in voluntate, aut affectiva animæ nostræ parte bonos motus ciet, & diffundit, uti sunt amor DEI, & proximi, cœli, & gloriæ æternæ desiderium, zelus salutis animarum, imitatio vitæ Domini nostri JESU Christi, compassio, admiratio, gaudium, DEO displicendi, judicii, & inferni timor, peccati odium, fiducia de DEI bonitate, & misericordia, confusio denique ob vitæ præteritæ flagitia. Hos in affectus spiritus noster, quantum ei possibile erit, se diffundat, & extendat oportet. Si aliquod hic habere adminiculum, & subsidium velis, primum Andreæ Capilliæ meditationum tommum in manus sume, ejusque præfationem legito, in qua ostendit, quomodo hos affectus dilatare nos oporteat; & multo uberior Pater Arias in tractatu de oratione mentali.

Non adeo tamen, Philothea, affectibus generalibus hisce insistas oportet, ut non eos in specialia, & particularia ad correctionem, & emendationem tuam tendentia proposita convertas. Exempli gratia: Primum, quod Dominus in cruce protulit, verbum, bonum haud dubie in anima tua affectum,
imi-

imitationis, nimirum quoddam tuis ignoscendi inimicis, eosque diligendi desiderium excitabit. Dico porro, parum admodum id esse, nisi insuper speciale quoddam propositum concipias hoc modo: Agedum ergo, non offendas posthac amplius verbis illis amarulentis, & contumeliosis, quibus hic, aut illa, vicinus, aut vicina, domesticus, aut domestica mea me nonnunquam proscindunt; neque illo, aut illo vilipendio, quo ille aut illa me contempsit; imo e contra talia, & talia dicam, aut faciam ad eum mihi lucrandum, & emolliendum, & sic de aliis. Hac ratione fiet, Philothea, ut brevi in tempore defectus tuos corrigas, cum per solos affectus id nonnisi lente admodum, & difficilime factura sis.

C A P U T V I I.

De conclusione, & fasciculo spirituali.

COncludenda denique meditatio per tres actiones est, quæ quam potest maxima fieri humilitate debent. Prima est: actio gratiarum, qua Deo gratiæ pro affectibus, & propositis, quos tibi dedit, nec non pro bonitate, & misericordia ejusdem, quam in meditationis mysterio vidimus, agantur. Altera est: actio oblationis, qua suam Deo bonitatem, & misericordiam, nec non mor-

tem, sanguinem, & virtutes filii, & una cum ipsis affectus, & proposita nostra offerimus. Tertia denique est supplicationis, per quam Deum rogamus, & enixe obsecramus, ut nobis filii sui gratias, & virtutes communicet, suamque affectibus, & propositis nostris benedictionem impertiat, ut eadem fideliter exequi valeamus. Oramus præterea pro Ecclesia, pastoribus nostris, parentibus, amicis, & aliis, Beatissimæ Virginis Mariæ, Angelorum, Sanctorumque intercessionem ad hoc implorantes. Denique notavi, Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, quæ generalis, & necessaria fidelium omnium oratio est, in fine subnecti debere.

His omnibus adjunxi, fasciculum quendam devotionis nobis ex omnibus illis colligendum esse. Quemadmodum enim qui per hortum floribus variis distinctum aliquantulum ambularunt, non libenter illo egrediuntur, nisi quatuor, aut quinque hinc inde ex eo floribus decerptis, quos olfaciant, & toto deinde die manibus versent, & teneant: ita postquam spiritus noster jam meditatione aliquod mysterium percurrit, punctum unum, atque alterum, aut fortasse etiam tria, nobis eligendum est, quod nimirum maxime nobis in ea arrisit, quodque profectui nostro potissime conducere compe-

pe.

perimus, ut illius per reliquum diei recordemur, & spiritualiter ipsum odoremur. Hoc autem fiat in ipsomet meditationis loco, aliquantisper post eam, illic in solitudine agendo, aut obambulando.

C A P U T V I I I.

Utilissima quædam circa meditationem ipsam documenta.

HOc inprimis requiritur, Philothea, ut, cum jam a meditando surrexisti, proposita, & deliberationes, quæ fecisti, memoria teneas, quo eadem toto die studiose executioni mandes. Hic est magnus meditationis fructus, qui si non sequatur, ipsa sæpe numero non modo inutilis, verum & noxia est: virtutes enim meditatæ, & non practicatæ, subinde spiritum, & mentem inflant, dum tales nos esse opinamur, quales esse proposuimus, & statuimus, quod tum demum procul dubio verum est, cum proposita viva sunt, & solida: at viva revera non sunt, sed vana, & periculosa, si executioni minime mandentur. Omnimodis ergo procurandum, ut illa opere ipso exequamur, quin & occasiones ad hoc parvæ, vel magnæ quæritandæ. Exempli gratia: si mane inter meditandum decrevi, & statui, benignitate eos mihi devincire, & lucrari, qui

me offendunt, per diem, occasiones illis occurrendi captabo, ut sic eos amice, benevoleque salutem; si vero illis occurrere nequeam, bene saltem de illis loquar, Deumque pro ipsis rogabo.

Mentali hac oratione egressa, serio videbis, & cavebis, ne cor tuum usquam dure impingat, sic enim quod in oratione collegisti, balsamum effunderes, id est, si fieri potest, silentium aliquantisper servabis, & suaviter, sensimque animum ab oratione ad negotiorum tractationem conduces, quam poteris diutissime sensum, & affectus, quos orando collegisti, conservare studens. Qui vasculo porcellano pretiosum aliquem liquorem domum deferendum excepisset, haud dubie lente, modesteque incederet, nec huc, illucque respiceret, sed modo ante se, ne forte in saxum aliquod impingat, aut incaute gressum figat, modo ad vasculum suum, oculos converteret, visurus an non id oblique teneat. Idem omnino te facere oportet a meditatione surgentem; vide, inquam, ne hinc tota simul distraharis, sed modeste, cauteque te geras: verbi gratia, si obvium aliquem habeas, quem necessario te aut convenire, aut audire oporteat, non est, quod ab eo scrupulose te subducas, sed necessitati te accommoda, sed ita, ut etiam super cor tuum vigiles, ejusque rationem habeas,

ne

ne videlicet sanctus orationis liquor effluat, nisi quam potest minimum.

Addiscas etiam paulatim usu oportet, ab oratione ad quaslibet actiones, quas vocatio, & professio tua juste, legitimeque a te exigit, esto eæ ab affectibus, quos in oratione accepimus, nimis quam remotæ esse videantur, transire. Norit, inquam, Advocatus ab oratione ad tribunal, & lites suas, mercator ad negotia, mulier conjugata ad matrimonii sui munia, & familiæ suæ impedimenta transire, idque tanta cum animi suavitate, & tranquillitate, ut spiritus ejus propterea minime turbetur: cum enim tam hoc, quam illud juxta divinæ voluntatis præscriptum fiat, ipse ex uno ad aliud transitus in spiritu humilitatis, & devotionis tibi faciendus est.

Continget interdum, mea Philothea, statim post factam præparationem, & præludia affectum tuum prorsus in DEUM moveri, & abripi: quod cum continget, illi habentæ laxandæ sunt, nec tum ea, quam tibi tradidi, methodus sequenda. Nam tamen, ut plurimum consideratio, affectus, & proposita præcedere debeat; tamen si tibi Spiritus sanctus affectus una cum consideratione donet, non est quod usque adeo de consideratione labores, cum hæc nonnisi ad affectum concitandum soleat adhiberi.

Quandocunque ergo affectus se tibi insinuant, admittendi erunt, locusque iis dandus, tam ante, quam post considerationes advenientibus. Unde licet superius affectus post omnes considerationes posuerim, non alio id fine feci, quam ut ipsas orationis partes melius ab invicem distinguerem.

Cæterum, generalis quædam regula esto, nunquam esse affectus comprimendos, aut compescendos; sed semper, quotiescunque occurrunt, egredi, & prorumpere sinendos. Quod meo iudicio non solum in illis aliis affectibus, sed etiam in gratiarum actione, oblatione, & supplicatione (quæ etiam medias inter considerationes institui possunt) locum habet: nam tam parum hæc, quam alii affectus, reprimenda, & retinenda sunt, esto hæc postea, in ipsa videlicet meditationis conclusione, rursus repetenda, & resumenda sint. Porro posita immediate post ipsos affectus elicitos, & in fine totius meditationis, ante ejusdem conclusionem sunt elicienda: nam cum particularia, & familiaria objecta nobis in iis repræsentare debeamus, certe si illa inter affectus ipsos misceremus, forsan aliquod nobis distractionum periculum adferre possent.

Affectibus, & propositis his aliquod subinde colloquium intermiscere consultum est, & modo Redemptorem nostrum JESUM
Chri-

Christum, modo Angelos, modo personas, quarum in mysteriis fit mentio, modo Sanctos, modo nos ipsos, modo cor nostrum, modo peccatores, imo etiam creaturas sensus expertes alloqui, & compellare, sicuti Davidem suis in Psalmis, & alios Sanctos in suis meditationibus, & orationibus facere videmus.

C A P U T I X.

*De ariditatibus, quæ in meditatione
contingunt.*

SI forte, o Philothea! nullum te in meditatione gustum, aut consolationem sentire contingat, ne propterea, obsecro te, turberis, sed verbaliter interdum loquere, sortem tuam apud Dominum deplora, indignitatem tuam confitere, & agnosce, eum roga, ut is te adjuvet, atque imaginem illius (si quidem habes) exosculare, & dic illi cum Jacobo Patriarcha: *Non dimittam te Domine, nisi benedixeris mihi*; aut cum muliere Chananæa: *Etiam Domine, canis sum, sed & catelli comedunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum.*

Aliquando & librum aliquem pium in manus sume, eumque attente lege, usque dum spiritus tuus stertens velut excitetur, & intra te redeat. Interdum quoque per ali-

quem devotionis exterioris gestum, motumque cor tuum incita, in terram videlicet te prosternendo, manus ante pectus crucis in modum committendo, crucifixi imaginem amplectendo: si nimirum in loco separato, privatoque agas; si post hæc omnia nondum redire consolationem sentias, noli, quantumvis magna ariditas tua sit, ullatenus propterea turbari, sed in devoto quodam gestu coram Deo tuo continere te pergas. Quam multi sunt aulici, qui plus centies, anno durante, Principis sui conclave ingrediuntur, sine ulla tamen illius alloquendi spe, sed tantum, ut ab ipso eminens videantur, sui que muneris partes expleant. Eo prorsus modo, charissima Philothea, ad sanctam nos orationem accedere oportet, videlicet non alia intentione, quam ut officio nostro fungamur, nostramque Deo fidelitatem testemur, & exhibeamus. Si ergo divina Majestas nos in ea alloqui, & sanctis suis inspirationibus, & consolationibus interioribus nobiscum agere dignetur, summo sane nobis id honori, ac voluptati erit; at si hanc nobis gratiam facere noluerit, non magis nos alloquens, quam si nos minime videret, & in ejus conspectu non ageremus: non idcirco nos ab eo subducere, aut inde recedere, sed coram summa illa bonitate devoto, quietoque gestu manere, & expectare debemus. Et certe

te nostram patientiam tunc dignanter respiciet, nostramque assiduitatem, & perseverantiam benigne intuebitur; adeo ut, cum postea rursum ante conspectum ejus comparebimus, benevole nos respecturus, suisque nos consolationibus, & colloquiis dignaturus sit, sanctæ orationis amœnitatem, & pulchritudinem nos videre faciens. Imo etiamsi id non præstaret, sufficiat nobis, Philothea, quod nimis quam honorificum nobis sit, apud ipsum, & in conspectu illius agere.

C A P U T X.

Exercitium matutinum.

PRæter orationem illam mentalem integram, & formatam, ac præter alias orationes vocales, quas semel in die te facere oportet, sunt & alii quinque orationum modi, qui quidem in se breviores sunt, alterius tamen majoris orationis sunt præparatio quædam, præludium, & origo. Inter has illa prima est, quæ mane fit, quæ omnium diei totius operum velut fundamentum, & præparatio est, hanc porro hoc modo facies.

Primo: profunda quadam cum reverentia gratias DEO ages, eumque adorabis, quod te superiore nocte pro sua bonitate in-

columem conservavit: si quod vero ea durante peccatum commiseris, de eo eum veniam rogabis.

Secundo: considera præsentem diem tibi datum esse, ut in eo futurum æternitatis diem lucreris, firmumque propositum facito, ad hanc intentionem diem præsentem impendendi.

Tertio: præexamina, & provide quænam negotia, commercia, & quales occasiones DEO serviendi, quales item ejus offendendi tentationes, tam per choleram, & vanitatem, quam aliam quamlibet inordinationem tibi ea die possint occurrere, & sancta quadam animositate, & resolutione te præpara, ut quæcunque DEO serviendi, devotionisque tuæ promovendæ occurrere possunt media, exequaris, beneque impendas; e contra vero debite effugias, oppugnes, & superes quodcunque contra salutem tuam, ac divinam gloriam tendens occurrere potest impedimentum. Neque vero satis est nude hoc propositum facere, sed & media ejusdem rite executioni mandandi præparanda, & disponenda sunt. Exempli gratia: si mecum homine iracundo, & ad choleram propenso aliquod negotium tractare debere prævideam, non solum proponam eum verbo non offendere, verum etiam benigne, & suavia ad eum præveniendum verba disponam,

nam, vel aliquem adhibebo, qui me in illo placando adjuvet; si prævideam, occasionem mihi fore ægroti alicujus visitandi, tempus, verba consolatoria, & subsidia, quæ illi adhibere debeo, disponam &c.

Quarto: hoc factò, humilia te coram Deo, agnoscens quod eorum, quæ deliberaſti, & ſtatuiſti tum ad malum fugiendum, tum ad bonum exequendum, nihil omnino per teipſam, & ex teipſa facere poſſis. Et tanquam ſi cor tuum in manibus habeas, ipſum divinæ Majeſtati cum omnibus tuis bonis propoſitis offeras, ipſam rogans, ut in ſuam id protectionem admittere, & corroborare dignetur, quo in ejus obſequio, & famulatu feliciter progrediaris, idque per hæc, aut hujusmodi verba interiora. En Domine, hoc miſerum, & inops cor, quod bonitate tua plures quidem bonos affectus, & propoſita concepit; ſed ah! nimis quam debile, & imbecillum eſt ad bonum, quod deſiderat, exequendum, & opere complendum, niſi cœleſtem tuam ipſe benedictionem illi communices, quam hac de cauſa te, o clementiſſime Pater! rogo, idque per meritum paſſionis Filii tui dilectiſſimi, cujus honori diem hunc, & reliquum vitæ meæ tempus offero, & conſecro. Invoca etiam Beatiffimæ Virginis, Angeli tui cuſtodis, &
San.

Sanctorum, ut hac in re tibi opitulentur, auxilium.

Sed omnes spirituales actiones breviter, & vivaciter fiant oportet, & quidem antequam cubiculo egrediaris, si fieri potest; ut exercitii hujus adminiculo, quidquid die tota factura es, divina benedictione velut irroretur. Rogo autem te, Philothea, ne ipsum tanquam omittas, aut obliviscaris.

C A P U T X I.

De exercitio vespertino, deque examine conscientiae.

Quemadmodum ante prandium tuum, temporale, facies prandium spirituale, idque per meditationem; ita te & ante coenam tuam, coenulam quandam, aut saltem collationem devotam, & spirituales facere oportet. Ergo paulo ante coenam nonnihil tibi temporis, & otii suffurare, & coram DEO prostrata, & spiritu tuo ante JESUM Christum crucifixum (quem nuda quadam consideratione, & interiori oculo tibi praesentem finges) collecto, sopitum meditationis matutinae ignem per vias, & arduas aliquot aspirationes, humiliaiones, & amorosas, quas ad divinum hunc animae tuae Salvatorem evibrabis, elibrationes in corde tuo rursus exsuscita; vel illa puncta breviter

ter repetendo, & velut ruminando, quæ in matutina meditatione plus tibi gustus attulere, vel alio quodam novo modo te excitando, prout tibi magis placebit.

Quod ad conscientiae examen, quod semper antequam cubitum concedas, instituendum spectat, nemo non novit, quoniam id modo sit faciendum.

Primo: gratiae aguntur Deo, quod nos die illa sospites, & incolumes conservarit.

Secundo: examinetur, quomodo per omnes diei horas nos gesserimus: utque hoc commedius, & facilius fiat, considerandum, ubinam, quibuscum, & quibus in negotiis fuerimus.

Tertio: si quid bene actum esse comperiatur, gratiae aguntur Deo; e contra, si quod sit aut in cogitationibus, aut in verbis, aut in operibus delictum, venia a divina Majestate petitur cum proposito, & intentione prima id oportunitate confitendi, & serio vitam emendandi.

Quarto: divinae providentiae corpus, animam, Ecclesiam, parentes, & notos commendamus; B. Virginem, Angelum custodem, & Sanctos coeli cives rogamus, ut super nos, & pro nobis excubent; & benedictione Dei praemissa ad quietem, quam nobis necessariam esse voluit, nos componimus.

III INTRODUCT. AD VITAM SPIRIT.

Hoc porro exercitium non minus omit-
tendum est, quam matutinum; per matuti-
num quippe animæ tuæ fenestras aperis,
quod sol justitiæ per easdem radios suos im-
mittat: per vespertinum porro tenebris in-
fernalibus easdem occludis.

C A P U T X I I.

De recollectione, & quiete spirituali.

Hic te, charissima Philothea, velim in
consilio meo sequendo imprimis studio-
sam, & sedulam: hoc namque in articulo
unum e certissimis profectus tui spiritualis
mediis consistit.

Quam facere potes sæpissime, spiritum
tuum per diem Deo præsentem siste, idque
uno e quatuor illis modis, quos tibi supe-
rius consignavi. Considera, quid facit De-
us, & quid tu facias, & videbis, oculos
ejus in te conversos, & perpetuo super te
incomparabili quodam amore defixos. Dices
ergo: Cur, o Deus meus! ita te semper non
intueor, sicut tu me intueris? Cur tam sæ-
pe de me Domine cogitas? Et cur ego tam
raro de te? Ubinam sumus, anima mea?
verus locus noster Deus est, & ubinam
nos agimus?

Sicut aves nidos in arboribus habent,
in quos sese recipiunt, cum opus est, &
cer-

cervi dumos, & cunabula, sub quibus sese abdunt, & occulunt, dum umbram in æstivis caloribus captant: sic, o Philothea! corda nostra aliquem sibi locum quotidie capiant, & seligant oportet vel in monte Calvariæ, vel in vulneribus Salvatoris nostri, vel in alio quopiam loco ei vicino, in quem se in omnigenis occasionibus recipiant, & ubi inter negotia exteriora sese oblectent, & recreent, ubique velut in propugnaculo quodam agant, quo se ab ingruentibus tentationibus tueantur. Beata illa erit anima, quæ Domino in veritate dicere poterit: Tu es mihi domus refugii, tutum meum propugnaculum, tectum in pluvia, & in æstu umbraculum.

Memineris ergo, Philothea, semper aliquot in cordis tui solitudine, & deserto construere receptacula, interea dum corporaliter medias inter conversationes, & negotia mundana versaris. Et mentalem hanc solitudinem nullo modo impedire possunt, tametsi plurimi circum, & apud te versentur; non enim circum cor, sed corpus tuum duntaxat versantur, adeo ut cor solum apud DEUM solum maneat. Atque hoc est exercitium, quod David Rex inter tot, quibus opprimebatur, regni negotia usurpabat, uti sexcenties suis ipse in Psalmis de se testatur, ut dum ait: *Ego Domine semper*
apud

apud te, providebam Dominum in conspectu meo semper: Ad te levavi oculos meos DEUS, qui habitas in cælis. Oculi mei semper ad Dominum.

Ad hæc conversationes ordinariæ ita seriæ non sunt, & prægnantes, ut non possimus subinde mentem recolligere, quo illam in divinam illam solitudinem recludamus.

Parentes sanctæ Catharinæ Senensis, cum ei omnem & loci, & temporis opportunitatem ad orandum, & meditandum abstulissent, Dominus ei inspiravit, ut oratoriolum quoddam internum suo sibi in corde construeret, intra quod se mentaliter recipiens medios inter occupationum exteriorum strepitus sanctæ huic solitudini mentali vacare posset. Unde fiebat, ut, cum postea eam mundus oppugnabat, & vexabat, nullum inde damnum, aut noxam reciperet, eo quod, inquiebat illa, intra conclave suum interius sese abderet, in quo cum sponso suo cœlesti se oblectabat. Hinc etiam exinde filiis suis spiritualibus consulebat, ut intra cor conclave quoddam secretum construerent, & intra illud subinde se reciperent.

Subinde igitur mentem, tuam intra cor recollige, in quo ab omnibus hominibus sequestrata, corde animæ tuæ ad cor cum DEO tuo agere possis, ut cum Davide dicas: *Vigilavi, similis factus sum pellicano*
so.

solitudinis: factus sum sicut nycticorax in domicilio, & sicut passer solitarius in tecto. Quæ verba præter sensum literalem (qui ostendit, magnum hunc Regem aliquot sibi horas feligere solitum, quibus in solitudine rerum spiritualium contemplationi vacaret) in sensu suo mystico tria egregia collectionis genera, & velut tria eremitoria nobis exhibent, in quibus ad imitationem, & exemplum Salvatoris, solitudinem nostram possumus exercere. Ipse quippe in monte Calvariæ similis fuit pelicano solitudinis, suo pullos suos mortuos sanguine ad vitam resuscitanti. In nativitate vero sua, in stabulo illo deserto fuit quasi nycticorax in domicilio delicta, & peccata nostra deplorans, & deflens. In die denique ascensionis suæ fuit ad instar passeris, in coelum (quod est mundi quodammodo tectum) se recipientis, & evolantis. Et in tribus his locis, medias inter negotiorum turbas, & strepitum nos recolligere, & recipere possumus. Beatus Elzearius Comes Arrianensis in Provincia, cum diutius a casta, & pia sua Delphina abfuisset, & ipsa per nuntium expressum, quem ad eum misit, de ejus valetudine quærivisset, hoc modo ei respondit: *Recte valeo charissima coniux, si videre me cupis, quære me in vulnere lateris dulcissimi JESU nostri; ibi nam-*

que habito , & ibi me invenies , alibi me frustra quaesieris. O Equietem vere Christianum !

C A P U T X I I I.

*De aspirationibus , orationibus jaculatoriis ,
& bonis cogitationibus.*

INtra DEUM quis se recolligit , dum ad DEUM aspirat , & ad eum aspirat , ut intra eum in se recolligat : adeo ut ipsa aspiratio ad DEUM , & recollectio spiritualis sese mutuo producant , utraque autem a bonis nascantur cogitationibus. Sæpe ergo ad DEUM aspira Philothea , idque per breves quasdam , sed ardentes cordis evibrationes , illius ergo pulchritudinem admirare , opemque implora : In spiritu ad crucis pedem te abjice ; bonitatem ejus adora : Sæpe eum de salute tua interroga , millies per diem animam tuam illi offer , interiores oculos tuos in benignitatem illius defige : manum tuam versus illum , uti parvulus ad patrem , extende , ut ipse te conducat , pone quoque eum super pectus , & cor tuum veluti suavissimum florum fasciculum , ac velut vexillum , & signum quoddam , in anima tua eum defige : Et alia sexcenta diversorum cordis tui motuum genera facito , quo amorem DEI in te excites , & ad divinum hunc

hunc sponsum diligendum affectuose, & re-
nere diligendum temetipsam exstimules.

Hoc modo fiunt orationes jaculatoriæ, quas magnus Augustinus tam serio, & impense piæ mulieri Probæ commendat: sic fiet, ut spiritus noster, Philothea continuo Dei sui commercio, colloquio, & familiaritati intimæ sese applicans, omnes ejus perfectiones paulatim imbibat, & hauriat. Hoc porro exercitium in se difficile non est: etenim omnibus negotiis nostris, operibus, & occupationibus sine ullo eorum dispendio, commode intermisceri, & intertexi potest: quod tam in recollectione spirituali, quam in hisce ejaculationibus interioribus nonnisi breves, & parvæ quædam diversiones fiant, a quibus ea, quæ agimus, nullo modo impediuntur, quin imo mirifice etiam promoventur. Viator, pauxillum vini ad cor suum recreandum, & os refocillandum sumens, tametsi paululum subsistat, viam suam tamen propterea non interrumpit, imo vero novas ad celerius, & facilius eandem perficiendam, vires colligit, non aliter subsistens, quam ut expeditius ambulet.

Multi scriptores multas aspirationes vocales collegere, quæ certe cumprimis bonæ, & utiles sunt, sed me consulente ad nulla certa verba te adstringes; verum aut corde, aut ore illa proferes, quæ tibi amor ex tem-

pore suggeret. Tametsi non ignorem, quædam esse verba, quæ peculiarem quandam ad cordi hac in re satisfaciendum vim habent, uti sunt ejaculationes illæ in Psalmis Davidicis adeo frequentes, & crebræ, diversæ quoque nominis JESU invocationes, & amoris illæ significationes, & indicia, quas Canticum Canticorum passim præfert, & spirat. Huic quoque intento deserviunt cantiones spirituales, dummodo aliqua cum attentione canantur.

Denique, sicut illi, qui amore quodam humano, & naturali, aliquid amant, cogitatione pene semper in rem amatam feruntur, ac toto cordis affectu in eandem rapiuntur, & nunquam non in laudes ejusdem prorumpunt, & esto ab eadem corpore absint, nunquam tamen occasionem, amorem, & passionem suam per literas, quas scribunt, testandi omittunt, imo nullam esse patiuntur arborem, cujus cortici nomen rei amatae non inscribant; ita quicumque DEUM diligunt, nunquam de illo cogitare desinunt, semper illum respirant, & ad illum aspirant, continuo de illo loquuntur, & si fieri posset, omnium hominum, qui in mundo sunt, pectoribus sacrum, & sanctum JESU nomen vellent insculpere.

Atque ad hoc ipsum etiam omnia creata eos invitant, cum nulla sit creatura, quæ

non

non dilecti sui laudes ipsis annuntiet; & (uti post S. Antonium magnus Augustinus ait) quidquid in mundo est, muta quadam lingua, sed admodum intelligibili de amore ipsorum bene loquatur; denique quidquid in orbe est, bonas in ipsis cogitationes cause-
tur, e quibus deinde permultæ in D E U M evibrationes, & piæ mentis aspirationes enascuntur. En tibi aliquot harum exempla S. Gregorius Nazianzenus, uti de se ipso ad populum suum ait, in littore maris obambulans, considerabat quomodo marini fluctus in littus sese exonerantes, conchyliæ, conchas, caules herbarum, ostreola, & alias id genus minutias, quas mare ejiciebat, & ut ita dicam, in littus expuebat, post se relinquerent; & quomodo mare ipsum deinde per alios fluctus supervenientes partem illorum resorberet, & rursus ad se attraheret, scopulis interim vicinis firmis, & immobilibus consistentibus, esto violenter, & assidue ab undis tunderentur, & ferirentur. Quo viso, cogitare secum cœpit, debiles adinstar conchyliorum, cochlearum, & caulium herbarum modo ad afflictionem, modo ad consolationem, prout fortunæ fluctus, & unde impellunt, ferri, rapique: sed generosos, & viriles animos ad omnes fortunæ insultus, & fluctus fixos, & immobiles permanere; & ab hac cogitatione in illa.

Davidis fuspiria, & aspirationes prorumperebat: *Salva me Domine: quia intraverunt aquae usque ad animam meam, libera me Domine de profundis aquarum, Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* Tunc quippe ipse in afflictione agebat, eo quod Maximus iniqua invasione Episcopatum suum usurpasset.

S. Fulgentius Ruspensis Episcopus, cum nobilitatis Romanæ, quem Theodericus Gothorum Rex indixerat, conventui interesset, videretque tot procerum, qui ordine quique suo confederant, splendorem, & decorem, *Quam, inquit, Deus bone, pulchra sit oportet cœlestis Jerusalem, cum Roma terrestris tanta pompa, & fulgore resplendeat? Et si hoc in mundo tantum splendoris detur amatoribus vanitatis, ecquæ gloria reservetur oportet in altero contemplatoribus veritatis?*

Dicitur autem S. Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis (a cujus incunabulis, & natalibus permultum decoris, & gloriæ montibus nostris accessit) in hac bonarum cogitationum praxi eumprimis excelluisse. Contigit aliquando, lepusculum quendam a canibus insequentibus pressum, sub sancti hujus Præsulis (qui tum quendam in locum forte proficiscebatur) equum sese, velut in asy-
lum, quod imminens mortis periculum ei
sug.

suggerebat, recipere; canes autem circum secus allatrantes immunitatem loci, ad quem præda sua confugerat, minime ausos fuisse violare. Extraordinarium certe, & novum hoc spectaculum omnibus viæ comitibus risum movit, quousque magnus Anselmus, lachrymans, & ingemiscens. *Vos, inquit, ridetis, sed misella bestia non ridet.* Pari modo animæ exagitata; & per varios anfractus in omni flagitiorum genere male habitæ, inimici eam in mortis angustiis potissime expectant, quo eam ibi raptant, & devorent. Unde ipsa plane consternata, & expallescens, undequaque auxilium, solatium, & refugium aliquod conquirat: quod si invenire nequeat, inimici ei insultant, & exhibulant, & hoc ille dicto abiit suspirans, & gemens.

Cum Constantinus magnus honorificas literas ad sanctum Antonium misisset, Religiosi, qui aderant, hoc cognito maximo opere mirabantur. Quibus ille; *Miramini, Regem homini scribere? Miremini potius, quod DEUS immortalis, & æternus suam mortalibus legem scripserit, imo vero quod in persona filii sui ore ad os iis sit locutus.*

S. Franciscus quodam tempore unicam, & solam ovem multos inter hircos conspicatus: *Vide, inquit socio suo, obsecro, quomodo misella illa ovicula placide, & man-*

suete inter illos hircos agat; sic Redemptor noster JESUS Christus mansuetus, & humilis inter Phariseos agebat. Alias agnelum quendam a porco devoratum cernens, Ah miselle agne! aiebat plorans, quam tu ad vivum Salvatoris mei mortem repræsentas.

Illustris ille ætatis nostræ vir, Franciscus de Borgia, cum adhuc Gandiæ Dux esset, ad venandum exiens sexcentos pios, devotosque conceptus inter venandum efformabat. *Mirabar, ait ipse postea, quomodo, & quam prompte falcones ad venatoris manum redeant, atque oculos sibi velari, periticæque se realligari patiantur, homines vero voci divinæ adeo rebelles sint, & contumaces.*

S. Basilius ait, rosam e spinis enascentem, hanc hominibus lectionem prælegere: *Quod hoc in mundo, o homines! suavissimum, & iusundissimum est, tristitia quidam mistum, & perfusum est: nam nihil ibi omnis doloris est expers, ipsaque amaritudo, atque tristitia lætitiæ semper agnata est: sic matrimonio, viduitas, fecunditati cura, gloriæ ignominia, honoribus impensæ, deliciis fastidium, sanitati morbus. Pulcher quidem, inquit pius hic vir, flos rosa est, at magnam ille mihi tristitiam causat, dum peccati mihi mei memoriam refricat,*

ob quod terra ad spinas, & tribulos profectendos damnata est.

Pia quædam anima amnem quendam serenam in nocte contemplans, cœlumque in eo cum stellis suis effigiatum cernens, agebat: *Hæ ipsæ stellæ, Domine, sub pedibus meis erunt tum, cum me intra sancta tabernacula tua receperis: & sicuti stellæ cœli in terra expressæ repræsentantur, sic homines terræ in cœlis in vivo divinæ charitatis fonte exprimuntur.*

Alius quis videns fluvium rapi, volviq; exclamabat: *Non prius anima mea requiem habebit, quam in divinitatis mare, quæ ejus origo est, absorpta sit.* Et S. Francisca, placidum quendam rivulum, in cujus ripa adorandum genua flexerat, considerans, in mentis excessum rapta fuit, identidem verba illa submissa voce apud semetipsam repetens: *Sic DEI mei gratia dulciter, placideque rivuli hujus in morem in animam influit.*

Alius, qui arbores floribus coopertas undique cernens, ingemiscens agebat: *Cur ego solus in DEI Ecclesiæ horto florum expers sum?* Alius pullos gallinaceos sub matris alis collectos conspiciens, *sub umbra alarum tuarum,* agebat, *Domine protege me.* Alius Heliotropium florem videns, *Quandonam,* exclamabat, *DEUS meus, anima mea bea*

nitatis tuæ ductum, attractionemque sequetur! Et alius violas flammeas hortenses (vulgo flammulas vocant) cernens, oculis quidem gratas, sed odoris expertes: *Tales, inquit, sunt cogitationes meæ, quæ bona quidem dicunt, sed nullum agunt, aut operantur.*

Vide ergo, Philothea, quomodo ex omni illa rerum varietate, quæ in hac vita mortali nobis occurrit, quæcunque demum ea sit, bonas elicere cogitationes, sanctasque ejaculationes mentis possimus. Miseri profecto illi, qui creaturas a suo Creatore divellunt, quo eas in peccatum convertant: beati autem illi, qui easdem in Creatoris sui gloriam convertunt, earumque vanitatem ad veritatis honorem impendunt. Soleo, inquit S. Gregorius Nazianz. *omnia in commodum meum spirituale referre.* Legito pium illud Epitaphium, quod S. Paulæ S. Hieronymus conscripsit; & ipsum plurimis sanctis aspirationibus, & piis conceptibus, quos omni prope in occasione ipsa efformabat, undiquaque conspersum videbis.

Porro in hoc recollectionis spiritualis, & orationum jaculatoriarum exercitio magna devotionis pars consistit, ipsumque omnium aliarum orationum defectum supplere potest, illius vero defectus, & omissio nulla prope alia ratione potest reparari. Sine illo quippe

pe vitæ contemplativæ non bene quis se dare, & activæ nonnisi ægre admodum potest; & sine illo quies omnis nonnisi otiositas est, labor vero tantum impedimentum, & intricatio. Quapropter te adhorror, ut serio, & ex toto corde id complectaris, neque unquam ipsum deseras.

C A P U T X I V.

De sanctissimo Missæ sacrificio, & quomodo ipsum audiendum sit.

Nondum tibi de exercitiorum spiritualium sole, & principe locutus sum, de sanctissimo, sacratissimo, & divinissimo inquam Missæ sacrificio, & sacramento: hoc quippe religionis Christianæ centrum est, devotionis cor, pietatis anima, mysterium ineffabile, quodque divinæ charitatis abyssum in se comprehendit, ac per quod se Deus ipse realiter nobis applicans, gratis, & dona sua nobis magnifice communicat.

Secundo: oratio in divini hujus sacrificii unione facta, incredibilem certe vim habet, adeo ut anima illius adminiculo cœlestibus donis, & beneficiis quam abundantissime compleatur, veluti super dilectum suum innixa, qui spiritualibus odoramentis, & suavitatibus usque adeo eam adimplet, ut virgulæ cuidam fumi, ex aromatibus myrrhæ,
&

& thuris, & universi pulveris pigmentarii concinnatæ (uti in Canticis dicitur) similes esse videantur.

Tertio: omni ergo studio operam da, ut sacrificio Missæ quotidie intersis, ut una cum sacerdote Redemptoris tui sacrificium Deo Patri pro te, & pro universa Ecclesia offeras. Semper, ut scribit S. Joannes Chrysostomus, infiniti Angeli ei præsentés adstant, ut sanctum hoc mysterium honorent, cumque nos una cum ipsis, & eadem intentione, præsentés ei adsumus, e tali societate, & contubernio non possumus nisi maximam benignorum gratiarum influxuum copiam recipere. Ecclesiæ tam triumphantis, quam militantis chori Domino in divina hac actione sese conjungunt, eumque stipant, ut una cum ipso, in ipso & per ipsum cor Dei Patris rapiant, ejusque misericordiam totam ad nos commiscere faciant. Ecquæ animæ est felicitas; quod affectus suos pro adeo pretioso, & desiderabili bono devote contribuat!

Quarto: si forte necessitate aliqua prægnante impedita, celebrationi summi hujus, & divini sacrificii realiter præsens adesse nequeas, animum tamen, & cor tuum huc referas oportet, ut spiritualiter intersis. Aliqua ergo hora matutina, confer te in spiritu (si aliter facere non possis) ad templum,
in.

intentionem tuam cum omnium Christianorum intentionibus conjunge, & eosdem actus interiores elice in loco, in quo versaris, quos eliceres, si realiter sancto Missæ officio aliquo in templo interesses.

Quinto: porro, & prout oportet, sanctum sacrificium Missæ audias vel realiter, vel mentaliter. Primo: jam inde ab initio Introitus, usque dum sacerdos ad altare accesserit, una cum ipso te præpara: facies hoc, si in Dei præsentia te listas, indignitatem tuam agnoscas, & peccatorum tuorum veniam roges.

Secundo: ab eo tempore, quo sacerdos altare accessit, usque ad Evangelium, considera Redemptoris nostri adventum, & vitam in hoc mundo, idque simplici, & generali quadam consideratione.

Tertio: ab Evangelio usque ad offertorium considera Domini prædicationem, & protestare te in fide, & obedientia sancti verbi, & in sanctæ Ecclesiæ Catholicæ unionem vivere, & mori velle.

Quarto: ab initio offertorii usque ad recitationem *Pater noster* mysteriis passionis Dominicæ, quæ actualiter, & essentialiter in hoc sacrosancto sacrificio repræsentantur, recogitandis cor tuum applica; quod una cum sacerdote, & reliquo populo Deo Patri, ad
ejus

ejus honorem, & gloriam, & ad utilitatem, & salutem tuam offeres.

Quinto: jam inde a *Pater noster* usque ad finem communionis sexcenta cordialiter desideria excitare conare, ardentissime amore æterno Salvatori nostro in æternum conjungi, & uniri desiderans.

Sexto: jam inde a communione usque ad finem Sacri gratias divinæ ejus Majestati, ob ipsius incarnationem, vitam, mortem, passionem, nec non amorem, quem nobis in sancto hoc sacrificio testatur, age, eumque per illud obtestare, ut semper tibi, parentibus, amicis tuis, & universæ Ecclesiæ propitius sit, teque ex toto corde humilians divinam benedictionem, quam tibi Dominus per ministrum suum impertitur, devote recipere.

At si tempore Sacri meditationem iis de mysteriis, quæ quotidie ordine dierum meditaris, instituere vis, opus non erit, ut particularibus his actibus practicandis te ipsam distrahas, & divertas, sed satis erit, quod intentionem tuam initio ad hoc dirigas, ut sanctum hoc sacrificium per meditationis, & orationis tuæ exercitium adorare, & offerre cupias: cum in qualibet meditatione prædicti actus aut expresse, aut tacite, & virtualiter contineantur.

C A P U T X V.

De aliis exercitiis publicis, & communibus.

PRæter hæc, diebus festis, & Dominicis, Horarum Canoniarum, & Vesperarum officio interesse te oportet, Philothea, quantum quidem per otium, & commoditatem tuam licebit; hi namque dies specialiter Deo dedicati, & sacri sunt, & in iis plures ad ejus honorem, & gloriam actus usurpandi sunt, quam in aliis. Hoc pacto quoque sexcentas devotionis dulcedines, & delicias senties, uti olim S. Augustinus sensit: etenim hic in Confessionibus suis scribit, se sub initium conversionis, cum divina officia audiret, tanta introrsum animi dulcedine perfundi solitum, ut cor ei quodammodo colliquefceret, & oculi lachrymis devotionis innatarent. Tum vero quod (ut semel id dicam, & non sit opus repetere) semper plus boni, & consolationis homo e publicis Ecclesiæ officiis, quam ex aliis particularibus actibus soleat percipere, cum Deus ipse jusserit, ut semper publica privatis, & peculiaribus communia præferantur.

Libenter Sodalitatibus loci, in quo agis, adscribi velis, iis præsertim, quarum exercitia, & instituta plus fructus, & boni exempli adferunt: hoc namque pacto obedientiæ actum Deo gratissimum exercebis: nam li-

cet

cet Sodalitates speciali ab eo præcepto præscriptæ, & mandatæ non sint, ab Ecclesia tamen commendantur: quæ declarare cupiens, quam sibi gratam sit, plures in easdem nomina dare, sodalibus earum, & membris indulgentias varias, & alia quædam privilegia impertiri solet. Ad hæc semper maximam charitatem redolet, cum multis simul concurrere, & aliis ad bona sua desideria executioni mandanda cooperari, & auxiliari. Et quanquam fieri possit, ut tam bona quis exercitia separatim faciat, atque in Sodalitatibus simul, junctimque peraguntur, imo esto, fortassis longe illi gratius, & suavius sit, eadem privatim, & sibi soli facere, per hanc tamen operum nostrorum bonorum, quam una cum fratribus & proximis nostris facimus, unionem, & collationem DEUS Optimus Maximus magis glorificatur.

Idem de omnibus precibus, & devotionibus publicis censeo, in quibus, quantum quidem nobis possibile est, bono nostro exemplo proximum ædificare, & affectum nostrum in unicam DEI gloriam, & communem, ac publicam intentionem debemus dirigere.

P A R S I I.
C A P U T X V I.

130

Sanctos honorandos, & invocandos esse.

CUM DEUS Optimus Maximus per Angelos suos sæpe suas inspirationes nobis immittat, nostrum est vicissim etiam nostras aspirationes ad illum sæpe horum nuntiorum opera remittere: Sanctæ defunctorum animæ, quæ in cœlis cum Angelis versantur, & sicut Dominus in Evangelio ait, sunt sicut Angeli Dei, idem quoque nobis inspirandi, & per sanctas suas orationes pro nobis aspirandi officium subeunt,

Jungamus, mea Philothea, nostra cum cœlestibus illis spiritibus, & beatis animabus corda: & uti parvæ philomelæ junctæ matribus cantare discunt; ita per sacrum illud, quod cum Sanctis inibimus, commercium melius & orare, & divinas laudes cantare addiscemus. *Cantabo, & psallam*, inquit Psalmista, *in conspectu Angelorum.*

Speciali quodam amore, & honore sacram, & gloriosam Virginem Mariam honora, reverere, & cole; ipsa quippe supremi Patris nostri Mater est, ac proinde avia nostra. Ad illam ergo confugiamus, & velut parvuli ejus perfecta quadam cum fiducia omni momento, & omnibus in casibus illius nos in gremium recipiamus: benignissimam hanc Matrem invocemus, amorem ejus ma-

ternum imploremus, & virtutes illius imitari satagentes, vere filiali quodam affectu, & corde erga ipsam feramur.

Angelis quoque valde familiaris esto, & eos frequenter vitæ tuæ, & actionibus tamenvisibiliter præsentibus considera: ante omnes vero præcipue dilige, & reverere Angelum Dioceseos, in qua habitas, præsidem, uti & Angelos eorum, inter quos, & quibuscum agis, & præcipue tuum Angelum custodem, & tutelarem: eos ergo sæpe invoca, lauda, & honora, atque in omnibus negotiis tuis tam spiritualibus, quam temporalibus, illorum opem, & auxilium implo-
ra, ut tuis illi intentionibus cooperentur.

Magnus ille Pater Petrus Faber, primus in sancta JESU Societate Sacerdos, primus Concionator, primus Theologiæ Doctor, & primus S. Ignatii fundatoris ejusdem socius, quodam tempore eGermania, in qua multa ad divinam gloriam spectantia obsequia præstiterat, veniens, & hanc Diocesin, in qua natus fuerat, pertransiens, narrabat, se multis hæreticorum provinciis peragratis, plurimas inde sensisse consolationes, quod singularum paræciarum, quas ingrediebatur, Angelos protectores, & tutores in ingressu illarum salutasset! quos sibi notabiliter faventes, & propitios fuisse est expertus tum in ipso a variis hæreticorum insidiis prote-
gendo,
tum

tum in plurimis animabus illi emoliendis, & facilibus ad doctrinam salutarem recipiendam reddendis. Id autem tanta cum efficacia, & energia aliis commendabat, ut matrona quædam, tum quidem adhuc juvenis, cum id illum dicentem audisset, id ipsum jam quadriennio, id est: post sexaginta, ex quo id audisset annos, insigni cum sensu nobis referret. Incredibili certe cum gaudio, quodam anno superiore eo in loco, in quo beatum hunc virum Dominus nasci fecit, in parvo, inquit, pago Vilarcto, in asperrimis agri nostri montibus sito, altare consecravi.

Porro tibi selige aliquos Sanctos particulares, quorum vitam sequi melius, & imitari possis, & quorum intercessione melius, & particularius te adjuvari posse confidis. Ille autem, cujus nomen geris, particulatim tibi jam inde a baptismo ad cultum assignatus est.

C A P U T X V I I.

Quomodo verbum DEI audire, & legere oporteat.

Singularem habere affectum erga verbum DEI debes; sive ipsum in familiari cum amicis tuis spiritualibus colloquio, sive in concionibus pro suggestu audias, semper ip-

sum attente, & reverenter audi, & aliquam ex illo utilitatem, & fructum elice, nec ipsum in terram cadere, & effundi sinas, & velut pretiosum quoddam balsamum in cor tuum recipe: exemplo nimirum Deiparæ Virginis, quæ quæcumque ad filii sui laudem, & præconium verba dicebantur, sedulo in corde suo conservabat. Et noris, Dominum ita omnia verba, quæ illi in precibus nostris proferimus, observare, & colligere, prout vicissim ipsi colligimus illa, quæ nobis ipse per os concionatoris eloquitur.

Habe semper penes te librum aliquem spirituales, uti sunt libelli S. Bonaventuræ, Joann. Gersonis, Dionysii Carthusiani, Ludov. Blosii, Granatensis, Did. Stellæ, Ariæ, Pinelli, Ludov. de ponte, Joann. Avilæ, Lucta spiritualis, Confessiones S. Augustini, Epistolæ S. Hieronymi, & similes, & quotidie aliquid in iis magna cum devotione lege, perinde ac si literas legeres, a Sanctis tibi de coelo missas, quibus tibi viam cœlum versus ostenderent, teque ad eodem pergendum animarent. Lege præterea historias, & vitas Sanctorum, in quibus velut in speculo ipsam vitæ Christianæ imaginem videbis, ex eorumque operibus, & actionibus, pro statu, & vocatione tua, rem tuam facere stude: nam esto multæ Sanctorum actiones imitari nequeant, & inimitabiles sint ab iis, qui

qui in mundo vivunt; omnes tamen imitari queunt aut de prope, & omnino, aut de longe, & ex parte. Solitudinem quippe Pauli primi Eremitæ imitari aliquatenus potes in recollectionibus tuis spiritualibus, quin & personalibus, de quibus & postea agemus, & supra jam egimus; S. Francisci paupertatem, per eas praxes, & exercitia paupertatis, quas suo loco præscribemus, & sic de aliis.

Inter ipsas autem historias quædam majus ad vitæ nostræ directionem, gubernationemque lumen suppeditant, quam aliæ: tales sunt vitæ S. Matris Teresæ de JESU, quæ in hoc singularis cumprimis, & admirabilis est, vitæ primorum Patrum Societatis JESU, & S. Caroli Borromæi Archiepiscopi Mediolanensis, S. Ludovici, S. Bernardi, Chronica fratrum Minorum, & aliæ id genus: aliæ vero admirandæ magis, quam imitandæ sunt, uti S. Mariæ Ægyptiæ, S. Simeonis Stilitis, SS. Catharinarum Senensis, & Genuensis, S. Angelæ, & aliæ hujusmodi? quæ tamen nihilominus magnum quendam in genere sancti amoris divini gustum legentibus dare solent.

CAPUT XVIII.

*Quomodo inspirationes divinæ admit-
tendæ sint.*

INSpirationes voco, omnes internas attra-
ctiones, motus, coargutiones, & remor-
sus, lumina quoque, & cognitiones, quas
DEUS suis in benedictionibus paterna quadam
cura, & amore cor nostrum præveniens in
nobis incitat, quo nos ad sanctas virtutes,
amorem cœlestem, bona proposita, denique
ad omnia, quæ nos ad bonum æternum ali-
quo modo conducunt, excitet, expergefaci-
at, alliciat, & impellat. Atque hoc est,
quod sponsus in Canticis vocat ad ostium
stare, & pulsare, loqui ad cor sponsæ, eam
dormientem excitare, vocare, & absentem
conquirere; hoc item intelligit, dum eam ad
mel suum, atque ad poma, & fructus in
horto suo colligenda, & ad cantandum, ut
vox ejus dulcis in auribus suis sonet, in-
vitat.

Ad plenum, & absolutum matrimonii
contractum tres ex parte puellæ, quam pa-
rentes elocare volunt, actiones interveniant,
oportet. Primo namque futurus conjux ei
proponitur, deinde ipsa eum sibi placere di-
cere debet, tertio consensum in eundem dat:
sic Deus Optimus Maximus aliquem magnæ
virtutis actum in nobis, per nos, & nobis-
cum

eum facere volens, primo sua nobis inspiratione eum proponit, secundo nos eum ratum habemus, tertio assensum præbemus. Nam sicuti tres sunt gradus, quibus ad peccatum descenditur, tentatio nimirum, delectatio, & consensus: sic & tres sunt, quibus ad virtutem ascenditur, inspiratio scilicet, quæ tentationi opponitur, in inspirata re delectatio, quæ delectationi in malum objecta est, & in inspirationem consensus, qui consensui in tentationem contrarius est.

/ Tametsi inspiratio toto vitæ nostræ duraret tempore, non propterea tamen DEO vel hilum placeremus, si ea minime delectemur? imo vero divina ejus Majestas gravissime indignaretur, & offenderetur, qui indignatus est olim adversus Israelitas, quibus quadraginta ipsis annis inspiratione sua proximus fuit (ut ipsemet testatur) identidem eos, ut se converterent, incitans, & urgens; ipsi vero nunquam ei bene monenti auscultare voluere: quibus proinde juravit in ira sua, quod non introirent in requiem suam. Quemadmodum nobilis aliquis proculus, qui longo tempore per omne obsequiorum, & meritorum genus puellæ alicujus favorem, & amorem sibi comparare studuisset, plane, planeque officio suo defunctus dici posset, esto ipsa, post hæc omnia, nullatenus assensum in matrimonium, quod is spectat, dare velit.

Ipsa, quæ ex divinis inspirationibus capitur, delectatione insignem ad divinam gloriam progressum facimus, & jam tum per illam divinæ ejus Majestati placere incipimus; nam tametsi illa delectatio nondum plenus sit consensus, aliqua tamen ad eundem via, & dispositio est. Ad hæc, bonum signum, & cum primis utile est, verbi DEI auditione delectari; hoc namque velut inspiratio quædam externa est: ut & bonum, Deoque cum primis gratum est, interna inspiratione delectari. De hac namque delectatione loquitur sponsa sacra, dum ait: *Anima mea liquefacta est, dum dilectus meus locutus est.* Nobili quoque illi tam satis, superque puella, quam procatur, satisfacit, & placet, dum quæcunque ei præstat officia, & obsequia, grata illi esse, & placere conspicit.

At consensus actum bonum tandem in se perficit; si enim & inspirationem sentiamus, & ex eadem quoque voluptatem capiamus, nihilominus postea consensum præstare Deo nolimus, certe quam ingratissimi sumus, & divinam ejus Majestatem quam maxime offendimus; nam majorem tunc contemptum præferre videmur. Sic namque in Canticis sponsæ contigit: licet enim dilecti sui vox sancta quadam voluptate cor ejus affecisset; ostium tamen ei non adaperiebat, sed satis frivola se excusatione purgabat, unde

de sponsus merito indignatus pertransit, eamque deserit: sic nobilis ille procus, si postquam diu puellam ambiisset, & obsequiis quoque suis illi placuisset, tandem adhuc ab ea repudiaretur, & vilipenderetur, longo majorem indignandi, & stomachandi occasionem haberet, quam si petitio, & procatio sua rata habita non fuisset, suaque obsequia minime placuissent.

Quapropter, Philothea, firmiter proponas oportet omnes, quas DEUS tibi facere dignabitur, inspirationes dignanter, & bono corde acceptare, easque dum tibi fient, ceu Regis coelestis, tecum matrimonium inire, & contrahere desiderantis, legatos & nuntios admitte, propositiones, & postulata earum benigne ausculta, amorem, ex quo tibi inspiratio fit, perpende, sanctamque inspirationem amanter amplectere.

Consensu itaque, sed pleno, amoroso, & constanti sanctæ inspirationi consentias; hoc enim pacto fiet, ut DEUS, cui nunquam satisfacere potes, satis tibi factum ob affectum tuum putet. At priusquam inspirationibus de magni momenti, & extraordinariis rebus consensum, & assensum præstes, ne decipiaris, directorem, & patrem tuum spirituales semper consule; ut examinet nimirum, utrum inspiratio vera sit, an falsa. Etenim inimicus animam ad inspirationibus

consentiendum facilem, & promptam, videns, saepe ei falsas ad eam decipiendam proponit: nunquam vero eam decipiet, quamdiu in spiritu humilitatis directori suo obtemperabit, ejusque ductum sequetur.

Consensu jam præstito, summa cum promptitudine, & diligentia rem propositam effectui mandare, & inspirationem opere ipso exequi necesse est: hoc namque veræ virtutis summa est, & complementum; consensum namque in animo habere, & ad effectum, & rem ejusdem non venire perinde foret, atque vineam aliquam plantare, ac nolle, ut ea uvas proferat.

Porro ad hæc omnia incredibiliter conducit, rite, & prout oportet matutinum exercitium, nec non recollectionem spiritua-lem, de quibus jam ante locutus sum, prædicare: hoc namque modo præparamus nos ad præparationis non generalis solum, sed & particularis bonum faciendum.

C A P U T XIX.

De sancta Confessione.

POenitentiae, & Confessionis Sacramentum ad hoc Dominus Ecclesiae suae reliquit, ut quoties nos iniquitates commaculabunt, & deturpabunt, illas in eo eluamus. Noli ergo, mea Philothea, pati, ut cor
tuum

tuum peccato diu infectum maneat, cum remedium tam præsens, & facile ad manum habeas. Leæna, cum a leopardo oppressa fuit, quam citissime sese in profluente ablutum it, quo foetorem, qui sibi ex illa copula adhæsit, hac ratione tollat, ne veniens leo ipsumque olfaciens, offendatur, & irritetur. Sic anima, quæ peccato consensit, sui ipsius concipere horrorem, & se quam promptissime debet emundare, idque ob respectum, & reverentiam, quam divinæ Majestatis oculis debet. Sed cur obsecro, morte spirituali mori velimus, cum tam singulare, & præsens remedium habeamus.

Humiliter, ergo, & devote quot hebdomadis confitere, & si fieri potest, quoties ad sacram communionem accedis, tametsi nulum peccati alicujus mortalis in conscientia tua remorsum sentias: etenim per confessionem, quam institues, non solum venialium peccatorum, quæ confiteberis, absolutionem, sed & incredibile ad eadem in posterum evitanda robur recipies, uti & ingens ad eadem bene discernenda lumen, nec non abundantem gratiam ad omnem jacturam, ac dispendium, quam tibi attulerant, reparandam. Ad hæc humilitatis, obedientiæ, candoris, & charitatis virtutem exercebis, & plures in solo hoc confessionis actu virtutes, quam in alio quocunque usurpabis.

Sem-

Semper tibi ea, quæ confiteberis, peccata, quantumcunque parva sint, vere displiceant, firmumque concipe propositum eadem in posterum serio corrigendi. Multi e consuetudine quadam, & velut pro forma, nullo modo de emendatione vitæ suæ cogitantes, peccata sua venialia confitentur: & hi, quoad vivunt, iisdem infecti, & inquinati manent: itaque fit, ut bonorum, & fructuum spiritualium multorum jacturam faciant. Si ergo mentitam te esse confitearis, tametsi nullum proximo e mendacio tuo secutum sit damnum; aut aliquod verbum inordinatum locutam, aut nimium lusisse; pœniteat te, firmumque te emendandi propositum concipe. Etenim abusus, & error est, peccatum aliquod, sive mortale, sive veniale confiteri, & nolle se ab eo expedire, cum non ob alium, quam hunc finem confessio sit instituta.

Nec satis est, accusationes illas superfluas, & generales facere, quas multi ordinatim, & seriatim faciunt dicentes, non dilexi DEUM tantum, quantum debebam, non oravi ea devotione, qua orare oportuit, non dilexi, aut complexus sum proximum, prout debebam; non recepi Sacramenta ea reverentia, qua debebam; & alias hujusmodi. Ratio est, quod hæc dicendo, nihil dictura sis particulare, e quo Confessarius conscientiae tuæ statum
per

perspectum, & exploratum habeat: idem quippe dicere possent omnes, qui in cœlo sunt Sancti, & qui in terra homines, si confessionem instituerent. Vide ergo, quæ te privatim causa moveat, ut has accusationes tui facias; quam ubi detexeris, & videris, te defectus commissi accusa, idque plane, simpliciter, & nude. Exempli causa, accusas te, quod proximum non eo, quo oportuit, amore sis prosecuta; id ideo forsan factum est, quod alicujus pauperis in summa necessitate constituti, quem facili negotio juvare, & consolari poteras, miserta non sis, nec ullam ejus curam habueris. Sed immisericordiæ hujus particularis te accusa dicens: Videns pauperem aliquem inopia summa oppressum, eum non juvi, prout quidem poteram, vel e negligentia, vel ex inclementia, vel contemptu, prout defectus hujus causam, & occasionem fuisse deprehendes. Pari modo ne te accuses, quod Deum ea devotione non oraris, qua quidem debes: at dic simpliciter, & aperte, si voluntarias in oratione distractiones habueris, aut commodum locum, tempus, & corporis situm ad attentionem in oratione habendam necessarium captare neglexeris, prout te hic deliquisse comperies, generalem illam accusationem non afferendo, quæ in confessione ad nihil omnino prodest, & frustra est.

Nec

Nec satis tibi sit, peccata venialia quoad factum ipsum confiteri, sed & causam, motivumque, per quæ ad eadem committenda fuisti inducta, expone. Exempli gratia, satis tibi non sit dicere, esse te, etsi sine ullius dispendio, mentitam; sed adde, an id e vana gloria, ut te scilicet laudares, & excusares; an vero e vano gaudio, vel pertinacia feceris. Si in lusu deliqueris, explica, an id feceris præ lucri cupidine, an quod voluptatem e conversatione captaris, &c.

Adjunge præterea, an diu in malo tuo hæseris; etenim temporis diuturnitas adauget plerumpue peccatum non mediocriter, cum magnum sit inter vanitatem quandam transitoriam, quæ non nisi ad quadrantis horæ spatium in animo nostro manserit, & eam quæ integrum per diem, aut biduum, aut triduum cor nostrum occuparit, discrimen, ergo & factum, & motivum diuturnitas peccatorum nostrorum aperienda est. Nam esto, communiter in peccatorum venialium explicatione usque adeo exactos, & scrupulosos nos non esse oporteat, imo vero absolute non teneamur eadem confiteri; qui tamen animas suas bene expurgare volunt, quo melius ad sanctam devotionem pertingant, seduli, & accurati sint, oportet, ad malum suum, quantumlibet parvum id sit, a quo curari, & sa-

sanari cupiunt, medico suo spiritali integre, & sincere patefaciendum.

Ne vereare dicere id, quod necessario dicendum est, quo peccati tui qualitas bene, perfecteque intelligatur, uti est verbi gratia, occasio, & causa, qua ad alicui irascendum mota fuisti, aut cur alicujus peccatum toleraris, aut ipsum reprehendere neglexeris. Exempli causa, aliquis mihi usque adeo non placens, leve aliquod mihi verbum per jocum dicet; ego vero id in malam partem accipiam, & ob id illi indignabor. Si quis alius, qui mihi placuisset, aliud multo asperius dixisset, bonam id in partem accepiissem. Itaque inter confitendum non verebor dicere: protuli verba indignationis in aliquem in malam partem accipiens aliquid quod mihi dixerat, non quod revera verba ejus essent talia, sed quod dicens mihi displiceret. Et si etiam, quo bene conscientiae tuae statum declares, ipsamet necesse sit verba particulatim referre, credo bonum fore ipsa dicere. Nam dum quis sic aperte se accusat, non modo peccata, quae commisit, sed & malas inclinationes, mores, habitus, atque alias peccati radices patefacit: itaque spiritalis Pater plenam, perfectamque animi, & conscientiae, quam tractat, nec non remediorum, quae ei propria sunt, & conveniunt, cognitionem accipit. Semper tamen studiose

cavendum est, ne tertia persona, quæ peccato tuo aliquo modo est cooperata, quantum quidem fieri potest, pateſcat, & detegatur.

Diligenter quoque animadvertite ad multa peccata, quæ sæpe insensibiliter in conscientia vivunt, & dominantur, ut ipsa confitearis, teque ab iisdem expurgare valeas. Legas ad hoc diligenter Caput VI. XXVII. XXVIII. XXIX. XXXV. & XXXVI. Partis tertiæ, & Caput VII. Partis quartæ.

Ad hæc non facile Confessarius tibi mutandus est: at postquam aliquem jam tibi delegeris, huic exinde conscientiæ tuæ rationem perge reddere, diebus ad hoc faciendum præstitutis, candide, & aperte omnia, quæ admisisti peccata, nec non tempus ab ultima confessione elapsum declarando, verbi gratia, esse jam mensem aut duos ab ea elapsos. Aperi præterea inclinationum tuarum statum, esto per has ipsas minime deliqueris; si nimium in tristitiam propendeas, aut natura sis morosior, si in lætitiâ, aut opum comparandarum cupiditatem sis inclinior; & sic de aliis affectibus, & inclinationibus.

De frequenti Communione.

FErtur Mithridates Ponti Rex cum mithridaticum medicamentum invenisset, ita suum per hoc ipsum corpus corroborasse, & armasse, ut cum postea quo Romana vincula, & captivitatem evitaret, veneno sibi vitam vellet abrumperere, nequaquam potuerit. Redemptor noster Christus augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, quod carnem ejus & sanguinem realiter continet, instituit, ut, qui ipsum comedit, in æternum vivat. Unde qui ipsum crebro cum devotione suscipit, ita animæ suæ vitam, & sanitatem confirmat, ut ipsum propemodum impossibile sit, ab aliquo sinistro affectu, vitio-que inclinatione intoxicari: nemo carnem hanc vitæ potest comedere, eaque nutriri, & mortis affectibus exinde vivere. Adeo ut, quemadmodum homines in Paradyso terrestri agentes, secundum corpus mori non poterant, idque vi, & efficacia ligni illius vitæ, quod in ejus medio Dominus plantarat: sic spiritualiter, & secundum spiritum iidem mori non possint virtute Sacramenti hujus vitæ. Si enim fructus molliores, & corruptioni præ aliis obnoxii (puta cerasa, poma annenia, & fraga) facili negotio per totum annum integri conservantur, si quando saccharo,

aut melle condiuntur; mirum sane non est, corda nostra, tametsi fragilia, & imbecilla, a peccati corruptione integra conservari, quando ab incorruptibili carne, & sanguine filii DEI saccharata, & mellita sunt. Quicumque Christiani, Philothea, damnationi addicentur, nihil habebunt certe, quod in suam defensionem, & excusationem adferant, cum Judex justissimus illis ostendet, quam immerito spiritualiter mori voluerint, cum tam facile & vitam, & sanitatem corporis sui, quod hac de causa illis relictum, & datum erat, manducatione conservare potuerint. Ah miseri, dicet, cur quæso, mortui estis, cum fructum, & cibum vitæ in manibus vestris habueritis, & potestate?

Quotidie porro sacram Eucharistiæ communionem percipere nec laudo, nec vituero; at singulis Dominicis diebus communicare & suadeo, & quisque ut communice, exhortor, dummodo spiritus ab omni erga omne peccatum affectu liber sit, & immunis. Sunt hæc ipsa S. Augustini verba, qui cum nec probo, nec improbo absolute quotidianam communionem, sed Patris spiritualis hominis illius, qui huc propendet, & sic communicare vult, discretionem eam relinquo. Nam cum dispositio, quæ ad tam frequentem communionem requiritur, valde exacta, & eximia esse debeat, hinc eam ge-

neraliter cuilibet consulere consultum non est. Verum quoniam hæc ipsa dispositio, tametsi singularis, in multis sanctis animabus haberi potest, & inveniri, hinc etiam non consultum est, generaliter unumquemque a tali communione divertere, & abstrahere, at juxta cujusque conscientiae statum in particulari ea aut suadenda, aut dissuadenda. Etenim imprudentiae specimen foret, tam frequentem Eucharistiae usum omnibus sine ulla distinctione consulere; uti & imprudentia foret, aliquem propter eum reprehendere, maxime si boni, prudentisque aliquis directoris consilium in hoc sequeretur. Scite sane S. Catharina Senensis, suam adeo frequentem communionem reprehendentibus, eo quod S. Augustinus eam nec laudabat, nec vituperabat, respondit. Cum, inquit, S. Augustinus eam non vituperet, rogo, ne & vos eam vituperetis, & hoc mihi sufficiet.

At vides, Philothea, Augustinum consulere quam maxime, & neminem non exhortari, ut singulis diebus Dominicis communionem sacram adeat; hoc ergo consilium sequere, & exequi pro viribus stude. Etenim cum nullum erga peccatum mortale affectum, & propensionem (uti præsuppono) habeas, nec etiam erga aliquod veniale inclinata sis; veram illam dispositionem ha-

bes, quam S. Augustinus requirit, quin & adhuc multo excellentiorem; nam non modo non habes affectum peccandi, sed ne quidem erga peccatum, adeo ut, si Pater tuus spiritualis consuleret, & expedire censeret, etiam sæpius, quam unaquaque Dominica cum animæ tuæ fructu communicare posses.

Nihilominus multa legitima occurrere possunt impedimenta, non quidem a parte tua, sed ab iis, quibuscum agis, quæ prudenti conductori occasionem forsan darent tam frequentem tibi communionem inhibendi. Si verbi gratia, alicujus in subjectione agas, & si ii, quibus aut obedientiam, aut reverentiam debes, ita male edocti, & stupidi essent, ut toties te sacram communionem adire videntes scandalizentur aut se turbent. Quare, rebus omnibus consideratis, consultum forsan erit illorum infirmitati aliquo modo in hoc acquiescere, & nonnisi decimoquinto quoque die sacram communionem adire, at hoc intelligitur ita, si difficultatem nimirum aliter exsuperare nequeas. Sed nihil certi hac in re generaliter definiri, & consuli potest: at faciendum, quod tibi Pater spiritualis faciendum consulet. Quamquam hoc certo, & audacter dicere queam, eos, qui devote servire Deo volunt, non posse minus, quam singulis mensibus commu-
ni.

nicare, nec diutius differre communionem posse.

Si satis prudens sis, tibi nec mater, nec uxor, nec maritus, nec pater impedimento erunt, quo minus sæpe sacram communionem adeas; cum enim ipsa communionis die officii tui partes pro statu tuo convenienter expleas, & erga illos tum benignior, & affabilior sis, nullumque genus obsequii eis deneges, verisimile certe non est, illos hoc in exercitio ullatenus impedire te velle, cum nullum ex hoc ipsis secuturum sit incommodum, nisi forsan admodum impertinentes, morosi, & rationi dissentanei forent. Hoc in casu (uti dixi) si director tuus ita faciendum suaserit, illorum voluntati forsan condescendendum erit.

Pro conjugatis aliquid hic addam, oportet. In veteri lege vetuerat DEUS, ne creditores diebus festis debitum a debitoribus suis exposcerent, at non damnabat, si debitores eis diebus ea, quæ debebant, exigentibus solverent. Indecens est, quamquam non magnum peccatum, matrimoniale debitum ea die exigere, qua sacram quis adiit communionem; at indecens non est, imo vero meritorium ipsum reddere: non ergo ob debiti illius redditionem communione quis privandus est, si alioquin devotio ad ipsam adeundam feratur. Certe in primiti-

va Ecclesia Christiani quotidie communica-
bant, esto essent conjugati, & prolibus ope-
ram darent. Atque ideo dixi, frequentem
communionem nullum omnino incommodum
aut parentibus, aut uxoribus, aut maritis
dare consuevisse, dummodo is, qui eam adit,
prudens sit, & discretus. Morbi vero cor-
porales nullum penitus sanctæ huic partici-
pationi impedimentum adferunt, nisi talis
forſan is eſſet, qui frequentes vomitus pro-
vocaret.

Ad ſingulis octonis diebus communican-
dum requiritur, ut quis ſit ab omni peccato
mortali, & erga peccatum veniale affectu,
deſiderioque liber, ardensque communican-
di deſiderium habeat; verum, ut quotidie
quis ſacras epulas accedat, potiffimam præ-
terea malarum ſuarum inclinationum par-
tem ſuperarit, neceſſe eſt, & nonniſi Patris
ſui ſpiritualis cum conſenſu, conſilioque id
aggredi debet.

C A P U T XXI.

Quomodo communicandum ſit.

JAm inde a præcedente vesp̄era ad sanctam
communionem te præparare incipe, id-
que per multas aspirationes, & amatorias
animi elibrationes, paulo citius dormitum con-
cedens, ut etiam citius, & tempestivius pos-
sis

sis surgere, si forte ea nocte expergisceris, statim spiritum, & os tuum verbis quibusdam devotis, ac odoriferis adimple, quibus anima tua ceu odorem quibusdam perfundatur ad sponsum suum admittendum, qui te dormiente vigilans sexcentas tibi gratias, & charismata dare paratus est, dummodo tu a parte tua ad easdem recipiendas disposita sis. Mane summa cum animi hilaritate, & gaudio surgito, quod maximum bonum, & beneficium hodie sis acceptura; & sacra confessione præmissa, magna quadam fiducia, simul & magna cum animi humilitate ad coelestem hunc cibum, qui ad immortalitatem te nutrit, sumendum accede. Et postquam jam sacra illa verba *Domine non sum dignus*, dixeris, caput, aut labia vel ad orandum, vel ad suspiria ducenda amplius non movebis, sed ore modeste, ac modice diducto, & capite tantum, quantum necesse est, elevato, ut Sacerdos commode videat, quid agat, plena fide, spe, & charitate recipe illum, quem, in quem, per quem, & propter quem credis, speras, & diligis. Considera, Philothea, sicut apis, postquam rorem coelestem, & præstantissimum terræ succum jam e floribus collegit, & in mel redegit, ipsum in alveare suum invehit; ita Sacerdotem, postquam mundi Salvatorem, verum DEI filium, qui instar

floris cœlo descendit, & verum Virginis filium, qui floris in morem ex humanitatis nostræ terra prodiit, ex altari accepit, illum velut cibum suavissimum in os, & intra corpus tuum inducere. Postquam illum jam recepisti, cor tuum ad Regi huic salutari obsequium deferendum excita, & cum illo de rebus ad animam tuam spectantibus tracta, eumque intra teipsam considera, quo, ut tibi beneficeret, sese recepit. Denique quam poteris intime, & amicissime eum excipe, & tracta itaque te gere ut ex omnibus actionibus tuis evidenter appareat, & cognoscatur, DEUM cœli in te commorari.

Verum cum realiter in Missa non poteris communicare, saltem spiritualiter, & affectu communica, ardenti quodam desiderio vivificæ huic Salvatoris carni te uniens, & jungens.

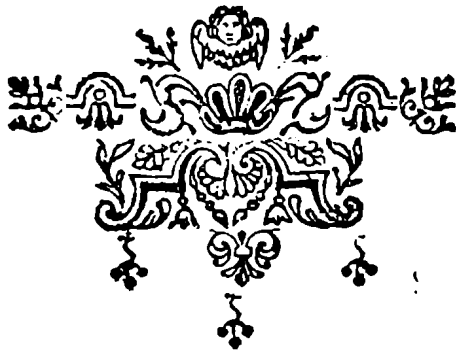
Non alia autem tua in communicando intentio esse debet, quam ut te in amore DEI promoveas, corroborea, & consoles, ex amore, & ut amorem quippe recipias, oportet, quod solus amor fecit, ut haberes: neque enim considerari Salvator in amorosiore, & teneriore actu potest, quam est hic, in quo se (ut ita dicam) annihilat, & in cibum convertit, quo in animas nostras penitus se insinuet, & penetret, & cor-
di-

dibus, corporibusque fidelium suorum intime uniat.

Si quis mundanorum te roget, cur toties sacram communionem adeas, responde, te idcirco facere, ut DEUM amare discas, te ab imperfectionibus tuis expurges, a miseriis liberares, in afflictionibus consolationem invenias, in debilitatibus, & fragilitatibus fulcimentum. Dico, duo hominum genera sæpius sacras has epulas adire debere. Primo perfectos, cum enim hi bene dispositi sint, certe male agerent, si ad perfectionis fontem, & originem minime accederent: deinde imperfectos, ut sic cum ratione ad perfectionem aspirent, & pertingant. Fortes quidem, ne debiles reddantur; debiles vero, ut fortes evadant; ægros, ut sanentur; sanos, ne in ægritudinem aliquam incidant: te vero, ut imperfectam, debilem, & ægram sæpius cum perfectione, robore, & medico tuo communicare oportere. Responde quoque, illos, qui pauca a mundanis negotiis impedimenta habent, sæpius certe communionem sacram debere frequentare, quod magna ad hoc illis suppetat commoditas; eos vero, qui pluribus negotiis implicantur, quod ea maxime opus habeant, & quod illum, qui multum laborat, & variis doloribus opprimitur, cibos solidos, & quidem frequenter comedere oporteat. Dic,

ideo te sacrosanctum Sacramentum recipere, ut bene recipere discas, & assuescas, neque enim bene, & prout oportet, opus aliquod fieri potest, nisi quis illud sæpius exerceat.

Sæpe ergo, mea Philothea, communica, & quam potes sæpissime, idque suasu, & consilio Confessarii tui, & mihi crede, sicuti lepores in montibus nostris hyberno tempore albescunt, quod præter nivem nihil videant, aut comedant; ita te, pulchritudinem, bonitatem, & puritatem ipsam in divino hoc Sacramento sæpius adorando, & comedendo, totam pulchram, bonam, & puram evasuram.

INTRODUCTIONIS

PARS TERTIA.

Plurima continens documenta circa
virtutum exercitium.

CAPUT I.

*De electione in virtutum exercitio
necessaria.*

Alum Rex nunquam foras pro-
volat, nisi omni populo, &
subditis suis stipatus: sic nun-
quam charitas animam alicujus
ingreditur, quin simul reliquarum virtutum
satellitium, & chorum secum trahat, eas
exercens, & occupatas habens, perinde ac
dux milites suos: quanquam eas non simul,
nec æqualiter, nec omni tempore, & loco
exerceat, & operi applicet. Justus quippe
instar arboris est, secus decursus aquarum
plantatæ, quæ fructum suum dat in tempo-
re suo; quod charitas, animam quandam ir-
rigans, varia virtutum opera suo singula
tempore in ea producat. Musica, ut dicitur
in

in proverbiiis, quæ per se adeo recreat, & grata est, in luctu tamen importuna est. Insignis certe nonnullorum error est, qui dum virtutem aliquam particularem exercere student, ubique, & quibusvis in occasionibus actus producere pervicaciter volunt, & uti prisca illi duo Philosophi, aut semper flere, aut semper ridere cupiunt: & quod pejus est, fugillant, & carpunt eos, qui, sicut ipsi, easdem has non semper virtutes exercent. Gaudendum est cum gaudentibus, & flendum cum flentibus, ut suadet Apostolus: charitas item patiens est, benigna, liberalis, discreta, & omnibus se accommodat.

Aliquæ tamen sunt virtutes, quarum usus, & exercitium prope universalis est, & quæ actus suos non solum separatim, & privatim exercere, sed & per aliarum omnium virtutum actus qualitates suas diffundere debent. Neque enim fortitudinis, magnanimitatis, & magnificentiae exercendæ sæpe occasio offertur: at benignitas, temperantia, honestas, & humilitas virtutes hujusmodi sunt, ut ab iis omnes, & quælibet vitæ nostræ actiones tingi, & decorari debeant. Sunt quidem, fateor, virtutes quædam his multo excellentiores, usus tamen illarum priorum magis necessarius est. Saccharum sale quidem excellentius, & præstantius est, usum
tamen

tamen sal frequentiore, & generaliore habet. Quamobrem semper a virtutibus his generalibus optime quis instructus sit oportet, quod nullo prope non loco, & tempore earum usus necessarius sit.

Porro illarum virtutum exercitium præferendum est, quæ officio nostro, & debito sunt conformiores, non vero quæ sensualitati, & affectui privato magis arrident. S. Paula cum primis sapiebat, corporalium mortificationem asperitati sese dare, quo dulcedine, & consolationibus spiritualibus perfunderetur; sed superioribus eam suis obedire necesse magis erat. Unde fatetur S. Hieronymus, eam in hoc reprehensibilem fuisse, quod contra voluntatem, & consilium Episcopi sui immoderatis sese abstinentiis attereret. Apostoli vice versa ad Evangelium prædicandum, & cœlestem animabus panem impertiendum constituti, merito, & consulto minime impedire judicarunt, sanctum hoc exercitium se relinquere, quo virtutem, quæ circa pauperes curandos versatur (esto excellentissimam) exercerent. Unaquæque vocatio, & munus specialis alicujus virtutis exercitio opus habet: aliæ quippe virtutes sunt Prælati, aliæ Principis, aliæ militis, aliæ mulieris conjugatæ, aliæ viduæ, ut licet omnes, universas habere virtutes debeant, non tamen omnes æqualiter eas præsti.

dicare, sed quemque particulariter iis se virtutibus dare necesse sit, quæ ad vitæ genus, ad quod vocatus est, cumprimis sunt necessariae.

Inter virtutes autem, quæ ad officium, & munus nostrum particulariter non spectant, eæ sunt præferendæ, quæ aliis sunt majores, & excellentiores, non autem, quæ præ aliis velut digniores eminent. Cometæ ut plurimum aliis stellis majores apparent, & plus loci oculis nostris continere videntur, cum aliis tamen stellis nec quoad qualitatem, & naturam sunt comparandi; & non alia de causa videntur magni, quam quod præ aliis stellis nobis sunt viciniore, & in materia, & subjecto crassiori constituti. Sic etiam quædam virtutes sunt, quæ quia nobis vicinæ, sensibiles, & (si dicere fas sit) materiales sunt, hinc semper a populo magni fiunt, & aliis digniores censentur. Hinc est, quod vulgus communiter eleemosynam temporalem spirituali præfert; cilicium, jejunium, nuditatem, flagellationem, & mortificationem corporis benignitati, mansuetudini, modestiæ, & aliis animi mortificationibus, quæ tamen longe sunt excellentiores, & præstantiores. Meliores itaque virtutes tibi selige, Philothea, non vero eas, quæ pluris ab aliis fiunt; excellentiores aliis, atque

que non eminentiores, meliores, & non celebriores.

Expediens est, ut quisque particularem aliquam virtutem sibi exercendam proponat, non quidem, ut propterea reliquarum exercitium omittat, sed ut spiritum suum melius directum, & occupatum habeat. Formosa quædam juvencula, sole fulgentior, reginæ in morem adornata, & oleagino ferto redimita, Joanni Archiepiscopo Alexandrino spectandam sese obtulit, & ait, Ego sum filia primogeniti Regis; si me tibi amicam eligere, & habere velis, illius in conspectum te introducam: intellexit ipse, hanc esse piam in pauperes misericordiam, quam Deus illi commendatam, & amicam habere volebat, cujus is proinde exercitio ita se post applicuit, ut propter eam passim S. Joannes Eleemosynarius cognominetur. Eulogius Alexandrinus speciale aliquod Deo obsequium præstare cupiens, nec satis virium habens, vel ad vitam solitariam sectandam, vel ad ulterius se imperio, nutuique subjiendum, pauperem quendam lepra turpissima, & foedissima coopertum in domum suam recepit, erga quem charitatem, & mortificationem exerceret; quod ut dignius, & melius etiam præstaret, votum concepit, ita se eum honoraturum, habiturum, & ministraturum, ut famulus Domino famulatur,

&

& colit. Cum vero & leprosus ad Eulogium, & Eulogius vicissim ad leprosum descendendum tentaretur, ambo magnum Antonium notæ sanctitatis Anachoretam adiere: qui ad utrumque: Cavete, inquit, charissimi, ne alter ab altero recedatis; cum enim ambo non procul a fine, & exitu vestro distiti sitis, si vos Angelus Domini simul, & conjunctos non inveniat, in præsentissimo ambo coronarum vestrarum amittendarum discrimine versamini.

S. Ludovicus Rex tam studiose valetudinaria obibat, suisque ipse manibus ægrotis inserviebat, ac si mercede ad hoc esset conductus. S. Franciscus paupertatem præ aliis virtutibus unice complectebatur, eamque Dominam suam appellabat: uti Dominicus verbi divini prædicationem, atque ab hoc officio Ordo ipsius nomen accepit. S. Gregorius Papa peregrinis excipiendis, adinstar magni Patriarchæ Abrahamæ, mire capiebatur, & ad exemplum etiam illius, ipsum Regem gloriæ peregrini in schemate, & habitu excepit. Tobias mortuis sepeliendis totus insistebat. S. Elisabetha, quantumvis illustris foret Princeps, sui ipsius abjectionem in omnibus, & ubique consectabatur. S. Catharina Genuensis jam vidua xenodochii famulatui totam sese adjecit. Sancta quædam mulier aliquam patientiæ vir-

tutis exercendæ occasionem habere cupiens, teste Cassiano, ad S. Athanasium venit; qui votis ejus satisfactorius, ipsam pauperculæ cujusdam viduæ, sed morosæ, querulæ, molestæ, iracundæ, & intolerabilis curam habere jussit: quæ cum piam illam Virginem assiduo objurgaret, insignem illi benignitatis, & mansuetudinis digne exercendæ materiam præbuit. Sic inter servos DEI, aliqui quidem agris servire, alii egenis succurrere, alii pupillis, & viduis opitulari, alii doctrinæ Christianæ inter parvulos incrementum procurare, alii animabus perditis, pessime viventibus, & errantibus in viam rectam deducendis toti incumbere; alii templa, & altaria ornare; alii pacem, & concordiam inter dissidentes conciliare satagunt. In quo acupictores, & phrygiones imitantur; nam sicut hi vario subjecto, fundoque insigni cum varietate, byssum, aurum, & argentum superinstruunt, quo omnia florum genera exprimant, & æmulentur: sic piæ animæ particulare aliquod devotionis exercitium usurpantes, ipsum in acupictura sua speciali velut fundum, & subjectum habent, super quod deinde omnium aliarum virtutum variegationem inducunt, & prædicant. Unde fit, ut actiones suas melius ordinatas, & compositas habeant, dum eas ad exercitium suum principale referunt, itaque spi-

ritum suum patefaciunt, & quandam virtutum variegaturam phrygionicam, bysso, auroque velut intertexto, repræsentant.

Si quando a vitio aliquo tentamur, contrariam illi virtutem, quantum quidem possibile nobis erit, exerceamus oportet, reliquas omnes ad unam referendo: hac quippe ratione inimicum nostrum superabimus, & in nulla non virtute profectum insignem faciemus; si superbia, & ira me oppugnet, in omnibus in humilitatis, & benignitatis partes propendeam, & inclinem, & ad hanc reliqua omnia orationis, Sacramentorum, prudentiæ, constantiæ, sobrietatis exercitia referam oportet. Nam quemadmodum apri, quo dentes suos prostantes acutos reddant, aliis dentibus eos confricant, & poliunt, qui vicissim inde quoque exacuuntur, & secationi apti redduntur: pari modo vir pius, cum se in ea virtute, qua ad sui defensionem maxime opus habet, perficere constituit, ipsam aliarum virtutum exercitio limare quodammodo, & exacuere debet, quæ, dum hæc expolitur, omnes pariter excellentiores, & politiores evadunt: sic factum est Sancto Job, qui cum se in patientia adversus tot tentationes quibus exagitatus fuit, ante omnia maximeque exerceret, plane sanctus, & perfectum omnium virtutum exemplar factus est. Imo vero, teste S. Gregorio Nazianze-

no, contingit aliquando, ut uno solo virtutis alicujus bene, & perfecte exercitæ actu quis ad virtutum omnium culmen pervenerit: quod probat exemplo Rahab, quæ cum officium hospitalitatis debite, & exacte impleset, ad summam quandam gloriam evecta est, at hoc intelligendum est, & tum demum locum occupat, quando actus hic excellenter, & in gratiarum fervore, & charitate perficitur.

C A P U T II.

Eadem materia tractatur, de ipso inquam virtutum delectu.

PRæclare sane quodam in loco D. Augustinus scripsit, eos videlicet, qui devotioni sese dare incipiunt, quosdam in principio errores committere: qui quidem, si ad rigorem legum de perfectione exigantur, reprehendi certe merentur; laudandi tamen sunt ob insigne, quod edunt, eximiæ cujusdam pietatis futuræ præsagium, ad quam hi ipsi velut viam sternunt; & hominem disponunt, sic servilis, & crassus ille timor, qui superfluos, quosdam in animabus eorum, qui recenter e peccati statu egrediuntur, generat scrupulos, hocce in principio egregia quidem, & laudabilis quædam est virtus, & certum futuræ puritatis conscientiæ præsagium;

at hic ipse reprehensibilis, & culpandus foret in jam longius proVectis, quorum in cordibus dominari, & habitare debet amor filialis, qui servilem hunc timorem paulatim expellit.

S. Bernardus in suis principiis rigide, & aspere tractabat eos, qui illius in disciplinam sese tradebant, quos jam tum in principio docebat, cor ipsum relinquendum esse, & exuendum, & solo spiritu ad ipsum accedendum. Illorum confessiones excipiens, extraordinaria quadam severitate omnia in iis defectuum, quantumlibet exiguorum, genera sugillabat, & miseros hostiones jam enixe, & impense ad perfectionem exstimulabat, ut dum illos æquo vehementius huc incitat, ab eadem illos deterreret, & abstraheret: etenim & animo, & viribus concidebant, dum tam instanter se in tam acclivem, præcipitem, & altum ascensum viderent propelli. Ardentissimus scilicet perfectæ puritatis zelus, Philothea, illustrem hunc Sanctum movebat, ut hanc ad perfectionem pertingendi viam inire vellet, & hic in eo zelus, præstans quædam erat virtus, quæ nihilominus reprehendi merebatur. Unde & Dominus ipse ei apparens, hanc in eo vehementiam correxit, & ejus loco spiritum lenem, suavem, dulcem, & tenerum in animum ejus infudit, cujus adminiculo totus alius factus, ipse

ipse deinde se prioris illius nimiae severitatis, & rigoris maxime accusabat, & ita placidus, ac cujusque sese accommodans naturæ, & genio evasit, ut omnibus omnia factus sit, quo omnes lucrifaceret. S. Hieronymus postquam narrasset, charissimam discipulam suam Paulam in corporalium mortificationum exercitio non solum modum excessisse, & nimiam fuisse, verum & obstinatum fuisse, adeo ut ne quidem S. Epiphanii Episcopi sui, rigores hosce plane dissuadentis, consilio vellet acquiescere; & præterea, ita se ob suorum mortem dolore solitam conficere, & contristari, ut prope semper in moriendi periculo versaretur: tandem hisce verbis narrationem suam concludit: *Dicent me, non tam laudes Sanctæ hujus, & encomium, quam imperfectiones, & vituperia scribere, testor autem JESUM, cui & ipsa servivit, & ipse servire desidero, me nec in his, nec in illis mentiri; sed simpliciter, & candidè, quidquid de ipsa occurrit dicendum, adferre, ut Christianum de Christiana, id est, historiam tenere me non panegyricum, illiusque vitia in aliis esse posse virtutes.* Dicere vult, quod, quæ in Paula imperfectiones, & defectus fuere, in anima minus perfecta virtutum nomen habere potuissent. Sicuti defacto quædam sunt opera, quæ in perfectis habentur ut imperfectiones, quæ in

imperfectis tamen pro insignibus haberentur imperfectionibus. Bonum recuperatæ valetudinis signum est, quando jam sub morbi finem ægro tibiæ intumescunt, hic quippe tumor indicat, naturam jam nonnihil corroboratam humores superfluos foras emittere; at in non ægrotante malum id signum esset; indicaret enim naturam ad humores dissipandos, & resolvendos satis potentem non esse. Bonam, Philothea mea! opinionem habeamus oportet de iis, a quibus virtutes practici, & exerceri cernimus, tametsi eæ imperfectionibus quibusdam permixtæ sint, cum & Sancti ipsi tali cum iniquatione eas non raro practicarint. At nostrum est in illarum exercitio non fideliter solum, sed & prudenter nos gerere, & illud Sapientis consilium sequi, propriæ, inquam, prudentiæ non nimium inniti, sed eorum, quos Deus nobis directores & duces dedit.

Quædam sunt, quæ vulgus imperitum virtutes esse existimat, nullatenus tamen virtutes sunt, de quibus aliquid hic me loqui oportet: talia sunt ecstasies aut raptus, insensibilitates, impassibilitates, uniones Deificæ, corporis sursum elevationes, transformationes, & alia id genus perfectiones, de quibus libri nonnulli docent, quomodo anima ad contemplationem pure intellectualem, ad essentialem spiritus applicationem, vitam super-

per.

pereminentem ascendere possit, ex professo tractant.

Vides, Philothea, perfectiones has virtutes non esse, cum potius præmia, & compensationes quædam sint, quæ pro virtutum exercitio Deus hoc in mundo rependit; vel potius quædam felicitatis vitæ futuræ indicia, & specimina, quæ sæpe non alia causa homini dantur, quam ut ad totum, quod in cœlo datur, & reservatum est, aspiret, & affectu rapiatur. Hinc hujusmodi gratiæ nulli omnino desiderandæ sunt, aut optandæ, cum ad bene Deo serviendum, & eum diligendum, (quod unum spectare, & quærere debemus) nullatenus necessariæ sint: imo sæpe tales gratiæ non sunt, ut ullo hominum labore, & industria valeant comparari, cum passionēs potius sint, quam actiones, quas ipsi quidem in nobis recipere possumus, & admittere, at non causari, & producere. Adde, alium nobis scopum hic non esse, quam ut in homines bonos, & devotos, viros pios, & fœminas pias evadamus; quocirca totos in hoc unum intendere, & collineare nos oportet. Si præterea nos ad perfectiones illas Angelicas Deus sustollere, & elevare dignetur, boni etiam Angeli erimus; sed interim dum hanc gratiam expectamus, in parvis nos virtutibus (quarum acquisitionem a cura, & labore nostro Dominus dependere

voluit) uti sunt, patientia, mansuetudo, corporis mortificatio, humilitas, obedientia paupertas, castitas, commiseratio erga proximum, imperfectionum ejus tolerantia, diligentia, & sanctus quidam fervor, simpliciter, humiliter, & devote exerceamus. Supereminencias illas animabus supereminentibus libenter cedamus: tam sublimem enim ipsi in Dei servitio gradum non promeremur, imo, nimis quam felices etiam erimus, si vel in culina, ac pistrino illi operam præstare, & illius pedissequi, bajuli, famuli cubiculares esse mereamur: illius est, si ita ei placuerit, nos postea intra conclave suum, & concilium privatum recipere. Etiam Philothea: etenim Rex ille gloriæ famulis suis non secundum dignitatem officiorum, quibus funguntur, sed pro amore, & humilitate, ex qua illis funguntur, mercedem persolvit, & compensat. Saul asinas patris sui quærens, regnum invenit Israel. Rebecca potans camelos Abrahami, filii illius uxor facta est: Ruth post messorum Booz spicas legens, & ad pedes ejus dormiens, ad latus ejus protracta est, ejusque uxor facta. Certe quicumque ad extraordinaria hæc, & tam sublimia aspirant, diabolicis illusionibus, fraudibus, & imposturis, quam maxime subiecti sunt; & sæpe fit, ut qui Angelos se esse putant, ne quidem boni homines sint, ac
plus

plus magnitudinis, & splendoris in verbis, & modo suo loquendi, quam in sensu, & opere suo præferant. Nihil tamen temere carpendum, aut sugillandum est, sed DEUM pro aliorum prærogativa, & supereminentia laudando, ipsi nos in via nostra humiliore, sed tutiore, minus eccellente quidem, sed insufficientiæ, & parvitati nostræ convenientiore, humiliter contineamus: in qua si humiliter, & fideliter conversemur, ad eminentes quasdam magnitudines DEUS dein nos sustollet.

C A P U T I I I.

De Patientia.

*P*atientia vobis necessaria est, ut facientes voluntatem DEI, reportetis repositionem, ait Apostolus. Et vere: nam quemadmodum Redemptor JESUS dixerat: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Ingens certe Philothea, hominis felicitas est, suam possidere animam, & quo patientia nostra perfectior erit, eo animas nostras possidebimus perfectius. Sæpius ad mentem revoca, Dominum patiando, & tolerando nos salvasse, nos quoque laborum tolerantia, afflictionibus, nec non injurias, contradictiones & adversa quam possumus

patientissime, & æquanimissime ferendo, salutem nostram procurare & asserere debere.

Noli patientiam tuam ad hoc illudve injuriarum, atque afflictionum genus ferendum restringere, sed eam universaliter ad omnes, quas tibi Deus imittet, aut ut eveniant, permittet, extende. Sunt enim, qui non alias ferre tribulationes volunt, quam quæ sunt cum honore conjunctæ; qualis verbi gratia est, in bello capi; religionis causa male haberi, per litem, in qua tamen superiores evaserint, ad paupertatem redactum esse, & hi non tam tribulationem, quam honorem ex illa pullulantem amant. Verus patiens, & Dei servus eadem tribulationes, tam cum ignominia, quam cum honore conjunctas, æquanimitate perfert, & vultu eodem. Ab improbis, & scelestis hominibus contemni, reprehendi, accusari, & indignis modis haberi, magnanimo, & generoso quidem jucundum, & volupe est; at a bonis amicis, & consanguineis reprehendi, accusari, & male haberi, & patienter nihilominus ferre, viri boni est. Pluris illam facio mansuetudinem, & lenitatem, qua B. Carolus Borromæus longo tempore publicas, quas celebris quidam ex Ordine summe reformato concionator pro concione, & in suggestu in eum depromebat, sugillationes æquanimiter tulit, quam omnes, quas ab aliis unquam

ex-

excepit contradictiones. Nam quemadmodum apum puncturæ plus doloris inferunt, quam muscarum; sic malum, quod a viris bonis infertur, & contradictiones, quibus hi nos exagitant, longe sunt intolerabiliore, quam aliæ. Sæpe enim contingit, ut duo boni viri, bona uterque intentione in diversa sua opinione, & sententia nitentes, alter alterum maxime persequantur, & invicem contradicant. Patiens esto non solum quoad principalem, & primariam earum, quæ tibi evenient, adversitatum partem, verum etiam quoad accessoria earundem, & aliunde incidentia. Multi quidem pati, & mala subire vellent, dummodo nullum commoda sua paterentur dispendium. Unde est, qui dicat: Non est mihi grave ad paupertatem redactum esse, sed hoc me male habet, quod hæc impedimento sit, quo minus amicis gratificer, liberos meos promoveam, & honorific, magnificeque, prout vellem, vivam. Alius dicet: Minime curarem, sed putabor ipse in culpa fuisse, cur ad paupertatem devenerim. Alius gaudebit, quod alii de se mala loquantur, ipsosque maledicos æquanimiter feret, dummodo nemo hæc maledicta credat. Alii sunt, qui aliquam quidem a malo incommoditatem ferre volunt, sed non omnem: quod ægrotent, impatienter, inquit, non ferunt, sed quod pecuniam non habeant ad
me.

medicos advocandos, & medicamenta comparanda, aut quod ii, qui ipsos circumstant, importuni sint. Dico porro, Philothea, patienter nos ferre debere, non solum quod ægrotemus, verum etiam quod eo ægrotemus morbo, quo Deus nos visitare cupit; nec non eo in loco, quo ipse vult; & apud eos, quos ipse vult, & iis denique cum incommoditatibus, quibus ipse nos inveniri vult: & sic de aliis omnibus tribulationibus. Si quod tibi malum accidet, quæcunque potes, & secundum Deum sunt, ei pellendo remedia adhibe. Aliter enim qui vellet facere, divinam Majestatem tentaret. Et hæc ubi adhibueris, plena cum animi resignatione effectum, quem Deus facere voluerit, si illi placeat, ut remedia malo prævaleant, magna cum humilitate illi gratias ages; si, ut malum remediis, cum patientia ei benedicito.

Quare S. Gregorium secutus tibi svadeo, ut cum merito ob delictum aliquod revera admissum accusaris, & reprehenderis, maximo pere te humilies, & insimulationem illam te promereri ingenuè confitearis, si vero falso, & immerito accuseris, placide te excuses, minime id te commisisse asserens: hanc quippe reverentiam veritati, & proximi ædificationi debes. At, si post veram, & legitimam tuam excusationem nihilominus alii te accusare pergant, nul-

nullatenus turberis, nec multum, ut excusationem tuam admittant, instes: postquam enim veritati dedisti, quod suum est, suum & humilitati dare debes. Sic namque nec curæ, quam famæ, & nomini tuo debes, nec affectui, quo erga tranquillitatem, benignitatem, & humilitatem ferri debes, damnum inferes.

Quam potes minime, de injuriis tibi irrogatis conquerere: certum namque est, ut plurimum peccare eum, qui de illis conqueritur; quod amor proprius semper nobis injurias depingat majores, quam revera sint, & ut tales eas sentire nos faciat. Ante omnia autem cave, ne apud eos de illis conquerare, qui ad indignandum, & mala cogitandum proni, & faciles sunt. Si vero apud aliquem conqueri de injuria expediat, tum ut is malo medeatur, & remedium aliquod suggerat, tum ut spiritum tuum serenet, & componat, id nonnisi apud homines quietos, pacificos, Dei que cumprimis amantes fiat: aliter enim, adeo non animum tuum alleviabunt, ut etiam magis eum sint turbaturi, & majorem ei inquietudinem allaturi, & adeo non spinam, quæ te pungit, auferent, ut etiam profundius pedi eam tuo sint infixuri.

Multi dum vel ægrotant, vel affliguntur, vel injuriam quampiam passi sunt, cavent

vent quidem, ne de ea conquerantur, & animi sui mollitiem testentur; hoc quippe evidens (ut revera est) pusillanimitatis, & defectus generositatis signum esse putant: summopere tamen gaudent, & nullo non artificio alios omnes inducere allaborant, ut eorum sortem misereantur, & deplorent, ipsosque non modo afflictos, sed & patientes, & generosos existiment. Est quidem hæc vere patientia, sed patientia falsa, quæ a parte rei aliud non est, quam subtilissima quædam ambitio, & vanitas. *Gloriam habent*, inquit Apostolus, *sed non secundum DEUM*. Verus autem patiens de malo suo non conqueritur, nec ut aliquis ipsum deploret, desiderat; simpliciter, vere, & candidè de eo loquitur, non conquerendo, nec expostulando, neque ipsum exaggerando, si quis sortem, ac vices ejus doleat, audit patienter, & tacite; nisi dum malum aliquod habere, & pati dicitur, quod revera non habet: tunc quippe modeste significat, id se malum non habere, itaque inter veritatem, & patientiam medius quiescit, & malum suum confitendo, & tamen de eo conquerendo.

In contradictionibus autem, quas in devotionis exercitio patieris (hæ enim minime deerunt) memineris verborum Domini dicentis. *Mulier, dum parit, tristitiam habet, quia*

quia venit hora ejus, cum autem pepererit puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Concepisti enim in animo, omnium quos mundus habet, puerum dignissimum, JESUM Christum inquam; qui antequam producat, & penitus pariat, fieri non potest, quin angustias, & dolorem summum sentias. Sed age, bono esto animo; nam post dolores illos æternum te manebit gaudium, eo quod talem in mundo hominem peperisti. Tum vero cum totum, & penitus tibi pepereris, cum eum totum & in corde, & in operibus tuis, per vitæ imitationem efformaris, & expresseris.

Cum ægrotabis, omnes dolores, pœnas, & languores tuos ad DEI amorem, & obsequium offer, eumque roga, ut eos tormentis, quæ tui causa ipse subiit, unire, & conjungere dignetur. Obedi quoque medico, ipsaque medicamenta, cibos, & alia remedia ex amore DEI sumito, memor fellis, quod nostri causa ipse bibit, sanitatem non aliter recuperare velis, quam quo illi obsequium præstes; ne recuses etiam ægrotare, & pati, quo ei obedias, teque, si ita ei videatur, ad mortem dispone, quo in cœlis eum laudes, eoque fruaris. Memento, apes quæ tempore mellificant, comedere cibum quandam amarum; sic non posse nos unquam
ma-

majoris suavitatis, & patientiæ actus facere, aut melius excellentium virtutum mel componere, quam quamdiu panem amaritudinis comedimus, inter angustias, & passiones vivimus. Et sicuti mel, quod e thymi herbæ parvæ quidem, & amarulentæ floribus confectum est, omnium est præstantissimum; ita virtus, quæ in vilissimarum, abjectissimarum, & contemptibilissimarum tribulationum amaritudine exercetur, omnium est excellentissima.

Oculis tuis interioribus sæpe contemplare JESUM Christum crucifixum, nudatum, blasphemis saturatum, calumniis oneratum, ab omnibus derelictum, denique omni molestiarum, dolorum, tristitiarum, laborum genere oppressum, & considera, omnia tua tormenta nec in qualitate, nec in quantitate ipsius tormentis posse comparari, nec unquam aliquid pro ipso te toleraturum, quin longe is plura pro te passus sit.

Considera quoque tormenta, quæ Martyres olim pertulere, nec non ea, quæ tam multi homines hodie patiuntur, multo sine ulla proportionem graviora, quam illa, quæ tute fateris, & dicito: Labores mei meræ consolationes sunt, & pœnæ meæ, flores, si illas conferam cum pœnis eorum, qui sine ullo prorsus solamine, subsidio, alleviamen-
to,

to, in continua quadam morte vivunt, & afflictionibus infinite majoribus oppressi.

C A P U T I V.

De humilitate, quoad exteriora.

V Ade, inquit Elisæus ad pauperculam quandam viduam. *Pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non paucā, & mitte ex oleo in omnia vasa hæc.* Ad gratiam Dei in animis nostris recipiendam, a vana illos gloria vacuos habeamus oportet. Tinunculus avis, dum rapaces aves conspicit, vocem edit, itaque occulta quadam vi, & proprietate naturali eas perterrefacit: hinc eum columbæ præ omnibus aliis avibus diligunt, tutasque se arbitrantur, dum apud eum agunt: sic humilitas satanam repellit, gratiasque, & dona Spiritus sancti in nobis conservat: hac de causa omnes Sancti, atque imprimis ipse Sanctorum Rex, & caput Christus, quin & Mater ipsius illustrem hanc virtutem inter omnes alias virtutes morales quam maxime semper honorarunt, & coluerunt.

Vanam gloriam voco eam, quam ipsi nobis tum ob id, quod in nobis non est, tum vero & ob id, quod quidem nobis inest, tamen nostrum non est; tum etiam ob id, quod & in nobis, & nostrum est, at dignum

non est, ut se quis propterea extollat, aut magnificet, attribuimus: Prosapiæ namque & generis nobilitas, magnatum favor, honor popularis, in nobis non sunt, sed aut in prædecessoribus, aut in aliena æstimatione. Sunt, qui superbiant, seque magnificent, quod generoso equo insideant, quod cristam in pileo gestent, quod splendide vestiantur: at quis non videt, quanta hæc sit fatuitas? Si quæ enim in hac re sit gloria, ea aut equo, aut avi pennatæ, aut sartori attribuenda. Et, quam vile, & abjectum est, famam, ac gloriam suam equo, cristæ, aut vesti eleganti acceptam referre debere? Alii gloriantur, & se circumspiciunt ob prostantes alas, & mistaces barbæ, ob barbam accurate depexam, capillos crispas, manus mollicellas, quod scire tripudient, laudent, cantent, sed an non hi inepti, & abjecti, quod celebrari, & aliquod reputationis suæ, ac famæ incrementum a rebus adeo inanibus, & stolidis emendicare conentur? Alii ob unicam unam scientiam honorari, & coli ab omnibus volunt, tanquam si omnes eos ceu oraculum consulere, semper ab iis discere, & ipsos ceu Magistros habere deberent: hinc non immerito Pedani vocitantur. Alii se jactant, ac venditant, dum suam considerant pulchritudinem, putantque, se ab omnibus propter eam coli, & amari. Omnia hæc valde
sunt

sunt vana, stolta, impertinentia; & quæ a rebus adeo inanibus mutuatur gloria, vana, stulta, & frivola appellatur.

Verum bonum eodem agnoscitur modo, quo verum balsamum; balsami namque sinceritas cognoscitur, & probatur, cum id aquæ instillatur; si enim fundum petat, & ad imum tendat, ipsum & pretiosissimum reputatur; sic ut sciatur, num vere quis sapiens, doctus, generosus, nobilis sit, discipendum num ejus opera humilitatem, modestiam, & submissionem spirent, tunc namque vera futura sunt bona; at si supernatent, & eminere velint, bona sunt eo minus vera, quo magis apparere volunt Margaritæ, quæ ad ventum, & tonitruum strepitum conceptæ, & nutritæ sunt, nudum tantum margaritarum corticem habent, nullam vero intus substantiam: sic virtutes, & præstantes hominum qualitates, naturæque dona, quæ in superbia, ventositate, & vanitate concepta, & enutrita sunt, nonnisi nudam boni apparentiam habent, introrsum succo, medulla, & soliditate sunt destitutæ.

Honores, tituli, nomina, gradus, & dignitates adinstar croci sunt, tunc melius crescentis, & lætius provenientis, cum pedibus conculcatur. Pulchrum esse, honorificum, & gloriosum non est tunc, cum se quis ob formam circumspicit, & ostentat: pulchritu-

do enim, ut gratiosa sit, & gratiam inveniat, negligi, nec curari debet: sic quoque scientia tunc nos dedecorat, & deturpat, cum nos inflat, & in pedanimum sciorum degenerat. Cum de gradu, sessione, titulo, & nomine nobis debito anxie laboramus, & tricamur, præterquam quod qualitates, & merita nostra aliorum examini, & contradictioni exponamus, viles, & abjectos nos reddimus; honor quippe, dum ultro offertur, & donatur, pulchrescit; sordescit vero, & turpis est; dum studio exigitur, ambitur, & quæritur. Pavo dum oculatum pennarum suarum orbem explicat, ut se circumspiciat, illas quidem spectandas exhibet, cæterum reliqua corporis parte exhorrescit, & quicquid turpe, & deforme visu in eo habet, aliis spectandum ostendit. Flores pulchri sunt, dum in terra manent; at dum manibus contrectantur, marcescunt. Qui mandragoram eminus in transitu olfaciunt, permultum ex ea fragrantia percipere dicuntur; qui cominus, & diu, præ stupore consopiantur, & morbum contrahunt: ita & honores suaves, & consolationi sunt eos eminus, & leviter olfacientibus, nec efflictim, & impense illos consuetantibus, at iis sese maximopere oblectantibus in maximam infamiam, & dedecus cedunt. Virtutis studium, & amor nos reddere incipit bonos: at honorum consuetatio,

tio, & ambitus, contemptibiles, & probrosos. Hinc animi generosi, & bene nati, illas debitorum graduum, honoris, ac salutationum ineptias, & nugas parvifaciunt, & negligunt; hoc quippe nugacium, & abjectorum proprium est. Margaritas habere qui potest, non se onerat conchyliis; sic qui solam virtutem spectant, de honoribus nequaquam laborant, aut solliciti sunt. Quisque certe debito sibi in gradu, ac loco procedere, sedere, manere potest, nec tamen propterea humilitatem violare, dummodo non studio, & affectate, sed negliger, & sine ulla contentione fiat. Nam sicut qui e terra Peruana in Europam redeunt, præter aurum, & argentum quod inde exportant, etiam simios, & psittacos (quod parvo hi comparentur, nec magno navi sint oneri) secum ferunt: sic qui ad virtutem aspirant, non propterea vetantur, aut desinunt gradus, & honores sibi debitos capere, dummodo hi ipsis magna cura, impensa, & contentione non consent, & sine aliqua turbatione, inquietudine, concertatione, & contentione res commode fieri possit, ut ipsi inde non graventur. Non tamen de illis loquor, quorum dignitas ad publicum refertur, & spectat; uti nec de particularibus quibusdam occasionibus, e quibus alia majoris momenti mala, aut bona con-

sequerentur. In his enim quisque quod suum est, & sibi debetur, tueatur oportet, cum prudentia tamen, & discretionem, quæ simul cum charitate, & urbanitate sit conjuncta.

C A P U T V.

De humilitate quoad interiora.

DESIDERAS, scio, Philothea, ut ulterius te in humilitatis via deducam: etenim ea, quæ dixi facere, sapientia appellanda potius, quam humilitas est; quare jam ulterius progredior. Multi acceptas privatim a Deo gratias recogitare, & considerare nec volunt, nec audent, metuentes ne vanam ex iis sentiant gloriam, aut vane sibi ob eas complacent. In quo certe graviter errant. Nam quoniam, ut docet magnus ille Doctor D. Thomas, vera ad amorem divinum pertingendi ratio, est penitior beneficiorum divinarum consideratio; hinc quo eadem magis cognoscemus, & considerabimus, eo illum magis amabimus: & quia particularia beneficia longe potentius movent, quam publica, & communia, hinc illa etiam attentius consideranda, & perpendenda sunt. Nihil certe sic nos coram divina misericordia humilare potest, atque beneficiorum ab ea acceptorum multitudo: nihil quoque vice versa

fa

sa magis ante illius justitiam nos confundere, quam flagitiorum, & malefactorum nostrorum multitudo. Consideremus ergo: quidnam ipse nostri causa fecerit, & quid nos in ipsum deliquerimus; & dum nostra singillatim consideramus peccata, consideremus pariter & singulas ab ipso acceptas gratias. Metuendum porro non est, ne eorum, quæ nobis contulit cognitio ullatenus nos inflat, & superbire faciat, dummodo hanc semper veritatem præ oculis habeamus, nimirum, quidquid in nobis est boni, id nos a nobis ipsis non habere. An ideo muli stupidæ, & foetidæ desinunt esse bestię, quod pretiosam, & odoratam Principis suppellectilem tergo gestent? *Quid autem boni habemus*, inquit Apostolus, *quod non acceperimus*? *Si autem accepimus, quid gloriamur, quasi non acceperimus*? E contra viva, & sincera gratiarum acceptarum consideratio nos reddit humiles: cognitio namque procreat recognitionem. Si vero, dum acceptas a Deo gratias consideramus, aliqua nos forte vanitas titillet, præsentissimum adversus hanc inanitatem, & gloriolam remedium erit, ingratitude, imperfectiones, & miseria nostras ante oculos ponere: si nimirum consideremus, quidnam Deo a nobis absente fecerimus, facile agnoscemus, ea, quæ illo nobis præsentem facimus, a nobis non

provenire, nec nostra esse. Vere quidem illis fruemur, & ga debimus, quod ea habeamus: DEUM tamen solum, quia ipse illorum est author, glorificabimus, laudabimus. Sic B. Virgo Deipara ingenue quidem confitetur, DEUM illi magna fecisse, sed id nonnisi ad sese humiliandam, DEUMQUE magnificandum. *Magnificat, inquit, anima mea Dominum, quia fecit mihi magna, qui potens est.*

Sæpe quidem dicimus, nos esse nihil, & ipsam miseriam; ac mundi putredinem, & vomitam; doleremus vero, si quis in verbo nos caperet, & tales nos esse passim diceret, quales nos esse jactamus. Imo, velut fugam simulamus, & fictæ nos abscondimus, ut alii deinde nos insequantur, & quaeritent: ita nos gerimus, quasi ultimi esse, & in novissimo mensæ loco considere velimus; sed non alio scopo, quam ut majorem cum laude, & compendio ad honoratissimum locum transire cogamur. Vera humilitas non fingit se humilem esse, aut ostendit; quin & pauca humilitatem spirantia, verba proloquitur, etenim non alias solum virtutes tegere, & abscondere gestit, sed etiam & præcipue seipsam. Imo si mentiri, fingere, vel proximo scandalum aliquod dare sibi liceret, quosdam arrogantiae, & præsumptionis actus ederet, ut sub iis se celaret,

ret, & sic plane cognita, & occulta esset. Hoc ergo tibi hac in re consulo, Philothea, aut nulla humilitatis verba proferamus, aut vero, internoque cum sensu, qui cum verbis eatenus prolatis conveniat & respondeat, illa proferantur; neque oculos in terram dejiciamus, nisi simul corda nostra humilemus, non denique simulemus, ostendamusque, ultimos nos esse velle, quin ex animo ultimi esse velimus. Hanc porro regulam adeo generalem duco, ut nullam eam pati exceptionem existimem: hoc duntaxat addo, ipsam urbanitatem exigere, ut potiores partes subinde deferamus eis, qui aperte eas accepturi non sunt, neque est id idcirco aut duplicitas, aut falsa humilitas: nam, tunc vel sola potioris loci oblatio aliquod est honoris initium, cumque totum honorem iis cedere non possimus, non male certe facit is, qui illius principium dabit. Idem de verbis quibusdam honorificis, ac reverentialibus alteri dictis sentio, quæ etsi in vigore, & a parte rei non videantur esse vera satis tamen vera sunt, si ea proferentis animus veram eum, in cujus gratiam illa dicit, honorandi, & colendi intentionem habeat. Licet enim ipsa verba quodam cum excessu, & exaggeratione, id, quod dicimus significant; male tamen non facimus, dum ea usurpamus, cum communis usus a nobis exigit: tametsi, ut

verum fatear, vellem, verba cum affectibus nostris, & sensu, quam fieri potest proxime coinciderent, quo ubique, & in omnibus cordialem quandam simplicitatem, & candorem præferremus. Qui vere humilis est, mallet, alius quis illum miserabilem, nihil, ac nullius pretii hominem esse diceret, quam ut ipse talia de se dicat: saltem si ab aliis talia de se dici norit, minime iis contradicit, aut negat, sed libenter iis acquiescit; cum enim firmiter de se ea ipse credat, suæ opinionis & alios esse, & idem de se sentire gaudet. Multi dicunt, mentalem orationem se perfectis relinquere, se enim minime dignos esse, qui illam faciant. Alii idcirco se sæpius communicare non audere, quod se ad hoc satis puros non esse deprehendant; alii vero ideo se a frequenti communione abstinere, quod vereantur, ne quam devotioni infamiam, & probrum ob magnam suam miseriam, & fragilitatem creent. Alii, ideo talentum suum DEI, & proximi servitio impendere recusant, quod non (ut dicunt) frugalitatem perspectam habeant, & quod metuant, ne, si boni alicujus causa sint, & instrumentum, superbia ideo inflentur, & alios illuminando ipsimet interim peccent, & consumantur. Omnia hæc ficta sunt, & simulata, & humilitas non affectata tantum, sed & maligna, qua quis

ta-

tacite, & subtiliter sugillare præsumit, quæ DEI sunt, aut saltem proprium suæ opinionis, humoris, & acediæ suæ amorem specioso quodam humilitatis velamine tegere conatur.

Pete tibi signum a Domino DEO tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra, ait Propheta scelesto Regi Achab, cui hic respondet: *Non petam, & non tentabo Dominum*. Scelestus, & impius, ecce, præfert quidem eatenus magna se erga DEUM reverentia ferri, & specioso quodam humilitatis prætextu excusat se, quo minus ad gratiam, ad quam divina ejus bonitas illum invitat, aspi-
ret. At non videt, quod, dum DEUS nobis gratificari vult, superbiæ sit, ejus dona, & oblata recusare, & vice versa signum humilitatis, obedire, ac voluntatem, ac desiderium ejus quam possumus proxime sequi. Porro DEI voluntas, ac desiderium est, ut simus perfecti; ei quam possumus proxime nos uniendo, & imitando. Superbus, qui in seipso tantum spem, ac fiduciam collocat, magnam sane nihil aggrediendi occasionem habet; at humilis eo est generosior, quo se impotentior agnoscit, & qui se miseriores existimat, eo fit audacior, & fortior, quod omnem suam fiduciam in DEO habeat, qui suam in nostra infirmitate omnipotentiam magnificare, & suam super nostram

stram miseriam misericordiam extollere gaudet. Humiliter, ergo, & sancte aggrediendum est, quidquid ad profectum nostrum spectare, & expedire animarum nostrarum directores judicabunt.

Cogitare te scire id, quod nescis, aperta fatuitas est; fingere quoque te scire, quod aperte nosti te nescire, intolerabilis quædam vanitas est: equidem vellem, nec quidem simulare me scire id, quod revera scio, uti nec contra me ignorare, quod defacto ignoro. Cum ergo charitas exigit, primo candide, & amice communicandum est non id solum, quod ad ejus instructionem absolute necessarium est, sed & quidquid ad ejus consolationem utile est, & expediens. Humilitas namque, quæ virtutes abscondit, & occultat, quo easdem conservet, simul etiam eas exerit, & ostendit (cum id charitas requirit) quo easdem adaugeat, amplificet, perficiat. Quæ in re arbori illi, quæ in insulis Tyli enascitur, per, noctem rubicundos flores suos occludenti, & occultanti, & nonnisi sole exoriente eos recludenti (quos propterea insulani noctu dormire dicunt) similis esse videtur; sic namque humilitas omnes nostras virtutes, & perfectiones humanas tegit, & operit, & nonnisi charitate exigente eas exerit, & prodit; quæ cum cœlestis sit virtus, non humana, non in-
ra-

ralis, sed divina, verus virtutum Sol est, in quas ipsa semper debet dominari, adeo ut humilitates, quæ charitati præjudicant, haud dubie falsæ sint.

Vellem me nec stolidum, nec sapientem ostentare: si enim humilitas me impedit, quo minus sapientem fingam, simplicitas certe, & candor me impediunt stoliditatem, fingere, & cum vanitas humilitati contraria sit; artificium certe affectatio, & simulatio candori, & simplicitati adversantur. Nam tametsi illustres quidam Sancti stultitiam aliquando simularint, quo in mundi oculis abjectiores, & viliores apparerent, hi tamen admirandi potius sunt, quam imitandi. Quasdam namque ipsi rationes ad hunc excessum faciendum habuere, quæ ipsis adeo peculiare, & extraordinariæ fuere, ut nullus ex illis pro se argumentari queat. Sic David Rex liberius, & effusius paulo coram arca foederis saltabat, & tripudiabat, quam ordinarium, & commune decorum, permitteret: non quod hic agere morionem vellet; sed simpliciter, native, & sine ulla affectatione pro extraordinaria, & excessiva, quam in corde suo sentiebat alacritate motus hos exteriores edebat. Unde cum uxor ejus Michol videri, sed in nativa, sincera, & vera gaudii sui expressione pergens, & perseverans, non parum se gaudere ostendit,

dit, quod pro nomine DEI sui aliquo modo vilipenderetur, & exhiberetur. Quamobrem, si propter aliquos veræ, & sinceræ devotionis actus ab aliis vilis, abjecta, aut fatua æstimeris, humilitas certe te ob beatum hoc opprobrium, cujus causa non tu, sed ipsimet exprobrantes, & iridentes sunt, gaudere, & exultare faciet.

C A P U T V I.

Humilitas nostri ipsorum abjectionem, & vilipendentiam amare nos facit.

Uterius progredior, Philothea, & dico tibi, propriam te tui ipsius adjectionem in omnibus, & per omnia debere diligere. At quid sibi vult, inquires, tui ipsius dilige abjectionem? Abjectio idem apud latinos sonat, quod humilitas, & humilitas idem, quod abjectio: adeo ut, cum B. Virgo in sacro suo Cantico dicit; ideo se ab omnibus generationibus beatam dicendam, quod *ancillæ suæ humilitatem Dominus respexisset*, dicere, & significare velit, Dominum ideo abjectionem, vilitatem, & parvitatem suam benigne, & gratanter considerasse, quo eam gratiis, & favoribus cumlaret.

Aliqua tamen est inter virtutem humilitatis, & abjectionem differentia: abjectio namque est ipsamet parvitas; & vilitas, quæ
etiam

etiam non cogitantibus nobis in nobis est, at virtus humilitatis vera abjectionis nostræ cognitio, & voluntaria agnitio est. Porro humilitatis hujus apex, & pars dignissima in eo sita est, ut non solum ultro, libenter, & voluntarie abjectionem nostram agnoscamus, sed eam quoque diligamus, in eaque nobis complaceamus, idque non ex aliquo animi excelsi, aut generositatis defectu, aut inertia, sed ut divinam Majestatem eo magis exaltemus, & proximum nostri ipsorum respectu pluris faciamus. Atque hoc est, ad quod te exhortor, quod ut melius intelligas, moris oportet, inter ea, quæ patimur mala, alia esse abjecta, alia aliquo cum honore juncta, multi quidem malis honorabilibus se accomodant, sed vix ullus abjectis. Occurrit pius aliquis anachoreta, pannosa, & detrita in veste, & præ frigore rigescens: omnes vestem ejus detritam honorant, & tolerantia ejus compatiuntur, at si pauper aliquis operarius, vir nobilis pauper, aut domicella pauper tali in schemate appareant, vilipenduntur, irridentur; itaque paupertas eorum abjecta est. Religiosus aliquis a suo superiore, aut filius quispiam a patre, durioribus verbis corripitur; omnes hoc mortificationem, obedientiam, & sapientiam esse dicent, vir nobilis, & domicella quædam idem contumeliae, & amariorum verborum
ge-

genus ab alio datum patientur; & quamvis ex amore DEI id æquanimiter tolerant, omnes tamen id inertiam, & ignaviam esse dicent. Ecce & aliud abjectum malum. Laborabit fœdo quispiam cancro in brachio, alius vero in vultu, ille nonnisi malum, & morbum suum habet, hic vero præter malum contemptum aversionem, & abjectionem aliorum patietur. Dico ergo jam, non solum malum ipsum esse diligendum (quod per virtutem fit patientiæ) sed & abjectionem amandam, quod per humilitatis virtutem fiet.

Ad hæc virtutum aliæ abjectæ, aliæ honorificæ. & cum aliquo honore conjunctæ sunt; sic patientiam, mansuetudinem, simplicitatem, & hanc ipsam humilitatem mundani ut viles, & abjectas reputant, e contra prudentiam, generositatem, fortitudinem, & liberalitatem permagni faciunt. Præterea unius, & ejusdem virtutis actiones aliæ sunt contemplibiles, aliæ honorabiles; sic elemosynam dare, & injurias remittere, duo sunt charitatis actus. Primus ab omnibus honoratur, & magnificatur, alius in oculis hominum contemptibilis apparet: adolescens quoque, aut puella ingenua, qui in sodalities aliquo dissoluto, reliquorum dissolutionem, & effrenem in loquendo, tripudiando, potando, vestiendo effusionem non sequentur, ab aliis exhibebuntur, & notabuntur, eorum.

rumque modestia aut hypocritica pietas, aut affectatio vocabitur: hoc porro diligere, & sequi, suam est diligere abjectionem. En tibi & aliud exemplum, si, dum plures ad ægros & morbosos invisendos mittimur, ego putrescentissimum, & pessime affectum visitare jubear, abjectio quædam id mihi secundum seculi judicium erit; quamobrem illam amabo; si vero ad majoris nominis, & digniores agros mittar, quædam id est secundum spiritum abjectio, quoniam tantum virtutis, ac meriti in eo non latet: quare aliam illam abjectionem quæram. Si in plateis quis prolatur, præter dolorem etiam aliquam subit infamiam; quare illam abjectionem diligere oportet.

Imo vero etiam imperfectiones quædam sunt, in quibus præter ipsam abjectionem nullum omnino continetur malum. Cœterum non exigit humilitas, ut expresse, & dato studio committantur, requirit tamen, ne quis dum eas forte commisit, propterea multum turbetur, aut sese inquietet, hujusmodi sunt leviculæ quædam ineptiæ incivilitates, & inadvertentiæ, quæ sicuti vitandæ, & cavendæ sunt, antequam committantur, quo civilitati, & prudentiæ mos geratur, ita dum jam admissæ sunt, terenda abjectio est, quæ inde nobis provenit, eaque ultro, quo sanctam humilitatem sequamur, acceptanda, Addo ulterius, si forte ex iracundia, aut

diffolutione quadam, in indecentia verba proruperim, quibus & Deus, & proximus offendatur, illorum summopere me mox poenitebit, & offensam illam extreme dolebo, daboque operam, ut quam possum optime eam refarciam; abjectionem nihilominus, & contemptum, qui inde me consequitur, æquo animo subibo, & sustinebo. & siquidem unum ab altero disjungi posset, peccatum ferventer a me abdicarem, & abjectionem humilite tetinerem.

Verum esto, abjectionem, quæ nobis e malo ipso sequitur, diligamus, nihilominus malo, quod eam causavit, per omnia, quæ ad hoc propria, convenientia, & legitima sunt media medendum est. Si abjectum aliquod in vultu ulcus, aut malum habeam, operam quidem dabo, ut ipsum a medico curetur, ita tamen, abjectionem, quam inde recepi, oblivioni non tradam. Si quid facto admisi, quod neminem læsit, aut offendit, meipsum propterea non excusabo: nam esto defectus quidam, & imperfectio sit, non est tamen permanens, poteram ergo me excusare, nisi esset propter abjectionem inde mihi provenientem: verum humilitas id non permittit: At si inadvertenter, aut e levitate quadam aliquem offendi, aut scandalizavi, vera aliqua excusatione offensam reparabo, eo quod malum permanens sit,

&

& charitas ad illud delendum, & eluendum me obliget. Cæterum requirit interdum charitas, ut ad proximi, cui reputatio, & bonum nostrum nomen necessarium est, bonum ipsam etiam abjectionem impedire: & tollere procuremus: sed hoc in casu abjectio nostra ab oculis proximi est submovenda, & tollenda ad ejus scandalum impediendum; ac proprio cordi includenda, & intra illud abscondenda, ut sic ipse ædificetur.

At nosse forsitan cupis, Philothea, quænam optimæ sint abjectiones: dico ergo tibi aperte, eas inter omnes, & animæ utilissimas & Deo gratissimas esse, quæ nobis fortuito, & casu, aut a vitæ nostræ statu, & conditione accidunt; quod ipsi eas non elegerimus, aut quæsierimus, sed eas tales admitterimus, quales eas Deus nobis immisit, cujus electio melior est, quam nostra; si enim facienda sit electio, majores haud dubie meliores sunt, eæ autem majores reputantur, quæ inclinationibus, & propensionibus nostris magis adversantur, ac repugnant, dummodo statui, ac professioni nostræ conformes sint. Nam, ut semel in genere loquar, nostra electio, & optio omnes prope virtutes destruit, & imminuit. Quis porro nobis det, ut cum magno illo Rege dicere possimus: *Elegi abjectus esse in domo DEI mei magis, quam habitare in tabernaculis*

peccatorum? Nullus alius id nobis dare potest, charissima Philothea, quam qui, quo nos exaltaret, ita vixit, & mortuus est, ut fuerit *opprobrium hominum, & abjectio plebis*. Multa tibi dixi, quæ dum animo tantum pervolves, & considerabis, dura tibi, & gravia videbuntur, at ubi ad praxim ea rediges, & opere exequeris, saccharo, & melle, mihi credas velim, dulciora tibi videbuntur.

C A P U T V I I.

Quomodo humilitatem exercendo, famam tamen, & bonum nomen tueri oporteat.

NON ob simplicem aliquam virtutem homines vulgo laudantur, extolluntur, honorantur, ac gloria afficiuntur, sed ob excellentem, & egregiam. Etenim per laudem aliis persuadere, & inducere volumus, ut aliquorum excellentiam magni faciant, per honorem ostendimus, & significamus, nos etiam illam magno in pretio habere. Gloria porro aliud meo quidem iudicio non est, quam quidam reputationis fulgor, & splendore pluribus laudibus, & honoribus conjunctis resultans. Adeo, ut honores, & laudes velut gemmæ sint, e quarum copia, & abundantia gloria, velut vermiculatio quædam procedit. Porro sicut humilitas ferre nequit,
ut

ut aliquo modo nobis ipsi persuadeamus, nos aliis hominibus excellere, aut præferri debere; ita quoque permittere nequit, ut aliquam laudem, honorem: & gloriam, quæ soli excellentiæ debentur, ambiamus: esto consilium Sapientis suadentis, ut famæ nostræ curam, & rationem habeamus, non improbet, sed sequatur. Bona namque fama, & nomen, æstimatio quædam est, non alicujus excellentiæ, sed tantum simplicis, & communis cujusdam probitatis, & integræ vitæ, quam ut in nobis ipsis agnoscamus humilitas non impedit, uti nec consequenter quo minus reputationem nostram quæramus. Humilitas quidem, fateor, famam non curaret, sed contemneret; si charitas ea opus non haberet: sed quia hæc e societatis humanæ fundamentis unum est, & sine ea publico non inutiles solum, sed & noxii sumus, propter scandalum videlicet, quod inde communitati consequitur, hinc charitas requirit, & humilitas non improbat, ut eam & quæramus, & quam diligentissime conservemus.

Præterea quemadmodum frondes arborum, quæ ex seipsis satis viles, & parvi pretii sunt, ad multa tamen utiles sunt, non solum videlicet ad eas condecorandas, sed etiam ad earum fructus, quamdiu teneriores sunt, adversus exteriores injurias conservandos: sic bonum nomen, & fama, esto

per se non magni pretii, & valoris sit, nihilominus maximam adferre utilitatem solet, quia non solum ad vitæ nostræ ornatum, præsertim dum eæ adhuc teneræ, & fragiles sunt, conservationem, defensionemque mire faciat. Nominis, & famæ nostræ conservandæ, ut nimirum tales simus, quales vulgo esse credimur, obligatio animum generosum potenti simul, & suavi violentia cogit. Conservemus, charissima Phllothea, virtutes nostras, quod DEO, qui summum, & supremum omnium operum nostrorum objectum est, sint acceptæ: Sed quemadmodum fructus æstivales in hyemem conservare studentibus satis non est, eos saccharo condire, sed præterea thecæ, & vasculis quibusdam, iisdem conservandis accommodis, eos includunt: pari modo, esto primarias virtutum nostrarum conservator, & custos sit amor divinus; nihilominus bonum nomen, & famam, tanquam ad hoc cumprimis utile, & conveniens, huc etiam impendere, & adhibere possumus,

Videndum tamen, ne in hujus conservatione nimis ferventes, exacti, & scrupulosi simus, qui enim in fama, & nomine suo conservando adeo studiosi, & attentissimi sunt, similes haud dubie sunt iis, qui etiam in minima indispositione, & incommodo corporis medicamenta sumunt; hi namque dum vale-

tu-

tudinem suam conservare, & tueri se putant, eam potius defacto destruunt; sic illi dum famam suam tam accurate, & delicate tueri gestiunt, eam prorsus amittunt; etenim per nimiam hanc famæ curationem litigiosi, tetrici, & aliis intolerabiles fiunt, & detrahentium malignitatem provocant.

Ipsa injuriæ, calumniæque dissimulatio, & contemptus ut plurimum magis ad eas obtegendas & curandas juvat, quam earundem sensus, perversæ in contrarium contentio, & earum vindicta: contemptus quippe facit, ut mox evanescant, & si quis propter illas indignetur, se illas approbare, & veras esse fateri ostendit.

Crocodili non nocent, nisi metuentibus; sic nec detractio, & maledicentia aliis, quam ob eam indignantibus, ac sese torquentibus.

Immoderatus famæ perdendæ timor magnam de fundamento ejusdem (quod est, bonæ vitæ veritas) diffidentiam ostendit. Civitates, quæ super latissima flumina nonnisi ligneos pontes habent, timent, ne ad eorundem inundationem vorticibus aquarum abripiantur; at quæ lapideos, nonnisi extraordinarias inundationes timent; sic qui animam solide Christianam, & bene fundatam habent, ut plurimum nullos linguarum virulentarum excessus, & inundationes me-

tuunt: at qui se fragiles sentiunt, ad quodlibet verbum tribulantur, & inquietantur. Sane quisquis bonum apud omnes nomen habere, & reputationem satagit, ipsam apud omnes e contra amittit, & ille honorem perdere dignus est, qui ipsum mutuari vult ab iis, quos vitia vere infames, & probrosos reddunt.

Fama, & reputatio nonnisi velut inter-signum, e quo agnoscatur, & colligatur, ubinam virtus habitet: unde virtus in omnibus, & per omnia præferenda est. Quapropter si eo quod te devotioni applies, homines te ut hypocritam reputent: si, quod offensam offendenti remiseras, ignavum, & pusillanimum, omnia hæc flocci pende. Nam ut taceam, hæc judicia ab hominibus stolidis, & stultis fieri, etiamsi famæ jactura facienda esset, non tamen idcirco deferenda esset virtus, nec ab illius semita declinandum, quod fructum frondibus, id est, interioribus, & spirituale bonum bonis omnibus exterioribus præferri par sit, famæ nostræ oportet zelatores esse, non idololatrias, & sicut oculum bonorum non debemus offendere, ita nec velle placere improborum. Barba decus, & honestamentum formæ virilis est, capillitium, & coma faciei mulierum. Si quis ergo a mento pilos, & comam a capite eis revellat, ægerrime repullulabunt; at

si duntaxat detondeantur, facillime postea, & spissiores quidem, & fortiores recreſcent; pari modo, eſto fama præſcindebatur, imo etiam deſaſto radatur a lingua maledici (quæ, ut Propheta loquitur, adinſtar acutæ novaculæ eſt) non eſt, quod inde ullo modo turbemur: etenim ipſa non multo poſt repullulabit non ſolum tam illuſtris, quam erat prius, verum etiam ſolidior, & potentior; at, ſi a vitiis, inertia, & improba vita noſtra, fama, & bonum nomen nobis avellatur, & auferatur, vix unquam renaſci, & reparari poterit, radice nimirum ejus evulſa. Famæ autem radix eſt bonitas, & probitas, quæ quamdiu in nobis vivet, ſemper honorem, qui ei debetur, reproducere poſteſt.

Vana illa converſatio, inutile illud contubernium, nugacula illa amicitia, ſtulta illa familiaritas relinquenda ſunt, quod famæ detrimentum adferant. Pluris quippe valet fama, quam quælibet inanis recreatio, & voluptas. At ſi ob pietatis ſtudio, progreſſum in devotione, & boni æterni curam, & conſectationem nobis homines detrahant, murmurent, & calumnientur, ſinamus molloſos illos ringentes adverſus lunam latrare. Etenim licet ſiniſtram aliquam contra reputationem, & nomen noſtrum opinionem excitent, itaque famæ noſtræ barbam, & ca-

pillos velut proscindant, imo & nudent, non est tamen, quod turbemur: brevi quippe eadem renascetur, & maledicentiæ, detractio- nisque novacula honori nostro præstabit id, quod falcula vineæ, quam feracior- em, & botris onustior- em reddit.

In ESUM Christum crucifixum oculos nostros identidem conjiciamus: cum fiducia, & simplicitate, sapienter, & discrete tamen in ejus obsequio ambulemus: ipse famæ nostræ protector, & custos erit, & si quidem eam nobis eripi permittat, non id aliter permittet, quam ut nobis eam meliorem reddat, vel in sancta nos humilitate, cujus vel una uncia pluris valet, quam mille hono- rum libræ proficere, & progredi faciat. Si injuste, & immerito sugillamur, calumniæ veritatem placide velut clypeum objiciamus, si nihilominus illa perseveret, nec dissipetur, nos quoque in nobis humiliandis perseve- mus, famam nostram simul, & animam in DEI manus resignantes; neque enim tutiori eam asylo, & templo concedere possemus. Serviamus DEO *per infamiam, & bonam fa- mam*, ad imitationem Apostoli, ut cum Psalmista dicere possimus: *Propter te DEUS meus, sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam.*

Quædam tamen hic excipio flagitia, & crimina, adeo certe atrociora, & infamia, ut
dum

dum quis ea julte a se amoliri potest, calumniam eorum sustinere, ac ferre æquanimiter non debeat: nec non certas quasdam personas, a quarum bona fama, & nomine plurimum pendet ædificatio. Hoc quippe in casu fama est pacifice, ac tranquille ab injuria, juxta Theologorum sententiam, vindicanda.

C A P U T V I I I.

De mansuetudine, & benignitate erga proximum, & optimo adversus iracundiam remedio.

SANCTUM Chrisma, cujus ex Apostolica traditione, in Ecclesia DEI quoad confirmationes, & benedictiones usus est, ex oleo olivarum balsamo intermixto compositum est: quod inter alia multa duas illas dilectissimas, & charissimas, quæ in sacra JESU Christi humanitate resplendebant, quasque ipse peculiari quodam modo nobis commendavit, perinde ac si per easdem specialiter cor nostrum servitio ejus consecrari, & imitationi ejus addici deberet, virtutes repræsentat: humilitatem, inquam, & mansuetudinem, unde, *Discite*, inquit ipse, *a me, quia mitis sum, & humilis corde*. Humilitas quippe nos perficit quoad DEUM, mititas, & mansuetudo quoad proximum, balsamum, quod (sicuti jam supra ostendi)

in-

inter omnes liquores semper imum petit, typus est humilitatis, & oleum olivarum, quod semper supernatat, benignitatis, & mansuetudinis, utpote quæ omnia superat, & inter virtutes omnes principatum tenet, cum charitatis (quæ juxta D. Bernardi sententiam, tum demum perfecta, & absoluta est, quando non solummodo patiens, est, sed & benigna, & mansueta) flos, & nucleus sit.

Sed vide, mea Philothea, ut mysticum hoc chrisma, ex mansuetudine simul, & humilitate compositum, in corde tuo habitet. Etenim in hoc versutus cacodæmon quam maxime intendit, ut multi duas has virtutes nonnisi ore, & verbis tenus, & exteriori quadam specie, & superficie consecretur: qui cum affectus suos interiores non bene examinent, sese & humiles, & mansuetos esse credunt, cum revera, & defacto nec sint humiles, nec mansueti. Quod & ad oculum cernere est: nam non obstante exteriori, & umbratica, ac fucata illa mansuetudine, si vel minimum verbum displicens audiant, & vel minimam injuriam recipiant, illico eos arrogantia, & fastu incredibili effervesce, & intumescere videbis. Ferunt, eos, qui antidoton illud, quod vulgo *unguentum S. Pauli* vocatur, sumpsere, a vipera morsos, & punctos, non intumescere, & inflari, dum-

dummodo unguentum illud bonum, sincerum sit: pari modo, humilitas, & mansuetudo sincera sunt, nec fucata a tumore, & ardore, quem injuriæ in animis nostris provocare plerumque solent, nos tuentur; at, si a maledicis læsi, ac morfi excandescimus, turgescimus, & indignamur, signum est, humilitates, & mansuetudines, nostras non veras & sinceras, sed fucatas duntaxat, & hypocriticas esse

Sanctus, & illustris ille Patriarcha Joseph fratres ex Ægypto ad patrios lares remittens, hoc solum præceptum iis dedit: *Ne irascamini in via*. Idem tibi dico, & moneo, Philothea: ærumnosa hæc, & misera vita nonnisi via est ad beatam, & sempiternam, in via ergo alter alteri non irascamur, & in turba fratrum, & sociorum nostrorum mansvete pacifice, & amice semper incedamus. Imo plane, & sine ulla exceptione tibi dico, ne irascaris omnino, si fieri potest; nec sub quocunque demum prætextu cordis tui januam iræ aperiās. Diserte namque S. Jacobus, & sine ulla restrictione ait: *Iram vi iustitiam DEI non operari*. non nego tamen, quin constanter, & fortiter malo resistendum sit, vitia quoque eorum, qui nostræ curæ concrediti sunt, acriter coarguenda, suaviter, & blande tamen id fiat oportet. Nihil elephantum iratum ita evincit,

cit, quam agni conspectus, & nihil ita facile tormentorum bellicorum vim, & impetum elidit, atque lana constipatos. Correctio, quæ e passione provenit, esto cum ratione coincidat, & consonet, non adeo solet probari atque illa, quæ nonnisi a ratione nascitur. Anima namque rationalis cum naturaliter rationi subiecta sit, passioni nonnisi per tyrannidem subiecta est: hinc cum rationem comitatur passio exosa est, quod iustum ejus imperium ipsa passionis tyrānnis minoris auctoritatis reddat. Tunc Principes subditos suos maximopere honorant, & consolantur, dum cum pacifico comitatu eos visitant, & adeunt; at cum exercitus armatos secum ducunt, esto ad bonum publicum ii referantur, illorum adventus displicet, nam, tametsi disciplinam militarem exacte inter milites servari jubeant; tamen non ita cavere suorum indemnitati queunt, quin semper aliqua committatur insolentia, quæ in innocentis alicujus damnum tendat. Pari modo quamdiu leniter regnat ratio, castigationes, & reprehensiones suas benigne depromit, esto eæ rigidæ sint, nemo non eam amat, & approbat; at cum iram, choleram, & bilem, quæ (ut ait S. Augustinus) ejus sunt milites secum trahit, terribilem se reddit potius, ac metuendam, quam amabilem, quin imo etiam proprium cor ejus semper inde opprimi-

mitur, & male habetur. Satius est, ait idem Augustinus epistola ad Profuturum, omnem iræ etiam justæ, & rationi consentaneæ aditum occludere, quam eam quantumvis parvam intromittere. Semel enim admissa quam difficillime potest expelli, ingreditur furculus, sed in momento in trabem excrescit, & magnescit, si vel una apud nos stabulari nocte queat, & *sol super iracundiam nostram occidat* (quod ne fiat, Apostolus monet, & vetat) ita ut in odium convertatur, nulla prope ejus expellendæ suppetit ratio, alitur quippe mox sexcentis falsis persuasionibus, & opinionibus, nunquam enim ullus iratus iram suam putavit injustam esse.

Satius ergo est, conari prorsus sine ira vivere, quam sapienter, & moderate eandem regere nosse velle; cumque aliqua ex imperfectione, aut fragilitate nos ab eadem occupatos videbimus, melius est eam quantocyus a nobis rejicere, quam cum illa negotiari, & pacisci velle: nam quantumvis parum otii ei concedamus, & moræ, plenum loci mox illa dominium occupat, & serpentem colubrum imitatur, illuc facile totum corpus insinuantem, quo caput potuit immittere. At petes, quomodo eam expellam? Quamprimum eam senties, & percipies, Philothea, vires tuas omnes prompte recolligas oportet, non quidem violenter,
&

& impetuose, sed suaviter, serio tamen. Nam sicuti in multorum Senatum, ac Parliamentorum audientiis fieri videmus, ut apparitores, & accensi clamantes: *Silentium*, plus clamoris, & vocis cieant, quam quos tacere jubent: sic & sæpe contingit, ut, dum impetuose, & violenter iram nostram cohibere volumus, majorem in animourbationem, & motum excitemus, quam is forsan in ira habuisset: unde ipse ita turbatus, & concitatus, exinde sui dominium recuperare nequit.

Post suavem hanc violentiam adhibitam, practica consilium illud, quod S. Augustinus jam senex Auxilio Episcopo sed juniore, olim suggessit: *Fac, inquit, omne, quod homini faciendum est. Si deinde forte tibi accidat, quod vir secundum cor DEI de se ipso in Psalmis fatetur. Turbatus est a furore oculus meus; ad DEUM confuge, & dic: Miserere mei DEUS; quo suam ille ad iram tuam reprimendam dexteram extendat.* Dicere volo, opem DEI nobis implorandam esse tum, cum ab ira nos occupatos videmus, ut Apostoli tempestate, & ventis in mari medio jactati, auxilium Domini invocarunt: ipse namque passionibus nostris imperabit, ut se remittant, moxque in animo nostro fiet tranquillitas magna. Sed hoc nihilominus te moneo, orationem, quæ
ad-

adversus iram præsentem, & jam nos opprimenter adhibetur, suaviter, & tranquille, non autem violente adhibendam esse, quod & in omnibus aliis, quæ adversus hoc malum usurpantur, remediis observandum est.

Ad hæc, statim ac aliquem actum adversus te commisisse, aliquo mansuetudinis, ac mititatis erga illum contra quem indignaris, quam promptissime exercito actu, errorem illum reparare stude. Nam sicuti præsentissimum contra mendacium remedium, est, statim, & adhuc ipso in loco quamprimum atque advertimus nos esse mentitos, dictum revocare; ita etiam optimum contra choleram remedium est, eam contrario mansuetudinis, ac benignitatis actu quantocius resarcire: nam, ut dici vulgo solet, facilius curantur vulnera recentia, quam inveterata.

Præterea, cum jam tranquilla es, nullamque irascendi occasionem habes, egregie tibi tunc de mansuetudine, & benignitate prospice; fiet id, si omnia verba tua, quam poteris mansuetissime, & suavissime proferas, & opera tua omnia, parva juxta, ac magna placidissime exequaris.

Memento, Sponsam in Canticis non solum habere mel in labiis, & in linguæ extremitate, verum etiam sub lingua sua, id est, in pectore: nec mel tantum, sed etiam

lac habere: nam non solum verba, & os erga proximum dulce, sed & universum pectus, & animum ineriorem mansuetum habere nos oportet; nec melius tantum, quod & aromaticum est, & odoriferum, dulcedinem, id est civilis conversationis cum externis suavitatem, sed & lactis: ut videlicet inter domesticos, & proximiores vicinos benignos nos ostendamus. In quo graviter sane peccant illi, qui foris, & in platea Angelis similes videntur, & domi, atque intra privatos parietes cacodæmones sunt.

C A P U T I X.

De mansuetudine erga nos ipsos.

INter bonas mansuetudinis, quas exercere possimus, praxes, & actus non postrema est illa, cujus materia in nobis ipsis consistit, ne scilicet unquam contra nos ipsos, aut imperfectiones proprias indignemur. Tametsi enim æquum sit, & ratio requirat, ut, dum delictum aliquod committimus, illud nobis displiceat, & illius causa contristemur, videre tamen debemus, ne nimiam, indignabundam amarulentiam, ac stomachabundam displicentiam habeamus. In quo permulti graviter errant; qui cum ab ira occupati fuere, irascuntur sibi, quod irati fuerint, adversum se stomachantur, quod sto-
ma-

machati sint, & succensent, quod succensuerint; hac quippe ratione, animus illorum in ira quodammodo coquitur, & velut ab ea imbibitur, & esto secunda ira primam tollere, & extinguere videatur, hæc tamen januam, & aditum patefacit, per quam nova, prima data occasione, ira in animam ingrediatur, & penetret. Ut taceam choleras, indignationes, & amarulentias has, quibus nobis ipsi indignamur, superbiam, quamdam spirare, & nonnisi a philautia, & nostri ipsorum amore, turbante, & inquietante se, quod imperfectos nos videat, ortum habere. Talem ergo errorum, & imperfectionum propriarum displicentiam habere nos oportet, quæ pacifica sit, serena, & solida. Nam sicuti iudex tunc melius maleficos castigat, cum sententiam ex ratione, & in spiritu tranquillitatis profert, quam dum eam impetuose, & e passione depromit, quia dum e passione sententiam pronuntiat, scelera, & delicta non pro ipsorum quidam qualitate, sed prout ipsemet in animo constitutus est, castigat; ita melius nos ipsi per tranquillas, & constantes, quam per amarulentas, & indignabundas, contritiones, & dolores castigamus, quod impetuosæ illæ non pro peccatorum nostrorum gravitate, sed prout inclinati sumus, plerumque fiant, v.g. qui bene erga castitatem afficitur, incredi-

bili quadam animi amaritudine adversus minimum contra illam admissum delictum, ac defectum indignabitur, & ob gravem quandam, qua alteri detraxerit, detractionem in risum dissolvetur. Et vice versa, qui detractionem omnem detestatur, mire se torquet, & affliget, quod vel parum alterius honori detraxerit, & grave quoddam contra castitatem flagitium admissum pro levi, & nihilo reputabit: atque ita de reliquis, quod non alia de causa fit, quam quod de conscientia sua, non e rationis præscripto, & dictamine, sed e passione sententiam ferant.

Mihi crede, Philothea, sicuti correptiones patris alicujus leniter, & affectuose factæ, longe sunt ad filium corrigendum potentiores, quam amaræ illæ, & iracundæ; ita si postquam cor nostrum aliquod peccatum admisit, id correptionibus suavibus, & tranquillis, ac plus compassionis in illud, quam passionis, & indignationis includentibus reprehendamus, ipsum ad ejus emendationem exstimulando, dolor sane, quem inde concipiet, longe profundius ingredietur, ac melius penetrabit, quam indignabundus, iracundus, & impetuosus.

Ego certe, si (verbi gratia) summopere afficerer, ne in aliquod vanitatis vitium inciderem, & nihilominus turpi quodam lapsu

psu in ipsum incidissem, hoc certe modo cor meum reprehendere, & objurgare nollem. Næ tu miserum, & abominabile es, quod nimirum post tot proposita facta a vanitate te abripi siveris: morere præ confusione; morere: noli posthac oculos in cœlum sustollere; ah cœcum, impudens, perfidum, & alia id genus. Sed vellem id rationabiliter velut ei compatiendo corrigere: Itane, ah infelix cor meum, in fossam, quam toties evitare proposueramus, jam præcipitavimus. Eja ergo surgamus, ipsamque in æternum deseramus, & misericordiam Domini imploremus, inque illo speremus, fore videlicet, ut ille nos adjuvet, quo inposterum in proposito constantiores simus, & in humilitatis viam jam redeamus. Agedum igitur, jam ex hoc die nobis caveamus, & advigilemus. Deus nobis aderit. Melius ergo sic faciamus, & super hanc reprehensionem solidum, & firmum quoddam propositum non amplius in id delictum incidendi, inædificare vellem, convenientia ad hoc media, nec non directoris mei consilium admittere parata.

Quod si forte quis per lenem hanc, & placidam correptionem non satis emoveri cor suum videat, addere poterit & exprobrationem, ac reprehensionem quamdam acrem, & vehementem, quo ipsum ad pro-

fundio-rem confusionem excitet, dummodo, postquam id objurgavit, ac sugillavit acerbius, lenius finiat, omnem suum dolorem, & iram suam in sancta quadam in DEUM fiducia terminando. in imitationem videlicet illustris illius poenitentis, qui animam suam afflictam & dolore prostratam videns, hoc eam alloquio sublevabat: *Quare tristis es anima mea, & Quare conturbas me? Spera in DEO: quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, & DEUS meus.*

Suaviter ergo, & leniter cor tuum jam lapsum subleva, insigniter te coram DEO, eo quod miseriam tuam ad oculum videas, humiliando, nec ob lapsum tuum adeo te censuendo: quid enim adeo mirum, & mirandum, infirmitatem infirmam esse, fragilitatem fragilem, & miseriam miseram? Ex toto tamen corde, & viribus tuis offensam, & injuriam, quam DEUS Optimus Mæximus a te recipit, detestare, & magna quadam cum generositate, deque misericordia ejusdem fiducia in virtutis, quam dereliqueras, viam redi.

C A P U T X.

Negotia diligenter quidem, non tamen anxie, & solícite nimium gerenda sunt.

Cura, & diligentia, quam in rebus, ac negotiis nostris gerendis adhibere debemus, longe certe differunt a sollicitudine, anxietate, & turbatione. Angeli salutis nostræ curam gerunt: eamque diligenter procurant, at non propterea solíciti, anxii, & impediti sunt: cura namque, & diligentia ad ipsorum pertinent charitatem; sollicitudo vero, anxietas, & turbatio illorum beatitudini adversarentur: cum cura, & diligentia queant cum tranquillitate, & quiete spiritus consistere, non autem sollicitudo, & anxietas, & multo minus impedita turbatio.

In omnibus ergo rebus ac negotiis; curæ tuæ concreditis, esto, Philothea mea, diligens, & sedula; cum enim tibi Deus illa crediderit, & físus sit, vult illa te diligenter curare, sed si quidem fieri potest, noli propter illa nimis esse anxía, aut solícita, id est: cum inquietudine, anxietate, & ardore ea non aggrediaris, nec in iis exequendis multum turberis, aut fatagas: omnis namque turbatio rationem, & iudicium perturbat, imo vero impedimento nobis est, ne rem, quam agere volumus, bene, & prout oportet exequamur.

Quando Dominus Martham reprehendebat, dicebat: *Martha, Martha, sollicita es, & turbaris circa frequens ministerium*. Viden, si tantum diligens, & sedula fuisset, minime se turbasset, sed quia sollicita erat, & inquieta, hinc turbatur & anxiatur. Et in hoc Dominus reprehendit eam: flumina, quæ leniter per planitiem æquam feruntur, ingentes, & vastas ferunt naves, & pretiosas merces: pluvix quæ leniter, & guttatim in agrum cadunt, herbis, & granis eum abundare faciunt: at torrentes, & flumina, quæ impetuose aquarum vorticibus per terram abripiuntur, vicina loca destruunt, & mercibus vehendis incommenda sunt, uti & nimbi velut ruentes, ac præcipites, agros, & prata devastant. Nunquam aliquod negotium cum impetu, & turbatione quadam perfectum bene factum fuit. Lente (ut vetus ait proverbium) festinandum est *qui*, ut Salamon asserit, *pedibus est festinus*, in periculo est, ne pedem offendat. Semper satis cito facimus, si satis bene: fuci majorem quidem strepitum cient, & turbatiores sunt, quam apes, at ceram duntaxat, non autem mel conficiunt; sic qui sollicitudine nimia, & ardenti strepera anxietate negotia sua agere allaborant, vix quidquam agunt, & quod agunt, non bene.

Muscæ non vi sua, & vehementia, sed confusa multitudine sua nobis admodum sunt molestæ: sic magna negotia non adeo nos perturbant atque parva, cum nimirum ea frequentia, & multa sunt. Quæ ergo curanda, & expedienda tibi advenient negotia, quiete, ac tranquille suscipe, & ordinatim ea unum post aliud exequere, Si enim simul omnia sine ullo ordine perficere, & aggredi velis, connisus quosdam facies, qui te oppriment, & spiritum tuum evigorabunt, tuque ut plurimum sub onere fatisces confecta, & vix quidquam effeceris.

In omnibus porro negotiis tuis divinæ providentiæ, a qua sola omnia tua molimina, & opera ortum habere debent, totaliter nitere: ex parte tamen tua graviter labora, & possibilia age, quo ei coopereris, ac deinde certa esto, siquidem in Deo bene confisa fueris, successum, qui inde tibi sequatur, semper tibi & utilissimum, & optimum fore, esto is tibi pro particulari tuo judicio bonus, aut malus videatur.

Imitare pueros, qui manu una parentis manum tenent, & altera fraga, & baccas e sepibus, & dumetis colligunt. Pari modo tu manu una bona mundi hujus colligito, & tracta, altera semper patris cœlestis manum tene, ad eum subinde revertens, & recurrens, ut videas, num tua agendi ratio, &

occupationes tuæ ei placeant. Inprimis vero cave, ne manum, & protectionem ejus unquam deferas, te sola plura colligere, & efficere posse credens: si enim ipse te deferat, ne unum quidem gressum figes, quin corruas, & turpiter impingas. Quando ergo, Philothea, in communibus tuis negotiis, & occupationibus, quæ tam vehementem, ac internam attentionem non requirent, versaberis, semper magis ad DEUM, quam negotia respicies. Cum vero negotia tanti sint momenti, ac difficultatis, ut rite peragantur, omnem tuam attentionem, & animum requirant, subinde ad DEUM animum attolles ad exemplum eorum, qui mare navigant, qui quo ad terram, ad quam anhelant, appellant, sæpius sublime, cœlum versus, respiciunt, quam æquor, quod navigant; sic fiet, ut DEUS tecum, in te, & pro te laboraturus sit, & labor tuus aliqua consolatione dulcorandus.

C A P I T U L U M X I.

De Obedientia.

SOLA charitas nos in perfectione ponit; sed obedientia, castitas, & paupertas tua ejus acquirendæ media sunt; obedientia quippe cor, castitas corpus, & paupertas facultates nostras amoris, & obsequio DEI de-

dedicat; sunt hæ, tres rami, qui tamen omnes quarto, id est, humilitati, innituntur. Nihil autem de tribus illis præstantissimis virtutibus dicam, in quantum solenni voto promittuntur; hoc quippe ad solos Religiosos spectat; nec etiam, in quantum simplici voto voventur, quia licet votum semper multum gratiæ. & meriti virtutibus omnibus addat; ut tamen ad veram perfectionem pertingamus, ad eas necesse non est, hominem voto se astringere, dummodo eas exacte servet. Et enim, esto ipsæ voto promissæ, & præsertim solenni, hominem in perfectionis statu collocent: tamen, ut eum in perfectione constituent, satis est, eas bene observari, cum magna inter perfectionis statum, & ipsam perfectionem differentia, ac discrimen sit, cum quilibet Episcopi, & Religiosi in statu quidem sint perfectionis, non tamen omnes in perfectione: quemadmodum indies plus nimio videmus. Demus ergo operam, Philothea, ut tres hasce virtutes, quisque juxta suam vocationem, & statum, rite exerceamus. Siquidem esto nos ad perfectionis statum non perducant, ipsam tamen perfectionem nobis dabunt. Ad hæc, omnes quotquot sumus, ad harum trium virtutum exercitium tenemur, esto omnes ad eas uno, eodemque modo exercendas minime obligemur.

Duo sunt obedientiæ genera, unum necessarium, & alterum voluntarium. Per necessariam obedientiam humiliter obedire debes superioribus tuis Ecclesiasticis, puta, Pontifici, Episcopo, Curioni, & ipsorum Vicariis, & substitutis; item superioribus Politicis, id est: Principi tuo, ac Magistratibus, quos is super Providentiam tuam constituit: superioribus denique domesticis, id est: patri, matri, hero, & heræ. Hæc porro obedientia dicitur necessaria, quod nullus ab his superioribus obediendi officio se eximere potest; cum DEUS iis auctoritatem regendi, & gubernandi dederit, unicuique promunere, quod in nos acceperant. Illorum ergo præceptis, & iussis morem gere, & hoc necessitatis est: sed, ut perfecta sis, illorum insuper consiliis, desideriis, & propensionibus acquiesce, in quantum id charitas, & prudentia permittet. Iis ergo obedi, cum aliquid sensualitati gratum tibi injungent; uti est, comedere, recreationem capere &c. nam tametsi non magnæ videatur esse virtutis hoc in casu obedire; magnum tamen vitium foret, hic non obedire. Obedi quoque in rebus indifferentibus; uti sunt, tale vestis genus gestare, hac via, aut alia incedere, cantare, aut tacere; & erit obedientia valde commendabilis. Obedi item in rebus difficilibus, asperis, & duris; & erit obedientia

entia perfecta. Obedi denique suaviter sine murmuratione, prompte sine dilatione, hilariter sine morositate; & ante omnia obedi amore, ex amore scilicet ejus, qui amore nostri factus est obediens usque ad mortem crucis, & qui, ut ait S. Bernardus, vitam amittere maluit, quam obedientiam.

Ut autem superioribus tuis facile obedire discas, æqualium tuorum voluntati, & non invita acquiescas; illorum opinioni, in eo quod aperte malum non est, libenter cedendo; ut nec contentiosum cum iis finem trahas, nec pertinaciter illis oblucteris. Libenter quoque inferiorum tuorum desideriis te, quantum ratio permittit, accomoda, nullam in eos auctoritatem violentam, aut imperativam, quamdiu boni sunt, exercendo.

Errant, qui credunt se, si Religiosi, aut Religiosæ forent, facile obedituros; cum interim illis, quos Deus iis superiores constituit, ac dedit: obedire detrectent, & arduum ducant

Voluntariam obedientiam dico illam, ad quam propria electione, & sponte nos adstringimus: & quam nos nobis, non quis alius, imponimus. Plerumque Principem, Episcopum, patrem, matrem. & sæpe etiam maritum nobis non eligimus; ac feligimus Confessarium, & directorem. Porro,
sive

sive in eo deligendo , expresse votum ei obediendi concipiamus) sicut S: Mater Theresia (præter obedientiam superioris Ordinis sui , solenni vero promissam , simplici , quodam voto DEO se ad Patri Hier. Graciano obediendum , & parendum obstrinxisse fertur , sive sine ullo voto nos alterius cujuscumque imperio , obedientiaque devoveamus ; obedientia hæc semper voluntaria dicitur , idque ratione fundamenti ejus , quod a nostra voluntate , & electione dependet.

Omnibus in genere superioribus obediendum est , unicuique tamen in ea re , in qua nobis præsidet , & præpositus est. Nam in rebus ad politicum , & publicum regimen spectantibus , obediendum est principibus in iis , quæ ad Ecclesiasticam gubernationem attinent ; Prælatis ; in domesticis vero , patri , hero , marito ; in particulari denique animæ directione , peculiari directori ejusdem , aut Confessario.

Cura , ut tibi quidam pietatis actus , & exercitia a patre tuo spirituali præscribantur , & ordinentur , ut eos deinde executioni mandes : sic namque illi & meliores erunt , & duplicem gratiam , ac bonitatem habebunt ; unam quidem ex seipsis , eo quod pii sunt , alteram vero ab obedientia , quæ ipsos fieri præcepit , & in cujus virtute fient. Beati obedi-

dientes, non permittet enim DEUS, ut errent, & impingant.

C A P U T XII.

De necessitate Castitatis.

Castitas virtutum omnium est lilium, hæc homines Angelis prope similes, & æquales reddit; nihil pulchrum, nisi per puritatem, hominum porro puritas castitas est, castitas honestas appellatur; & ejusdem professio, honor: nominatur item inregritas, & illius contrarium, corruptio. Denique hanc singularem, & particularem gloriam habet, quod pulchra, & candida animæ simul, & corporis virtus sit.

Nullam quis unquam e corpore suo impudicam haurire voluptatem potest, quocunque demum modo fiat, nisi in legitimo matrimonio; utpote cujus sanctitas iusta quadam compensatione eum, qui in delectatione committitur, defectum potest reparare. Quin & in ipso matrimonio intentionis honestas curanda est, ut si quæ forte in voluptatis, quæ exercetur, actu sit indecentia, nihil nisi honestum in eum exercente voluntate reperiatur.

Cor mundum & castum adinstar conchæ margaritifera est, nullam, nisi quæ de cælo venit, aquæ guttam recipientis: nullam quippe

pe illud admittere voluptatem potest, quam quæ e matrimonio, quod a cœlo est institutum, provenit; & præter, hanc ne cogitare quidem de ea impudica, voluntaria, & deliberata / quadam cogitatione ei licitum est.

Quod ad primum hujus virtutis gradum attinet, cave, Philothea, ne ullam illicitam, aut prohibitam voluptatem admittas, uti sunt omnes, quæ extra matrimonium capiuntur, vel etiam in eo, quando eæ contra ejusdem præscriptum, & ordinem exercentur.

Quod ad secundum, quantum possibile tibi erit, omnes inutiles, & superfluas, esto licitas, & permissas delectationes a te rescinde.

Quod ad tertium, delectationibus, & voluptatibus, quæ & præceptæ sunt, & ordinatæ, affectum non applies. Licet enim necessariæ delectationes, & voluptates usurpari debeant, eæ, inquam, quæ ad sancti matrimonii finem, & institutionem referuntur; nunquam tamen animum, aut spiritum iis oportet affigere.

Cæterum nemo non virtute hac opus habet. Qui in viduitate sunt, animosam, & utilem castitatem habeant oportet, quæ non solum tum præsentia, tum futura objecta repudiet, & a se excludat, verum etiam imaginationibus, quas voluptates licite in
matri-

matrimonio alias habitæ in mentibus eorum producere queunt (quæ idcirco impudicis illi-
ciis sentiendis magis obnoxia sunt) viriliter
resistat. Atque hinc est, quod S. Augustinus
charissimi sui Alexii puritatem usque adeo
obstupeſcat, & deprædicet; quod nimirum
voluptatum carnalium, quas tamen in juven-
tute ſua aliquando expertus erat, jam con-
verſus penitus oblitus eſſet, & ſenſum earum
amiſſiſſet. Et ſane, ſicuti fructus, quamdiu
integri ſunt, facile poſſunt conſervari, alii in
ſtraminibus, alii in arena, alii in ſuiſmet
frondibus; at ſemel morſi, & delibati ſi ſint,
vix ulla eos conſervandi ſuppetit ratio, niſi
ſaccharo, & melle condiantur, Sic caſtitas
nondum læſa, aut violata diverſimode ſerva-
ri poteſt, at ſemel prælibata, & violari cœp-
ta, nulla re alia, niſi per excellentem quan-
dam devotionem(quæ ſicuti ſæpe dixi, ve-
rum mentium mel, & ſaccharum eſt) poteſt
conſervari.

Virgines vero caſtitate ſimpliciſſima opus
habent, ut videlicet omnes cogitationes cu-
rioſas a corde ſuo excludant, & abſoluto
quodam contemptu, & repudio quaslibet
immundas delectationes contemnant; quod
hæ ab hominibus deſiderari, & optari omni-
no non mereantur, cum aſinis, & porcis
illæ conveniant magis, & propriæ magis ſint,
quam ipsis. Caveant ergo hæ puræ animæ,

ne unquam dubitent, quin castitas incomparabiliter melior sit, quam quidquid illi directe oppositum est, & cum ea incompatible. Nam, ut magnus Hieronymus scribit, diabolus virgines violenter tentat, & incitat, ut voluptates semel experiri velint, eas infinito suaviores, & deliciosiores, quam in se revera sint, ipsis depingendo, & repræsentando: quod eas sæpe valde perturbat, dum, ut ait Sanctus ille vir, suavius reputant id, quod nesciunt. Nam veluti papilio flammam videns, eam identidem, & curiose circumvolitat, experturus, num tam illa suavis sit, quam pulchra & ab hac imaginatione impulsus, non ante ad eam volare cessat, quam ad primum experimentum ipse sibi ruinam, & mortem accersat: sic adolescentiores sæpe se ita a falsa, & stulta persuasione, & repræsentatione, qua voluptatum carnalium flammæ dulces, ac deliciosas esse sibi fingunt, abripi patiuntur, ut post multas curiosas cogitationes, in iisdem tandem pereant, sibi que interitum accersant, in quo certe fatuis papilionibus stultiiores sunt, quod illi aliquam quidem occasionem, & causam habeant cogitandi, ignem, cum adeo pulcher sit, & splendidus, etiam suavem, & delicosum esse; hi vero esto sciant id, quod ambiunt, & consecretantur, cum primis inhonestum esse; nihilominus fatuam, & brutalem illam delectationem
 plu.

pluris faciunt, quam honestatem. Quod autem ad conjugatos attinet, certum est (quod tamen vix quisquam credat) castitatem iis cum primis necessariam esse: illorum namque castitas non tam consistit in hoc, ut absolute ab omnibus carnalibus voluptatibus abstineant, quam ut remediis in voluptatibus sese contineant. Porro sicuti præceptum illud: *Iraſcimini, & nolite peccare*, longo meo iudicio difficilius est illo, prorsus non irascimini; quia facilius longe est iram penitus vitare, & fugere, quam moderari: sic multo facilius reputo, a carnalibus voluptatibus prorsus abstinere, quam aliquod in illis moderamen, & regulam servare. Sancta matrimonii licentia, & voluptas peculiarem, fateor, vim habet ad ignem concupiscentiæ extinguendum; at ea fruentium infirmitas facile a licito ad illicitum, & ab usu ad abusum dilabitur. Et sicuti multos divites furari videmus, non quidem præ egestate, sed ex avatitia; sic multos conjugatos utroque in sexu per solam intemperantiam, libidinem, & lubricitatem videmus delinquere, tametsi legitimum domi objectum habeant, in quo & deberent, & possent consistere, cum concupiscentia illorum adinstar ignis volatici sit, hic & illic obvia quæque ustulantis, & nullo certo in loco hærentis. Semper magno cum periculo conjunctum est, violenta me-

dicamenta sumere: si enim ex illis plus nimio sumatur, aut illa minime, prout oportet, præparata sint, plurimum fumentibus damni adferunt. Matrimonium benedictum, & institutum ex parte fuit in concupiscentiæ carnalis remedium: & certe optimum remedium est, violentum tamen, perinde periculosissimum, nisi cum discretionem quis eo utatur.

Addo, ob varios rerum, & negotiorum humanorum casus (ut taceam quoque longos, & diuturnos morbos) sæpe maritos ab uxoribus suis abesse debere, unde conjugati duplici castitate opus habent; una videlicet, ut absolute a carnali commercio abstineant, quando nimirum ab invicem ob illas, quas jam dixi, causas disjuncti sunt: altera, ut voluptatem suam moderentur, quando jam simul agunt, & cohabitant.

Hinc S. Catharina Senensis plurimos damnatorum idecirco gravissime cruciari conspexit, quod matrimonii sui sanctitatem violassent; quod non tam ob peccati ipsius gravitatem fieri aiebat (quia homicidia, & blasphemiae longe enormiora scelera sunt) quam quod, qui illud admittunt, nullum inde remorsum, aut scrupulum sibi moveant, ac proinde diu in illo hæreant, & velut computrescant.

Vides ergo, castitatem omni hominum generi necessariam esse. *Pacem sequimini*, inquit Apostolus, *cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit DEUM.* Per sanctimoniam autem intelligit castitatem, ut quidem S. Hieronymus, & Chrysostomus illum locum exponunt. Nemo ergo, mea Philothea, sine castitate videbit DEUM; nemo in sancto ejus habitaculo habitabit, qui non sit mundo corde. Et sicut Redemptor ipse aperte pronuntiat, *canes, & impudici ex eo ejicientur foras; & Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt.*

C A P U T XIII.

Castitatis conservandæ præcepta, & monita præscribuntur.

REmis, velisque fuge, quidquid ad lubricitatem, & immunditiam quoquo modo ducit, aut eam adescat, & nutrit. Hoc quippe malum agit insensibiliter, & a parvis initiis in immensum sensim excrescit, & ulterius progreditur; semper quippe facilius id fugitur, quam sanatur.

Corpora humana vitreis vasis similia sunt: hæc enim simul lata, ita ut se invicem tangant, & collidantur, in summo periculo sunt, ne frangantur. Item fructibus, qui licet integri, & bene constituti sint, vitium tamen,

rubiginem contrahunt, si ad invicem confri-centur. Ipsa aqua quantumvis recens in vase sit, si ab aliquo terreno animali delibetur, & tangatur, suam integritatem, & frigiditatem diu conservare nequit. Nunquam te patiare, Philothea, ab aliquo inciviliter, aut per jo-cum, sive e benevolentia contingi. Esto enim castitas inter hasce actiones, leves po-tius, quam malas, queat integra conservari, viror tamen, & flos illius aliquod sem-per inde capit detrimentum, & jacturam, totalis autem castitatis ruina, & interi-tus est, si quis se inhoneste a quopiam tan-gi sinat.

Castitas quidem a corde, velut ab ori-gine sua, sua, ortum sumit, corpus tamen velut materiam suam circa quam respicit: hinc etiam per omnes exteriores corporis sensus, per cogitationes, & desideria cordis amitti-tur. Impudicitia est, intueri, audire, loqui, olfacere, tangere inhonesta, cum animus iisdem afficitur, & voluptatem inde haurit; quare Apostolus absolute ait, & suadet: *For-nicatio nec nominetur quidem in vobis*. Apes non solum cadavera tangere recusant, sed & omnem, quæ ex iisdem provenit, putref-centiam, & foetorem penitus fugiunt, ac detestantur. Sponsa in Canticis manus habet stillantes myrrham, qui liquor est corpora quælibet ab omni corruptione defendens, la-

labia vero ejus vitta coccinea constricta sunt, quæ honestatis, & pudoris verborum index est. Oculi ejus sunt oculi columbarum, ob munditiem, & integritatem. Aures illius in aures habent aureas, quod puritatis indicium, & nota est. Nasus denique ejus confertur cedris Libani, quod ligni genus æternum, & incorruptibile est. Talis anima devota sit oportet, casta, inquam, nitida, honesta, tam manibus, labiis, auribus, oculis, quam reliquo toto corpore.

Huic proposito mire mihi quadrare videtur sententia illa, quam vetus ille Joannes Cassianus, tanquam S. Basilii ore olim prolatam adducit, qui de seipso loquens quadam die: *Fæminam nescio, attamen virgo non sum.* Tot certe amitti modis castitas potest, quot sunt impudicitiarum, & lasciviarum genera: quæ, prout magnæ, aut parvæ sunt, eam vel luxant, & debilitant, vel lædunt, vel plane extinguunt. Etenim sunt quædam commercia, & familiaritates, & indiscretæ, petulantes, vanæ, & sensuales quædam passionēs, quæ, si proprie loquendum sit, castitatem quidem non violant, eam tamen debilem, & languidam reddunt, ejusque fulgidum nitorem nonnihil obscurant. Aliæ sunt familiaritates, & passionēs non indiscretæ solum, sed & vitiosæ; non solum vanæ, ac ineptæ, sed & inho-

nestæ; non sensuales solum, sed carnales; & per has ad minimum castitas valde læditur, & incommodatur. Dico ad minimum: quia tunc illa moritur, & plane perit, quando lasciviæ, & lubricitates illæ ultimum carnalis voluptatis effectum in carne causant; imò vero tunc multo perit indignius, ac scelestius, quam dum per fornicationem, & incestum perit: nam postremæ illæ libidinis species nonnisi peccata sunt; at prior illa lubricitas, & impudicitia, ut Tertullianus libro de Pudicitia palam, & aperte asserit, iniquitatis, & peccati abominanda, & horrenda monstra sunt. Porro, nec Joannes Cassianus, nec ego credimus, Sanctum Basilium, dum se virginem esse negat, ad tale impudiciæ, & lasciviæ genus respexisse: puto namque, eum non aliud hic intellexisse, quam voluptuarias, & carnales cogitationes, quæ tametsi proprie corpus ejus non inquinassent, cor tamen, ac animum aliquo modo commaculant; de cujus etiam castitate, & integritate animæ generosæ quam maxime sollicitæ sunt, eamque fartam tectam conservare gestiunt.

Impudicum commercium, quam potes maxime, detesta e; præsertim si præterea, impudentes sint, ut prope semper sunt. Ut enim hirci lingua amygdalas dulces tangentes, eas quam primum amarescere faciunt:
 sic

sic homines foetidi, & cor infectum habentes raro aliquem aut sui, aut diversi sexus alloquuntur, quin illius castitatem, & pudicitiam aliquo modo inquinent, ac debilitent; habent quippe venenum in oculis, & in halitu, quemadmodum basilisci.

E contra cum hominibus pudicis, & virtutum sectatoribus commercium habe; sæpe quoque de rebus piis aut cogita, aut libros de iisdem tractantes lege: verbum enim Domini castum est, & illos, qui eodem delectantur, & capiuntur, castos reddit: unde David ipsum topazio, & lapidi pretioso comparat, cujus illa est proprietas, & natura, ut ardorem concupiscentiæ restringuat, & consopiat.

Semper te apud JESUM Christum crucifixum tene cum spiritualiter per sanctam meditationem, tum realiter per sanctam Communionem: nam sicuti ille, qui super herbam cui nomen Agnus castus, & immaculatus est, requiescit, ipsum uti, & animam tuam, non multo post ab omni spurcitæ, & lubricitatis genere liberum, & purificatum percipies.

CAPUT XIV.

*De paupertate spiritus inter divitias
observanda.*

BEati pauperes spiritu, quoniam ipsorum
est regnum cœlorum. Infelices ergo di-
vites spiritu, quoniam ipsorum est miseria
infernorum. Is dives est spiritu, qui divitias
suas in spiritu habet, vel spiritum, ac men-
tem in divitiis. Is vero pauper spiritu est, qui
nullas in spiritu divitias, nec spiritum in divitiis
habet. Alcyones nidos suos construunt adin-
star palmæ, eosque ita exstruunt, ut in iis
nonnisi parvum aditum superne patentem re-
linquant, ad hæc in maris littore eos collo-
cant, & quidem adeo solidos, & impene-
trabiles, ut undæ licet ingruant, & premant,
nunquam ab aqua tamen penetrari possint;
sed semper eis superinnatantes in medio mari,
supra mare, & mari prævalentes, superiores
maneant. Hos cor tuum nidos imitari debet,
charissima Philothea; ut nimirum soli cœlo
id pateat; divitiis autem, & rebus caducis
omnino penetrari nequeat; si vero ex tibi
obtigerint, vide, ne illis cor tuum affectu
adhærescat, sed semper supernatet, & me-
dias inter divitias sine divitiis sit, & divitia-
rum dominus. Noli, quæso, spiritum hunc
cœlestem bonis terrenis affigere; vide, ut is
sem-

semper iis superior sit supra eas, non autem in illis.

Multum interest inter habere venenum, & venenum sumpsisse. Pharmacopolæ ut plurimum venena in officinis habent, ut illa in tempore, & variis in eventibus adhibeant; at non propterea intoxicati sunt, quod venenum non in corpore, sed in officinis suis habeant; pari modo habere divitias potes, non tamen ab iisdem intoxicatus esse: id fiet, si eas domi, & in crumena tua habeas, non autem in corde. Divitem esse re, & effectum, at pauperem affectu, ingens Christiani hominis felicitas est, hac namque ratione hoc in mundo divitiarum commodum percipit, & in altero meritum paupertatis.

Nullus unquam, Philothea, avarum se esse fatebitur; quilibet hoc probum, & sordidi animi signum a se amolitur, si quis forsitan opes coacervet, ideo se eas colligere asseret, quod multa prole gravetur, sapientiam quoque exigere, ut facultatibus, & opibus multis colligendis rem familiarem quis stabiliat, nemo unquam habet satis: & semper aliquæ necessitates ad amplius habendum prætexuntur, & inveniuntur; imo & avarissimi quique non solum se avaros non esse asserunt, sed ne quidem in conscientia tales sese esse cogitant: avaritia siquidem prodigiosa quædam

febris est, quæ eo fit insensibilior, quo violentior est, & ardentior. Moyſes vidit ignem divinum, qui quidem rubum adurebat, ipsum tamen non exurebat, aut consumebat: e contra profanus avaritiæ ignis avarum quidem consumit, ac devorat, non tamen adurit; saltem in maximis suis ardoribus, & æstibus frigidissimum se esse jactat, atque insatiabilem cupiditatem, & orexin suam, non nisi naturalem, suavem quandam sitim esse ait. Si ergo diutius magno animi cum ardo, re, & inquietudine bona, ac facultates, quæ nondum habes concupiscas falso te illa nolle habere jactitas: neque enim ideo desinis vere avarus esse, nam quisquis ardentem, diu, & cum animi inquiete bibere desiderat, esto nonnisi aquam bibere velit, satis ostendit se se febricitare.

Nescio sane, Philothea, justumne sit desiderium, desiderare habere juste, quæ alius quis juste possidet: Hoc quippe desiderio alienum per incommodum nobis commodare velle videmur. Qui enim rem aliquam juste, & æque possidet, an non majorem ad ipsam juste servandam rationem habet, quam nos ad ipsam iuste desiderandam? Cur ergo desiderium nostrum in illius commodum, quo illum eo privemus, extendimus? Saltem, esto desiderium hoc justum esse concedamus, non tamen
est

est cum charitate conjunctum: neque enim ullo modo vellemus, alius quis desideraret (esto juste) quod ipsi juste servare cupimus.

Hoc fuit peccatum Achab, qui Nabuthæ vineam juste habere voluit, cum is eam adhuc justius servare sibi, & retinere vellet: & quia desiderabat eam ardentius, diu, & quadam cum animi turbatione, hinc DEUM offendit.

Vide Philothea, ut tunc proximi bona desideres, cum is illa a se abdicare velle incipiet: tunc quippe desiderium ipsius, tuum, non justum modo, sed & cum charitate conjunctum faciet. Etenim per me licet, ut facultates, & possessiones tuas adaugeas, dummodo id non solum juste, sed & charitative fiat.

Si erga facultates, quas possides, affectu nimio feraris, & propter easdem anxialis, & sollicita, omnium & cogitationes tuas penitus iis affigens, quin etiam nimio quodam, & anxio timore eisdem metuas excidere, aliqua mihi credas velim, adhuc febriliter laboras: febricitantes namque aquam aliqua cum aviditate, cupiditate, intentione, ac recreatione bibunt, quam habere non solent illi, qui recta valetudine sunt. Vix fieri potest, ut quis in re aliqua multum sibi placeat, & non multum affectu erga eam

fe-

feratur. Si quam rerum tuarum jacturam te facere contingat, & in animo propterea te contristari, & affligi sentias, crede mihi, Philothea, magno erga easdem affectu raperis: nihil enim adeo affectum erga rem perditam prodit, patefacit, atque ob ejusdem jacturam dolor, & animi tristitia.

Noli ergo desiderio quodam integro, & formato rem, quam non habeas, desiderare; iis autem facultatibus, quas jam habes, noli cor firmiter apponere; noli quoque ob jacturam, & damna rerum, quæ tibi evenient, magnopere contristari: & tunc aliquo tibi modo persuadere poteris ac credere, te tametsi dives reipsa, & effectu sis, affectu tamen divitem non esse, sed pauperem spiritu, & proinde beatam; tuum est enim regnum cœlorum.

C A P U T X V.

Quomodo reipsa paupertatem exercere quis possit, esto defacto, & realiter maneat dives.

PARRÆSIUS pictor ingeniosissimo quodam commento populum Atheniensem expressit, cum diversæ eum indolis, & varium una, & eadem in tabula repræsentavit, iracundum videlicet, injustum, inconstantem, humanum, clementem, misericordem, arrogantem, gloriosum, humilem, jacta-

jaëtabundum, fugitivum. Ego vero, charissima Philothea, opulentiam simul, & paupertatem, insignem rerum temporalium curam simul, & contemptum pariter tibi vellem imponere, & cordi tuo infigere.

Majore ergo contentione, ac studio aliquem ex opibus tuis fructum, & utilitatem elicere satage, quam soleant mundani e suis. An non hortulani Principum in hortis curæ suæ concreditæ colendis, & condecorandis diligentiores, & accuratiores sunt; quam si hi ad ipsos pertinerent, & ipsorum proprii forent? Cur autem hanc illis diligentiam impendunt? quod illos ut hortos Regum, ac Principum considerent, quibus per impensum hortis obsequium placere, & gratificari student. Possessiones, & facultates, quas habemus, Philothea, nostræ non sunt, quia Deus nobis eas colendas dedit, vultque nos eas fructuosas, & utiles reddere; ideoque gratissimum illi obsequium præstamus, dum eas curamus.

Unde majore has, & solidiore nos cura curare oportet, quam mundani suas: hi namque nonnisi ex amore proprio, & quod seipsos diligant, sua curant; nos vero ex amore Dei laborare oportet. Porro, sicut amor proprius violentus, turbulentus, & anxius est, ita ut cura, quam illius causa quis habet, turbatione, anxietate, & inquietu-

dine plena est: & vice versa, sicut amor DEI suavis, placidus, & tranquillus est, ita & cura, quæ ex eo promanat, esto circa res, ac bona mundi hujus occupetur, dulcis, placida, & tranquilla est. Hanc ergo suavem rerum nostrarum temporalium conservandarum, quin & adaugendarum curam habeamus, si quando iusta ad hoc nobis offeretur occasio, & in quantum conditio nostra, & status requirit: sic namque Dominus nos propter amorem suum vult facere.

At vide, ne ab amore proprio decipiaris: hic namque subinde amoris DEI formam, & personam, adeo scite induit, ut ipsum esse quis diceret. Porro ad præcavendum ne iste decipiat, & ne hæc rerum temporalium cura in avaritiam, & cupiditatem transeat, præter ea, quæ superiori capite dicta sunt, realis, & effectualis paupertas, subinde nobis erit inter facultates, & divitias, quas Deus nobis est elargitus, exercenda.

Semper ergo aliquam facultatum tuarum portionem tibi defalca, & præcide, eam ex animo pauperibus elargiendo; quantum autem ex eo, quod habes, das, tantum te depauperas; & quo plura dabis, eo fies pauperior. At Deus id tibi centuplum reddet, & non in altero seculo tantum, sed & in præsentī: nihil quippe hominem ita
tem.

temporalibus abundare facit , atque eleemosyna ; at quamdiu expectas , ut Deus id tibi reddat , & compenset , tamdiu interea inde manebis pauperior. Sed , o beata , & opulenta illa depauperatio , quæ ex eleemosyna sequitur !

Ad hæc pauperes , & paupertatem ama ; per hunc quippe amorem vere pauper fies , cum , teste Scriptura , similes fiamus rebus , quas diligimus. Amor quippe amantes invicem pares , & similes reddit. *Quis infirmatur* , ait S. Paulus , & *ego non infirmor ?* Dicere poterat , quis pauper est , cum quo ipse non sim pauper ? Quia amor faciebat eum talem , quales erant ii , quos amabat ; si ergo pauperes ames , illorum paupertatis , & inopiæ vere particeps eris , & adinstar illorum pauper.

Porro , si pauperes ames , sæpe inter , & cum iis versare , ac volupe tibi sit illos apud te videre , illosque etiam domi suæ invisere , libenter quoque cum illis conversare , & gaudere , cum illi in templis , plateis , & alibi te eleemosynæ causa compellant. Esto apud illos , & cum illis pauper lingua ; ita nimirum eos alloquens , tanquam si eorum esses socius , sed esto dives manu , de facultatibus tuis in illos erogando , quasi illis abundantior , & opulentior.

Ulterius etiam progredi vis, Philothea, fatis tibi non sit, pauperem esse, sicut illi papes sunt, sed esto illis etiam pauperior; hoc autem quomodo fiet? Famulus minor est Domino suo: pauperum ergo te famulam constitue, & illis, dum lecto ægri decumbunt, domi famulatum obi, idque propriis manibus tuis: cibum illis coque, & præpara, idque ære tuo, & dispendio, pannos denique illorum ablue, & soli expone exsiccandos. Hoc, Philothea, famulitium regno omni gloriosius, & illustrius est. Satis autem hic mirari nequeo, fervorem, quo S. Ludovicus, in maximis, quos unquam mundus habuit, Regibus non postremus; consilium istud exercuerit: magnus inquam Rex, ut qui omni magnitudinis genere magnus fuit. Etenim sæpe pauperibus, quos de opibus suis alebat, in mensa ipse famulabatur, & pæne quotidie tres pauperes in mensa sua habebat convivas; quin & non raro amore, & ardore quodam singulari, quod illi jusculum in scutella reliquerant, ipse comedere non detrectabat. Cum nosocomia visitabat (faciebat id autem sæpissime) illis plerumque serviebat, qui deterrimis, & foedissimis morbis putiscebant, puta, lepra, cancro, aliisque id genus morbis laborantibus: & omne hoc obsequium nudo peragebat capite, & genu flexo, Salvatorem JESUM in illis con-

considerans, eosque non minus amantèr fovens & complectens, quam amantissima mater dilectissimum complecteretur filiolum. S. Elisabetha Hungariæ Regis filia plerumque inter pauperes, & mendicos versabatur, &, quo se nonnunquam oblectaret, subinde apud domicellas adinstar pauperculæ induebatur, dicens: si essem pauper, hoc me modo induerem. Quam, o charissima Philothea, Rex ille, & hæc Regina suis in divitiis, & opibus erant pauperes, & quam in sua paupertate opulenti!

Beati illi, qui hac ratione pauperes sunt, illorum siquidem est regnum cœlorum. *Esuriivi, & dedistis mihi manducare; nudus fui, & vos me cooperuistis: possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi,* dicet pauperum, & Regum omnium Rex in magno, & supremo suo judicio.

Nullus omnino est, cui non aliquando aliquid in commodis habendis desit, & deficiat. Quandoque enim fiet, convivam aliquem inexpectato prorsus nobis supervenire, quem lautius excipere & vellemus, & deberemus; sed illo in casu, ac temporis circumstantia, nulla prorsus rei alicujus habendæ suppetit ratio. Vestes suas splendidiores quopiam in loco quis habet, & alio in loco, in quo eum elegantius vestitum comparere par esset, opus iis habet. Continget subinde omnia cel-

læ vina repente saporem immutare, & alterari, & nonnisi vappas, & crudiora vina naturam suam retinuisse. In tugurio rustico aliquando te hospitari oportebit, ubi omnia hospitii commoda, lectus, cubiculum, mensa, obsequium tibi deerunt. Itaque facile fit, hominem, quantumvis dives sit, aliqua sæpe re opus habere; atque hoc est reipsa, & defacto pauperem esse, quoad ea nimirum, quæ nobis desunt. Gaude, mea Philothea, si quando tale quid continget, ipsum grantanter, atque æquanimiter excipe, & hilari vultu tolera.

Si quando tibi casus superveniet, qui te ad paupertatem sive magnam, sive parvam redigat; uti sunt tempestates, inundationes, sterilitas, furta, lites, tunc tibi optima paupertatis exercendæ suppetit opportunitas; tunc scilicet hanc facultatum diminutionem æqui, bonique consule, huicque depauperationi patienter, & constanter acquiesce. Esau cum manibus suis pilosis, & hirsutis patri se stitit, & Jacob, sed hoc cum discrimine: quia enim pili, qui erant in manibus Jacob, non manibus illius, sed chirothecis duntaxat adhærebant, hinc pili sine ulla manuum læsione, & excoriatione de manibus ejus tolli poterant. Econtra, quia pili pelli Esau adhærebant, quam is natura hirtam, & hirsutam habebat: hinc si quis illos avellere

lere esset conatus, magnum ei haud dubie cruciatum intulisset, ipse quoque clamasset, moxque in sui defensionem profiliisset: Quando divitiis cor apponimus, si tempestate, furto, lite, aliquam earum nobis partem eripi contingat, quas querelas, quas turbas ciemus, quam impatienter nos gerimus! At cum facultates nostræ nonnisi a cura, qua Deus nos illas curare vult, non autem a corde, & affectu nostro dependent, etiam si illæ nobis eripiantur, & quodammodo avelantur, non propterea mente, aut tranquillitate excidemus. Hoc interest inter bestiarum, & hominum indumenta, quod illarum vestes carni inhærescant, horum vero ei tantummodo superinduantur, & applicentur, ut hi eas & induere, & exuere, quoties allubebit, possint.

C A P U T XVI.

Quomodo spirituales opulentias media in paupertate reali exercere possimus.

AT realiter, & defacto pauper sis, charissima Philothea, esto, obsecro, & spiritu; fac de necessitate virtutem, & pretiosum hunc paupertatis lapidem juxta pretium suum æstima. Illius fulgor, & rutilantia mundo quidem incognitus est; tamen

in se, & summe splendidus est, & ingentis valoris.

Patientiam habe; bonos socios habes, Redemptor noster, & Beata Virgo, Apostoli, tot utriusque sexus sancti homines pauperes fuere, cumque divites esse possent, esse noluere. Quam multi in mundo illustres, & opulenti, magna cum suorum contradictione, & obloquio, incredibili quodam cum ardore, & studio sanctam paupertatem in monasteriis, & xenodochiis ambivere? Magno certe, quo eam invenirent, labore, & sudore contenderunt. Testes S. Alexius, Paula, Paulinus, Angelus, & innumeri alii. Porro, multo illa erga te, Philothea, benignior, & amicier est, ultro sese tibi offert: invenisti eam non quæsitam, & quidem citra ullum laborem, aut sudorem tuum; ipsam ergo, velut dilectissimam JESU Christi amicam, complectere, ut qui in paupertate natus, vixit, & mortuus est: ipsa namque tota vita, illius fuit comes, ac mater.

Tua, o Philothea! paupertas, duas insignes habet prærogativas, quarum adminiculo multorum tibi illa esse meritorum potest occasio. Prima est, quod illa tibi obvenit, non ambienti, sed eligenti, sed ex sola Dei voluntate, qui pauperem te fecit, tamen ut voluntate tua nullatenus huc ipsa concurreris, nec eam quæsieris. Quod er-

go pure a voluntate DEI nobis immittitur, & tale a nobis recipitur, illi semper longe gratissimum est, dummodo nos ipsum ex animo libenter, & ad sanctæ ejus voluntati satisfaciendum admittamus. Ubi minus nostrum admistum est, ibi plus est DEI, simplex, & pura voluntatis DEI acceptio, & sui resignatio tolerantiam maxime puram efficit.

Altera paupertatis hujus prærogativa est, quod sit paupertas vere pauper, & inops. Paupertas laudata, amata, æstimata, adjuncta, & subsidiata, habet opulentiam, unde plane, & totaliter pauper non est, sed paupertas contempta, neglecta, vituperata, & deserta, vere pauper est. Talis est ut plurimum paupertas secularium, quia enim hi non electione, sed necessitate, & sorte pauperes sunt, hinc vilipenduntur; & quia vix ullo in pretio habentur, hinc paupertas eorum pauperior est, quam Religiosorum; esto hæc aliunde magnam quamdam habeat excellentiam, longeque illustrior, videlicet ratione voti, & intentionis, propter quam assumpta est.

Noli ergo ob paupertatem tuam conqueri, charissima Philothea mea: non enim querimur, nisi de eo, quod nobis displicet; unde si paupertas tua tibi displicet, non jam

amplius spiritu pauper es, sed affectu, & desiderio dives.

Ne contristeris, si minora æquo, & debito tibi subsidia præbeantur; in hoc namque paupertatis excellentia, & dignitas consistit. Velle esse pauperem, & nullum velle incommodum habere, nimis quam magna ambitio est; idem namque est, ac velle simul honorem paupertatis, & commoditatem divitiarum, ac opum habere.

Ne sit tibi pudori, quod pauper sis, & eleemosynam ex charitate ab aliis petas; eam vero, quæ tibi dabitur, cum humilitate admitte, & quando negabitur, benigne responde; sæpius tibi in mentem veniat protectionis Beatæ Deiparæ Virginis in Ægyptum, quo filium suum castissimum illuc asportaret, quot eam ibi vilipendia, quantum paupertatis, & ærumnarum subire oportuerit; si ita vitam institueris, itaque te gesseris, in paupertate tua eris ditissima.

C A P U T XVII.

De amicitia, ac primo de mala, & falsa.

INter animæ passiones amor primum locum occupat, ipseque omnium animæ motuum princeps est, & omnes illos in se commutat, & reddit nos tales, quale est id, quod

quod amat. Vide ergo, Philothea mea, ne malum amorem habeas; nam statim mala, & perversa fies. Inter omnes autem amores amicitia periculosissima est, quod alii amores sine ulla haberi possint communicatione; sed cum amicitia plane sine communicatione esse nequeat, hinc ea cum ullo haberi vix potest, quin morum, & qualitatum ejus quamprimum fiamus participes.

Amor omnis amicitia non est; amare quippe possumus, & tamen non amari, & tunc amor est, at non amicitia, quod amicitia mutuus quidam, & reciprocus sit amor, & si is reciprocus non sit, amicitia non est.

Secundo: satis non est eum esse reciprocum, sed necesse est præterea, partes, & amicos se invicem amantes reciprocum, & mutuum suum affectum nosse. Si enim hunc ignorent, amorem quidem habebunt, non vero amicitiam.

Tertio: requiritur præterea, ut inter eos aliqua sit communicatio, quæ amicitiae basis sit, & fundamentum.

Pro communicationum diversitate diversa etiam est amicitia: communicationes porro in tantum inter se differunt, in quantum bona, quæ invicem communicantur, inter se distinguuntur; si enim bona falsa, & vana sint, falsa, & vana est amicitia; si vera

bona, vera etiam amicitia : & quo bona illa erunt excellentiora, eo etiam excellentior amicitia futura : nam sicuti mel tunc præstantius est, cum ex odoratorum florum corculo colligitur; ita amor solet esse præstantior, & excellentior, dum super meliore communicatione fundatus est. Et quemadmodum Heracleæ Ponti civitate mel reperitur, quod virulentum est, & comedentes in rabiem convertit, quod ipsum ex aconito (cujus regio illa mire ferax est) colligatur; sic amicitia super falsorum, & pravorum bonorum communicatione fundata, falsa, vana, & prorsus perniciosa est.

Communicatio voluptatum carnalium, mutua quidem est propensio, & brutale lenocinium; sed non magis hæc inter homines nomen amicitiae meretur, quam asinorum, & equorum, quoad similes effectus, communicatio, & si nulla alia præter hanc in matrimonio communicatio foret, nulla etiam in eo foret amicitia : sed quoniam præter communicationem carnalem est in eo & communicatio vitæ, industriæ, bonorum affectuum, & indissolubilis cujusdam fidelitatis, hinc matrimonii amicitia vera, & sancta quædam est amicitia.

Amicitia super sensualium voluptatum communicationem fundata prorsus crassa est, & amicitiae nomine indigna; uti & illa, quæ

vanis, & frivolis quibusdam virtutibus innititur, quod virtutes a sensibus etiam pendent. Sensuales autem voluptates voco illas, quæ, immediate, & præcipue circa sensus exteriores versantur: uti est voluptas illa; quæ e conspectu pulchritudinis alicujus corporalis, suavis vocis auditu, tactu molli oritur, & aliæ id genus. Virtutes frivolas appello, vanos quosdam naturæ habitus, & qualitates, quos imperiti, & futiles virtutum, & perfectionem nomine vocant. Unde potissima mulierum; puellarum, adolescentium pars sic palam loquitur, & dicere non verentur? Nobilis ille magna est virtute præditus, multis donatus est perfectionibus; nam scite tripudiat, in omni lusus genere versatissimus est, scite se vestit, scite canit, scite jocatur, & confabulatur, elegantes habet gestus. Sic ludiones histrionesque illum inter actores omnes primas ferre putant, qui optime morionem agit. Porro quoniam hæc omnia ad sensus referuntur, hinc etiam amicitia, quæ hinc ortum habent, sensuales, vanæ, frivolæ dicuntur, quæ tamen ineptiarum, & nugacitatis potius, quam amicitia nomen promerentur. Tales ut plurimum sunt adolescentium amicitia, quæ non nisi in mistacibus, & alis barbarum, cirrhis crinium, oculorum nutibus, vestibus, gesticulationibus, inani verborum strepitu, & garritu continentur;

tur; dignæ certe amantium, & amasiorum ætate, nullam adhuc virtutem nisi in flore, & progeminatione, nullum judicium nisi in gemmascentia habentium: unde etiam tales amicitiae transitoriae sunt, & adinstar nivis ad solis radios funduntur, & diffluunt.

CAPUT XVIII.

De amorculis amasiorum.

QUando autem ineptæ hæ amicitiae inter diversi sexus homines, & sine ulla matrimonii intentione exercentur, vocari solent amorculi; cum enim hi nonnisi abortus quidam amicitiae, aut phantasmata larvata sint, nec amicitiae, nec amoris nomen ferre merentur ob nimiam eorum vanitatem, & imperfectionem. Per illos autem, virorum juxta, ac mulierum mentes vanis, & inanibus quibusdam affectibus, qui in frivolis illis familiaritatibus, & communicationibus, & damnosis complacentiis, de quibus ante paulo egi, duntaxat fundantur, invicem capiuntur, illaqueantur, & constringuntur. Et licet stulti hi amores plerumque in foedas carnalitates & probrosas impudicitias desinant; is tamen eos colentium primarius non est scopus, & intentio, alioquin non jam amplius amorculi, sed apertæ forent impudicitiae. Subinde etiam plures elabentur anni,
ut

ut tamen quos hæc stultitia, & fatuitas dementavit, nihil committant, quod castitati corporali directe, & expresse contrarium sit; utpote cum iis solum propositum sit, animos variis utrimque votis, optationibus, suspiriis, procationibus, amatoriiis dictis, & aliis id genus ineptiis, atque inaniis, idque varios ob fines pascere, & oblectare.

Alii hic alium scopum non habent, quam ut animum suum amorem partim dando, partim recipiendo pascant, & reficiant, amorosam suam inclinationem in hoc sequentes: & hi in amorum suorum electione præter proprium judicium, & instinctum aliud non spectant, adeo ut, si in gratum quoddam, & placens subiectum incidant; statim etiam interiora, & mores illius minime explorando mutuam hanc amorculorum communicationem cum eo practicare incipiant, & in infelicia retia sese induant, e quibus se postea nonnisi quam ægerrime expediant.

Alii e vanitate quadam huc se ferri sinunt, rati, id valde gloriosum esse, si & animos cujusdam amore illigent, ac constringant: & hi electionem suam propter solam gloriam facientes, pedicas, & laqueos suos in locis speciosis, sublimibus, raris, & illustribus collocare gestiunt. Alii autem tum ex amorosa sua inclinatione, tum simul e vanitate aliqua huc feruntur: etsi enim cor

eorum in amorem feratur, non tamen huc, nisi aliqua gloria hinc secutura speretur, se rapi sinent.

Omnes hæ amicitiae malæ sunt, fatuæ, & vanæ, malæ quidem, quod tandem in peccatum carnale desinant, quodque amorem, & proinde cor Deo, uxori, & marito, quibus tamen ea debentur, furripiant: fatuæ vero, quod nullo neque fundamento, neque ratione nitantur: vanæ denique, quod nullum ex illis commodum, honor, aut delectatio sequatur. E contra insignem temporis iacturam causantur, honori notam, & maculam affricant, nullam quoque delectationem afferunt, nisi forte eam, quam sollicita, & anxiosa illa prætenso, & spes causatur, ut tamen interea nesciant, quid velint, aut prætendant. Semper quippe miseri hi, & debiles animi imaginantur, in hisce amoris reciproci testimoniis, & significationibus, quas invicem dant, & accipiunt, aliquid, nescio tamen quid, quod desideretur, subesse: & interim dicere non possent, quidnam illud sit: unde fit, ut desiderium ipsorum nunquam terminari, ac finiri queat, sed perpetuis diffidentiis, zelosyis, & inquietudinibus cor eorum lancinet, & torqueat.

S. Gregorius Nazianzenus in vanas mulieres calamum stringens, mira quoad hanc
ma-

materiam scribit ; parvam hic eorum partem adscribam, quæ etsi ille in solas foeminas torqueat, viris tamen usuvenire possunt: *Naturalis*, inquit, *pulchritudo tua sufficit uni viro tuo, ac si ad instar retis ad multas aves capiendas extensi, pluribus per eam viris placere appetas, quid inde fiet? Is tibi placebit, qui sibi in venustate tua complacerebit, respicies, quia respecta ab eo es, & oculum conjicies, quia ab illo prius oculata, mox subsequenter subrisiones, & amorosa quædam verba, initio quidem furtim, & occulte prolata, at non multo post quædam contrahetur familiaritas, & ad apertas rugacitates, & fabulationes transitus fiet. Cave tibi, o lingua mea loquax! proferre, & prodere ea, quæ ab illis postea fient. Hanc nihilominus veritatem adhuc dicam: Nihil eorum, quæ adolescentes, & mulieres simul loquuntur, aut in fatuis illis complacentiis pariter agunt, a magnis ad peccandum stimulis exemptum esse. Omnes amorculorum inanitæ invicem cohærent, ac se mutuo consequuntur, non secus, ac ferrum aliquod a magnete tractum alia multa consequenter post se attrahit.*

Egregia sane sunt hæc magni illius Episcopi verba. Quid hic cogitas, aut vis facere? An amorem in alio provocare? Non, sed audi: nemo in alio eum voluntarie pro-

vocat, qui non mox etiam necessario inamoretur, & amore capiatur. Hoc in ludo, qui capit, capitur. Aproxis herba ignem mox ut videt, concipit, & admittit; sic & animi nostri statim atque aliquem amore sui æstuantem, & captum vident, quamprimum vicissim amore illius capiuntur. Dicit mihi quispiam, capere quidem volo, sed nonnisi parum, & superficialiter. Ah erras, siquidem hic amoris ignis activior, & penetrantior longe est, quam tute existimes; nonnisi scintillam admissuram te putabis, & postea miraberis, videns illum momento citius totum cor tuum occupasse, & omnia proposita tua in cineres, ac famam tuam in fumum redegisse. En clamat Sapiens: *Quis miserebitur incantatori a serpente percusso?* Et ego post illum: Fatui, & insensati, vosne amorem incantare posse putatis, ut eum prout allubuerit tractetis? Cum illo ludere, & joculari vultis, sed malitiose vos punget, & mordebit; nostis, quid de vobis alii dicturi sint? Omnes vobis illudent, & ridebunt, quod amorem incantare stolide volueritis, & falsa quadam vestri ipsorum fiducia virulentum intra sinum vestrum colubrum fovere, & abscondere volueritis, qui quoad animam simul, & honorem vos perdiderit, & intoxicarit.

Proh quanta, Deus bone, hæc cœcitas est, ut primariam animæ nostræ partem pro tam fortuitis, incertis sponſionibus tam evidenti amiſſionis periculo exponamus, & velut aleam de ea jaciamus? Vere Philothea: neque enim hominem habere Deus cupit, quam propter animam, & animam nonniſi propter voluntatem, & voluntatem tantum propter amorem. Eheu! amorem talem, qualem habere debemus, ut habeamus, multum adhuc diſtat, id eſt: infinitis partibus abſumus, ut ſatis amoris habeamus ad Deum amandum: & interea, quæ noſtra dementia & miseria eſt, illum adhuc in res ſtolidas, evanidas, & frivolas prodigimus, & effundimus, tanquam ſi multum illius nobis adhuc reliquum foret. Ah! magnus ille Deus, qui omnium animarum noſtrarum amorem ſibi reſervarat, idque in recognitionem ejus, quod ipſe eas creavit, conſervavit, & redemerit. Strictiſſimam certe fatuarum harum ineptiarum, quas agimus, rationem a nobis expoſcet. Si enim tam exacte in verba otioſa inquiſiturus eſt, quale eum examen otioſarum, impertinentium, fatuarum, & pernicioſarum amicitiarum facturum putamus?

Nux arbor vineis, & agris, in quibus conſita eſt, maximopere noxia, ac pernicioſa eſt; quod enim tam vaſta ſit, omnem terræ ſuccum ad ſeſe attrahit, ut is deinde

reliquis plantis, herbis, & fruticibus alendis minime sufficiat: ad hæc frondes ejus ita densæ, opacæ, imo taliter constipatæ sunt, ut ingentem, & spissam umbram creent: denique viatores ad se ipsa allicit, qui quo nuces ejus saxis decutiant, omnia circum, & secus multo labore confita destruunt, & proterunt. Sic amorculi hi animæ nostræ maxime obsunt, ac perniciosi sunt: etenim ita eam occupant, motus ejus omnes tam potenter ad se attrahunt, ut postea nulli bono operi edendo, operandoque sufficiat: folia quoque, id est, conversationes, nugacia, commercia, & confabulationes amorosæ tam sunt frequentes ut omne prope tempus tollant, & dissipent; denique tot tentationes, distractiones, suspensiones, & alia plura hinc consequi solita, secum hæc vehunt, ut universum cor ab iis obruatur, & devastetur. Postremo amorculi hi non modo rerum coelestium amorem, sed & omnem DEI timorem ab anima expellunt, spiritum enormant, & evigorant, ac famam destruunt: verbo ut dicam, lusus, & recreatio curialium est, sed pestis cordium.

C A P U T X I X.

De variis amicitiiis.

U Numquemque in genere quidem, Philo-
thea, magno quodam amore charitativo
prosequere; at cum nullis particulariter ami-
citiam contrahe, quam cum illis, qui tecum
de rebus bonis, piisque possunt communica-
re, & quo virtutes, de quibus in commer-
cio tuo tractabis, excellentiores, & dignio-
res sunt, eo & amicitia tua futura perfectior.
Si de scientiis communicetis, valde laudabi-
lis sane amicitia vestra est, laudabilior certe
futura, si de virtutibus, puta, prudentia,
discretionem, fortitudine, & iustitia commu-
nicatio ipsa sit. At, in mutua, & reciproca
vestra communicatione loquamini de charitate,
devotione, perfectione Christiana, quam,
DEUS bone, amicitia vestra erit pretiosa!
Excellens certe ea erit, quod a DEO veniat,
quod ad DEUM tendat, quod vinculum ejus
sit DEUS, quod æternum in DEO durabit.
Quam pulchrum, & bonum est, ita in ter-
ra amare, sicut amatur in cœlo; & addisce-
re jam tum in in hoc mundo invicem dili-
gere, & complecti, sicut in altero æternum
alter alterum diligemus. Non loquor hic de
simplici amore charitatis (nam tali erga o-
mnes omnino homines ferri debemus) sed de
amicitia spirituali, qua videlicet duæ, tres,

aut plures animæ suam devotionem, affectus spirituales invicem communicant, unumque inter sese cor, & anima fiunt. Quam igitur merito beatæ hæ animæ illud canere Psalmistæ possunt: *Ecce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum!* Et vere; nam fragrans devotionis balsamum continua quadam participatione, & communicatione ab uno cordium in aliud defluit, & destillatur adeo ut dicere possimus, DEUM super hanc amicitiam benedictionem suam, & vitam in seculum seculi effudisse.

Omnes aliæ amicitie videntur mihi nonnisi umbræ quædam amicitie esse cum hac comparatæ, eorumque vincula esse tantum velut catenulæ vitreæ, & gypseæ, si cum magno illo sanctæ devotionis vinculo, quod plane aureum est, conferantur.

Nullam itaque amicitiam contrahas, quam talem: loquor de amicitiiis, quas ipsa ultro inis: neque enim propterea deferere te, aut contemnere oportet amicitias, quas aut natura, aut præcedentia merita te colere jubent: puta parentum, affinium, benefactorum, vicinorum, & aliorum; at de illis loquor, quas ipsamet tibi deliges, & assumes.

Multi fortasse tibi dicent, non debere te particularem aliquam amicitiam, & affectum fovere, aut habere, quod per hanc
to.

totaliter animus occupetur, spiritus distra-
hatur, & invidiarum hoc sit seminarium. Sed
qui hoc tibi consulent, graviter sane errant.
Quod enim in multorum sanctorum, &
piorum auctorum libris legerunt, particula-
res amicitias, & extraordinarios affectus Re-
ligiosis admodum noxios esse, putant idem
etiam in reliquis hominibus locum habere.
Sed magnum inter utrosque discrimen est.
Nam cum in bene formato, ac morato mo-
nasterio communis omnium Religiosorum
intentio ad veram devotionem feratur, hinc
ibi particulares has communicationes facere
nefas est, nedum, quod commune est, in
particulari quæritur, quispiam a particulari-
tatibus illis ad partialitates, & factiones tran-
situm faciat. Cæterum eos, qui inter secula-
res homines agunt, & veræ virtutis studium
complectuntur, sancta, & pia quadam ami-
citia sibi invicem uniri, constringique opus
est; illius enim adminiculo ad bonum invi-
cem animantur, juvant, feruntur. Et sicuti
eos, qui in loco plano, & æquo ambulant,
ne cesse non est sibi invicem manum auxilia-
brem porrigere, sed eos, qui in via sua sale-
rosa, & lubrica incedunt, se mutuo sustine-
re oportet, quo solidius, tutiusque gressum
figant; sic qui in Religiosis domibus vivunt,
particularibus amicitiiis opus non habent,
sed ii, qui in mundo, quo sibi invicem subsi-

dio, & præsidio sint in tot salebris, & præcipitiis, quæ illos oportet perambulare. In mundo namque omnes in eundem collineant scopum, non omnes eundem habent spiritum, ergo segregari hic haud dubie nos oportet, & in particulari intento, & scopo nostro consentaneas amicitias inire, atque licet hæc particularitas partialitatem aliquam faciat, ea tamen sancta est, & non aliam divisionem, aut separationem causans, quam quæ est boni a malo, ovium ab hircis, apum a fucis: quæ certe separatio necessaria est.

Negare certe nemo potest, quin svaviore, & specialiore quadam amicitia, & amore Redemptor noster dilexerit S. Joannem, Lazarum, Martham, Mariam Magdalenam, quam alios: cum Evangelistæ testentur. Notum est quoque Apostolo Petro S. Marcum, & S. Petronillam charissimos fuisse, uti S. Paulo Timotheum, & Theclam, S. Gregorius Nazianzenus singularem suam, quam cum Magno Basilio habuit, amicitiam nullo pene non loco deprædicat, eamque hoc modo describit: *In utroque nonnisi una videbatur esse anima, duo animans corpora. Et si enim credendum non sit omnia in omnibus esse dicentibus, credendum tamen est, ambos nos in alterutro nostrum, & alterum in altero exstitisse: Unus, & idem amborum*
sco-

scopus erat, virtutem exercere, & vitæ nostræ studia, ac proposita futuris bonis applicare, terra hac mortali prius quodammodo egredientes, quam moveremur. S. Augustinus testatur, S. Monicam S. Ambrosio ob raras, & singulares, quas in ea notabat, virtutes percharam exstitisse, & illam vicissim hunc tanquam Angelum DEI suscepisse.

Sed quid te in re adeo liquida, & manifesta tam multis verbis incassum moror? Cum sancti Hieronymus, Augustinus, Gregorius, Bernardus, & primævi quique servi DEI particulares quasdam amicitias sine ullo perfectionis suæ dispendio habuerint. S. Paulus de gentilibus loquens, ait eos fuisse homines omnis affectionis, & benevolentiae expertes, id est: nullam cum aliquo amicitiam habuisse. Ad hæc sanctus Thomas, uti & omnes Philosophi, amicitiam docet esse virtutem. Loquitur autem de amicitia quadam particulari, cum perfecta amicitia, ex illius sententia, ad plurimos se nequeat extendere, aut cum multis esse. Perfectio ergo sita est non in eo, ut nullam prorsus quis amicitiam habeat, sed ut nonnisi bonam, sanctam, & piam.

CAPUT XX.

*Ecquod sit inter veras, & vanas amicitias
discrimen.*

PRæclarum jam tibi, & præstans documentum tradam, mea Pilothea. Ut Heracloticum mel, quod adeo virulentum est, alteri quod salutare, & salubre, & persimile; & periculum est, ne unum alterius loco sumatur, aut ambo simul (etenim bonitas hujus noxam illius non impediret) ita etiam serio videndum, ne his in amicitiiis decipiamur, maxime cum inter diversi sexus homines contrahuntur, quocunque demum prætextu, & specie id fiat: sæpe namque satan eorum, qui amant, affectus immutat. Pio amore amare alium quis incipit; at nisi serio circumspiciat, & caveat, paulatim se amor frivolus, & nugax insinuabit, dein sensualis, mox carnalis, quin & aliquod in ipso amore spirituali, nisi quis studiose advertat, & advigilet, periculum est, esto hic difficilius immutetur, & degeneret, quod ejus puritas, & mundicies, eas, quas satan ei permiscere vult, sordes, & inquinamenta magis prodat, & patefaciat: quocirca cum tale quid aggredi vult, & molitur, idipsum is facit, quam potest subtilissime, & insensibiliter pene, & imperceptibiliter, impuritates suas ei immiscere, & insinuare satagit.

Ami.

Amicitiam porro mundanam a sancta, & virtuosa eo cognosces modo, quo mel Heracleoticum dignoscitur a communi. Et enim istud lingua sapidius, & dulcius est, quam mel ordinarium, idque ob aconitum, quod dulcedinem ejus adauget, & conduplicat. Sic & amicitia mundana ut plurimum magnam sermonum mellitorum farraginem, verbulorum amorosorum, affectuum tentantium apparatus, & a pulchritudine corporali, & gratia, sensualibus dotibus mutuata præconia depromit: sed amicitia sancta linguam habet sinceram, & candidam, & aliud laudare nequit quam virtutem, & DEI gratiam, quæ unicum est, super quod ipsa subsistit, fundamentum. Mel Heracleoticum jam in stomachum transmissum vertiginem capitis causat, ita falsa amicitia vertiginem provocat spiritus, quæ in causa est, ut in castitate quis, & devotione vacillare incipiat, adeo ut ad aspectus affectatos, illecebroso, amatorios, & inordinatos, ad complexus, & favores sensuales, suspiria inordinata, pravas quasdam expostulationes, quasi non ametur, ad parvas, sed affectatas, sed allicientes gesticulationes, elegantiae consecrationem, osculorum captationem, & alias familiaritates, & favores indecentes (quæ certa, & indubitata proxime secuturæ ruinæ castitatis præsagia sunt) eum proflire faciet,

at sancta amicitia alios oculos non habet, quam sanctos, pudicos, non alia amoris habet indicia, & significationes, quam pura, & candida, non alia suspiria, quam propter cœlum, non alias familiaritates, quam quoad spiritum, non alias expostulationes, nisi cum DEUS non amatur: quæ certa honestatis sunt argumenta.

Mel Heracleoticum visum perstringit, & turbat: sic hæc mundana amicitia iudicium, adeo ut qui ab eadem capti sunt, tametsi male faciant, bene se facere existiment, suasque excusationes, prætextus, & verba veras esse rationes. Lumen quoque horrent, & tenebras diligunt. At sancta amicitia oculos habet acutum videntes, nec se subducit, imo ab hominibus probis videri gaudet.

Denique Heracleoticum mel magnam in ore amaritiem producit: sic falsæ amicitiae in verba, & petitiones carnales, & impuras tandem transeunt, & desinunt, & si forte repulsam hic patiantur, in injurias, calumnias, imposturas, tristitias, confusiones, & zelotypias exeunt, quæ non raro in stuporem brutalem, insaniam desinunt. At casta amicitia semper æqualiter honesta, civilis, & amabilis est, & nonnisi in perfectionem, & puriorem quamdam spiritus unionem transit, quæ

quæ viva amicitiae beatæ, qua coeli cives inter se uniti sunt, imago est.

Scribit S. Gregorius Nazianzenus pavonem, dum poenarum suarum orbem, & agmen explicat, voce sua pavones foeminas, quæ eam audiunt, ad libidinem quam maxime excitare. Sic cum aliquem videmus sese ostentare, adornare, & hoc in schemate ad confabulandum, garriendum, & in mulieris, aut puellæ sine ulla justî matrimonii præensione, & intentione auribus lenocinandum venire; aliud hoc ille apparatu, mihi crede, non spectat, quam eam ad aliquam libidinem, & lasciviam provocare, & allicere. Mulier autem honesta aures suas obturabit, ne streperam pavonis hujus clamorem, & incantatoris, caute, subdoleque eam incantare conantis vocem audiat, si enim ei ausculet, quam id malum futuræ, & mox secuturæ perditionis animæ suæ augurium est.

Juenculi, qui eos gestus, gesticulationes, & amoris indicia edunt, aut alia verba proferunt, quæ a parentibus, maritis, uxoribus, confessoribus videri, audirive nollent, satis hoc ipso produnt, alia longe se dicere, & facere, quam quæ ad honestatem, aut conscientiam spectant. Deipara Virgo, cum Angelum virili in forma coram se videret, turbabatur, eo quod sola esset, & inauditas, & summas, esto cœlestes, is in ipsam laudes de-

depromeret. Ipsamet puritas, Deus bone, Angelum virili schemate indutum timet, quidni ergo impuritas virum, esto in Angeli is forma appareat, dum sensuales, & humanas laudes in ipsam depromit, timeat, & exhorrescat.

C A P U T X X I.

Contra pravas amicitias monita, & remedia.

AT quænam contra hanc fatuorum amorum, ineptiarum, & impuritatum matrem, ac seminarium suppetunt remedia? Quamprimum, ac primos illorum in te sensus perceperis, celeriter te in alteram partem converte, perfecta quadam vanitatis hujus cum detestatione, ad crucem Salvatoris confugito, coronam ejus spineam capiens illa cor tuum sepi; & communi, ne illæ vulpeculæ ad illud propius accedant. Vide, ne ullatenus, aut quoquo modo cum isthoc inimico in tractationem venias, aut paciscaris, neque dicito, auscultabo quidem illi, sed nihil eorum, quæ mihi oggeret, exsequar.

Aurem quidem illi præstabo, sed cor ei occludam. Esto, per Deum te rogo Phihothea mea, his in rebus admodum rigida; cor enim, & aures a se invicem dependent; & ut impossibile, torrentem, qui per montis
de-

declive cursum suum inchoavit, retinere, aut impedire: ut amor, qui jam in aures sese insinuavit, non statim in cor devolvatur, ac descendat. Capræ, prout quidem scribit Alcmaeon, per aures, & non per nares halitum ducunt, ac respirant. Sed, quia d negat Aristoteles, hinc quidnam hac in re icerti statuendum sit, nescio; hoc scio, animum, & cor nostrum per aures respirare, & sicut per linguam aspirat, & cogitationes suas exhalat, sic per aures respirat, adeo ut per eas aliorum concepta, & cogitationes admittat. Aures ergo nostras solícite custodiamus, ne quis fatuorum, & inanium verborum aer per easdem intret: id enim si fiat, cor nostrum illico pestilente aliquo halitu, & aura inficietur. Ad nullam penitus, quocunque etiam prætextu, & occasione proferatur, propositionem inhonestam aures accomoda: hoc solo in casu malum non est, sed laudabile incivilem, & agrestem esse.

Memento te cor tuum Deo obtulisse, & amorem tuum illi dedicatum esse: sacrilegium ergo foret, vel minima illius portioncula ipsum privare: imo potius mille per proposita, & protestationes ipsum de novo e sacra, & intra illa te, velut cervus intra spelæi sui munimina, continens Dei opem implora; is tibi haud dubie auxiliabitur, illius-

illiusque amor suo tuum clypeo teget, ut is soli illi vivat,

Quod si jam in fatuorum horum amorum retia te indueris, nonnisi quam difficillime te ab iis expedies, & extricabis. Quapropter coram divina Majestate te constitue, & in ipsius conspectu miseriæ tuæ magnitudinem, & fragilitatem, & vanitatem tuam agnosce, & quam poteris maxima animi contentione cœptos hosce amores detestare, vanam eorum, quam fecisti, professionem ejura, omnibus sponsonibus, & promissis tibi, & in sinum tuum factis renuntia, & generosissima, & absolutissima quadam voluntate, ac resolutione animum tuum liga, & contine, & firmum propositum concipe, nunquam amplius ad hanc amoris recreationem, & ludum revertendi.

Consulerem quoque quam maxime (siquidem fieri potest) ut ipsum amoris objectum a te abdicares : nam sicuti illi, qui a serpentibus morfi sunt, non facile a morfu suo perfanari posse dicuntur præsentibus iis, qui alias a serpentibus morfi fuere : sic qui amore sauciatus est, ægre ab hac passione curabitur, quamdiu apud illum versabitur, qui eodam vulnere læsus erit.

Loci mutatio apprime conducit ad ardores, inquietudines tum doloris, tum amoris mitigandos, & temperandos. Jævenis ille vanus,

nus, de quo Sanctus Ambrosius lib. 2. de Poenitentia, cum longa peregrinatione suscepta diu patria abfuisset, a vanis amoribus, quos alias consecutus erat, liber plane domum rediit, & adeo immutatus, ut cum priscam amasiam obviam habuisset, illaque ex eo percontaretur, num se nosset, & diceret: *Ego sum*, imo respondit: *Bene quidem, sed ego non sum ego*. Absentia quippe felicem hanc in eo mutationem causaverat. Sic S. Augustinus se scribit, quo dolorem ex amici sui morte conceptum aliquantulum mitigaret, Tagasta, ubi is decesserat, ad tempus excessisse, & Carthaginem commigrasse.

At, qui se loco subducere, aut alio migrare non potest, quid ei faciendum est? Omnem particularem conversationem, omne colloquium clancularium, omne oculorum lenocinium, ac nutum, omnem arrisum, atque adeo universum, omne communicationum, & illecebrarum, quæ putiscentem, & foetidum hunc ignem fovere natæ sunt, genus penitus, & absolute rescindat oportet, aut si complex, & compar necessario alloquendus est, non alia id intentione, & causa fiat, quam ut ei generosa, succincta, & gravi protestatione æternum illud, quod inire, & facere cum ipso decrevit divortium, significet. Unde omnibus, qui in hos-

ce amorculorum casses, & pedicas inciderunt, palam, & alta voce inclamo: abscindite, rescindite, abrumpite. Neque enim inanes, & fatuæ hæ amicitia paulatim, & per otium sunt diffuendæ, sed dilacerandæ; vincula hæc non enodanda, sed abrumpenda, & præsecanda; cum hi funes, & ligamenta nihil valeant, neque amori, qui Dei amori adeo contrarius est, tam provide, & evidenter consulendum est.

At dices, esto infamis hujus servitutis catenas, & compedes jam abruperim, adhuc aliquis mihi ejus restabit, & supererit sensus, & ferramentorum notæ, vestigia, & vibices pedibus meis, id est: affectibus, adhuc impressa manebunt. Non remanebunt certe, Philothea mea, si tantam mali tui detestationem, & horrorem conceperis, quantam ipsum meretur; si enim ea talis sit, nullum amplius motum senties, præterquam summi cujusdam horroris, quo infamem hunc amorem, nec non omnia, quæ illuc quoquo modo referuntur, detestaberis, & ab omni alia erga objectum repudiatum propensione, & affectu libera remanebis, & solum purissimæ cujusdam charitatis, idque propter Deum, affectum senties. At si forte ob doloris tui imperfectionem pravæ quædam inclinationes adhuc in te remaneant, mentalem quamdam solitudinem, prout jam
su-

supra te docui, animæ tuæ præpara, ac quam poteris frequentissime in eam te recipere, per sexcentas identidem renovatas spiritus elibrationes omnibus inclinationibus tuis renuntia, atque ex totis viribus tuis illas repudia, & valedicito; sanctos libros solito frequentius legito, ac sæpius, quam consuesti, peccatorum confessionem institue, & sacram Synaxin suscipe, & cum directore tuo, si fieri potest, aut saltem cum fidei, & prudenti aliquo homine humiliter, & candide de omnibus, quæ tibi quoad hoc evenient, suggestionibus, & tentationibus communica. Et, mihi credas velim, Deus certo ab omnibus passionibus tuis te liberabit, dummodo hisce in exercitiis fideliter perseveres, & pergas. Verum an non ingratitude erit, inquires, amicitiam contractam tam abrupte; & inciviliter abrumperé? O beatam, & peroptandam ingritudinem, quæ Deo nos gratos reddit! Nequaquam, o Philothea! ingratitude hoc erit, sed ingens beneficium, quod amanti præstabis; etenim tua rumpendo vincula, rumpes & illius, cum illa utrique vestrum fuerint communia: & licet modo, & in præsens beatitudinem ille suam non percipiat, agnoscet eam non multo post, & in gratiarum actionem tecum cantabit: *Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen sanctum tuum invocabo.*

CAPUT XXII.

*Alia quædam monita quoad materiam
de amicitiiis traduntur.*

AMicitia magnam quandam inter amantes ipsos communicationem requirit; sine hac enim nec nasci, nec subsistere potest. Hinc sæpe fit, ut una cum amicitiae communicatione plures aliae communicationes insensibiliter ex uno corde in aliud, idque per mutuam, & reciprocam affectuum inclinationem, & impressionum infusionem, & effusionem commigrent, ac sese insinuent. Hoc vero tunc potissimum fit cum eum, quem diligimus, plurimi facimus, tum quippe ita cor nostrum amicitiae ejus pandimus, ut una cum ipsa illius inclinationes, & impressiones facili negotio totæ, & penitus, sive eæ bonæ sint, sive malæ, eodem penetrent, ac subingrediantur. Apes, quæ Heracleoticum mel conficiunt, nonnisi mel quidem quærant, sed una cum ipso imperceptibiliter virulentas aconiti, e quo illud colligunt, vires, & qualitates exsugunt. Quamobrem practicandum, hic, Philothea, illud dictum Salvatoris nostri Christi, quod (uti quidem prisce nos docuere) sæpius in ore habuit: *Estote boni collybistæ, & monetarii*, id est: nolite falsam, & adulterinam pecuniam bonæ permixtam, nec deterioris notæ aurum cum
me;

melioris recipere; sed separate pretiosum a vili. Et bene quidem: vix enim quispiam est, qui non aliquam habet imperfectionem. Cur autem labes, & imperfectiones amici una cum amicitia ejus mixtim, & sine ullo discrimine admittimus?

Certe, quantumvis imperfectionem habeat, nihilominus, fateor, amandus est, ut imperfectio illa nec amanda, nec admittenda; amicitia quippe boni alicujus communicationem requirit, non mali. Sicuti ergo qui auríferas Tagi arenas colligunt, aurum, quod in eisdem reperiunt, segregant, secum id asportaturi, at arenam in ripa relinquunt; pari modo, qui bonæ alicujus amicitiae communicationem habent, ipsas imperfectionum fordes, & arenam ab ea separare debent, neque eas in animam suammittere. S. Gregorius Nazianzenus scribit, plurimos S. Basilii amatores, & admiratores ita ejus modum agendi æmulari conatos, ut exteriores ejus imperfectiones imitarentur, mimirum in lenta, quasi mens ejus esset abstracta, & cogitabunda, locutione, in barbæ forma, quin & incesso. Sic videmus maritos, uxores, filios, amicos, dum amicos suos, parentes, maritos, uxores magni faciunt, & diligunt, sexcentas imperfectiunculas, & parvas qualitatulas, in amicitiae mutuae commercio, vel e condescendentia quadam, vel ex zelo imitatio-

nis contrahere. Hoc porro nullatenus faciendum; unusquisque enim sat multas malas inclinationes habet, ut eum necesse non sit alienas assumere, & amicitia adeo hoc non requirit, ut etiam e contra nos obliget, ad mutuam in omnibus imperfectionibus a nobis invicem auferendis operam præstandam. Amicus ergo benigne, & suaviter suis in imperfectionibus est supportandus, non vero in iisdem fovendus, multo vero minus ex in nos transcribendæ.

Porro loquor hic de solis imperfectionibus; nam peccata in amico nec fovenda, nec toleranda sunt. Quamorbem amicitia illius vel debilis, vel iniqua est, qui pereuntem amicum videt, & ei minime succurrit, qui eum ex apostemate morientem videt, & illum correctionis novacula ferire non audet, quo sospes evadat. Vera, & viva amicitia inter peccata manere non potest. Dicitur Salamandra ignem, cui incubat, extinguere: sic peccatum amicitiam, in qua habitat, enecat; si transitorium solum peccatum sit, amicitia ipsum quamprimum per correptionem eliminat, & proscribit; si vero firmam ibi sedem figat, & commoretur, mox amicitia tota disperit: nam nonnisi in vera virtute ipsa potest subsistere, quanto ergo minus propter amicitiam peccandum? Amicus sit inimicus, cum nos ad peccatum pertrahere vult, & ami-

ci-

citiam tunc perdere dignus est, cum amicum perdere, ad damnationem pertrahere vult, imo vero e certissimis falsæ amicitiae signis est, si cum homine vitioso, & peccatis obnoxio ipsa contrahitur, quodcumque demum id peccatum sit, si is quem amamus, vitiosus sit, amicitia nostra haud dubie vitiosa est: cum enim veram illam virtutem respicere nequeat, falsam aliquam ac sensualem qualitatem respiciat, necesse est.

Societas, lucri temporalis causa inter mercatores contracta, veræ amicitiae tantum imaginem habet, ipsa namque non ratione personarum, sed tantum lucri, & quæstus innititur.

Denique duæ illæ divinæ sententiæ duo solida sunt ad vitam Christianam bene consolidandam fulcra, & bases; una est Sapientis: cum ait: *Qui timet Dominum, habebit amicitiam bonam*; Altera S. Jacobi dicentis. *Amicitia hujus mundi inimica est DEO.*

C A P U T XXIII.

De mortificationis exterioris exercitiis.

Qui de rebus rusticis scribunt, dicunt, si amygdalo omni parte perfectò, & integro aliquod verbum inscribatur, & ipsum dein rursus nucleo suo inseratur, ita ut is scite convolvatur, & claudatur, itaque plan-

tetur, omnia, quæ in illo jam arbore facta postea succrescent, amygdala, idem verbum inscriptum habitura, & prælatura. Nunquam, Philothea, illorum approbare potui methodum, qui, quo hominem reformat, ab exterioribus, a gestibus, vestitu, & crinibus, inquam, initium ducunt.

Imo vero e contra ab interioribus mihi videtur incipiendum. Dicit enim Dominus: *Convertimini ad me in toto corde vestro. Et Fili præbe mihi cor tuum.* Cum enim cor actionum omnium sit origo, & fons, quale illud est, tales erunt & hæ. Sponsus sacer animam ad amorem invitans: *Pone me*, inquit, *ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum.* Et vere; nam quicumque JESUM Christum intus in corde suo habet, statim eum etiam in omnibus actionibus suis exterioribus habet. Hæc de causa, o charissima Philothea! ante omnia cordi tuo sacrum, & sanctum illud symbolum, & verbum: Vivat JESUS, insculpere, & inscribere volui; certus quippe sum, viam tuam, quæ ex corde, sicut amygdalus e suo nucleo, ortum habet, & nascitur, exinde omnes actiones suas, quæ ejus quodammodo fructus sunt, hoc eodem verbo salutis inscriptas, & insculptas, producturam; & sicut dulcis hic JESUS in corde tuo vivet, ita & in omnibus gestibus ac moribus tuis

tuis victurum; & in oculis, ore, manibus, quin & in crinibus tuis appariturum, ut cum sancto Apostolo Paulo dicere possis: *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me IESUS Christus*. Denique, qui hominis cor lucratus est, totum jam hominem est lucratus. Sed hoc ipsum cor, a quo incipere volumus, simul etiam edocendum, quomodo gestum & modum agendi exteriorem componere, & formare debeat; ut in eo non solum sanctam devotionem, sed & insignem sapientiam & discretionem notare possimus. In quam rem breviter aliquod monita, & præcepta tibi præscribam.

Si ferre jejunium possis, consulto facies, si præter indictos ab Ecclesia jejunii dies etiam aliquoties jejunes. Nam præter ordinarium jejunii effectum, qui est, quod per ipsum spiritus elevetur, caro reprimatur, virtus exerceatur, & major in cœlo gloria, ac merces acquiratur; magnum certe bonum est, victoriam de gula relatam firmiter possidere, eamque conservare, & appetitum sensualem ac corpus legi spiritus subiectum tenere. Et licet non multum jejunemus, nihilominus inimicus magis nos timet, dum nos jejunare posse novit. Feria quarta, sexta, & sabbatho veteres Christiani olim plusquam aliis diebus abstinentiam colebant. Ex illis ergo diebus aliquem tibi selige, quo jejunes,

prout tibi & devotio tua & directoris tui discretio id consulent.

Dicerem hic libenter id, quod S. Hieronymus ad Lætiam scribens; *Longa, & immoderata jejunia plurimum mihi displicent in iis præsertim, qui juniores, & teneriores sunt.* Didici per experientiam, asellum de via lasso diverticula, & subterfugia quæritare, id est: adolescentiores, contractis ob excessum in jejunando infirmitatibus, facile ad delicias & lautitias in cibis consecandas dilabi. Cervi duplici in casu cursui inepti sunt, primo quando æquo sunt pinguiore, dein, cum plus nimio macilentum. Tentationibus tum maxime obnoxii sumus, cum corpus nostrum, & plus æquo suffartum, & saginatum est, & dum nimis exhaustum, sagina namque ipsum in commodis suis insolens, oporeffio vero in incommodis suis desperabundum efficit. Et sicuti nos ipsum ferre non possumus, cum nimis pingue, & saginatum est, sic ipsum vice versa nos ferre nequit, cum nimis macilentum est, & attritum. Defectus hujus in jejuniis, ciliciis, disciplinis, & asperitatibus moderationis potiores, & meliores ad operandum annos plurimorum obsequio, & officiis charitatis ineptos reddit, quemadmodum olim S. Bernardo factum est, qui deplorat, & plangit, quod in prima conversatione nimis in corpus suum austerus fuerit, & quia
ipsum

ipsum initio male, & dure habuerit. Hinc ei postea blandiri, & mollius tractare compulsi sunt. An non melius fecissent, si congruenter, & proportionate officiis, & laboribus, quos conditionis, & status sui ratione eos subire oportebat, ipsum tractassent?

Tam jejunium, quam labor carnem deprimunt, & debilitant. Si ergo labor, quem subibis, ad DEI gloriam necessarius est, aut cumprimis utilis; malo laboris, quam jejunii poenam subeas. Atque hic est communis Ecclesiæ sensus, quæ, ut labores DEI, & proximi obsequio utiles subiri commode possint, illos, qui eos suscipiunt, a jejunii etiam præcepto excusat. Uni laboriosum est, & grave jejunare; alteri, ægris inservire, captivos invisere, confessiones excipere, concionari, afflictos consolari, orare, & similia exercitia obire; posterior certe labor utilior est, & majoris valoris, & meriti, quam prior ille jejunandi; nam præterquam quod labor uterque æqualiter debilitet, fructum tamen posterior habet multo desiderabiliorem. Atque idcirco in genere loquendo, satius est corporales vires impensius æquo conservare, quam eas plus æquo destituere, & exhaurire. Semper quippe cum volumus, eas destruerè possumus, sed non semper cum volumus, reparare, ac resarcire.

Magna in veneratione, & honore habenda mihi videntur illa Redemptoris nostri JESU Christi ad discipulos suos verba, dicentis: *Manducate, quæ apponuntur vobis.* Majoris (uti mihi quidem videtur) virtutis est indiscriminatim comedere, quidquid tibi offertur, & eo, quo id tibi apponitur, ordine, sive id tuo sapiat palato, sive desipiat, quam semper, quod deterius est, selegere.

Licet enim hæc posterior agendi ratio videatur austerior, alia tamen plus continet resignationis; per hanc quippe homo non solum gustui suo, sed & electioni suæ renuntiat; uti nec parva quædam austeritas est, gustum suum ad omnia adaptare, & cum omnibus obviis subicere. His accedit, quod hocce mortificationis genus nequaquam emineat, nulli noceat, & vitæ civili maxime conveniens, & proprium sit. Cibum enim unum rejicere, quo alius sumatur; omnia delibare; & gustare, nihil autem invenire, quod bene coctum, aut satis mundum appareat; ad singulos morsus, & buccellas mysteriosum agere, mollis, delicati, & lancium, ac catinorum perstudiosi, & attenti hominis indicium est. Pluris facio, quod S. Bernardus aquæ, aut vini loco oleum biberit, quam si dato studio, & ultro aquam absinthiam bibisset: illud quippe signum erat,
eum

eum ad id, quod biberet, non respexisse. Et in hac eorum, quæ aut comedenda, aut bibenda sunt, non curantia, & negligentia perfecta verborum illorum: *Manducate, quæcunque apponuntur vobis*, praxis consistit. Semper tamen hic excipio cibos sanitati & valetudini noxios, atque etiam, qui spiritui incommodant, quemadmodum cibos calidos, aromatibus perfusos, fumosos, ventosos permultis nocere certum est; excipio quoque certos quosdam casus, quibus natura nostra recreanda, & adminiculanda est, ut aliquem pro Dei gloria laborem sustineat. Continua, & moderata sobrietas melior est, quam violenta, & intensa quædam diversis vicibus, & interruptim suscepta, & magnis remissionibus intermixta abstinencia.

Disciplina, & flagellum mirabilem quamdam vim habet ad appetitum devotionis excitandum, si cum moderatione accipiatur. Cilicium corpus quidem potenter edomat, at ejus usus communiter hominibus conjugatis, atque iis, qui delicatæ sunt complexionis, non convenit ex iis, qui magnos subire labores debent. Quamquam in notabilioribus pœnitentiæ diebus ipsum accedente discreti Confessarii consilio, usurpari possit.

Nox dormitioni est destinanda, & impendenda unicuique juxta suam complexionem, quantum scilicet ad utiliter per diem
vigi-

vigilandum requiritur. Et quoniam sacra Scriptura diversis in locis, & modis, exemplum Sanctorum, & rationes naturales matutina crepuscula unice, & mire nobis commendat, velut optimam, & fructuosissimam diei totius partem, & quia Dominus ipse sol oriens, & B. Virgo aurora confurgens in literis Sacris vocatur, hinc probum, & pium esse existimo, curare, ut vesperi tempestive cubitum concedamus, quo summo mane expergiscamur, & strato exsurgamus. Hoc certe tempus amabilissimum est, dulcissimum, minus impeditum: in quo & ipsæ aviculæ nos ad expergiscendum, & DEUM laudandum excitant, adeo ut mane summo surgere, & sanitati, & sanctitati mire conducat.

Balaam conscensa asina ad Balac Regem ibat, sed quia ejus intentio, & propositum recta non erant, hinc eum Angelus Domini gladium manu vibrans in via exspectavit, ut eum occideret, asina, quæ Angelum videbat, tertio velut refractaria substitit. Interim Balaam fuste ejus latera acriter tundit, quo ulterius progrediatur: usque dum tertia vice ipsa sub infessore suo concidens, raro quodam miraculo eum allocuta est, dicens: *Quid feci tibi? Cur percutis me? Ecce jam tertio?* Et mox oculi Balaam adaperti fuere, qui vidit Angelum sibi dicentem.

centem: *Cur tertio verberas asinam tuam? Nisi asina declinasset de via, dans locum resistenti, te occidissem, & illa viveret.* Unde mox Balaam Angelo ait: *Peccavi, nesciens, quod tu stares contra me.* Viden, Philothea, Balaam mali totius causa est, & interim miseram asinam cædit, & verberat, ut exhausta concidat. Sæpe idem nobis in rebus nostris quotidianis usuvenit: hæc quippe mulier, v. g. videt maritum, aut filium suum ægrotantem, & mox ad jejunium, cilicium, disciplinam confugit, ut David Rex simili in casu. Ah charissima! miserum asinum tuum tundis, & corpus affligis, & interim ipsi malum tuum imputandum non est, nec illius est causa, sed Deus, iratus gladium suum in te vibravit. Corrige itaque animum tuum, qui mariti hujus idololatra, & stolidus amator est, qui-que sexcenta filio vitia indulgebat, ipsum-que superbiæ, vanitati, & ambitioni destinabat. Videt alius, v. g. se sæpe turpiter in luxuriæ, & carnalia peccata labi: interior exprobatio, & sugillatio conscientiam, perterrefacit, gladium velut stringens, & vibrans, ut eum sancto quodam timore transfigat. Et ille mox in se revertens: Ah sceleresta caro! inquit, ah perfidum corpus! tu in culpa es, tu me prodidisti! quare statim sævis verberibus, immodicis jejuniis, discipli-

plinis immoderatis, & intolerabilibus ciliciis in miseram carnem sævit. O misella anima! si caro tua loqui adinstar asinæ Balaam posset, diceret haud dubie tibi: Cur me scelerata cædis? In te, o anima! Deus gladium, & vindictam suam, non in me exerit: tu es rea: cur enim me ad malas, & foetidas conversationes adducis? Cur oculos, manus, labia mea lasciviis applicas? Cur me pravis imaginationibus turbas? Tu bona cogita, & ego pravis motibus non concitabor. Pudicos, & honestos tu frequenta, & ego a concupiscentia mea non agitabor. Tu, eheu! me in hanc flammam conjicis, & non vis me uri; tu oculis meis summum ingeris, & inflammari prohibes. Et Deus haud dubie hisce in casibus dicit: Corda vestra potius percutite, frangite, scindite, contemnite, in hæc enim ira mea desævit, & animatur. Sane ut quis scabiem, & impetiginem tollat, non tam necesse est, corpus lavet, aut balnea ingrediatur, quam sanguinem expurget, & hepar refocillet: ita ut a vitiis curemur, bonum quidem est carnem mortificare, sed ante omnia affectus bene sunt expurgandi, & cor restaurandum, & redintegrandum. Porro austeritates corporales nonnisi e consilio, & suasu directoris nostri usurpare oportet.

C A P U T X X I V.

De conversationibus, & solitudine.

COnversationes, & familiaritates hominum quærere & ab iis se penitus avocare, duo sunt extrema, quæ in devotione civili, de qua potissimum hic tecum ago, reprehenduntur. Omnimoda earum fuga aversionem, & contemptum proximi redolet, studiosa vero consecratio otiositatem, & desidiam respirat. Proximum sicut nos ipsos diligere oportet. Ut autem ostendamus, nos illum diligere, illius conversationem ne fugiamus; ut vero nos ipsos amare ostendamus, apud nos cum sumus, ibi maneamus. Tunc porro apud nos sumus, cum soli sumus: *De te ipso*, inquit S. Bernardus *primum sollicitus esto, dein de aliis*. Si ergo nihil urgeat, ut in conversationem aliorum te des, aut aliorum admittas, apud te ipsam maneto, & corde tuo te oblecta. At si conversatio tibi deforis adveniat, aut iuxta aliqua causa, ut in eam te des, te provocet, in nomine Domini, Philothea, te in illam da, & benigno proximum tuum animo, & oculo intueri.

Malæ conversationes appellantur illæ, quæ mala aliqua intentione fiunt, aut dum, qui in iisdem interveniunt, & pars illarum sunt, vitiosi, indiscreti, & dissoluti sunt; unde

unde hæc cuivis fugiendæ, & declinandæ sunt uti apes fucos, & vespas fugiunt. Nam sicuti illorum, qui a rapidis canibus morfi sunt, sudor, halitus, & saliva pestilens, & noxia est præsertim pueris, & iis, qui tenerioris sunt complexionis; sic vitiosi, & dissoluti, nisi cum evidenti animi periculo, & discrimine ab iis præsertim, quorum devotio adhuc tenera, & delicata est, nequeunt frequentari.

Quædam adhæc sunt conversationes, quæ ad nihil omnino sunt utiles, præterquam ad recreationem; uti sunt, quæ e sola a negotiis seriis diversione, & relaxatione instituuntur. Et sicuti his se nemo studio addicere potest, ita otium recreationi destinatum dare iis fas est.

Aliarum vero conversationum finis honestus est; uti sunt, mutuaë visitationes, & certæ quædam congregationes, quæ nonnisi ad proximum honorandum instituuntur. Et sicut hæc superstitiose non sunt colendæ, & practicandæ, ita nec in illis contemnendis se oportet incivilem ostendere, sed earum, quod habemus, debito, & partibus cum modestia satisfacere, ut & rusticitatis, & levitatis notam pariter evitemus.

Restat, ut de conversationibus utilibus, & proficuis, quales sunt hominum devotorum, & virtutis studiosorum, aliquid dicamus.

mus. Semper tibi, Philothea, perutile erit, sæpe numero in tales incidere. Vineæ in oliveo, & inter oleas confita uvas unguinosas, & olivarum saporem referentes profert: sic anima, quæ sæpe inter, & cum hominibus piis conversatur, non potest eorum qualitates non participare. Fuci soli mel conficere nequeunt, apibus tamen in eo conficiendo adjumento sunt: sic, ut bene nos in devotione exerceamus, maximopere conducit, & prodest, ut cum devotis animabus conversemur.

In omnibus porro conversationibus candor, simplicitas, dulcedo, modestia semper laudem ferunt, & commendantur; sunt, qui nullum gestum, aut corporis motum formant, nisi ita affectate, & inepte, ut omnibus sint & tædio, & nausæ. Et sicut qui non aliter ambulare vellet, quam passus suos dinumerando, ac loqui, nisi cantillando, reliquis hominibus, quibuscum versatur, tædiosus, & molestus esset; sic qui affectatum gestum habent, & nihil nisi ad numerum, & cadentiam agunt, conversationem mire importunam reddunt: & in hoc hominum genere semper aliqua præsumptionis species elucet. In conversatione ergo nostra ordinarie moderata quædam hilaritas prædominari debet. SS. Romualdus, & Antonius mire laudantur, quod, tametsi summis in austeritatibus viverent, facies tamen, & ser-

mo eorum hilaritatem, gaudium, & urbanitatem quandam insolitam præferrent. *Gaude cum gaudentibus.* Et iterum cum Apostolo tibi dico: *Semper gaudete, sed in Domino;* & *modestia vestra nota sit omnibus hominibus.* Ut vero in Domino gaudeas, gaudii tui causa, & occasio sit non licita modo, sed & honesta: quod ideo dico, quia sunt quædam licita, quæ tamen honesta non sunt. Ut vero modestia tua aliis nota sit, cave tibi ab insolentiis quibuslibet, & ineptiis, quæ certe semper sunt reprehensibiles; nam huic offendiculum ponere, ut labatur, alterum denigrare, tertium pungere, stulto injuriam facere, joci, & gaudia sunt, sed stolida, & insolentia.

Semper vero præter solitudinem mentalem (intra quam te etiam inter maxima conversationum impedimenta, de quibus supra actum est, recipere potes) amanda tibi est solitudo localis, & realis, non quidem, ut in eremum, & desertum secedas, uti S. Maria Ægyptiaca, S. Paulus, Antonius, Arsenius, & alii prisce Anachoretæ; sed ut aliquantisper in cubiculo tuo, orto, & alibi sola agas, ubi magis ex voto mentem, & spiritum tuum in corde recolligere, ac bonis, sanctisque cogitationibus, vel modica in libro aliquo spirituali lectione animam tuam potes recreare, idque exemplo

plo magni illius Gregorii Episcopi Nazianzeni, qui de seipso loquens: *Ambulabam, inquit, ipse mecum ad solis occasum in litore maris, tempus ita fallens: hac quippe recreatione uti soleo ad animum meum acuris ordinariis nonnihil relaxandum, & restaurandum.*

Atque paulo post refert bonam illam cogitationem, & conceptum, quam ibidem formavit, quam alio tibi loco retuli. Ad exemplum item S. Ambrosii, de quo scribit S. Augustinus, se sæpius in cubiculum ejus ingressum (nemini quippe aditus ad eum negabatur) oculis suis vidisse illum legentem, cumque aliquantisper, ut ei loqueretur, expectasset, se, ne quam forte ipsi molestiam crearet, inde se nullo dicto verbo proripuisse, quod crederet, modicum illud temporis, quod magno huic Pastori ad animum nonnihil recreandum, & restaurandum post tot peracta negotia superesset, minime ei auferendum videri. Sic etiam, postquam Apostoli die quadam Domino retulissent, se prædicasse, docuisse, & multum operis fecisse, Dominus illis dixit: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum.*

CAPUT XXV.

De modestia, & decentia vestium.

Apostolus Paulus mulieres pias (idem & de viris dicendum est) vult honeste, & decenter vestiri, ornantes se pudice, & sobrie. Porro ipsa vestium atque aliorum ornamentorum decentia, & honestas in materia, forma, & munditie sita est. Mundities quidem pene semper in vestibus nostris sine exceptione servanda est, in quibus, quantum quidem possibile est, nullam nos habere maculam, nævum, sordesve oportet. Mundities exterior interiorem honestatem quodammodo repræsentat. Unde etiam DEUS Optimus Maximus corporalem honestam compositionem in iis, qui ad altare suum, & ministerium accedunt quibusque devotio præ aliis curanda incumbit, requirit.

Quod autem ad materiam, & formam vestium attinet, decentia, & compositio illarum pluribus in circumstantiis consideratur, temporis videlicet, ætatis, qualitatum, sociorum, & occasionum. Plerumque enim diebus festis melius, & ornatius solito induuntur homines pro celebritate festi, quod agitur, ac tempore pœnitentiæ agendæ destinato, uti est quadragesima, de vestium cultu multum remittunt. In nuptiis nuptiales vestes induunt, in exequiis, & conventi-

tibus funeralibus lugubres, & funebres: apud Principes cultior habitus assumendus, quam vulgo gestari soleat, qui inter domesticos est remittendus. Mulier conjugata apud maritum, siquidem is velit, sese ornare & potest, & debet, ac si ab eo absens nihilominus magnifice induatur, petam ex ea, quibus oculis exquisito illo ornatu placere velit. Plus autem elegantiarum, & ornatus permittitur puellis, quod licite possint pluribus placere velle, esto non alia id iis intentione faciendum, quam ut unius animum per sanctum matrimonium subsequens sibi concilient. Similiter non vitupero, ut viduæ renubere volentes, aliquo modo sese ornent, dummodo nullam vanitatem suo in ornatu præferant; quod enim jam tum matresfamilias fuerint, & viduitatis desolationem, & luctum sint expertæ, vulgo maturiores, & magis compositæ creduntur. At iis, quæ vere viduæ sunt, & non corpore solum, sed & animo, nullus omnino ornatus convenit, sed sola humilitas, modestia, & devotio. Si enim viris adhuc placere, & eos in sui amorem pellicere velint, vere viduæ non sunt, si nulli placere, nec ullum attrahere cupiant, cur lenocinia, & illicia illa vestium assumunt? Qui nullos admittere vult hospites, inter signum a domo sua tollat, necesse est. Porro senes, cum ornatu affectato juveniles

annos mentiri volunt, semper exploduntur, & omnibus ludibrio sunt; etenim id stoliditas est, quæ nonnisi in juvenibus toleratur.

Esto ergo munda, & nitida, Philothea, nihilque in vestitu tuo lacerum, difsutum, aut male compositum sit. Eorum, quibuscum versaris, contemptus quidam est, in schemate, & veste incomposita inter ipsos comparere: cave tibi tamen ab effectationibus, vanitatibus curiositatibus, & ineptiis. Semper (quantum quidem poteris) in vestitu tuo in simplicitatis, & modestiæ partem potius propende, quæ & maximum pulchritudinis est honestamentum, & optima difformitatis excusatio. S. Petrus mulieres juveneculas maxime monet, ne capillaturam plus æquo criscatam, intortam, annulatam, & serpentis more in spiras collectam habeant. Viri, qui adeo effoeminati sunt, ut hisce nugis, & lenociniis sese applicent, ab omnibus passim ceu hermaphroditi sugillantur: foeminarum vero adeo comptarum castitas apud omnes male audit, & suspecta est, aut siquidem integra sit, tot inter ornatus, inanias, & ineptias apparere ea nequit. Dicunt, se malam in eo intentionem non habere; sed hoc respondeo, uti & alibi respondi, dæmonem semper hic malam intentionem habere. Vellem equidem, devotus, & devota mea omnium optime, & scitissime

me vestiti essent, sed quam possunt minime affectate, & pompose; & sicuti in Proverbiis dicitur, ornati essent gratia, decentia, & dignitate. Bene verbo uno dixit S. Ludovicus Rex, unumquemque juxta statum suum vestiri, & indui debere, ita ut nec viri sapientes, & cordati de eo dicere queant: *Excedis, nec juvenes, nimis infra statum tuum vestiris.* At si forte juniores decenti, & modesto vestitu contenti esse nolint, sapientum saltem consilio acquiescendum est.

C A P U T XXVI.

De sermone, & primo, quomodo de DEO loquendum sit.

Medici ex linguæ inspectione magnam sanitatis, morbique hominis notitiam, & conjecturam capiunt: sic vera status animarum nostrarum indicia, & notæ sunt verba. *Ex verbis tuis*, ait Redemptor, *justificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Ut manum statim admovemus loco, ubi dolor est, illaque hunc velut indicamus, ita & lingua amoris, quem habemus, nota, & signum est.

Si ergo DEUM insigniter diligas, Philothea, sæpe de DEO in familiari cum domesticis, amicis, & vicinis tuis colloquio loqueris. Et vere: Nam *os justî meditabitur*

sapientiam, & lingua ejus loquetur judicium. Atque ut apiculæ osculo suo nonnisi mel tractant, & dispensant; sic & lingua tua semper Deo suo mellita, & indulcorata erit, majorem suavitatem non sentiet, quam cum laudes, & benedictiones nominis ejus inter labia tua natare, & fluere videbit. Sic de S. Francisco fertur, quod cum sacro-sanctum Salvatoris nostri nomen proferret, labia sua præ dulcedine exsugebat, & lingebat, perinde, ac si maximam inde dulcedinem hauriret.

At semper loquere de Deo, ut de Deo, id est, reverenter, & devote, non quasi teipsam ostentando, aut concionatricem agendo, sed in spiritu dulcedinis, charitatis, & humilitatis, deliciosum, & suave devotionis, rerumque divinarum mel (quemadmodum de Sponsa in canticis dicitur) guttatim, modo in hujus, modo in illius aurem instillando, ac Deum in animæ tuæ secretis, ac penetralibus rogando, ut sanctum hunc rorem in eorum, qui te audiunt, animum descendere facere dignetur.

Ante omnia autem Angelicum hoc officium leniter, & suaviter, & non per modum correctionis, sed inspirationis obeas oportet; mirum namque, quam potens, rei alicujus bonæ cum suavitate, & amicabili-

ta.

tate facta propositio sit ad amicos hominum attrahendos illicium.

De DEO, & devotione non est perfunctorie, & velut per modum recreativi colloquii, sed semper cum attentione, & devotione loquendum, quod moneo, ut notabilem quandam in te vanitatem corrigam, quæ multi devotionem professi laborant, dum nullo non loco, & tempore sancta, & ferventia verba, sed nonnisi perfunctorie, & leviter, & sine ulla reflexione loquuntur: quæ cum jam protulere, tales se defacto esse putant, quales verba eos produnt, sed nimis quam procul ab eo absunt.

C A P U T XXVII.

*De verborum honestate, deque reverentia
hominibus debita.*

S*I quis in verbo, ait S. Jacobus, non offendit, hic perfectus est vir.* Diligenter itaque cave, ne quod verbum indecens, aut inhonestum proferas: esto enim tu mala id intentione non proferas, tamen qui ipsum audiunt, sinistre, & malam in partem id possunt accipere. Verbum inhonestum, in infirmum, & fragilem animum incidens, ita se extendit, & dilatat, sicut stilla olei, quæ in pannum incidit, & aliquando taliter eor occupat, ut sexcentis ipsum cogitationibus,

bus, & tentationibus inhonestis, & turpibus adimpleat; sicut enim corporis venenum per os ingreditur; sic cordis virus per aurem, & quæ ipsum depromit lingua, homicida est. Licet enim virus, quod ipsa evibravit, nullum fortassis effectum ediderit, quod audientium animos potenti quodam antiphar-maco communitos invenerit, per ejus tamen malitiam, & nequitiam non stetit, quo minus eos occiderit, & necarit. Nemo vero mihi oggerat illud minime se intendere: cum Redemptor noster, qui corda hominum per-novit, diserte dixerit: *Ex abundantia cordis os loqui.* Et posito, nos nullum hic malum cogitare, diabolus tamen multum, mali cogitat, & semper occulte inhonestis hisce verbis, ad cor alicujus transadigendum ceu telis utitur. Ferunt eos, qui Angelica herba vescuntur, semper halitum dulcem, & benevolentem habere; sic ii, qui honestatem, & castitatem, quæ Angelicæ, quædam virtus est, in corde habent, semper pura, civilia, & pudica verba proferunt: indecentia namque, & scurilia ne nominari quidem a nostris Apostolus vult, aperte denuntians, a nulla re adeo bonos mores destrui, & corrumpi, quam a colloquiis pravis.

Si vero verba inhonesta recte, periphrastice, acute, subtiliter proferantur, multo sunt

sunt nocentiora : quo enim telum acutius est , eo in corpora nostra facilius ingreditur ; ita quo verbum inhonestum acutius est , eo in animum nostrum penetrat profundius.

Qui vero tum se egregios , & politos existimant , cum hujusmodi verba in conversatione proferunt , ignorant certe , quam ob causam institutæ sint conversationes : esse namque hæ debent sicut collectarum apum examina , ad suavis , & sanctæ alicujus sermocinationis mel conficiendum , non vero si ut quædam vesparum , & scarabæorum , ad putridum aliquod cadaver eviscerandum , corrodendumque convenientium colluvies , si quis fatuus indecentia , & inhonesta quædam verba coram te proferat , illorum te auditu offendi ostende , vel inde quantocyus te subducendo , vel alia quapiam ratione , prout tua te prudentia edocebit.

Nihil esse in spiritu , & ingenio alicujus magis vituperabile potest , quam quod aliorum sit irrisor : & hoc Deus vitium maxime detestatur , & odit , ipsumque olim quam acerrime castigavit. Nihil quoque adeo charitati , & magis etiam devotioni adversatur , quam proximum despiciere , & contemnere. Porro ipsa proximi derisio , & illusio nunquam sine ejusdem fit contemptu : hinc ipsa maximum peccatum est , adeo ut Doctores

non

non immerito asserant, irrisiōnem pessimum esse offensæ, & injuriæ, quæ proximo verbis quidem irrogari potest, genus: quod reliquæ offensæ cum aliqua offensi æstimatione, hæc vero cum ejusdem despectu, & contemptu fiat.

Sed joci verbales, quos alter in alterum cum modesta quadam recreatione, hilaritate, & delectatione profert, ad eam spectant virtutem, quam Græci, εὐτραπέλειαν, nos bonam appellare possumus conversationem; & per hos honesta, & amica quædam e frivolis quibusdam occasionibus, & causis, quas humanæ imperfectiones nobis suggerunt, capitur recreatio. Hoc solum hic cavendum, ne ab honesta hac recreatione, & delectatione ad irrisiōnem aliquam, & scommata delabamur. Irrisio porro risum, & contemptu, & despectu quodam proximi procedentem provocat: sed jocatio risum, qui e candida libertate, fiducia, & familiari rotunditate, quæ cum dicti alicujus elegantia, & subtilitate conjuncta sit, oritur. S. Ludovicus Rex, cum Religiosi ei semel post prandium de rebus, & materiis quibusdam sublimibus loqui vellent, agebat: *Non est jam tempus allegandi, fratres, sed honesto aliquo joco, & quodlibet propositione mentem oblectandi.* Dicat ergo quisque, quod illi lubuerit,

rit, honeste tamen. Quod dicebat in gratiam Principum, & nobilium ipsum circumstantium, quo illos aliquo modo recrearet, & oblectaret. Sed nos ita, mea Philothea, tempus recreationis transigamus, ut sanctam æternitatem non amittamus, sed eam devotione conversemus.

C A P U T XXVII.

De temerariis judiciis.

SALVATOR animarum nostrarum in Evangelio ait: *Nolite judicare, & non judicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini.* Et Apostolus: *Nolite ante tempus judicare, quoad usque Dominus veniat, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Ah! quam temeraria judicia D E O displicent? Judicia filiorum hominum ideo temeraria sunt, quod unus alterius judex non sit, & quod judicantes, munus, & officium Domini usurpent. Temeraria quoque sunt, quod præcipua peccati malitia ab intentione, & consilio cordis, quod nobis absconditum quoddam tenebrarum est, dependeat. Temeraria item sunt, quod unusquisque in semetipso judicando satis, quod agat, habeat, ut proximum dijudicare non sit necesse. Ut autem non judicemur, tam & æque necessari-

um

um est, alios non judicare, quam nosmetipsos judicare. Ut enim Redemptor noster prohibet unum, ita Apostolus nobis præcipit alterum, dicens: *Si nosmetipsos judicemus, non judicabimur.* Sed, o Deus meus, plane aliter facimus, quod enim nobis prohibitum est, assidue facimus; omni scilicet tempore, & loco proximum dijudicantes, & quod præceptum est, nos ipsos scilicet judicare, nunquam facimus.

Prout judiciorum temerariorum causæ sunt, ita illis remedium est adhibendum. Sunt enim, qui natura acerbi, amari & asperi sunt, atque hi acerbant, & amaricant, quidquid vident, vel audiunt, & sicut Propheta de iis loquitur, vertunt judicium in absynthium, non aliter de proximo, quam in omni rigore, & asperitate judicantes. Hos cum primis oportet in boni alicujus medici spiritualis manus incidere, cum enim hæc cordis amarities ipsis innata, & naturalis sit, eam perdifficile est exsuperare; & quamvis hæc in se peccatum non sit, sed imperfectio duntaxat, periculosa tamen est, quod temerarium judicium, & maledicentiam in animam introducat, & vivere faciat. Nonnulli temere judicant, non tam e naturali aliqua acerbitate, & amaritie, quam e superbia, rati, suum se honorem tantum extollere, quantum alienum deprimunt. Ho-

mi-

mines scilicet arrogantes, & præsumptuosi, qui seipsum mire suspiciunt, adeoque se sublimem in sui ipsorum æstimatione efferunt, ut reliquos omnes velut parvum, & demissum quid despiciant. *Non sum*, ajebat stolidus ille Phariseus, *sicut cæteri hominum*. Quidam vero apertam hanc superbiam non habent, sed parvam duntaxat in corde ex alieni mali consideratione complacentiam sentiunt, quo oppositum, quod se habere credunt bonum, dulcius degustent, & aliis gustandum exhibeant. Hæc autem complacentia adeo occulta, & imperceptibilis est, ut, nisi quis perspicacissimo sit oculo, eam videre nequeat, imo nec qui eadem laborant, eam agnoscant, nisi ipsis ad oculum demonstretur, & veluti palpanda detur. Alii, ut sibi blandiantur, & se apud seipsum excusent, ac conscientiarum suarum remorsum aliquatenus mitigent, alios iis peccatis, quibus ipsi dediti sunt, aut alteri cuiusquam æque enormi, obnoxios judicare gaudent, putantque, ob peccantium, & reorum multitudinem, peccatum suum minus reprehensibile esse. Multi e sola, quam ex ipsa de moribus, & conditionibus hominum, idque per modum exercitii ingenii, philosophatione, & divinatione, capiunt, voluptate, ad temere judicandum feruntur. Et si forte infelici aliquo casu suis in judiciis veritatem divinent, ita in ipsis ulte-

ulterius in hisce progrediendi audacia crescit & appetitus, vix ut ab iis avelli queant. Alii judicant e sola passione, ut semper bene censeant, & cogitent de eo, quod amant, male vero de eo, quod oderunt: præterquam uno in casu mirabili quidem, vero tamen in quo amoris excessus in causa est, ut male judicemus de eo, quod diligimus. Monstruosus sane effectus, at ex impuro, imperfecto, turbato, & ægro amore, zelotypia, inquam, proveniens, quæ (uti unicuique notum est) ob simplicem, & nudum oculorum conjectum, quin etiam ob minimam subrisionem alios perfidiæ, & adulterii accusat. Denique timor, ambitio, & aliæ id genus animi imbecillitates, & morbi ad temerariam suspicionem, & judicium eliciendum permultum sæpe conferunt.

At quodnam malis his adhibendum remedium? Ut qui Ophiusæ herbæ Æthiopicæ succum bibunt, nullo non loco serpentes, & horrenda monstra videre se putant: sic qui superbiam, invidiam, ambitionem, odium deglutire, nihil omnino vident, quod malum, & reprehensione dignum non esse putent. Illi ut sanitati reddantur, vinum palmeum bibant, necesse est: idem dico de his. Ergo quam plurimum potes, de sacro charitatis vino bibas, & ipsa te a pravis hisce humoribus, qui te sinistra hæc judicia ferre cogunt, immunem præstabit. Charitas

tas metuit, ne quod malum videat, tantum abest, ut ipsum ultro quæsitum eat, & quando forte in ipsum incidit, & videt, faciem suam avertit, ac dissimulat, imo & oculos occludit ante, quam videat, ad primam scilicet ejusdem eminus perceptionem, ac deinde sancta quadam simplicitate credit, non sui esse hoc malum ipsum, sed duntaxat illius umbram, aut phantasma, quod si violentis quibusdam indiciis ipsummet esse fateri cogatur, illico sese ab eo avertit, ejusque imaginem e memoria sua delere fatagit. Charitatis insigne est contra mala omnia remedium; at inprimis contra hoc, de quo loquimur. Ictericis, & aurugine, morboque regio laborantibus omnia videntur esse flava, & aurea: quos si quis ab hoc liberare malo velit, herbam chelidonium sub planta pedis iis alligat, necesse est, ut eam ferant. Peccatum temere de proximo judicandi spiritualis quædam aurigo est, quod facit, ut quicunque eadem laborant, omnia iis parva appareant, & mala: at quisquis ab eo curari vult, remedia non oculis, non intellectui, sed affectibus, qui animæ pedes sunt, apponere debet. Si enim affectus tui placidi, & benigni sint, etiam judicium tuum placidum erit; si charitati repleti, repletum quoque erit judicium tuum. Tria mirabilia tibi rei hujus exempla hic adferam.

Dixerat Isaac Rebeccam suam esse sororem: Abimelech videns illum cum ea jocari, id est: benevole, & maritaliter eam habere, statim inde collegit ipsam ejus esse uxorem, malignus, & perversus aliquis hoc videns, concubinam, & scortum ejus esse potius censuisset, aut si forte soror exstitisset, incestis eos invicem amoribus detineri; at Abimelech ad saniozem, & benigniorem hoc defacto opinionem, & judicium potius inclinavit. Id ipsum & nos semper facere oportet, Philothea, de proximo scilicet, quantum facere poterimus, bene & benigne judicare, si centum facies, & intuitus opus & actio aliqua habere posset, semper ipsa intuenda in ea, quæ pulcherrima est. Erat Beata Virgo Maria prægnans, & uterum ferebat: Sanctus Joseph ipsum quidem notabat, sed quia eam alias vita sanctissimam, purissimam & plane Angelicam videbat, nunquam sibi, persuadere, aut credere potuit, eam contra atque oportebat, aut contra matrimonii fidem concepisse, unde eam deserendo, statuit judicium omne Deo committere, esto enim sinistre de hac Virgine sentiendum, fortissimo, & violento quodammodo argumento niteretur, nunquam tamen ad illam dijudicandam animum potuit inducere. Sed quare? Quia, ut Spiritus Sanctus de eo testatur, erat justus; injustus enim, cum nec

fa,

factum, nec intentionem ejus, quem aliunde hominem probum, & honestum novit, excusare amplius potest, adhuc tamen non vult ad ipsum judicandum prorumpere, sed hoc ex animo delere, & eradere conatus Deo judicium omne committit. At Redemptor noster Christus, cum se cruci affigentium peccatum plane excusare, utpote evidentissimum non posset, ejus saltem malitiam, imminuit, ipsos, quid facerent, nescire asserens. Cum ergo proximi peccatum excusare non possumus, ipsum saltem dignum cui alii compatiuntur, reddamus, causæ quam possumus optimæ, & tolerabilissimæ, puta, ignorantia, aut infirmitati id adscribentes. At dices, nunquam ergo proximum dijudicare licitum est) Nunquam penitus. Deus namque est, Philothea, qui reos in judicio, & justitia judicat. Tametsi fatendum sit illum per Magistratum & judicem vocem loqui, quo nostris auribus se intelligibilem reddat, hi namque ejus sunt legati, & interpretes, nihilque eos proferre oportet, quam quod ante te ab illo didicere, cum illius sint oracula. At si secus faciant, proprium affectum, & passionis in judicando instinctum sequentes, tunc ipsi & non Deus, judicant, unde etiam dijudicabuntur. Homines enim, in quantum homines, proximum judicare nefas est.

Aliquid videre, aut cognoscere non est judicare; judicium enim, saltem juxta modum loquendi sacrae Scripturae aliquam difficultatem parvam, aut magnam, veram, aut apparentem, quae diluenda sit, praesupponit. Unde ait, eos, *qui non credunt, jam judicatos esse*, quod nullum de illorum damnatione sit dubium, non est ergo multum de proximo dubitare, quia non est prohibitum dubitare, sed judicare, dubitare tamen, & suspicari non licet, nisi stricte admodum, & quantum rationes, & argumenta ipsa nos dubitare cogunt; alioqui & dubitationes, & suspensiones temerariae sunt, si malignus quispiam Jacobum apud puteum Racheli osculum dantem, vel Rebeccam armillas, & in aures ab Eliezer homine illis in locis incognito acceptantem vidisset, sinistre haud dubie de duobus illis honestatis, & castitatis exemplis judicaret, sed sine ulla ratione, & fundamento. Nam cum opus aliquod ex se, & per se indifferens est, temeraria certe suspicio est, malam inde consequentiam elicere, nisi cum multae circumstantiae magnum argumento robur addunt. Ad haec temerarium judicium est, aliquo ex opere consequentiam elicere, ut, qui ipsum fecit, dein sugillatur, & carpatur. Sed de hoc ipso postea apertius loquar, & pluribus.

Illi vero, qui magnam conscientiarum suarum curam, & rationem habent, temerariis judiciis obnoxii non sunt. Nam quemadmodum apes, dum nebulas, aut tempus nubilum vident, & præfagiunt, intra alvearia sua se ad mella sua dispensanda, recipiunt: sic piorum hominum cogitationes, si quid nebulosum in proximi operibus, & nubilum vident, foras non prodeunt, sed, ne quid tale videre cogentur, intra cor suum se recolligunt, ut illic bona emendationis, & correctionis propriæ proposita dispensent.

Negligentis, desidii animæ est vitæ alienæ correctioni intendere, illos excipio, quibus ex officio alios, tum in familia privata, tum in Republica curare incumbit; bona namque conscientiæ ipsorum pars in alienæ curatione, & inspectione consistit. Suo ergo officio cum amore, & lenitate fungantur, & hoc ubi egerint, videant, ne passim in aliena facta inquirent, sed intra se maneant.

C A P U T XXIX.

De Detractione.

E Temerario iudicio nascitur inquietudo, proximi contemptus, superbia, sui ipsius complacentia, & alii plurimi perniciosi effectus, inter quos detractio, & maledicentia

plurimum facile locum obtinent, quasi vera conversationum pestis. Utinam e sancti Altaris carbonibus unum habeam, ad hominum labia tangenda, ut illius adminiculo ipsorum iniquitatem auferam, & peccatum emundem ad instar Seraphini illius, qui hac ratione labia, & os Isaïæ mundavit. Si quis detractionem e mundo tolleret, magnam peccatorum, & iniquitatis illius partem auferret.

Quisquis bonam proximi famam injuste detractione violat, præter peccatum, quod admittit, ad illam reparandam tenetur, tamen si pro detractionis diversitate diversimode; nullus enim cœlum cum alterius bono ingredi potest: porro inter bona omnia extrema, fama, & bonum nomen primatum tenet. Detractio certe quædam homicidii est species; triplicem enim habemus vitam: spirituales, quæ in Dei gratia sola est; corporalem, quæ in anima; & civilem; quæ in bona fama. Primam nobis aufert peccatum, mors secundam, & tertiam detractio. Porro detractor uno solummodo virulentæ linguæ suæ ictu tria plerumque homicidia committit; etenim suam, & ejus, qui audit, animam homicidio enecat spirituali; civilem vero vitam aufert ei, cujus nomen, ac famam lethali maledicæ linguæ suæ morfu dilacerat ac proscindit. Nam, ut, S. Ber.

Bernardus dicere solebat, tam is, qui detrahit, quam qui detrahentem audit, diabolum in se habent; is quidem in auribus. Regius Propheta de maledicis, & detractoribus agens, *Acuerunt, inquit linguas suas, sicut serpentes.* Porro serpens linguam bisulcam, & bifidam habet, teste Aristotele; talis autem est detractoris lingua, quæ ictu uno, & auscultantis aurem, & famam ejus, de quo male loquitur, ferit, & intoxicat.

Conjuro itaque te, charissima Philothea, ut nulli unquam cum directe, tum indirecte detrahas; cave, ne quod proximo falsum crimen, uut peccatum imponas, ne ea, quæ occulta sunt, & cor tuum latent, palam, ac in apertum proferas; ne ea, quæ aperta, ac manifesta sunt, verbis exaggeres; ne bonum etiam opus sinistram in partem interpreteris; bonum, quod alteri inesse nosti, neges, aut maligne dissimules, aut verbis imminuas: omnibus enim hisce modis gravissime DEUM offenderes; at imprimis falsum proximo crimen imponendo, atque in ejus præjudicium veritatem, quam nosti, negando: etenim duplex id peccatum est, mentiris scilicet, & simul proximo noceres.

Qui, quando detrahunt, quoddam honorationis proximi exordium præmittunt, & inter detrahendum jocos intermiscunt & ele-

gantias, omnium detractorum vaferrimi, & virulentissimi sunt. Amo illum; inquit, fateor, & cæteroqui ipse egregius, & scitus homo est; dicendum tamen, quod res est, gravissime haud dubie peccavit talem perfidiam committendo. Pia, probaque est filia; sed impegit, & deprehensa est; & aliæ id genus permollitiones, & præfationes. Artificium non vides? Quemadmodum qui sagittam ex arcu ejaculari vult, eam prius, quam potest maxime, ad se attrahit, sed non aliter, quam ut violentius, & majore cum impetu deinde eam emittat: sic hi maledicentiam, ac detractionem ad se retrahere videndur; verum nonnisi, ut eam violentius emittant, quo in audientium animos penetret profundius. Detractio per modum, & speciem jocantis dicta, omnium est crudelissima, & atrocissima; ut enim cicuta præsens per se venenum non est, sed satis lentum, & cui facile adhiberi queat remedium, at una cum vino sumpta ita hominem intoxicat, nullum ut ab arte remedium affulgeat; sic detractio, quæ per se facile unam ingressa aurem per alteram egrederetur (uti communiter loqui solemus) firmam tunc in audientium mente sedem figit, cum acuto, & subtili aliquo cum verbulo propinatur, *Venenum aspidum*, ait Psalmographus, *sub labiis eorum*. Aspis ita mordet, vix ut mor-

mor.

mordisse percipiatur, ejusque venenum initio delectabilem quendam pruritum excitat, cujus adminiculo cor, & viscera se dilatantia venenum recipiunt, & cui nulla postmodum arte subveniri queat.

Ne dicas: Talis est ebriosus, esto eum temulentum videris: Talis est adulter esto eum in adulterio deprehenderis: Talis est incestuosus, tametsi incestum commisisse noris; unus enim actus rem non denominat: sol semel stetit; & Josue suam posset victoriam prosequi, & semel obscuratus est, cum suam de cacodæmone, & mundo victoriam Redemptor retulit; non propterea dicendum; illum aut immobilem esse, aut obscurum. Noe semel inebriatus a vino est, uti & Loth, qui præter hoc etiam infamem incestum admisit, uterque tamen ebriosus non fuit, nec ultimus incestuosus, uti nec sanctus Petrus sanguinarius, quod semel sanguinem effuderit: nec blasphemus, quod semel sub anathemate dixerit, sese hominem (Dominum suum) non nosse. Ut a vitio, aut virtute antiqua quis nomen fortiatur, aliquem in utroque progressum fecerit, habitumve contraxerit, oportet. Mira ergo impostura est: dicere hunc, aut illum cholicum, aut furem esse, quod semel eum iratum, & furatum videris. Imo etiamsi quis etiam longo tempore vitiosus fuerit, & vitiis indulserit, adhuc men-

mentiendi se periculo exponit is, qui eum vo-
 cat vitiosum. Simon Leprosus Mariam Ma-
 gдалenam peccatricem appellabat, quod pau-
 lo ante peccatrix fuisset, nihilominus men-
 tiebatur: neque enim jam peccatrix erat,
 sed sanctissima Poenitens; unde etiam Do-
 minus ejus patrocinium suscepit. Jactabun-
 dus ille Phariseus Publicanum ut infamem
 reputabat peccatorem, forte etiam injustum:
 adulterum, raptorem; sed gravissime erra-
 bat: nam hic ipso in loco justificatus est: Si
 ergo ea DEI sit bonitas, ut vel unicum mo-
 mentum satis sit ad gratiam ejus impetran-
 dam, & recipiendam, quomodo certi esse
 possumus, ut quis, qui heri erat peccator,
 sit & hodie, & non justificatus? Dies hester-
 na de præsenti ferre judicium non debet, uti
 nec præsens, & hodierna de præcedente, so-
 la dies suprema, & novissima de reliquis
 omnibus superioribus fert judicium. Nunquam
 ergo sine mentiendi periculo, aliquem dicere
 possumus malum, aut improbum. Hoc so-
 lum, si quid dicendum est, dicere licet;
 talem actum malum eum alias fecisse, tali
 in tempore malo vixisse, hodie male vivere:
 at ex eo, quod elapsum est, nulla de præ-
 senti, nec de hesternâ ex eo, quod hodie
 videtur, multo vero minus de die crastina
 faciendâ consequentia est.

Quam

Quamquam diligentissime, & studiosissime cavere nos oporteat ne proximo detrahamus; videndum tamen, ne in aliam extremitatem, in quam plurimi incidunt, impingamus, qui, quo detractionem vitent, ipsum vitium dilaudant, & bene, honorificeque de eo loquuntur. Si quem vere maledicum, & detractorem noris; noli, quo eum excuses, liberum, & non simulatum dicere: si quem aperte vanum, noli eum generosum, & elegantem vocare: nec commercia. & familiaritates periculosas, candores nomina, & sinceritates: inobedientiæ noli nomen zeli indere, nec arrogantia libertatis; lasciviam denique noli amicitiam appellare. Non debes, Philothea dum unicum detractionis geccatum fugere coneris, alia peccata laudare, adulari, fovere; sed rotunde, & candide malum ut malum carpere, & vituperabilia vituperare: quod dum facimus, Deum glorificamus, sed his accedentibus conditionibus.

Ut ergo bene, & utiliter vitia aliena carpantur, necesse est, ut utilitas, aut ejus, de quo loquendum, aut ejus, apud quem loquendum, id exigat. Refert quis, verbi gratia, audiente me apud puellas, & virgines familiaria horum, & harum commercia, quæ evidenti sunt cum castitatis periculo conjuncta; hujus, & illius, utroque in sexu,

in

in verbis gestibusque notorie lubricis lasciviam, dissolutionem; nisi hoc ego malum aperte, & plane fugillem, sed ipsum excusare velim, teneræ illæ animæ occasionem hinc sumunt ad simili in causa se effundendas, & lubricè agendum: illarum ergo utilitas exigit, ut illa ipso in loco fugillem, & reprehendam; nisi occasionem commodam velim expectare ad salutare hoc officium opportunius, & cum minori eorum, de quibus agitur, dispendio, & offensione peragendum.

Præterea nonnunquam ex officio proprie, & privatim ad me spectat, de illa materia agere, quando, verbi causa, primum in aliqua congregatione, & conventu locum obtineo, & quando, nisi loquar, vitium illud approbare videbor: si autem e minimis, & posterioribus sim, non est meum, censorem, & reprehensorem agere. Hoc autem imprimis videndum, ut in verbis non excedam, ne superfluum aut nimium aliquod verbum proferam. Si ergo, verbi gratia, nimiam Adolescentis hujus, & puellæ illius familiaritatem, quod æquo indiscretior, & periculosior sit, fugillem, quam, Deus bone, cavendum, & in statera, & æquilibrio verba ponderanda sunt, ne in referendo rem vel verbo exaggerem? Si nonnisi nuda sit mali apparentia, eaque admodum incerta, aliud præter hoc non addam; si nonnisi simplex sit impru-

imprudencia, nihil insuper adjungam; si nec imprudencia sit, nec vera mali apparentia, sed duntaxat, quod fore aliquam malignus aliquis detrahendi, & male loquendi hinc occasionem haurire possit, aut nihil omnino dicam, aut hoc tantum: Lingua mea, quamdiu de proximo loquor, non aliter in ore meo est quam novacula in manu chirurgi, inter nervos, & cartilagines carnem secare volentis. Necessè proinde est: ut quam dare volo incisionem, ita attemperata sit, & in medio versetur, ut ad rem nihil addam: nihil de ea demam, sed simpliciter de ea dicam, quod est. Denique hoc observandum, ut, cum vitium fugillas, personarum, in qua ipsum habitat, quam potes minime attingas.

De peccatoribus infamibus, publicis, & notoriis libere, fateor, loqui licet, dummodo id in spiritu charitatis, & compassionis fiat, non vero ex arrogantia, & præsumptione, aut in alieno malo complacentia; nam postremum hoc, vilis, & abjecti animi nota est. Inter omnes excipio declaratos, & denunciatos Dei, & Ecclesiæ ejus inimicos; in hos namque quam fieri potest maxime, detonandum, & debacchandum est, uti sunt hæreticorum, schismaticorum sectæ, earumque capita, & antesignani. Charitatis est, lupum, dum inter oves versatur, ex-

gi-

gitandum. & opprimendum indicare, quocunque demum loco id fiat.

Nemo non eam sibi libertatem arrogat, ut Principes libere carpat, & censuret, imo & integram generaliter nationem, prout erga eam quisque afficitur, carpere, scrupulo sibi multi non ducunt. Tu vide, Philothea, ne in hoc unquam impingas: nam præterquam quod id DEUM offendat, mille tibi excitare lites, & jurgia posset.

Si alios traduci, & aecusari audis, accusationem, siquidem juste id facere potes, dubiam reddere conare; si facere nequeas, accusati intentionem excusa; si ne hoc quidem potes, compassionem erga eum aliquam ostende, aut sermonem illum abrumpe, tibi, nec non omnibus audientibus in memoriam reducens eos, qui in nullos defectus incidunt, omnem illius laudem DEO adscribere debere.

Detrahens, blando aliquo sermone, ut ad se redeat, effice, & si quas ex opposito de eo, cui detrahitur, virtutes, & bonorum, in medium profer.

C A P U T X X X.

Alia quædam quoad locutionem documenta.

Sit lingua nostra suavis, candida, sincera, simplex, nativa, & fidelis. Cave tibi
a du-

a duplicitatibus, artificiis, & simulationibus, esto, consultum, & laudabile non sit, ubique, & semper quamlibet veritatem proferre, nunquam tamen licitum, aut permissum est veritati refragari. Assuesce, nunquam studio, aut data opera, vel ad te excusandum aut alia quacunque de causa mentiri, memor DEUM esse DEUM veritatis. Si inadvertenter mendacium proferas, & ipso in loco id per aliquam explicationem, aut reparationem corrigere possis, corrige: vera namque excusatio magnam ad mendacium excusandum gratiam, & vim habet.

Tamet si interdum discrete, & prudenter aliquo verborum artificio, & colore veritatem palliare, & tegere liceat; raro tamen id faciendum, nisi in re magni momenti, quando nimirum gloria, & obsequium DEI manifeste id exigit: hæc alioquin artificia periculosa sunt; nam uti in Sacris literis legimus, Sanctus Spiritus in spiritu, & animo ficto, ac duplici minime habitat. Nul- lum adeo bonum, ac laudabile artificio, & duplicitas est, quam simplicitas prudentiæ mundanæ, & artificia carnalia ad filios hujus seculi spectant, at filii DEI recte, & sine ullis ambulant ambagibus, & cor eorum duplicatum non est: *Qui ambulat simpliciter*, ait Sapiens, *ambulat confidenter*. Men-
da-

dacium, duplicitas, & simulatio imbecillum, & vilem produunt animum.

Scripserat S. Augustinus Lib. 4. Confessionum, animam suam, & amici ita inter se unitas fuisse, ut nonnisi una essent anima; & illo demortuo, vitam hanc sibi gravem, & horrore fuisse; quod nonnisi medius jam vivere nollet, & quod ipse etiam propterea fortasse mori timuerit, ne amicus ipsius omnino, & totus moreretur. Verum cum verba hæc illi postea nimis artificiosa, & affectata viderentur, in Retractionum suarum Libro ipsa revocat, & meram appellat ineptiam. Vides, Philothea, quam sancta hæc anima circa verborum affectationem, & artificium scrupulosa fuerit, & ne quam inde notam contraheret, caverit. Magnum profecto vitæ Christianæ ornamentum est, fidelitas, candor, & linguæ sinceritas. Unde Psalmographus: *Dixi, custodiam vias meas, ne offendam in lingua mea. Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis.*

Monitum S. Ludovici Regis est, nunquam alicujus dictis, aut verbis contraire, nisi ex iis assentiendo aliquod peccatum, aut magnum damnum sequeretur: idque suadebat, ut hac ratione omnibus concertationibus, & litigiis aditus occluderetur. Porro cum alicui contradicendum erit, aut alteri-

us opinioni nostra opponenda, magna id fieri debet cum benignitate, ac dexteritate, ita ut alterius ingenium, & animum ad nobis assentiendum cogere nolimus, ut taceam, nihil lucrari nos, cum dure, & aspere in hoc procedimus.

Pauca loqui (quod tantopere a priscis est Philosophis commendatum) non ita intelligendum est, quasi nos oporteat verbis brevibus uti; sed, ne multa inutilia, & supervacanea proferamus; etenim loquendo non tam quantitas, quam qualitas verborum spectanda est; & duæ sunt extremitates cavendæ: nam qui scientem, & severum nimis se exhibet, & in familiaribus, quæ in conversationibus instituuntur, symbolam suam verborum contribuere superciliose detrectat, ostendit meo iudicio se, aut suis auditoribus non confidere, aut eos ex arrogantia contemnere; qui autem e contra perpetuo garrit, & jugiter verba effundit, ut aliis sua proferendi nec otium, nec tempus, nec commoditas, prout vellent, levem se is, & verbosum esse demonstrat.

Improbat S. Ludovicus, ut dum plures adsunt, in secreto quis, & velut consulendo, loqueretur, præsertim in mensa, ne quam aliis occasionem dent, suspicandi mala de se a duobus illis capita conferentibus proferri.

Qui ad mensam, inquit, bonos inter viros

sedet, & aliquid faceti, & recreatius proferre vult, ipsum ita proferat, ut præsentes omnes intelligant: si alicujus momenti negotium sit, quod universos scire nolit, prorsus taceat, nec de eo verbum faciat.

C A P U T XXXI.

De oblectamentis, & recreationibus, & primum de licitis, & laudabilibus.

ANimum, quin & corpus, nonnunquam relaxemus, necesse est, idque aliqua recreatione. S. Joannem Evangelistam (ut Cassianus de eo refert) quadam die venator reperit perdicem manu tenentem, & sese cum ea oblectantem. Sciscitatur venator, cur, cum tanti vir esset nominis, & sanctitatis, tam vilis exercitii generi tempus impenderet? Cui S. Joannes: Cur tu arcum non semper tensum habes? Ne, inquit ille, si semper tensus, & curvatus maneat, de rigore, dum adducere eum oportebit, multum remittat, minorique telum contentione emittat. Noli igitur mirari, replicat Apostolus, si de animi mei rigore, & attentione nonnihil remittam, recreationis aliquantulum captando, ut postea attentius, & intensius me contemplationi applicem. Vitium, & peccatum haud dubie est, si quis adeo austerus, agrestis, & severus sit,
nul-

nullam ut sibi, aut aliis, recreationem quamcunque indulgere velit.

Foras prodire, ambulare, facietis, & jucundis sermonibus tempus fallere, testudinem, aut aliud quodcunque musicum instrumentum pulsare, canere, venatum abire, recreationes adeo honestæ sunt; ut ad illis bene utendum nonnisi, quæ debitum omnibus rebus ordinem, tempus, locum, quantitatem, modumque præscribit, prudentia opus sit.

Lusus, in quibus ipsum lucrum habilitati, & industriæ tum temporis, tum animi in præmium, aut compensationem est, uti sunt lusus pilæ tam minoris, quam majoris (quam follem vocant) clavæ torneamentorum ad annuli signum scacchorum, fritilli, ex seipsis bonæ, & laudabiles recreationes sunt, cavendum tantum, ne quis excessus committatur tum in tempore, quod illis impenditur, tum in pecunia, quæ exponitur lucranda, si enim plus æquo temporis illis impendatur; non amplius recreatio, sed mera occupatio, & studium est; neque iis tam animus, & corpus vere laxatur, quam e contra obstupefcit, & obruitur. Si enim quinque, aut sex horis continuis lusu scacchorum luseris, ab eo surgens exhaustus eris, & spiritu defatigatus. Diu pila in sphæristerio ludere, non tam

corpus recreare est, quam id obruere. Ad hæc, si pretium, quod exponitur, plus nimio sit, ludentium affectus illuc extra regulam abripiuntur, ut addam, iniquum esse, tam enorme pretium, tam parvi momenti dexteritatibus, & industriis, istisque inutilibus, uti sunt artes, & habilitates lusu-um, impendere, & applicare. Ante omnia vero cave, mea Philothea, ne affectum tuum his omnibus applies: quantumvis enim honesta sit recreatio, vitio certe non caret animum ei, & affectum applicare. Non dico, non esse inter ludendum e lusu voluptatem capiendam (alioquin enim non foret recreatio) sed animum, & affectum illi non esse adjungendum, ut nimirum illum impense desideres, totam te illi applies, & solícite, anxieque erga ludendum feraris.

C A P U T X X X I I.

De lufibus vetitis.

LUfus alearum, chartarum luforiarum, & fimiles, in quibus lucrum a casu, & forte maxime dependet, non solum periculofæ sunt recreationes, ut tripudia, verum etiam simpliciter, & in fe malæ, & vituperabiles: hinc legibus tam civilibus, quam Ecclesiasticis vetantur. Sed quid mali, in-
quies, in his subest? Dicam: Lucrum hisce
in

in lufibus non pro eo, atque æquum, & rationabile est, fequitur, fed prout fors, & fortuna cadit, quæ sæpe favet ei, qui habilitate fua, & industria id minime promerebatur. Ergo ratio hic violatur. Sed, dices, ita inter nos convenit, & ftipulati fumus, Bene quidem, fed non aliter ea ftipulatio juvat, quam ad declarandum, quod qui lucratur, nullam in ludendo fraudem, aut dolum fociis committat; inde tamen non fequitur, quod hæc conventio, & ftipulatio rationi difsentanea non fit, uti & lufus ipfe; lucrum enim, quod folius industriæ effe præmium debet, fortis nullum omnino præmium merentis, eo quod minime a nobis dependeat, præmium factum eft.

Ad hæc, lufus hi recreationis nomine vocantur: & ad hominem recreandum adinventi funt; non tamen funt recreatio, fed violentæ quædam animi occupationes: an non enim violenta quædam occupatio eft, quod animus continua quadam attentione intendatur, & extendatur, & perpetuis inquietudinibus, apprehenfionibus, & angoribus agitetur? Ecquæ enim attentio triftior, morofior, magis tetrica, & melancholica dari poteft, quam luforum, & aleonum? Hinc eft, quod inter ludendum loqui, ridere, tuffire, nifi turbas, & litigia excitari velis, nefas fit.

Denique nullum omnino lusus gaudium habet, nisi lucreris, & an non gaudium hoc iniquum est, cum id sine focii, & collegæ damno, & displicentia haberi nequeat? Infame autem, & turpe id gaudium est. Ergo tribus hisce de causis lusus hi vetiti, & illiciti sunt. Magnus, & sanctus Francorum Rex Ludovicus, cognito Comitem Andegauensem fratrem suum, & Dom. Gualterum Nemoursium aleis in fritillo ludere, tametsi æger, lecto surrexit, & vix præ infirmitate in pedes consistens, usque in illorum conclave proserpsit, arreptumque fritillum, & aleas, & expositæ pecuniæ partem bonam, indignabundus, & stomachabundus per fenestras in mare abiecit. Casta, & sancta Matrona Sara suam Deo innocentiam confitens: *Tu scis Domine*, inquit, *quia nunquam cum ludentibus miscui me.*

C A P U T X X X I I I .

De tripudiis, & aliis oblectamentis licitis quidem, sed periculosis.

CHoreæ, & tripudia natura sua, & ex se indifferentia sunt: sed hoc exercitium communiter usurpatum, valde in partem mali propendet, & proinde periuli plenum est. Quia vero noctu, & in tenebris, ac caligine plerumque instituuntur, hinc multa
ope-

opera tenebrosa, & vitiosa facile se insinuant in rem, quæ ex se ipsa mali admodum susceptibilis est. Illorum causa vigilatur in multam noctem, unde fit, ut matutinum crastini diei tempus postea depereat, & Deo quis, & pietatis exercitiis vacare non possit. Verbo ut dicam, semper stultitia est, diem nocte, lucem cum tenebris, & opera sancta cum ineptiis commutare. Omnes, ad invidiam quodammodo, & certatim, secum vanitatem ad tripudia ferunt: ipsa autem vanitas tam evidens est ad pravos effectus, & periculosos & illaudabiles amores colligendos dispositio, ut hæc omnia facile sit e tripudiis oriri.

Hoc tibi, Philothea, de choreis dico, quod de fungis medicorum filii; nam ut hi fundos optimos nihil valere ajunt, sic ego dico, optima tripudia non admodum esse bona: si tamen fungis tibi vescendum sit, vide, ut bene præparentur, & condiantur; si aliqua ex causa, a qua te non facile queas excusare, tripudia te adire oporteat, vide, ut tripudia tua bene sint condita, & præparata. At quomodo, petes, illa condiam? Modestia, dignitate, & bona intentione. Comede parum, & raro, ajunt medici loquentes de fungis, nam quantumcunque bene cocti sint, copia eorum venenum, & virulenta est. Parum, & raro tripudia, Philothea;

thea; aliter enim si feceris, periculo te expones, ut eisdem affectum applies. Fungi, teste Plinio, cum spongiosi, & porosi sint, omnem, quæ sibi proxima est, infectionem, & virulentiam facile attrahunt, ut, si serpentibus vicini sint, illorum venenum e vicinitate recipiant. Tripudia, choreæ, & id genus tenebrosa, & nocturna conventicula, plerumque vitia, & peccata aliquo in loco dominantia: puta, invidias, irrisiones, & carnales, vanosque amores ad se attrahunt. Et sic uti hæc exercitia, corporis illa exercentium poros aperiunt, ita etiam animi illorum: unde si virulentus, & pestilens aliquis serpens verbum aliquod lascivum, aliquam ineptiam, & sermonem impudicum auribus tunc afflet; vel basiliscus quispiam impudicos intuitus, & amorosos oculorum nutus conjiciat, facili negotio animi occupantur, & intoxicantur.

Impertinentes hæ recreationes, Philothea, ordinarie periculum includunt, devotionis spiritum dissipant, vires spirituales enervant: charitatem frigidam reddunt, & sexcenta pravorum affectuum genera in anima excitant; quare valde circumspecte, & summa cum prudentia ipsæ adhibeantur, oportet.

Ante omnia vero, suadent medici, ut post fungorum commestionem pretiosum, &
ge-

generosum vinum sumatur; sic post choréas bonis, & sanctis quibusdam utendum est considerationibus, quæ periculosas imaginationes, quas inanis inde recepta voluptas animis nostris forsan imprimere posset, dissipent, & impedian. Sed quibus?

Prima: eo ipso tempore, quo tu tripudiis intereras, plurimæ animæ propter peccata in tripudiando, & propter choreas commissa, infernalibus ignibus torquebantur.

Secunda: permulti Religiosi, & homines pii, eadem ipsa hora cum Deo loquebantur, illius laudes decantabant, & pulchritudinem contemplabantur, quam eorum tempus melius, & facilius impensum fuit, quam tuum!

Tertia: toto illo tempore, quo tu saltasti, permultæ animæ maximis in angustiis ex hac vita abierunt, multa tam virorum, quam foeminarum millia intensissimos in lectis suis jacentia, in valetudinariis, in plateis, & compitis, cruciatus perpeffa sunt, puta podagram, lithiasin, & febrim æstuantem. Nullam hi interea, cheu! requiem habuere: & nulla tu eorum commiseratione tangeris? An non cogitas fore aliquando, ut tu illorum instar affligaris, & angustieris tum, cum alii tripudiabunt, sicut tu jam tripudisti.

Quarta: Dominus DEUS, Beata Virgo, Angeli, & Sancti te tripudiantem, & saltantem viderunt: quantum eheu! illis dolorem causaſti, dum animum tuum hiſce ineptiis occupatum, & tantæ inanitati intentum conſpexerunt.

Quinta: interim dum ibi fuiſti, tempus eſſuxit, mors propior tibi facta eſt, & vicinior; vide, ut illa tibi inſultet, & explodat, teque ad ſuam choream invitet, in qua proximorum tuorum gemitus ſunt loco teſtudinis, & citharæ & in qua nonniſi unum gyrum, & tranſitum facis, a vita nimirum ad mortem: chorea hæc rerum mortalium (alia in ſignificatione) præſentium phaſe eſt (ſi fas ſic loqui) id eſt, temporis tranſitio, quod uno momento quis a tempore ad æternitatem vel bonorum vel malorum tranſitum faciet. Haſ ego tibi conſideratiunculas depromo, ſed DEUS ipſe longe alias, ſiquidem ejus timorem habeas hac in occaſione tibi ſuggeret.

C A P U T X X X I V.

Quomodo ludere, vel tripudiare licitum ſit.

UT licite ludas, & choreas ducas, animi relaxandi cauſa ſolum, & non ex affectu aliquo hæc exercitia ſuſcipienda ſunt idque ad parvum tempus, & non tamdiu, ut de-

defatigata, & velut obruta, & exhausta inde digrediaris, denique admodum raro; qui enim ordinarie ea suscipit, recreationem ipsam in occupationem commutabit. Sed quando, & qua in occasione ludere, vel tripudiare licebit? Tripudii, & lusus indifferentis quidem occasiones, & causæ legitimæ plures sunt, at lusuum vetitorum rariores, ad hæc, hi magis culpandi, & periculosiores sunt. Paucis ut comprehendam, tunc demum tripudia, & lude, idque juxta conditiones, quas tibi præscripsi, cum ad honestæ, in qua ages, conversationi acquiescendum, & complacendum, prudentia, & discretio, ut facias, tibi suadebunt: condescensio namque, tanquam quidam charitatis furculus, res indifferentes reddit bonas, & periculosas licitas; imo vero ab iis, quæ aliquo modo malæ sunt, malitiam omnem auferit. Neque hinc est, quod lusus sorti obnoxii, qui alioqui culpandi forent, tunc culpam non habeant, si justa condescensio ad eos suscipiendos nos interdum invitet. Volupe sane mihi fuit, in via S. Caroli Borromæi legere, illum aliquibus in rebus, in quibus alioqui satis severus erat, cum Helvetiis condescendisse; & S. Ignatium de Loyola, cum, ut luderet, invitatus ab alio esset, haud invitum petenti condescendisse. S. vero Elisabetha Hungara, subinde legitur, cum

eum congregationibus recreationis causa institutis interesset, luisse, jocosa esse, & tripudiasse, idque sine ullo devotionis suæ detrimento; nam hæc tam profundas in corde ejus jecerat radices, ut quemadmodum scopuli lacum Reatinum cingentes, a fluctibus identidem percussis semper crescunt, sic devotio ejus medias inter pompas, & vanitates, quibus ratione status sui eam interesse oportebat, quotidie incrementum sumeret. Magni ignes ventorum flatu accenduntur, & inflammantur, parvi vero extinguuntur, nisi recti per ventum ferantur.

CAPUT XXXV.

*In magnis æque, & parvis occasionibus
fidelem esse oportet.*

Sacer ille Cantici Canticorum sponsus ait, suum a sponsa sua cor, & in uno oculorum illius & in uno crine colli ejus, vulneratum fuisse. Porro inter exteriores corporis humani partes, & membra, nulla oculo tam quoad artificium, quam quoad activitatem nobilior est, nulla quoque viceversa crinibus vilior, & abjectior. Unde innuere divinus sponsus vult, non solum magna, & eminentia hominum devotorum opera sibi placere, sed etiam minima, & abjectissima, & quo illi bene, & prout
opor.

oportet serviatur, operam dandam, non modo ut per magna, & præclara, sed etiam parva, & vilia bonum ei obsequium præstetur, cum tam per hæc, quam per illa cor illius amore attrahere, & vulnerare possimus.

Dispone ergo te, Philothea, ad multas, & ingentes pro DEI honore afflictiones, quin & martirium, & mortem tolerandam. Parata esto illi dare, quidquid hic charissimum, & pretiosissimum habes, si id ei placeret a te tollere, patrem scilicet, matrem, fratrem, maritum, uxorem, filios, quin & oculos tuos, & vitam ipsam; ad hæc omnia namque animum tuum præpares, & resolves oportet. Sed, quamdiu divina providentia tam sensibiles, & notabiles afflictiones tibi non immittit, nec oculos tuos exigit, crines tuos saltem illi da, Id est: res parvi momenti, parvas injurias, exigua incommoda, pressuras exiles, quales quotidie obveniunt, patienter tolera: nam per parvas has occasiones cum amore, & dilectione toleratas fiet, ut cor ejus omnino sis victura, & tuas in partes plane pertractura: hæc quotidiana parva charitatis exercitia, hic capitis dolor, hæc odontalgia, hic catarthus, hæc mariti, aut uxoris morositas, hæc vitri fractio, hæc irritio, hæc chirothecarum, monilis, strophiole amissio, par-

va hæc incommoditas, quo orationi instetur, & sacra communio frequentetur, surgendi, parva illa, quæ ex operibus quibusdam piis publice faciendis sequitur, infamia; denique quæcunque parvæ molestiæ, & tolerandi materiæ, ex amore susceptæ, & conditæ, divinæ bonitati quam gratissimæ sunt, ut quæ etiam ob haustum unum frigida omnis felicitatis oceanum fidelibus suis promisit: & quoniam hujusmodi occasiones singulis pene momentis occurrunt, optima plurimas spirituales divitias congregandi ratio est, eas bene, riteque usurpare.

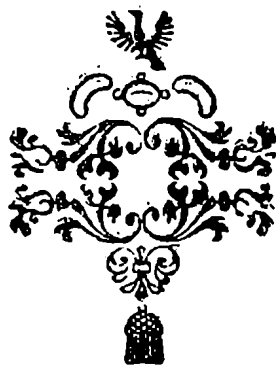
Quando in vita S. Catharinæ Senensis tot raptus lego, tot elevationes spiritus, tot verba sapientia condita, nec non prædicationes quasdam ab ipsa institutas, certum mihi est, illam hoc contemplationis oculo sponsi sui coelestis cor vulnerasse, & attraxisse; simul etiam ex altera parte miræ mihi consolationi fuit, cum legi eam in patris sui culina magna cum humilitate veru vertisse, ignem accendisse, cibos coxisse, panem pinxisse, & vilissima quæque domus ministeria insigni cum animositate, quæ magnum DEI amorem, & dilectionem spirabat, obiisse; nec minoris facio parvam illam, quam vilia, & abjecta inter obsequia instituebat, meditationem, quam extases, & raptus, quos adeo frequenter habuit, quique fortas-

sis & in humilitatis, & abjectionis hujus compensationem dati sunt. Hæc autem illius erat meditatio; cum patri cibos præparabat, fingeat, & imaginabatur, se eos Domino, ad instar sanctæ Marthæ, præparare, matrem suam, Beatæ Virginis locum, obtinere, & fratres vicem Apostolorum: itaque sese excitabat ad in spiritu omni curiæ coelesti famulandum, & vilius hisce obsequiis, & ministeriis magna cum suavitate animi se applicabat, quod hanc Domini voluntatem esse nosset. Ideo vero hoc exemplum hic retuli, Philothea, ut noris, quanti referat, omnes actiones nostras, quantumlibet viles, ad divinæ illius Majestatis obsequium legitime, debiteque usurpari.

Quamobrem tibi, quam possum maxime, consulo, ut mulierem illam fortem, tanto opere a magno Salamone deprædicatam, imiteris; quæ etsi manum, ut ipse ait, ad fortia, generosa, & sublimia mitteret, nihilominus fila ducere, & fusum versare se indignum non reputabat. *Manum suam, inquit, misit ad fortia, & digiti ejus apprehenderunt fusum.* Ad hujus ergo imitationem manum mitte ad fortia, in oratione, meditatione, sacramentorum frequentatione te exercendo, amorem Dei animabus proximi instillando, & bonas inspirationes in corda aliorum inferendo, denique magna,
he.

heroica, & magni momenti opera juxta vocationem, & statum tuum obeundo, sed noli fusi, & coli tuæ oblivisci: item, parvas illas, & humiles virtutes exerce, quæ flosculorum instar ad crucis pedes excrescunt, puta pauperum obsequia, ægrorum visitationes, familiæ curam, nec non opera ab eadem dependentia, & proficua diligentia, quæ te non sinent otiosam esse. Ut dum hæc obibis; id genus considerationes, quales S. Catharinam exercitiis suis intermiscuisse jam dixi, intermiscere non desinas.

Magnæ Deo serviendi occasiones rarius occurrunt, sed parvæ ordinariæ sunt, Porro qui *super modica, & pauca fidelis est*, inquit Salvator, *super multa constituetur*. Omnia ergo in DEI nomine fac, & bene omnia facta erunt; sive ergo comedas, sive bibas, sive dormias, sive animum relaxes, sive veru vertas dummodo rem tuam bene agere noris, multum apud DEUM proficies, omnia scilicet ideò faciendo, quod Deus ea a te fieri velit.

C A P U T XXXVI.

Animum æquum, & rationis ductum sequentem habendum esse.

Nonnisi per rationem homines sumus: nihilominus nimis quam rarum est invenire, qui vere sint rationabiles, & rationis ductum sequantur, quod amor proprius ordinarie nos a rationis via, & præscripto avocet, insensibiliter ad sexcenta parvarum, sed noxiarum, injustitiarum & iniquitatum genera conducens; quæ adinstar vulpecularum, de quibus in Canticis sermo est, vineas demoliuntur, quod enim parvæ sint, vix ad eas reflectitur; quod autem numero plurimæ, hinc multum inferunt damni. Quæ ergo tibi hinc referam, an non injustitiæ quædam sunt, & irrationabilitates?

Parva de causa proximum accusamus, & nos ipsos in magnis excusamus, care nostra vendere volumus, & vilissimo aliena emere: aliena in domo justitiam exerceri volumus, at in nostra misericordiam, & coniventiam: verba nostra bonam in partem capi volumus, in alterius vero excipiendis morosi, & nimis quam delicati sumus: vellemus, proximus nobis sua cederet pretio recepto, an non multo æquius est ipsum ea servare, & nos nostram servare pecuniam? Illi indignamur, quod nobis commodare nolit;

an non æquius ille indignetur nobis, quod nos illi incommodare velimus? Si erga aliquod exercitium afficimur, reliqua exercitia contemnimus, & carpimus, ac sugillamus, quidquid nobis displicet. Si quis ex inferioribus nobis sit, qui non usque adeo gratiofus sit, aut erga quem semel odium conceperimus, quidquid demum is facit, malam in partem accipimus, identidem illum tristitia afficimus, & semper illius acta reprehendimus. E contra si quis nobis ob gratiam aliquam sensualem, & exteriorem gratus sit, nihil omnino facit, quin excusemus. Sunt pueri aliqui & virtute præditi, & probi, quos ramen ob imperfectionem, & defectum aliquem corporalem parentes non æquis oculis aspiciunt; e contra sunt vitiosi, quos ob dotem aliquam corporalem longe charissimos habent. Omnibus in rebus divities præferimus pauperibus, esto nec majore præditi virtute; quin imo eos, qui splendidius vestiti sunt, semper aliis præponimus. Jura nostra exigimus exactissime, alios vero in exigendis suis cupimus esse remissos, & humanos: nostrum ipsi ordinem, locum, & statum ad amissum servamus, & alios in eo humiles, & condescendentes esse cupimus: facile de proximo querimur, & neminem de nobis volumus conqueri: quod in aliorum facimus gratiam, semper nobis videtur esse mul-

multum, & magnum; quod alii in nostri præstant, nullo in numero habemus: denique similes sumus perdicibus Paphlagoniæ duplex cor habentibus; habemus namque cor benignum, lene, humanum erga nos ipsos; & alterum durum, severum, austerrum erga proximum. Duplex quoque habemus pondus, uno eorum commoda nostra, quam possumus, maxima ponderositate; altero proximi, quam maxima possumus levitate, ponderamus, ut nimirum hæc nimium quantum deprimamus; illa immensum extollamus. Porro, ut sacra Scriptura loquitur: *Labia dolosa in corde, & corde locuta sunt*, id est, duplex habent cor: & habere *pondus*, & *pondus*, id est, unum grave ad emendum, & accipiendum, & alterum leve, & debile ad tradendum, & vendendum: *Abominatio est coram Domino*.

In actionibus igitur tuis esto æqua, & justa, Philothea: colloca te semper in proximi loco, & illum in tuo, itaque bene de illo senties: venditricem te fac, dum emis, & emptricem, dum vendis; ita fiet, ut iuste & vendas, & emas. Omnes hæc justitiæ parvæ quidem sunt, quod ad nullam nos restitutionem obligent, quod solum exigimus id, quod nobis ex æquitate debitum est, & commodum nostrum, nec illius terminos excedimus; at non propterea nos obligare

desinunt, ut eas in nobis corrigamus; sunt quippe notabiles rationis, & charitatis defectus; adhuc meræ imposturæ; etenim genere, nobiliter, & humane agendo, nihil omnino quis de suo jure, & auctoritate perdit, uti nec animo regifico, æquo & rationis ductum sequente.

Sæpe ergo cor tuum examina, Philothea, num tale id sit erga proximum, quale illius in te esse velles, si illius esses loco, in hoc enim vera rationabilitas consistit. Trajanus Imperator a suis reprehensus, quod imperialem Majestatem familiaritate nimia, & facili accessu vilem redderet, respondit: An non talis esse debeo erga subditos Imperator, qualem ipse, si subditus essem, habere Imperatorem vellem?

C A P U T X X X V I I.

De Desideriis.

Nemo ignorat, non esse ea, quæ vitiosa, & noxia sunt, desideranda: etenim mali desiderium reddit nos malos. Insuper tibi suadeo, Philothea, ne unquam ea, quæ animæ periculosa sunt, desideres, uti sunt tripudia, lusus, & aliæ id genus recreationes, honores, dignitates, munia, visiones, & extases: Hisce enim in rebus multum periculi, vanitatis, & fraudis later.

Ne

Ne desideres etiam, quæ procul absunt, & distant, id est: ea quæ nonnisi post multum temporis spatium eventura sunt, sic multi talia desiderando, suum nulla cum utilitate cor defatigant, torquent, & dissipant, itaque se in magnæ inquietudinis periculum conjiciunt, si juvenis aliquis impense, antequam legitimum, & statum tempus advenit, aliquod obtinere munus desiderat, ad quid, obsecro, ei hoc desiderium conducit? Si mulier conjugata Religiosum velit statum profiteri, an non frustranee id desiderat? Si vicini mei possessionem emere desiderem ante, quam ipse eam velit vendere, an non tempus meum inutiliter in hoc desiderium consumo? An non quoque vana desideria sunt, si, dum æger sum, concionari, sacrum celebrare, alios ægrotos invisere, & bene valentium exercitia obire desiderem, quod illo in tempore in potestate mea minime sit, illa executioni mandare? Et interea inutilia illa desideria, aliorum meliorum, quæ habere deberem, locum occupant; quibus nimirum desiderem valde patiens, resignatus, morificatus, obediens, & in ærumnis, & adversitatibus meis admodum placidus esse. Atque hoc est, quod me Deus tunc temporis facere vult. Sed nos vice versa desideria concipimus mulierum prægnantium, in

autumno cerasa recentia, in vere uvas cupientium.

Unde nullatenus consulere, aut probare possum, ut, quisquis officio alicui, aut statui se jam defacto applicavit, aliud vitæ genus consectari impense desideret, quam, quod conditioni, & genio suo conveniat, aut exercitia, quæ cum statu, & munere, quo jam fungitur, incompetibilia sunt, hoc namque cor dissipat, ipsumque in necessariis exercitiis elanguidum, & evigoratum reddit. Si enim v. g. Carthusianorum desiderem solitudinem tempus meum inutiliter perdo, hoc desiderium locum occupat ejus, quod habere debeo officii mei, quo jam fungor, debite, legitimeque exequendi: imò ne quidem vellem, ut quis melius habere ingenium, aut exactius judicium, & crasim desideret, hæc namque desideria inania sunt, locumque occupant ejus, quod habere quisque debet, colendi suum ingenium, qualecunque demum id est. Nollem quoque quis ea Deo serviendi media desideraret, quæ non habet, sed ea, quæ habet, fideliter exequeretur. Loquor hic autem de desideriiis, quæ assidue cor lancinant, & divexant: nam quantum ad simplices velleitates, & transitorias optationes, nullum eæ damnum creant, dummodo non sint frequentes.

Ne desideres etiam cruces, nisi in quantum eas, quas habuisti hactenus, patienter tulisti: etenim abusus quidam est, desiderare Martyrium, & ad injuriam sustinendam sat animi non habere. Sæpenumero inimicus absentia, & quæ nunquam occurent, objecta, & occasiones, ardentem, impenseque desiderare nos facit, ut ab objectis præsentibus, e quibus, quantumlibet parvis, magna nobis provenire posset utilitas, animum nostrum divertat. In imaginatione cum Africæ monstris decertamus, & defacto nos a parvis serpentibus, in via nostra occurrentibus, præ defectu attentionis necari permittimus.

Ne desideres etiam tentationes, nam esset temeritas: sed, ad eas expectandas usque dum veniant, & expugnandas, cum ingruent, animum præpara.

Ciborum varietas, præsertim si magna in copia sumantur, stomachum semper gravat; & si is debilis sit, opprimit. Multis ergo desideriis animam tuam adimplere noli: non mundanis, hæc namque te penitus corrumpent: non spiritualibus, hæc quippe te impedirent, & anxiam redderent. Cum anima nostra purgata est, tunc a pravis humoribus jam libera, ingenti res divinas, ac spirituales appetitu desiderat, & velut famelica, sexcenta exercitiorum pietatis, mortificationis, poenitentiae, humilitatis, chari-

tatis, orationis genera subire cupit. Bonum certe signum est, Philothea, tam bonum appetitum habere: at vide, num omnia, quæ comedere cupis, digerere poteris. Itaque Patris tui spiritualis consilio, & suasu, tot inter desideria ea selige, quæ practicari, & executioni mandari possunt: illa continuare perge, & constans in illis esto. Hoc facto, immitet tibi dein D E U S illa, quæ etiam suo tempore exequeris: itaque inutilibus desideriis fruendis tempus non perdes. Non dico, aliquod bonum desiderium esse contemnendum, aut negligendum, sed ea ordinatim producenda; & quæ inpræsentiarum commode executioni mandari nequeunt, in aliquo cordis angulo recludenda, usque dum executionis eorum tempus advenit; & interim executioni mandanda ea, quæ matura jam, & opportuna sunt, quod non modo in spiritualibus, verum etiam mundanis locum habet, alioqui perpetua in inquietudine, & anxietate nobis vivendum esset.

C A P U T XXXVIII.

Consilia pro hominibus conjugatis.

Matrimonium Sacramentum magnum est, ego dico in Christo, & in Ecclesia: honorabile est omnibus, in omnibus, & per omnia

omnia , id est: in omnibus suis partibus. Omnibus: nam & ipsæ Virgines id cum humilitate honorare debent. In omnibus: æque enim sanctum est in pauperibus, atque divitibus. Per omnia: ejus namque origo, finis, utilitates, forma & materia sancta sunt. Est hoc, Christianismi seminarium, quod terram replet fidelibus, ut in cœlo numerum compleat electorum; adeo ut bonum matrimonii conservari, summo opere rerum publicarum intersit: ipsum namque omnium rivulorum ejus fons, & origo est.

DEUS det, ut ad omnes omnino nuptias filius ejus unigenitus invitetur, ut ad nuptias in Cana Galilææ vocatus fuit: nunquam enim in illis consolationum, & benedictionum vinum deesset. Nam quod, ut plurimum, nonnisi in principio earum modicum vinum habeatur; ideo est, quod Domini nostri JESU Christi loco invitetur Adonis, & Beatæ Virginis loco Venus. Quisquis pulchros, & maculosos habere vult agnos, sicuti Jacob, ovium, cum ad coeundum conveniunt, aspectui diversicolores virgas offerat necesse est: sic qui felicem matrimonio successum, & eventum habere desiderat, sacramenti hujus sanctitatem, & dignitatem suis in nuptiis præ oculis habere deberet: sed adeo non hodie ea præ oculis habetur, ut in iis mille dissolutiones in recreationibus,

conviviis , & sermonibus committantur , ut mirum minime sit , si affectus ejus inde inordinati , & dissoluti sint.

Ante omnia autem conjugatos adhortor, ut mutuum amorem , quem Spiritus Sanctus in sacra Scriptura usque adeo ipsis inculcat, & commendat , colant, nihil est, o conjuges! si quis vobis dicat: Naturali amore invicem diligite; nam & turtures conjugati id faciunt: uti nec si quis diceret, humano quodam amore vos mutuo amate, cum & Ethnici hunc amorem habuerint: sed præeunte mihi magno Apostolo vobis dico: *Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam; & vice versa: Uxores, diligite maritos vestros, sicut Ecclesia suum Salvatorem.* Deus fuit, qui Evam ad primum generis nostri parentem Adamum adduxit, eamque in conjugem dedit, Deus quoque est, charissimi, qui sacrum matrimonii vestri vinculum, ac nodum invisibili manu sua conjunxit, & unum donavit alteri. Cur ergo amore quodam sanctissimo, sacerrimo, ac divinissimo invicem non complectimini?

Primus amoris hujus effectus est indissolubilis animorum vestrorum nexus, si duo abietis frustra glutine conglutinentur, dummodo ipsum purum sit, unio amborum adeo erit tenax, ut aliis in locis prius ea diffin-

das

das, quam eo in loco, in quo glutine combinata sunt, divellas. Deus, porro virum foeminæ proprio suo sanguine conjungit, quare unio hæc illorum adeo indissolubilis est, ut prius anima a corpore alterutrius dividenda sit, ac separanda, quam vir a conjugē. Hæc autem unio non tam de corpore, quam de animo, affectu, & amore intelligenda est.

Alter amoris hujus effectus est inviolabilis utrinque fides, sigilla priscorum annulis, qui in digitis gestabantur (uti etiam a sacra Scriptura eruere possumus) insculpta erant. Hanc autem ceremoniam vulgo in nuptiis adhiberi solitam, satis ostendit. Ecclesia namque per Sacerdotem annulum benedicit, eumque viro primum tradens, cor illius hoc Sacramento se velut obsignare, & sigillare declarat, ut nullus alterius foeminæ nomen, aut amor ipsum exinde ingredi possit, quamdiu nimirum vivet illa, quæ illi jam datur. Exinde sponsus annulum sponsæ digito inserit, ut illa quoque discat, & intelligat, a nullo unquam viri amore, & affectu animum suum occupari debere, quamdiu is superstes erit, quem Dominus hic illi maritum tradit.

Tertius matrimonii fructus est legitima proles procreatio, & educatio. Magnus haud dubie, conjuges, vobis est honor, quod Deus animas, quæ illi in omnem æternitatem.

nitatem benedicere , & laudare queant , multiplicare volens , tam digni operis vos faciat cooperatores , dum nimirum corpora producit , in quæ ille dein animas , easdem creando , velut guttas quasdam cœlestes infundit , uti eas revera creat , dum illas corporibus primum infundit.

Itaque , o conjuges ! tenero , constante , & cordiali quodam amore uxores vestras complectamini , hinc , prima fœmina e primi viri costa , quæ cordi proxima est , educta est , ut is cordialiter , & tenere ipsam diligeret. Uxorū ergo vestrarum defectus , & infirmitates , tam corporales , quam spirituales , nullam in vobis aversionem , aut despectum causare debent ; At potius ad benignam , & amorosam quandam compassionem vos provocare , quod DEUS eas fecerit tales , ut cum a vobis dependere debeant , majorem idcirco erga vos honorem , & venerationem concipiant , itaque vos eas habeatis in socias , ut tamen illarum capita sitis , & superiores. Vos quoque fœminæ viros , quos DEUS vobis consignavit , tenere , & cordialiter , amore tamen quodam reverentiali , quique veneratione plenus sit , diligite , hinc profecto eos DEUS creavit sexus animosioris , & prædominantioris , ac mulierem viri quandam esse dependentiam , os de ossibus , & carnem de carne ejus , nec non e
qua-

quadam illius costa produci, atque sub brachiis ejus educi voluit, ut ostenderet, illam sub mariti manu, directione, & imperio esse debere. Hanc porro subjectionem sacra Scriptura passim quam impensissime vobis commendat, nihilominus suavem, & tolerabilem eam vobis faciens, dum non solum cupit, ut ex amore quodam illis obediatis, & voluntati ipsorum vos accommodetis, sed maritis vestris etiam injungit, ut magnacum dilectione, teneritudine, & benignitate eam exerceant. *Viri*, ait S. Petrus, *cohabitare secundum scientiam discretionis uxoribus vestris, quasi infirmiori vasculo mulierum impertientes honorem.*

Sed dum vos ad reciprocum, quem alter alteri debitis, amorem adaugendum exhortor, cavete, ne is in zelotypiam aliquam transeat, sæpe namque fit, ut quemadmodum vermis delicatiori, & maturiori pomo innascitur, ita & ardentiori, & vehementiori conjugatorum amoris innascatur zelotypia, cujus tamen substantiam destruit, & corrumpit; etenim lites, jurgia, dissensiones, divortia paulatim progenerat. Certe ibi zelotypia locum non habet, ubi amicitia super veram virtutem reciproce, & ab utraque parte fundata est, unde ea certissimum amoris aliquomodo sensualis, crassi, & circa objectum, in quo virtutem debilem, inconstan-

stantem, & diffidentiae obnoxiam habitare videt, versantis signum est. Etenim amicitiam, & amorem per zelotypiam ostendere, & magnificare velle, stolidi amicitiae ostentatio est; etenim zelotypia magnitudinis, & quantitatis quidem amicitiae signum, & nota est, sed non bonitatis, puritatis, & perfectionis ejusdem: cum amicitiae perfectio quaedam de rei amatae virtute certitudinem zelotypia vero incertitudinem praesupponat.

Vultis ne, viri uxores vobis fideles esse, fidelitatis iis exemplo praelucete. *Quanam, ait S. Gregorius Nazianzenus, fronte pudicitiam ab uxoribus vestris exigitis? Si ipsimet impudicitiae labe inquinati sitis, quomodo ab illis requiritis, quod ipsis non datis? Eas castas vultis, castos vos erga illas exhibete; & ut S. Paulus ait, ut sciatur unusquisque vas suum possidere in sanctificatione. At si vos contra dissolutionis exemplo eis praeatis, mirum non est, si ex illarum lascivia infamiam referatis: vos vero mulieres, quarum honor est cum pudicitia, & honestate inseparabiliter conjunctus, honorem vestrum impense custodite, nolite permittere, ut famae vestrae nitori dissolutio quaedam nebulas offundat. Omnes, & quilibet etiam minimi insultus tibi suspecti sint, neque ullam tibi procationem, amoremque compellationem a quoquam fieri*
 si.

finito; quisquis pulchritudinem, & dotes corporis tui laudaverit, suspectus tibi esse debet, nam qui mercem aliquam dilaudat, quam emere sibi nequit, ut plurimum ad eam diripiendam maxime tentatur. At si quis, dum te laudat, præterea de marito tuo sinistre loquitur, eumque deprimat, summopere te offendit: certum quippe est, eum non solum te velle perdere, sed jam ut media ex parte perditam reputare? cum media conventionis, & stipulationis pars cum secundo negotiatore jam tum inita sit, dum prioris nausea concipitur. Mulieres nobiles tam priscae, quam modernae, auribus suis margaritas aliquot appendere solent, quod ex mutuae illarum collisionis sensu aliquam, ut scribit Plinius, voluptatem caperent. Ego vero novi magnum DEI amicum Isaac in aures aureas, ut primas amoris sui arrhas, & pignora castae Rebeckae misisse: unde mihi verisimile fit, ornamentum hoc mysticum esse, & declarare, primum, quod ab uxore sua habere maritus debet, & uxor ei fideliter indemne conservare, esse aurem, ut nullus sermo, vel garritus streperus eam ingrediatur, sed solum dulcis, & amabilis castorum, & pudicorum verborum, quæ orientales Evangelii margaritæ sunt, sonitus, & collisio. Semper quippe meminerimus, oportet,

ter, animas per aures, uti corpora per os intoxicari.

Amor, & fidelitas, cum simul incedunt, semper familiaritatem, & confidentiam progignunt: unde sanctos, & sanctas conjuges reciprocis benevolentis, & blandimentis suis in conjugis usus legimus, benevolentis amorosis quidem, sed castis; teneris, sed sinceris. Sic Isaac, & Rebecca, castissimum priscorum conjugum par, visi sunt per fenestram ita invicem joculari, & colludere, ut esto nihil inhonesti subesset, inde tamen Abimelech facile perspexerit, non posse hunc sumum nisi conjugum esse. Magnus Rex Ludovicus, tam erga carnem suam rigidus, quam in amore erga conjugem tener, pene reprehensionem quorundam incurrit; quod hisce in blanditiis conjugalibus nimius videretur; esto revera laudari potius mereatur: quod animum suum martialem, & generosum ad minuta hæc obsequia, & officia ad conjugalis amoris conversationem necessaria sciret demittere: esto enim parva hæc puræ, & sinceræ amicitiae signa animos invicem non colligent, & vinciant, illos tamen propius accedere faciunt, & suavissime ad mutuum conversationem colendam eosdem disponunt.

S. Monica cum filium suum Augustinum utero gestaret, sæpius renovatis oblationibus,

bus, eum religioni Christianæ; & gloriæ divinæ obsequio dedicabat; uti id ipsemet testatur, dicens: quod jam tum in utero matris agens: salem Dei degustavit. Discant hic mulieres Christianæ, ventris sui fructus, etiam antequam in lucem edantur, divinæ Majestati offerre: Deus enim, qui cordis humilis, & voluntarii oblationes gratanter admittit, bonos matrum eo in tempore affectus ut plurimum exaudit, nec rejicit. Testes rei hujus habeo Samuelem Prophetam, Sanctum Thomam Aquinatem, Sanctum Andream Pefulensem, & plures alios. S. Bernardi mater, tali filio digna mater filios suos recens natos in manus accipiens, Christo Domino offerebat, indeque, eos aliquo cum respectu, veluti quid sacrosanctum, sibi que a Deo concreditum, diligebat: quod adeo ei bene successit, ut septem, quas habuit proles, ad unam omnes sanctæ fuerint. Postquam vero filii jam in lucem editi sunt, & uti ratione incipiunt, parentes curare quam maxime debent, ut Dei timorem animis ipsorum instillent. Egregie, & ardentius munus hoc sancta illa Regina Blanca, erga filium suum Ludovicum, sanctum Francorum Regem exercuit, sæpe namque ei dixit: *Malletem te, fili charissime, ante oculos meos animam agentem, & expirantem videre, quam vel unum mortale peccatum commit-*

tentem, quod matris votum ita sancti hujus filii animo insculptum mansit, ut sicut ipse postea retulit, omnibus vitæ suæ diebus ipsum in mente habuerit, & nulla non die sibi repræsentarit, quam maximam poterat, operam dans, ut divinum hoc documentum executioni mandaret. Stirpes, & generationes vulgo domus vocantur, quin & Hebræi ipsam filiorum procreationem, domorum vocant ædificationem. Hoc quippe in sensu dictum est, obstetricibus Ægypti Dominum domos ædificasse: ut hinc pateat, bonam domum non tam fieri, dum multæ opes temporales, & mundanæ in eam per fas, & nefas inferuntur, quam, dum proles in DEI timore, & virtutibus instituuntur.

Qua in re nulli parcendum est molestiæ, nullis laboribus, cum liberi parentum sint corona, & honestamentum. Si tanto fervore, & constantia S. Monica pravas S. Augustini filii sui inclinationes, & passiones oppugnavit, ut cum illum terra, marique consecrata esset, multo illum felicius lachrymarum suarum filium per animæ illius conversionem effecerit, quam is per corporis generationem, sanguinis sui filius exstitisset.

Mulieribus Apostolus curam rei domesticæ, & domus velut in sortem distribuit: unde multi, & non sine veritate, putant illarum virtutem familiæ utiliore, & fructuosius

etuosiores esse, quam maritorum; qui cum tam ordinarie domi, & inter domesticos non agant, hinc non tam facile eos ad virtutem queunt informare. Huc ergo respicere Salomonem suis in Proverbiis puto, dum universæ familiæ bonum, & incolumitatem, a mulieris illius fortis, quam depingit, cura, & industria dependere ostendit.

Isaac, videns uxorem suam Rebecam sterilem esse, Dominum pro illa oravit, ut in Genesi legimus; aut, juxta genuinam, Hebraicorum verborum significationem ex opposito illius Dominum deprecatus est, quod hæc ex una, ille ex alia oratorii parte orarent, unde etiam oratio mariti hoc modo instituta, a Domino fuit exaudita. Illa ergo maxima, & utilissima mariti, & uxoris unio, & communicatio est, quæ circa sanctam devotionem versatur, cui ad invidiam, & certatim pro se quisque incumbere debet. Quidam sunt fructus, ut mala cotonea, qui ob succi cruditatem, & asperitatem palato desipiunt, nisi saccharo condiantur: alii e contra ob teneritudinem, & mollitiem conservari nequeunt, nisi eodem modo saccharo quoque condiantur, ut cerasa, & mala Armenia. Sic uxores velle debent, ut conjuges sui devotionis saccharo condiantur: etenim vir devotione carens, animal austerum, asperum, & immitte est; sic & mariti ex oppo-

sito optare, ut uxores suæ devotæ sint, mulier enim sine devotione, maxime fragilis, & evidenti a virtutis exercitio plane excidendi, aut saltem in eo elanguendi periculo obnoxia est, ait Apostolus, virum infidelem, per mulierem fidelem, & viceversa uxorem infidelem per virum fidelem sanctificari. Nam in arcto hoc matrimonii vinculo, alter alterum facile ad virtutem colendam potest allicere. Ecquæ vero benedictio est, quando vir, & femina fideles, invicem in vero Domini timore sanctificant?

Cæterum ita sese invicem tolerare, imperfectiones mutuas sustinere debent, ut nunquam ambo simul pariter irasci debeant, ut nulla inter eos dissensio, & jurgium appareat. Apes non mellificant in loco, in quo vocum, & clamoris fit percussio, & reduplicatio, sic nec S. Spiritus habitare in domo, in qua jurgia, concertationes, & clamorum, altercationumque reduplicaciones audire est.

S Gregorius Nazianzenus auctor est, conjugatos suo tempore, anniversario nuptiarum suarum die recurrente, eum festum, egisse, vellem certe, idem mos, & nostra ætate introduceretur, dummodo nullo cum mundanarum, & sensualium recreationum apparatu; sed, ut conjuges confessione pec-

catorum eo die instituta, & sacris Eucharistiae epulis refecti, ferventius, & impensius solito, matrimonii sui successum Deo commendarent, bona, ejus per reciprocum amorem, & fidelitatem indies magis, & magis sanctificandi, proposita renovando, & in Domino, spiritu novo velut accepto, respirando, ad vocationis, & status sui onera supportanda.

C A P U T X X X I X.

De thori conjugalis honestate, & puritate.

THorus conjugalis, ut Apostolus ait, immaculatus sit oportet, id est, ab omni impudicitia, & aliis profanis fordibus liber. Unde etiam sanctum matrimonium primo in terrestri paradiso, ubi usque ad id tempus nulla unquam concupiscentiae fuerat dissolutio, nec quid inhonestum, fuit institutum.

Est inter voluptates foedas, & infames, atque eas, quæ e cibo percipiuntur, quædam similitudo: ambo namque respiciunt, & spectant carnem, esto primæ ob brutalem suam vehementiam simpliciter carnales vocitentur. Quod ergo de illis dicere nefas est, intelligetur per id, quod dicam de his.

Primo: comestio, ad corporum, hominum conservationem est instituta. Porro, sicuti ad corpus nutriendum, & conservan-

dam duntaxat comedere, res bona, sancta, & præcepta est: sic, quod in matrimonio ad sobolis procreationem requiritur, laudabile cumprimis, & sanctum est: hic enim primarius nuptiarum finis est.

Secundo: summe iustum, & honestum est, comedere non solum ad vitam conservandam, sed & ad mutuæ conversationis, amicitiae, & condescendentiae, quam alter alteri debemus, conservationem: ita reciproca, & legitima partium in sancto matrimonio satisfactio a S. Paulo debitum vocatur, sed debitum ita prægnans, & magnum, ut neutri parti licitum velit esse ab eo se excusare, aut id solvere, recusare, sine libero, & voluntario consensu alterius; imo non quidem propter ipsa devotionis exercitia, (quo spectat id, quod supra in Capite de sancta communione huius occasione dixi) quanto ergo minus fas est id recusare ob cervicofas quasdam, & imaginarias virtutum prætensiones, aut ob indignationem aliquam, aut aversionem;

Tertio: sicut qui ob mutuæ conversationis, & societatis conservandæ debitum comedunt, libere, & non velut coacti comedere debent, imo vero appetitum suum erga cibum testari, etiam conari: ita quoque debitum conjugale fideliter, libereque semper reddendum est, & perinde, ac si certa sobolis procre-

an.

anda spes esset, esto certa quadam de causa talis spes non affulgeat.

Quarto: comedere non quidem ob duas illas, quas dixi, rationes, sed duntaxat ad appetitui satisfaciendum, tolerabile quidem est, & permissum, non tamen laudabile; etenim sola appetitus sensualis delectatio sufficiens objectum non est ad opus aliquod faciendum laudabile, sufficit, si sit tolerabile.

Quinto: comedere non e solo appetitu, sed per excessum inordinate, & immoderate, in se eo magis, aut minus vituperabile est, quo excessus major, aut minor est.

Sexto: excessus, qui in comedendo committitur, non solum in nimia ciborum consistit copia, & quantitate, verum etiam in comedendi modo, & methodo. Mirum certe est, charissima Philothea, mel, quod apibus adeo proprium, & salutare est, iis tamen tam noxium esse posse, ut eas subinde etiam morbidas reddat, quando nimirum in vere plus æquo ex eo comedunt. Siquidem hinc alvi fluxum contrahunt, & aliquando etiam sine ulla evadendi spe moriuntur: quando, verbi gratia, antrosum capiti, & alis mel adhærescit. Certe conjugale commercium, quod in se ita sanctum, justum, laudabile, & reipublicæ adeo salutare

Z 4

est,

est, aliquo tam in casu perniciosum est ipsum exercentibus: interdum enim animas ipsorum valde aegras per peccatum aliquod veniale reddit, quod per excessum aliquem contingit: aliquando vero per mortale plane eas emori facit, quod fit, cum, qui ad sobolis productionem constitutus est ordo, violatur, & pervertitur, quo in casu, prout magis, aut minus ab hoc ordine receditur, peccata magis, aut minus execrabilia sunt, at semper mortalia. Nam quoniam liberorum procreatio primus, & proprius matrimonii finis est; hinc nunquam licite quis ab eo, quem illa requirit, ordine recedere potest, esto ob alium quempiam casum, & accidens, tum quidem illa effectum habere nequeat; uti fit, dum aut sterilitas, aut quæ jam facta est prægnatio productionem, aut generationem impediunt. His enim in casibus ipsa corporum commixtio nihilominus potest esse justa, & sancta; dummodo debitas generationis regulas sequatur; cum nullum accidens, aut casus legi, quam principalis matrimonii finis imposuit, præjudicare possit. Sane infame, & execrandum factum Onan in suo matrimonio (uti Genesios Cap. 38. narratur) in oculis Domini abominabile fuit. Et licet quidem ætatis nostræ hæretici, Cynicis (de quibus sanctus Hieronymus commentario in Epistolam D. Pauli ad

ad Ephesios loquitur) longe impudentiores, & magis culpandi, docere tentarint, Onan solum ob perversam, quam eo in actu habebat intentionem Domino displicuisse, longe tamen aliter sacra Scriptura loquitur, differreque afferit, ipsum quod faciebat opus coram Deo abominabile, & detestabile fuisse.

Septimo: parasitici, vilis, abjecti, & infamis animi indicium est, ante prandii tempus de cibo, & escis cogitare, majus etiam sumpto jam cibo delectatione illa, quæ ex ejus comestione percepta est, minutim se oblectare, videlicet, de ea aut loquendo, aut cogitando, & spiritum suum in memoria, & recordatione voluptatis ejus, quæ e buccellarum singularum in stomachum traiectione habita est, volutando; quemadmodum faciunt, qui ante prandium animum defigunt in veru, & a prandio jugiter lancibus affigunt: digni certe, qui in famulos culinarios assumantur, & *quorum*, ut ait Apostolus, *Deus venter est*. Viri vero cordati, & honesti non ante de mensa cogitant, quam dum ei assident, & post cibum sumptum manus simul, & os abluunt, ut eorum, quæ comederunt, nullum exinde amplius gustum, saporem, aut odorem habeant. Elephantus vastum quidem animal est, sed inter omnia vivere in terra dignissi-

num, & prudentissimum. Honestatis illius quoddam hic tibi argumentum, & signum commemorare volo, foeminam suam nunquam mutat, ut aliam assumat, & quam delegit, tenerrime diligit, cum qua tamen nonnisi singulis trienniis copulatur, idque nonnisi quinque diebus, & tunc tam occulte, nunquam ut ab ullo eo in actu sit deprehensus. Sed sexto die saepe visus est, quo ante omnia profluentem aquam adit, in eaque toto corpore abluto, non ante ad socios elephantos redire vult, quam sit aqua purificatus, & velut lustratus. An non hæ egregiæ, & honestæ belluæ hujus conditiones sunt? Quibus conjugatos docet, affectus suos sensualitatibus, & voluptatibus, quas pro ratione status sui exercuerint, non affigere; sed post eas animum, cor, & affectum ab iis abluere, seque quam citissime expurgare, ut deinde cum omni spiritus libertate alia puriora, & sublimiora opera exerceant. Hoc porro in consilio perfecta excellentis illius doctrinæ, quam sanctus Paulus Corinthiis tradit, praxis consistit: *Tempus, inquit, breve est, reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint.* Nam is, secundum S. Gregorii mentem, uxorem habet tanquam non habens, qui ita consolationes corporales, & voluptates ex illa percipit, ut propterea nullum in spiritua-

libus suis exercitiis impedimentum sentiat. Quod autem de viro dicitur, de uxore pariter venit intelligendum. *Et qui utuntur hoc mundo*, ait idem Apostolus, *sint tanquam non utantur*. Omnes ergo mundo pro vocatione sua quisque utantur, sed ita ut affectum suum ei non affigant, sed tam liberi, & expediti ad Deo serviendum sint, tanquam si eo penitus non uterentur. Errat, inquit S. Augustinus, homo gravissime, dum rebus iis frui vult, quibus solummodo debet uti, & iis vice versa uti, quibus debet frui. Rebus spiritualibus debemus frui, corporalibus vero tantum uti, quarum cum usum in meram fruitionem convertimus, anima nostra rationabilis in brutalem quoque, & bestialem convertitur. Credo autem omnia, quæ dicere decreveram, me dixisse, & ea, quæ dicere volebam, non dicendo satis exposuisse.

C A P I T U L U M XL.

Monita pro viduis.

Apostolus Paulus in Timothei sui persona omnes Episcopos docet, quomodo cum viduis agere debeant, dicens: *Viduas bonas, quæ vere viduæ sunt*. Ut autem vere vidua quæpiam sit, hæ conditiones necessariae sunt.

Prima: ut vidua non solum sit corpore, sed & animo, scilicet ut inviolabile propositum conceperit, in castæ viduitatis statione ad finem usque vitæ perseverandi. Viduæ enim, quæ in viduitate sua aliquam renubendi occasionem expectant, non aliter a viris sunt, quam quod carnali commercio defacto careant, separatæ; at, quantum ad voluntatem, & animum, jam tum cum iis conjunctæ sunt; si vero vere vidua, ut se in viduitatis suæ statu confirmet, voto concepto suum Deo corpus, & castitatem offerre velit, insigne viduitati suæ addet decus, & ornamentum, suumque propositum, & resolutionem quam maxime affecurabit; videns namque, emisso jam voto, illicitum sibi esse castitatem violare, nisi cælo velit excidere, ita sui propositi exequendi studiosa erit, & avida, ut ne ipsius quidem matrimonii ineundi cogitationes ad momentum suo in corde sedem figere permiffura sit; adeo ut sacrum hoc votum validum quoddam inter animam ipsius, & omnes proposito ipsius adversantes machinationes, & molimina, objecturum sit propugnaculum. Sane votum hoc viduæ Christianæ, cum primis consultit S. Augustinus, atque adeo vetus ille Doctor Origenes etiam longius progreditur: etenim mulieribus conjugatis consultit, ut si forte mariti ante ipsos demoriantur, ad vidua-

dualem castitatem voto se obligent, & destinent, quo medias inter sensuales delectationes, quibus in matrimonio suo gaudebant, nihilominus castæ viduitatis meritum, per anticipatam hanc promissionem, & votum percipere valeant. Votum, actiones quaslibet intuitu, & causa illius factas Deo longe reddit acceptiores, animum ad eas exequendas corroborat, & non solum opera, quæ bonæ nostræ voluntatis velut fructus sunt, Deo dat, sed ipsam etiam voluntatem, quæ operum nostrorum quodammodo arbor est, eidem offert, & dedicat. Per simplicem castitatem corpus nostrum, Deo quodammodo commedato damus, quod libertatem ipsi nobis retineamus, ipsum aliquando, cum lubuerit, sensualibus delectationibus subijciendi: at per castitatis votum absolute, & irrevocabiliter ei ipsum dedicamus, nullam penitus nobis promissionis illius revocandæ potestatem, & libertatem retinentes; itaque quam felicissime servos nos facimus illius, cui servire melius est, quam universa mundi regna possidere. Porro sicuti duorum horum illustrium virorum consilia maximopere probo, ita quoque desiderarem, ut animæ, quæ tam erunt beatæ, ut ea velint sequi, prudenter, sancte, solide id faciant, postquam scilicet animi sui potentiam, & vires bene examinarint, divinam
opem

opem per preces implorariint, & cordatum, devotumque aliquem directorem consuluerint, ita namque maiore cum utilitate, & fructu omnia peragentur.

Secunda: requiritur præterea, ut hæc secundarum nuptiarum repudiatio fiat pure, & sincere, quo omnes affectus suos maiore cum puritate in DEUM transferat, & cor suum omni ex parte cum divinæ Majestatis corde conjungat, si enim ideo solum in viduitate vidua manere velit, ut liberos opulentos reddat; aut ex alio quopiam munda-
no intuitu, laudem forsan hinc apud homines habeat, sed non apud Dominum: cum apud eum nihil veram habere laudem possit, quam quod propter DEUM suscipitur.

Tertia: præterea necesse est, ut vidua, quo vere vidua sit, a delectationibus profanis sit sequestrata, & voluntarie iis careat. Nam *quæ in deliciis est, inquit Apostolus, vivens mortua est.* Velle esse viduam, & gaudere ab aliis amari, procari, & compellari per illecebrosas ineptias: choreis, tripudiis, epulis interesse; odoramenta, ornamenta, & elegantias affectatas consecrari; est esse viduam, corpore quidem viventem, sed mortuam quoad animam. Quid interest, obsecro, an inter signum domus Adonidis, & amoris profani sit ex amiculis albis in modum pennarum perforatis, an e velo crispa-
to,

to, retis adhiſtar, circum vultum extenſo compoſitum? cum ſape niger color, majori cum vanitate albo ſuperaddatur, quo hic magis appareat. Vidua ergo, quod experta alias, quo ſceminæ viris modo placere poſſint, eo periculoſiores in animos illorum illecebras, & illicia jactit. Quæ ergo in vanis, & ſtolidis hiſce deliciis vivit vidua, *vivens mortuum eſt*; & aliud ſi proprie loqui velimus, non eſt, quam quoddam viduitatis idolum.

Dicitur in Canticis: *Tempus putationis advenit, vox turturis audita eſt in terra noſtra.* Mundanas ſuperfluitates reſcindat oportet iſ, qui pie in Chriſto vivere deſiderat, ſed in primis reſciſſio, & amputatio hæc neceſſaria eſt ei, quæ vere vidua eſt, quæ caſtæ turturis ritu, mariti ſui amiſſionem, & mortem adhuc deſlet, gemit, & plorat. Cum Noemi e Moab in Bethlehem rediret, ſceminæ civitatis, quæ eam initio, cum primum matrimonio juncta fuerat; cognoverant, ea viſa dicebant ad invicem: *Hæccine eſt illa Noemi?* quibus illa reſpondit: *Ne vocetis me Noemi (id eſt pulchram; hoc enim vox Noemi ſignificat; Sed vocate me Mara (id eſt amaram) quia amaritudo valde replevit me Omnipotens; quod dicebat ideo, quod conjux, & compar ipſius jam demortuus eſſet. Sic quoque vidua de-*

devota, nunquam aut pulchra, aut gratiosa vocari, haberive vult, id esse contenta, quod Deus ipsam esse vult, id est humilis, & abjecta in oculis suis.

Lampades, quarum oleum aromaticum est dum exstinguitur earum flamma, longe gratiores naribus halitum emittunt: sic viduæ, quarum amor in conjugio purus fuit, suaviorem virtutis, castimonie fragrantiam tum exhalant, cum ipsarum lumen, id est: conjux, per mortem exstinctum est. Maritum, dum in vivis est, amare, satis commune est inter feminas, sed eum ita amare, ut illo demortuo, nullum alium quærant, aut sectentur, amor est, qui non nisi veras viduas concernit. In Deo sperare, quamdiu maritus familiam humero suo sustentat, non adeo rarum est; at hoc adminiculo, & fulcro sublato, tunc in Deo sperare, summis dignum est laudibus. Hinc est quod in statu viduali evidentius, & facilius virtutum, quas quis in matrimonio suo habuit, perfectio cognoscatur.

Vidua, quæ liberos habet, qui auxilio, directione, & conductione aliqua opus habent, in iis præsertim, quæ ad animam, & illorum sustentationem spectant, nullatenus eos potest, nec debet deserere: diserte namque Apostolus ait, eas ad hanc curam, & officium teneri, ut *mutuam vicem reddant*

parentibus : quod , qui suorum , & maxime domesticorum curam non habet , infideli sit deterior ; at si liberi jam sint id ætatis , & eo in statu , ut nulla directione , & inspectione opus habeant , tunc vidua omnes suos affectus , & cogitationes in se recolligat , ut sic eos suo in amore Dei progressui applicet , & adjungat.

Si nulla vis , & necessitas veram viduam in conscientia obliget ad sese turbis , & impedimentis exterioribus , uti sunt lites , implicandam , plane ei consulo , ut iis abstinere , & quam potest quietissimam rerum suarum dirigendarum , tuendarumque viam admodum , esto alioqui ea compendiosissima , & utilissima non videatur , sequatur. Et enim fructus strepituum , ac turbarum bene magni sint , oportet , ut sanctæ tranquillitatis bono æquiparentur , ut taceam , lites , & id genus contentiones , & perturbationes , animum distrahere , ac non raro hostibus , & adversariis castitatis ostium referare , ut dum iis , quorum ope , & favore opus habet , complacere quis satagit , ea agit , quæ cum devotione usquequaque non quadrant , & Deo displicent.

Continuum porro viduæ exercitium sit oratio : nam cum nullum posthac habere amorem debeat , quam propter Deum : sic vix aliud loqui jam debet , quam propter,

& de DEO: & sicuti ferrum, quod propter adamantis alicujus præsentiam, magnetis attractionem sequi prohibetur, statim atque adamas amovetur, ad ipsum magnetem accedit, rapitur, sic cor viduæ, quod vivente marito, totum in DEUM ferri non poterat, nec divini illius amoris impetum, & raptum sequi, eo jam demortuo, quam ardentissime in odorem unguentorum caelestium currere debet, cum Sponsa sacra quodammodo dicens: Quoniam Domine jam tota mea sum, me ut totam tuam jam suscipe, trahe me post te, & curremus in odorem unguentorum tuorum.

Virtutes autem, quas sancta vidua proprie exercere debet, sunt perfecta modestia, honorum, graduum, conventiculorum, titulorum, ac nominum, aliarumque hujusmodi vanitatum repudium, pauperibus, & ægrotis impensum obsequium, afflictorum consolatio, puellarum ad vitam devotam invitatio, utque junioribus fœminis omnium virtutum exemplo præluceant. Duo vestium ejus ornamenta sunt, necessitas, & simplicitas; duo actionum, & operum ejus ornamenta sunt, humilitas, & charitas; duo linguæ illius insignia sunt, honestas, & verborum benignitas, oculorum decus, modestia, & pudicitia, & unicus cordis illius amor, JESUS Christus crucifixus.

Sum-

Summa, vera vidua in Ecclesia est velut viola verna, quæ præ devotionis suæ fragrantia incomparabilem suavitatem diffundit, & sub amplis abjectionis suæ foliis prope semper dilitescit, & colore subobscuro, & fulgido mortificationem testatur: in locis humidis, umbrosis, & incultis solet, & gaudet inveniri, nolens a mundanorum conversatione conculcari, & opprimi, quo cordis sui virorem, & integritatem, adversus omnes calores, quos opum, honorum, vel etiam amorum desiderium, ac cupiditas afflare ei possent, melius conservet. *Beatior, inquit Apostolus, erit: si sic perman- serit.*

Permulta alia de hac materia mihi dicenda essent, sed omnia mihi dixisse videbor, cum dixerò, viduam, quæ status, & conditionis suæ honorem cordi habet, attente legere debere egregias illas epistolas, quas S. Hieronymus ad Furiam, Salviam, & alias illas Romanas Matronas perscripsit, quibus ea felicitas obtigit, quod viri tam docti, & sancti filiæ spirituales esse meruerint. Nihil quippe addi queat iis, quæ ipsæ illis perscripsit, præterquam quod vera vidua nunquam capere, aut culpæ debeat eas, quæ ad secundas, tertias aut etiam quartas nuptias transeunt: quibusdam enim in casibus ita id Deus Optimus, Maximus ad majorem sui gloriam

feri permittit. Et hanc veterum doctrinam, & sententiam semper ante oculos habeat, nec viduitatem, nec virginitatem alium in coelo habere locum, quam quem humilitas ipsis assignavit.

C A P U T X L I.

Paucis virgines compellantur.

SI temporale matrimonium spectatis, o virgines, primum amorem vestrum primo marito integrum magno cum zelo conservate. Insignem certe esse abusum existimo, loco integri, & sinceri cordis, aliud detrimentum, & amoribus consumptum, & exhaustum illi offerre. At si ea vestra felicitas est, ut ad castas, & spirituales nuptias evocemini, & virginitatem vestram integram, illibatamque semper conservare velitis, amorem vestrum divino huic sponso, quam potestis integerrimum, & mundissimum custodite; qui, cum ipsamet puritas sit, nihil usque adeo amat, quam puritatem, & cui rerum omnium, & praesertim amoris primitiae jure debentur. Epistolae S. Hieronymi, quaecunque vobis servanda, & cavenda sunt, quam abundantissime vobis suppeditabunt: cumque status, & conditio vestra vos ad obedientiam obliget, directorem, & conductorem aliquem deligite, quo dirigente, animum,

mum, & corpus vestrum sanctius divinæ illius Majestati dedicare, & offerre possitis.

INTRODUCTIONIS

P A R S Q U A R T A.

In qua necessaria contra communiores tentationes documenta, & consilia traduntur.

C A P U T I.

Filiorum hujus seculi sermones, & obloquia curanda non sunt.

S Tatim ac mundani homines percipient, te vitæ devotæ velle insistere, mille in te calumniarum, & obloquiorum tela evibrabunt, qui inter eos pessimi erunt, tuam vitæ, morumque mutationem hypocriseos, superstitionis, & simulationis insimulabunt, dicent, male te a mundo exceptum fuisse, ideoque indignabundam te, quasi ab eo repulsam passam, & vilipensam, ad DEUM recurrere, amici vero tui multas tibi admo-

nitiones prudentes, & ex charitate depromptas (prout quidem ipsis apparebit) facere satagent: Incides (inquierent) in humorem aliquem melancholicum, tuæ apud homines auctoritati multum decedet, aliis te exosam, & intolerabilem reddes, ante tempus senesces, & canesces, negotia tua domestica aliquod hinc detrimentum accipient, in mundo vivendum est, sicut in eo vulgo vivitur, suam quis salutem sine tot mysteriis, & cæremoniis operari potest: & aliæ sexcentæ hujusmodi naniæ aniles.

Omnia hæc chara mea Philothea, meræ sunt inaniæ, & offutiæ: nullam hi aut sanitatis, aut rerum tuarum curam (ut præferunt) habent. *Si de mundo fuissetis*, inquit Redemptor, *mundus, quod suum est, diligeret: sed quia de mundo non estis, propterea odit mundus.* Vidimus plures utriusque sexus nobiles sæpe integram noctem, quin & multas continuo noctes lusui scachorum, aut chartarum incumbere: darine tamen attentio, & occupatio aliqua magis melancholica, & morosa potest, quam hæc? Mundani tamen verbum contra hanc non loquebantur, amici se propterea non torquebant: quod vero hora una meditationi insistamus, quod paulo nos maturius solito lecto surgentes videant, quo ad sacram nos communionem præparemus, ad medicum—
cur.

curritur, ab humore hypochondriaco, & aurugine non curari volunt. Triginta quis noctes tripudiando, & choreas ducendo insumpserit, & de labore non queritur: quod semel noctem natalis Domini insomnem duxerit, postridie præ raucedine, & cruditate tussit, & ventrem sibi dolere queritur. Quis non videat, mundum iniquum esse judicem, suis faventem, & propitium; at erga filios DEI immitem, & rigidum?

Bene nobis cum mundo non conveniet, nisi una cum ipso nos perdamus. Satis illi facere, aut placere per omnia non possumus: nimis enim varius, & inconstans est. *Venit Joannes, ait Dominus, neque manducans, neque bibens, & dicunt: Dæmonium habet; venit filius hominis manducans, & bibens, & dicunt: Ecce homo vorans, & potator vini.* Sane Philothea, si ex condescenduntia, & accommodatione quadam una cum mundo rideamus, ludamus, choreas ducamus: offendetur, & scandalizabitur; si renuamus, hypocriseos nos insimulabit, vel melancholiæ; si corpus paulo elegantius ornemus, ad aliquem id finem, & intentjonem fieri existimabit; si de ornatu nonnihil remittamus, e vilitate animi id proficisci dicet, hilaritates nostras dissolutionum censebit nomine; mortificationes tristitiarum, & morositatis. Itaque cum tam ma-

ligno, & livido nos oculo semper aspiciat, nunquam ei complacere possumus. Imperfectiones quoque nostras nunquam non exaggerat, & eas jactat peccata esse; peccata nostra venialia ait esse mortalia, & quæ ex infirmitate committimus, e malitia facta. Cumque, teste Apostolo, *charitas benigna sit*, mundus viceversa malignus est, cum illa *non cogitet malum*, hic e contrario semper malum cogitat, & dum nihil habet, quod in actionibus nostris carpat, nostras carpit intentiones. Sive oves cornua habeant, sive non habeant; sive albæ eæ sint, sive nigræ, non idcirco ab iis vorandis lupus abstinebit.

Quicquid demum facimus; semper nos mundus infestabit, & carpet; si diu confitemur, petet, ecquidnam ei tamdiu dicendum habeamus; si statim confessionem absolverimus, dicet nos eam recte non instituisse, sed peccata nonnulla confiteri neglexisse. Omnes nostros explorabit motus, & vel ob unum verbum ex iracundia acerbius prolatum; dicet nos in conversatione intolerabiles esse, rerum nostrarum cura, & diligentia, illi videbitur cupiditas, benignitas nostra, stultitia: filiorum vero seculi hujus iræ ipsis sunt generosi animi indicia; illorum avaritiæ, gravitates; liberæ conversationes cum diverso sexu, honesta colloquia, & fami-

familiaritates. Sic semper araneæ apum opera destruunt.

Sinamus hunc cæcum clamare, Philothea, tantum, quantum volet, occlamet noctuæ ad instar, ad avium de die volitantium quietem interturbandum; nos in nostro proposito solidi, & constantes simus, in resolutionibus nostris invariabiles: perseverantia enim ostendet, num vere, & sincere Deo nos, & vitæ devotæ applicuerimus. Cometæ, & planetæ pene æque luminosi sunt, ut quidem apparet; sed cometæ paulo post evanescunt, cum nonnisi ignes quidam transitorii sint; planetæ vero perpetua claritate collucent. Eodem modo hypocrisis, & vera virtus valde inter se quoad exteriora similes sunt: sed facile est unam ab alia dignoscere, eo quod hypocrisis non durat, & fumi instar sursum evaporantis dissipatur; at vera virtus semper firma, & constans est. Optima ratio ad devotionis nostræ principium bene confirmandum, & tutum reddendum est exprobrantium, & calumniantium linguis proscindi: hac ratione namque extra vanitatis, & superbiendi periculum sumus; hæ quippe sunt velut obstetrices Ægypti, quibus tartareus Pharaon præcepit, ut masculas Israelitis proles eo ipso, quo nascerentur, die occiderent: & suffocarent. Nos mundo crucifixi sumus, & nobis mundus

vicissim crucifigi debet: ipse nos ut stultos reputat, nos vicissim eum ut insipientem reputemus.

CAPUT II.

*Non est ob parva quædam adversa animus
abjiciendus.*

Lumen, quantumvis pulchrum, oculis pergratum, & optabile, eosdem tamen aliquando perstringit, præsertim cum diu tenebroso in loco egimus. Sicuti etiam antequam cum incolis loci alicujus, quantumlibet ii humani, & affabiles sint, assueverimus, & familiaritatem contraxerimus, nescio, quam alterationem in nobis ipsis sentimus. Ad eundem modum fieri, mea Philothea, potest, ut, cum primum vitam tuam mutare incipies, multi in anima tua turbines, & inquietudines exoriantur; & magna illa, & generalis requiatio, qua universis mundi inaniis, & ineptiis simul, & semel valedixisti, aliquo te modo contristet, animumque dejicere faciat. Quod si tibi contingat, habe, quæso, patientiam; nihil enim hoc erit, non est nisi modica quædam alteratio, & consternatio, quam ipsa tibi novitas adfert; hæc ubi pertransierit, mille consolationibus perfunderis. Principio forsan grave tibi erit gloriam illam repudiare, &
relin,

relinquere, quam a fatuis, & vanis in tua vanitate adulatoribus percipiebas, sed quid? Æternamne velles perdere, quam tibi Deus dabit in veritate? Vanæ recreationes, & oblectamenta, quibus præteritos vitæ tuæ annos impendisti, & dedicasti animo tuo adhuc occurrent; ad ipsum illiciendum, & suas in partes pertrahendum; sed quid, audebisne beatam illam relinquere æternitatem, ut fallacibus hisce levitatibus te oblectes? Crede mihi, si modo perseveres; mox cordiales quasdam dulcedines, & gaudia senties, adeo deliciosas, & jucundas, ut dictura sis, mundum mellis hujus comparatione, & intuitu nonnisi merum fel habere, & unam devotionis diem millenis vitæ mundanæ annis meliorem, & optabiliorem esse.

Sed perfectionis Christianæ montem valde altum esse vides: quomodo, Deus bone, inquis, illum potero conscendere? Sume animum, Philothea, cum apum foetus primum formari incipiunt, vocantur nymphae; & dum adeo exiguae sunt, ut nec ad flores, nec montes, nec colles vicinos volare possint, sed paulatim melle, quod matres ipsarum confecere, enutritæ, nymphulae hæ acquirunt alas, itaque corroborantur, ut postea per loca vicina ad mella colligenda una cum matribus evolent. In devotione, fateor, adhuc ceu parvæ apiculæ sumus, &
prout

prout quidem desiderium nostrum est (quod certe non est minus quam ad ipsum perfectionis Christianæ apicem, & culmen pertingere) ascendere, & evolare non possemus; at si per bona desideria, & proposita nostra formam quandam capere incipiamus, penna, & alæ nobis excrecere incipiunt. Speremus itaque spirituales nos aliquando apes fore; nosque evolaturas, interim vero melle spiritualium consiliorum. & documentorum, quæ prisci devoti, & Ascetæ nobis tradidere, victitemus, DEUMQUE rogemus, det nobis pennas sicut columbæ, ut non solum in viræ hujus tempore volemus, verum etiam in futura æternitate requiescamus.

C A P U T I I I.

De tentationum natura, & quod sit inter tentationem sentire, & ei consentire discrimen.

COGITATIONE tibi finge, Philothea, juvenculam aliquam Principem sponso suo, & marito Principi percharam; & simul imaginare, scelestum aliquem, quo eam ad secum adulterandum, thorumque nuptialem violandum invitet, infamem aliquem amoris internuntium, qui foedam illius intentionem novæ nuptæ communicet, mittere. Primo itaque pararius, & nuntius hic Domini sui amorem Principi aperit. Secundo, in
illa

illa petitione, propositioneque sibi complacet, aut displicet. Tertio, consensum ei præbet, aut prorsus dissentit. Consimili ratione diabolus, mundus, caro, viso animam quandam filio Dei desponsatam esse, varias ei tentationes, & suggestiones ingerunt, quibus primo peccatum ei proponitur. Secundo, illa in eo delectationem sentit, aut displicentiam. Tertio, consentit eidem, aut dissentit: qui sunt tres illi gradus, quibus ad peccandum descenditur, tentatio videlicet, delectatio, & consensus. Et licet tres hæ actiones non tam aperte in omnibus peccatis percipiantur, & usuveniant, palpabiliter tamen, & manifeste in magnis, atque enormibus peccatis eas videre est.

Tametsi tentatio ad aliquod peccatum, quodcumque id sit, committendum, toto vitæ nostræ duraret tempore, non ipsa propterea nos divinæ Majestati invisos, displicentesque redderet, dummodo ipsa nobis non placeat, nec consensum in eam ullum præstemus. Ratio est, quod in tentatione non tam agamus, quam patiamur, cumque nullam in ea delectationem sentiamus, hinc nullam ex ea contrahere culpam, aut reatum possumus. S. Paulus diuturnas admodum tentationes, & stimulos carnis passus est, sed adeo propter eas Domino non displicuit, ut Deus e contra etiam inde fuerit glorificatus. Beata An-
gela

gela de Fulginio tam atroces, & acres libidinis tentationes experta est, ut, dum eas describit, legentibus commiserationem sui moveat. Ingentes quoque fuere tentationes, quas olim SS. Benedictus, & Franciscus sensere, cum ad eas effugandas, aut superandas, ille se in spinetum, hic in densissimam nivem abiecit, neque propter illas vel minimum divinæ gratiæ punctum amittere, quin imo multum eam inde adauxerunt.

In tentationibus ergo animus non est despondendus, Philothea, neque arma tibi ut victæ abjicienda, quamdiu illæ tibi displicebunt: sed noris magnam esse differentiam inter tentationes, sentire eas possumus, esto nobis displiceant, sed consentire non possumus, nisi placuerint: cum placentia, & delectatio velut gradus sit ad iis consentiendum. Tot ergo salutis nostræ inimici nobis illicia, escas, & illecebras oggerant, quot cupient; semper ad cordis nostri januam, quo aditum in ipsum inveniant, vigilent; quascunque volent, nobis propositiones suggerant; quamdiu ejus animi sumus, ut nullam ex omnibus illis haurire oblectationem velimus, DEUM nullatenus offendere possumus: sicuti Princeps Principis illius, quam dixi, maritus, indignari, & succensere ei ob missum ei nuntium nequit, si nullam omnino ex eo ipsa oblectationem, vel

com.

complacentiam sensit. Hoc tamen inter animam, & Principem illam quoad hanc materiam interest, quod Princeps inhonesta illa propositione audita, nuntium, si velit, abigere, & non amplius ei auscultare possit: ac non semper in animæ potestate situm sit, tentationem non sentire, esto semper sit, non consentire. Quamobrem tametsi tentatio diu duret, & perseveret, nullam ea nobis inferre noxam potest, quamdiu nobis displicet.

Sed quod ad delectationem, quæ post tentationem sequi potest, attinet, quod duas anima nostra partes habeat, inferiorem unam, alteram superiorem, & inferior non semper superioris arbitrium, impulsusque sequatur, sed proprium; sæpe contingit, ut pars inferior in tentatione se oblectet superiore invita, & refragante, hæc est illa pugna, & digladiatio, quam Apostolus Paulus describit, dum carnem suam ait concupiscere adversus spiritum, & spiritum adversus carnem; & esse legem quandam membrorum, & legem aliam spiritus, & alia hujusmodi.

Vidistine aliquando, Philothea, multas favillas, & carbones cineribus coopertos: si quis post decem, aut duodecim horas veniat ignem inde habiturus, nonnisi paucas aliquas in medio loci, & quidem ægre admodum scintillas reperiet. Sunt tamen, quia
in-

inveniuntur ; & per eas reliqui carbones jam extincti reaccendi possunt. Eodem modo se res habet in charitate, quæ inter ingentes, & vehementes tentationes ignis noster spiritualis est ; tentatio quippe in partem animæ inferiorem delectationem suam immittens, animam quanta quanta est, cineribus obtegere videtur, divinumque amorem satis exiguum reddit, neque enim is usquam, quam in cordis medio, & in intimo mentis penetrali apparet: imo nequidem ibi videtur esse, adeoque vix inveniri potest. Vere tamen ibi est, cum, tametsi omnia in anima, & corpore nostro turbata sint, propositum firmum habeamus non peccato, nec tentationi consentiendi, & delectatio, quæ homini nostro exteriori placet, interiori displiceat, quæ licet circum voluntatem nostram oberret, & versetur, in ea tamen non est. Unde liquet, delectationem hanc involuntariam esse, & cum talis sit, nullum peccatum involvere.

CAPUT IV.

*Duo insignia quoad hoc referuntur
exempla.*

TAnti tua refert, Philothea, hoc prout oportet intelligere, ut in eo explicando uberius esse, meque diffundere grave non
sim

sim ducturus. An non adolescens ille, cuius sanctus Hieronymus meminit, dum sericis vinculis, quam mollissime molli in lectulo supinus constrictus, diversis lascivis contactibus, & illicitis a procaci quadam muliercula, eodem secum in lecto duntaxat ad illius constantiam, & castitatem labefactandam cubante, ad libidinem, & nefas provocaretur, horrendos quosdam carnis stimulos sentire debeat? Non sensus illis miro quodam modo a delectatione titillari, & imaginatio illius a præsenti hac voluptatum materia, & illecebra impeti, ac occupari? Haud dubie nihilominus tot inter insultus, in tam horrenda tentationum procella, & tot inter voluptates, a quibus undequaque obsidebatur, & premebatur, ostendit cor suum nullatenus subactum esse, nec voluntatem eis consentire; nam carnem rebellantem prælum sibi movere, nulliusque omnino membri corporis sui, præterquam linguæ, liberum usum sibi videns relictum esse, dentibus suis sibi eam præsecat, & in faciem ejus expuit, a qua anima ipsius longe violentius per voluptatum illecebras oppugnabatur, quam suis carnifices tormentis eam unquam impetere potuissent: unde etiam tyrannus, qui suis illam suppliciis, ac cruciatibus expugnari posse diffidebat, his eum credebatur voluptatibus haud dubie cessurum.

Consimili in materia admirabile sane fuit certamen sanctæ Catharinæ Senensis: quod hic tibi paucis describam, spiritus nequam diabolus potestatem a Deo accepit sanctæ hujus Virginis pudicitiam, quam poterat intentissime, acerrimeque oppugnandi, ea tamen conditione, ne ipsam contingeret. Itaque omnes, quas potuit, impudicas suggestiones, & cogitationes cordi illius immisit, quoque eam magis ad lasciviam commoveret, multis secum sociis assumptis, qui viro- rum juxta, ac foeminarum formam induerant, varia operum carnalium, & lubricitatum genera, & gestus illius ante oculos edebat; addebat preterea inhonestissima verba, & compellationes, ac provocationes, quæ omnia licet exteriora essent, tamen mediantibus sensibus profunde se in cor, & animum virginis purissimæ insinuabant, quod, uti ipsamet confitebatur, iis plenissimum erat, nulla ut in ea, unica excepta pura voluntate superiore, esset pars, quæ ab hac turpitudinis, & delectationis carnalis tempestate non exagitaretur. Quod certe satis diu durabat: usque dum quodam die Redemptor JESUS illi se spectandum dedit. Cui illa, ubi eras, inquit, dulcissime Domine, cum cor meum tot tenebris, & sordibus oblitum erat; Tum Dominus, intra cor tuum etiam, filia. Et illa. Quomodo, inquiebat,

in

in corde meo habitas, quod tot spurcitiis, & sceditatibus scatebat? Habitasne ergo in locis adeo turpibus, locis & impuris? Petiit tum ab ea Dominus, dic mihi, spurcæ illæ cordis tui cogitationes placebantne tibi, an displicebant? Tædiumne tibi faciebant; an delectationem? Respondit Catharina, summam quandam amaritudinem, & tristitiam. Rogatum Dominus, quis magnam hanc amaritudinem, & tristitiam cordi tuo indebat, nisi ego, qui in animæ tuæ medio absconditus latebam? Crede mihi, filia, nisi ego fuisset præsens, certe cogitationes illæ, quæ circum voluntatem tuam errabant, eam expugnare poterant; ipsamque indubie expugnassent, se introrsum insinuassent cum delectatione quadam, a libero tuo arbitrio admissæ fuissent, itaque animæ tuæ mortem intulissent, sed quia ego intus agebam, hinc illam displicentiam, & resistantiam in corde tuo excitabam, qua fiebat, ut, quam poterat intensissime, tentationi resisteret: quod vero non posset tantum, quantum volebat, hinc majorem displicentiam, & odium tam contra illam, quam contra seipsam concipiebat, unde molestiæ illæ, magni tibi meriti, & lucri spiritualis fuere materia, & insigne virtutis, & roboris tui incrementum.

Viden Philothea, quomodo ignis hic sub cineribus latuerit, & tentatio, ac delectatio

ipsum cor ejus occupassent, & voluntatem etiam obsedissent, quæ solâ a Salvatore suo adjuncta, per tristitias, & mali sibi suggesti detestationes resistebat, assidue peccato, a quo circumdabatur, consentire detrectans. Ah! quantam DEUM diligens anima amantitudinem, & tædium sentit, quod vel nesciat, num DEUS intra se sit, an non: & num amor divinus, pro quo illa decertat, plane in se extinctus sit, nec ne? Sed no-rit, purissimum perfectionis amoris cœlestis fontem esse, quod amantem ex solo amore pati, & pugnare faciat ita, ut nesciat, utrum amorem habeat, pro quo, & per quem pugnat.

CAPUT V.

*Anima in tentationibus constituta
animatur.*

EXtravagantes has impugnationes, & vehementes has tentationes nullis DEUS animabus immitti permittit, Philothea, quam iis, quas ad purum, & excellentem amorem suum sustollere vult: at non propterea sequitur, quod postea certæ sint ad illum se perventuras. Sæpenumero enim factum, ut, qui in tam atrocibus impugnationibus constantes, & insuperabiles fuerant, postea divinæ gratiæ, & favori ea, qua oportebat, fide-

fidelitate non respondentes, in admodum parvis tentationibus succubuerint. Quod ideo dico, ut, si forte te contingat a magna, & atroce tentatione impeti, noris, extraordinariam quandam tibi tunc a D E O gratiam, & favorem exhiberi, quo ostendat: se velle in oculis suis illustrem, & eminentem facere: & ipsa nihilominus humilis, & meticulosa semper maneat, non ideo te parvas tentationes superare posse certo tibi persuadens, quod jam ante magnas superaris; sed ideo tantum, quod fidelem te semper erga Majestatem ipsius præbueris.

Quæcunque ergo tibi tentationes adveniunt, & quæcunque inde delectatio oriatur, nolito turbari, dummodo nullum voluntas tua tam in tentationem, quam in delectationem consensum præstet; D E U S quippe nullatenus propterea offenditur. Quando quis in animi deliquium incidit, nullumque vitæ deforis signum dat, adstantes manum cordi ejus admovent, cujus si vel minimum signum percipiant, statim eum vivere judicant, & alicujus aquæ pretiosæ, aut epithematis adminiculo vigori, & sensibus illum posse restitui: ita nobis nonnunquam contingit, ut nimirum anima nostra tentationum violentia in totale virium suarum deliquium incidisse, ipsaque veluti deposita nullum amplius motum, aut vitam spiritualem

habere videatur : at si nosse volumus, quid a parte rei subsit, cordi manum admoveamus; videamus, inquam, num cor, ac voluntas suum motum spirituales adhuc habeant, id est, num ita, prout oportet, tentationibus consensum præstare, & tentationem simul, ac delectationem sequi renuant; quamdiu enim dissensus hujus motus adhuc in corde viget, certi esse possumus charitatem animæ nostræ vitam in nobis superesse, & Salvatorem nostrum JESUM Christum, tametsi tectè, & abscondite in anima nostra agere: adeo, ut per continuum orationis, Sacramentorum, & in DEUM fiduciæ exercitium viribus paulatim restituendi simus, & integra, ac delectabili vita victuri.

CAPUT VI.

Quomodo tentatio, ac delectatio possint esse peccatum.

PRINCEPS, cujus supra meminimus, ad inhonestam lascivi illius amatoris sollicitationem nihil de suo contulit, quandoquidem, ut præsupposuimus, illi invite eadem facta est: at, si illa e contra per illecebras, & lenocinia quædam sollicitationis hujus occasionem dedisset, ad amorem pellicere illum, a quo sollicitatur, volendo, ipsamet sollicitationis hujus & causa, & rea esset; & quantum.

tumvis obluſtaretur, indignariſue ſe oſtenderet, non idcirco minus & culpanda, & caſtiganda foret. Ad eundem quoque modum aliquando contingit, ut ſola nobis tentatio peccatum ſit, eo quod cauſa ipſius ſimus. Exempli cauſa, ſi jam ante novi, me, dum ludo, ad iram concitari, & blaſphemare ſolere, & luſum, ut ad ea tentet, occaſionem mihi eſſe, toties pecco, quoties ad ludendum me applico. Pari modo, ſi norim, converſationem aliquam mihi ſemper tentationis, & lapſus occaſionem eſſe, & nihilominus libenter, & ſponte me in illam dem, omnium, quæ inde mihi oriuntur, tentationum cauſa ſum, & occaſio.

Quando, quæ e tentatione ſequitur delectatio, evitari poteſt, ſemper cum peccato conjunctum eſt illam admittere, prout, quæ inde capitur, delectatio, & conſenſus, qui in illam datur, magna, aut parva eſt, longa, aut brevis. Princeps illa, de qua locuti ſumus, æque reprehendi meretur, ſi non modo inhoneſtæ, & foedæ propoſitioni aurem præbeat, verum etiam, poſtquam eam jam audit, in eadem ſeſe oblectet, cum recreatione quadam animi illam mente volvens, & revolvens; licet enim conſentire nolit in realem ejus, quod ſibi propoſitum eſt, executionem, per delectationem tamen, quam inde percipit, in ſpirituaſem cordis ſui

applicationem consensum præstat: porro semper inhonestum, & turpe est, rei turpi aut animum, aut corpus applicare: inhonestas vero ita in animi, & cordis applicatione consistit, ut si ea desit, ipsa corporis applicatio peccatum esse nequeat.

Quando ergo ad aliquod peccatum tentaberis, considera, & vide, num studio, & ultro occasionem, ut ad hoc tentareris, dederis, & tunc ipsamet tentatio peccati te ream facit, ob periculum videlicet, in quod te sponte coniecisti: hoc autem ita intelligendum, si commode occasionem evitare potueris, aut te tentandam prævideris, aut prævidere potueris: at, si nullam tentationi occasionem dederis, nullatenus tibi illa ad peccatum imputari potest.

Quando, quæ tentationem sequitur, delectatio evitari potuit, & tamen evitata non fuit, semper aliquod in eo peccatum admissum est magnum, aut parvum, prout multum, aut parum in ea hæsimus, & prout habitæ inde delectationis causa est. Mulier, quæ nullam compellationis amorosæ causam dedit, compellari tamen gaudet, reprehendenda haud dubie est, si delectatio, quam hinc capit, aliam causam non habet, quam ipsam amorosam compellationem. Verbi gratia, si compellator ipsam ad amorem pelli- cere gestiens, scite testudinem etiam pulsa-
ret,

ret, & ipsa non tam sollicitatione illa ad amorem, quam testudinis illius harmonia, & dulcedine delectaretur, nullum hic peccatum subesset, non tamen diu in illa delectatione hærendum est, ne forte ab illa ad aliam, quæ ex amorosa sollicitatione sequitur, fiat transitus.

Similiter, si quis mihi stratagemata scitis admodum adinventionibus, & artificio plenum, quo me de adversario meo ulciscar, proponat, ego vero non tam e vindicta, quæ mihi proponitur, quam ex sola subtilitate inventionis, & artificii delectationem sentiam, aut consensum dem; nullum hic peccatum committo: esto consultum non sit, diu me huic delectationi inhærere, ne illa me paulatim ad aliam, quæ e vindicta sequeretur, abripiat.

Subinde contingit hominem a quadam delectationis, quæ tentationem immediate sequitur, titillatione occupari prius, quam bene advertat, & reflectat, & hoc ad summum nonnisi leve admodum peccatum veniale esse potest, quod inde majus fit, si, postquam malum, in quo versatur, advertit, e negligentia quadam aliquantisper cum delectatione ipsa, eane admiranda, vel rejicienda sit, velut paciscitur; multo vero majus, si, dum advertit, e mera quadam negligentia per aliquantum temporis in ea hæret,

nullo ejus rejiciendæ proposito concepto: at, cum voluntarie, & animo deliberato in hujusmodi delectationibus nobis complacere volumus, & statuimus, hæc ipsa deliberata voluntas magnum est peccatum, si objectum, circa quod delectatio versatur, notabiliter malum sit. Insigne in muliere vitium est, inhonestos, & illicitos amores identidem fovere velle, esto ipsa defacto amanti nunquam se dare vellet.

C A P U T VII.

*In magnis tentationibus remedia
suggeruntur.*

MOx ut aliquam in te tentationem senties, pueros imitare, lupum, aut ursum in agro videntes: statim enim hi intra parentum brachia se recipiunt, aut saltem illorum opem, & auxilium implorant. Ita tu tentata statim ad DEUM confuge, illiusque misericordiam, & opem inclama. Hoc porro remedium Dominus in tentationibus, tanquam præsentissimum, nobis præscribit, dum ait: *Orate, ut non intretis in tentationem.*

Si nihilominus tentationem adeo non recedere videas, ut etiam increseat, in spiritu magno cum ardore sanctam Domini crucem amplectere, tanquam si Redemptorem

nostrum J E S U M Christum crucifixum ante oculos tuos cernerēs, & protestare, te tentationi nunquam assensuram, ejusque opem contra eandem invoca, & protestari semper perge, nunquam te tentationi, quam diu durabit, consensum præbere velle.

Verum dum hasce protestationes facies, & consentire renues, non debes tentationem, sed Dominum J E S U M solum intueri; si enim tentationem, præsertim cum vehemens, est, intuearis, tuum illa animum concutere, & vacillantem reddere posset.

Per bonas, & laudabiles quasdam occupationes spiritum tuum aliquo modo diverte; ubi enim hæ animum tuum ingressæ fuerint, tentationes omnes, ac suggestiones malignas a te repellent: & effugabunt.

Præsentissimum contra quaslibet tentationes; magnas æquæ, ac parvas remedium est, animum & cor nostrum aperire, & quas habemus, & patimur suggestiones, sensus, & affectus cum directore nostro communicare. Nam primum, quod cacodæmon cum anima, quam circumvenire, & seducere vult, init pactum, est, ut ipsa sileat, & nihil suggestorum cuiquam aperiat; sicut illi, qui mulieres, aut puellas decipere gestiunt, hoc ante omnia inhibent, ne, quæ ipsis pro-

po.

ponunt, maritis, aut patribus patefaciant. DEUS vero econtra suis in inspirationibus hoc ante omnia requirit, ut eas superioribus, & conductoribus nostris declaremus.

Quodsi nihilominus post hæc omnia tentatio perseveret, nosque oppugnare pergat, nostrum quoque est a parte nostra in protestatione ei consentire nolendi progredi; nam quemadmodum virgines maritum non invenient, quamdiu dicunt se nolle; sic anima tametsi oppugnata, & turbata, nullum detrimentum capiet, quamdiu se consentire nolle dicet.

Noli cum adversario, & hoste tuo verbis contendere, imo nullo eum verbo dignare, præterquam illis, quæ Salvator illi olim dixit, quibusque eum confudit, dicens: *Vade Sathana, scriptum est, Dominum DEum tuum adorabis, & illi soli servies.* Et sicuti casta Matrona ne verbum quidem respondere, aut in facie intueri debet illum, a qua pudicitia illius tentatur, aut sollicitatur; sed, quamprimum se ab eo proripiendo, statim animum suum marito applicare, & versus illum convertere, quamque ei spondit, fidelitatem novo juramento renovare, nec multum cum ipso altercari, aut contendere; sic anima devota ab aliqua se tentatione impetitam,
&

& oppugnatam cernens, non multum in contendendo, respondendove se detinere debet, sed solummodo versus JESUM Christum sponsum suum se convertens, de novo ei fidelitatem jurare, & quod quanta quanta est, illius solius semper, & in perpetuum esse velit.

C A P U T VIII.

Parvis tentationibus resistendum est.

ESto, gravibus, & magnis tentationibus invicto, & insuperabili quodam animo resistendum sit, & ea, quam de iis referimus, victoria nobis summe sit utilis: forsan tamen longe fructuosius, & utilius est, parvis resistere. Nam quemadmodum majores minoribus in qualitate præstant, sic in numero usque adeo superant, ut, quæ ex iis refertur victoria, illi, quæ ex maximis sequitur, possit æquiparari. Lupi, & ursi haud dubie periculosiores sunt, quam muscæ, non sunt tamen tam importuni, & molesti nobis, neque adeo nostram exercent patientiam. Facile est ab homicidio sibi cavere; at difficile est a parva iracundia, cujus singulis prope momentis occasiones occurrunt. Facile est viro æque, ac mulieri evitare adulterium; at non tam facile est oculorum natus, & conjectus, reciprocam amoris admis-

sio.

sionem, gratiarum, & levium benevolentiarum procurationem, amatoriorum, & nugacium verborum locutionem, auditionemve excludere. Facile est marito, aut uxori, corrivalem defacto, & quoad corpus, non superinducere: at non tam facile, eum ab animo, & corde proscribere: facile est lectum conjugalem non inquinare; at difficile, in amorem reciprocum non delinquere: facile est, bona aliena non diripere; at difficile iis non inhiare, non concupiscere: facile est, falsum in tribunalibus testimonium non proferre; at difficillimum, in mutua conversatione non mentiri; facile est vino non inebriari; at difficile sobrium esse: facile mortem alienam non desiderare; at difficile, damnum, aut incommodum cujuscunque non optare: facile est proximi famæ, aut nomini non detrahere; sed difficile illum non vituperare. Itaque parvæ hæ tentationes ad choleram, suspensiones, zelotypiam, invidiam, amorculos, nugacitatem, vanitates, duplicitates, affectionem, artificia, simulationes, cogitationes inhonestas, continua sunt etiam maxime devotorum, & generosissimorum exercitia. Quamobrem, summa cum cura, & diligentia ad hunc nos conflictum præparemus, oportet, charissima Philothea, tibi que persuadeas, velim, quot de parvis illis inimicis victorias referimus,

mus, tot ad coronam gloriæ, quam nobis DEUS in cœlesti suo domicilio præparavit, margaritas, & gemmas addendas. Ergo, quousque occasio bene, & generose cum magnis, ac gravibus tentationibus certandi occurrat, contra parvos, & debiles hos insultus magna contentione, & studio depugnemus, oportet.

C A P U T IX.

Quomodo parvæ tentationes superandæ sint.

Q UOD autem ad parvas has tentationes, ad vanitatem, suspicionem, morositatem, zelotypiam, invidiam, amorculos, & similes inanias spectat, quæ velut muscæ, & culices nos identidem circumvolitant, & modo genas, modo nasum compungunt, cum ab ipsarum importunitate, & molestia prorsus liberi esse non possimus, optima iis resistendi, & vincendi ratio est ob ipsas minime turbari. Etenim nocere hæc non queunt, esto molestiam inferre, dummodo firmum, & solidum DEO serviendi propositum habeamus.

Itaque parvas has tentationes, & insultus contemne, imo ne quidem ad id, quod tibi oggerere gestiunt, resistere dignare, sed tantum, quantum volent, illas circum aures tuas ad instar muscarum volitare, bombiza-

bizzate, teque oberrare sine: cumque te pun gere volent, ipsas in corde tuo aliquo modo habitare, & sedem figere velle videbis, a te tantummodo eas abige; non tam contra ipsas contendendo, ipsive respondendo, quam contrarios iis prout quidem ipsæ erunt, & inprimis amoris DEI actus exercendo. Etenim si mihi credas, non debes tentationi, quam senties, contrariam & directe oppositam virtutem pertinaciter, & expresse opponere: hoc namque perinde foret, ac si cum ea contendere, & decertare velles; at, postquam unum virtutis illius directe ei contrariæ actum exercuisti, si odium tibi fuerit, ad qualis tentatio tua sit agnoscendum, cor tuum JESUM Christum crucifixum versus simpliciter convertes, & per quendam amoris erga eundem actum, sacros illius pedes exosculaberis. Hæc est optima inimicitiam in parvis, quam magnis tentationibus superandi ratio; etenim DEI amor, cum cæterarum virtutum omnium perfectiones in se contineat, & quidem multo eminentius, excellentius, quam ipsæmet virtutes hinc optimum est contra vitia omnia remedium. Et animus tuus, ubi in omnibus tentationibus suis ad generale hoc asy lum confugere assueverit, non est, quod respiciat, aut examinet, quales tentationes suæ sint; sed simpliciter se turbatum sentiens,

in

in hoc singulari remedio solum acquiescet, & opem inveniet. Præterea spiritui nequam, & maligno ipsum ita exosum, & terribile est, ut, ubi per tentationes suas nos ad divinum hunc amorem provocari videt, eas nobis cesset immittere.

Et hæc quidem quoad parvas, & frequenter obvias tentationes, quas qui singulatim excutete, & curare vellet seipsum conficeret, & nihil proficeret.

C A P U T X.

*Quomodo animus contra tentationis sit
corroborandus.*

CONsidera de tempore in tempus, quales passiones potissimum, & maxime in anima tua dominantur: ubi inveneris, quænam illæ sint, eam vivendi rationem tibi delige, quæ ipsis directe in cogitationibus, verbis, & operibus sit contraria. Exempli gratia, si ad vanitatis passionem te propendere, & inclinare sentias, sæpe de vitæ hujus mortalis, & humanæ miseriis cogita, quam hæc vanitates in die mortis conscientiæ futuræ sint molestæ, & graves, quam animo generoso sint indignæ, non eas esse aliud, quam puerorum crepundia, & ludicra, & alia id genus: sæpe quoque in vanitatem invehere, & esto id non ex animo, sed eo reluctante

facere videaris, eam tamen, quam potes maxime, fugilla, & contemne: hac namque ratione etiam apud eos, qui aliter sentiunt, & eam sectantur, magnum tibi nomen comparabis. Cum enim sæpe, & identidem in rem aliquam verbis invehimur, eam odio, prosequi assuescimus, & addiscimus, esto initio summopere erga eandem afficeremur. Abjectionis, & humilitatis opera, quam potes plurima, exerce, licet ab iis aliena esse, & abhorrere videaris: hoc namque modo humilitatis tibi habitum comparas, tuamque vanitatem minorem, & debiliorem reddis, adeo, ut cum ejus tentatio veniet, tanto in eam affectu inclinatura non sis, ad eam vero oppugnandum longe potentior futura. Si vero in avaritiam feraris, identidem peccati hujus fatuitatem, & stultitiam animo volvas, utpote quod ejus rei nos servos reddit, quæ nonnisi ad nobis serviendum, & famulandum creata est, & in morte omnia deferenda, & relinquenda illi, qui illa forte dissipabit, & abliguriet, aut cui ruinæ, & sempiternæ damnationis futura sunt occasio, & alias ejus generis cogitationes. Avaritiam identidem insectare, & fugilla, & contra mundi contemptum deprædica. Sæpe tibi ad eleemosynas erogandas, & charitatem in pauperes exercendam, & ad aliquas lu-

crandi

erandi, opesque coacervandi, occasiones elabi
finendum, vim inferas.

Si vero ad amorem dandum, recipien-
dumve propendeas, frequenter tecum per-
pende, quam inane hoc studium, & occupa-
tio, tum tibi, tum aliis periculosum sit :
quam item indignum nobilissimum animæ
nostræ affectum inanibus oblectationibus pro-
fanare, & impendere: quam merito hoc
maximæ cujusdam levitatis animi signum ab
omnibus haberi debeat. Loquere deia sæpe
in laudem puritatis, & animi candoris, &
quam potes plurimos ei conformes actus ex-
erce, omnes vanitates, & illecebrosas pro-
vocationes, compellationesque a te abdi-
cans.

Denique tempore pacis, id est, cum a
tentationibus ad peccatum, cui obnoxia es,
libera eris, permultos contrariæ virtutis actus
exerce; & siquidem ejusdem exercendæ occa-
siones non se offerant, eas capta, & ultro
velut iis occurre. Hac namque ratione ani-
mum contra futuram tentationem obfirmabis
& communies.

C A P U T X I.

De inquietudine.

Inquietudo simplex, & unica tentatio non
est, sed fons, & origo, e qua, & per
quam

quam permultæ tentationes proveniunt, aliquid ergo de eadem dicturus sum. Tristitia nihil est aliud. quam quidam animi dolor de malo, quod nobis, invitis nobis, inest, si-
ve ipsum externum sit, uti paupertas, mor-
bus, contemptus, sive internum, uti igno-
rantia, ariditas, repugnantia, tentatio. Cum
ergo aliquod se malum habere percipit,
hoc ipsum ei displicet, & sic in ea nascitur
tristitia; statimque ab eo liberari cupit, &
illius a se abdicandi modum, mediaque con-
quirit. Et hætenus quidem ex ratione pro-
cedit; naturaliter namque bonum quisque de-
siderat, & quod malum esse cogitat, dete-
statur, & fugit.

Si, ut a malo suo anima liberetur ex
solo DEI intuitu, media conquirit, ea cum
patientia, & tranquillitate; liberationem su-
am magis a DEI bonitate, & providentia,
quam a labore, industria, ac diligentia pro-
prio expectans. Si vero ex amore proprio
suam liberationem procuret, admodum an-
xie in mediis conquirendis laborabit, & soli-
cita erit, tanquam si bonum id ab ipsa poti-
us, quam a DEO dedenderet: non dico,
ipsam id defacto cogitare, sed ita sollicitam
esse, tanquam si cogitaret. Quod si inter-
dum, quod desiderat, non inveniat, in
magnas incidit inquietudines, & impatienti-
am, quæ præcedens malum adeo non aufe-
runt,

runt, aut leniunt, ut etiam faciant ingravescere, & adaugeant: unde anima in immoderatam quandam anxietatem, pressuram, & moerorem incidit, & ita penitus animo, & viribus cadit, ut nullo malum suum modo curari posse putet. Vides ergo tristitiam, quæ initio æqua, & justa erat, inquietudinem progignere; ab hac vero pejorem tristitiam inaugeri, quod certe nimis quam periculosum est.

Inquietudine nullum, unico excepto peccato, accidere gravius malum potest. Nam quemadmodum Reipublicæ seditiones, & intestini tumultus prorsus eam destruunt, & evertunt, atque impedimento ei sunt, ut externis hostibus resistere non valeat; sic ubi animus noster in seipso turbatus, & inquietus est, vires ad virtutes, quas jam sibi compararat conservandas, nec non inimici tui omni ope, ad in aqua turbida (uti proverbio dicitur) piscandum connitentis, tentationibus resistendum necessarias amittit.

Nascitur autem inquietudo ex inordinato quodam, ut a malo, quod quis sentit, liberetur, aut ut bonum, quod sperat, consequatur, desiderio: nihil tamen est, quod magis prius malum adaugeat, aut bonum speratum magis recedere faciat, quam inquietudo, & sollicita illa anxietas. Aviculæ ideo retibus, & laqueis captæ manent, quod,

cum iisdem se implicatas sentiunt, nimio quodam corporis motu, & agitatione sese explicare, & extricare gestiant; quod cum faciunt, semper magis, magisque iis se induunt. Cum ergo ardentem aliquo liberari malo, aut bonum aliquod habere desiderabis, ante omnia operam da, ut animum serenes, & tranquilles: iudicium, & voluntatem tuam ad moderationem componas, ac deinde suaviter, & leniter desiderium tuum executioni mandare satagas, convenientia ad hoc media, modosque idque certo quodam ordine adhibendo. Cum autem dico, leniter, non id ita intelligo, quasi negligenter in eo te gerere debeas, sed, ut id sine anxietate, turbatione, & inquietudine animi fiat: alioquin adeo optatum desiderii tui effectum, & finem non consequeris, ut potius omnia destructura, teque magis, & magis sis intricatura.

Dixit olim Psalter: *Anima mea in manibus meis semper, Domine, & legem tuam non sum oblitus.* Sæpius per diem, saltem vesperi, & mane examina, num animam in manibus tuis habeas, an non vero aliqua eam passio, & inquietudo tibi abstulerit. Considera, num cor morigerum tibi, & obediens habeas: an vero tuis id manibus sese subducendo effugerit, quo se inordinato alicui affectui amoris, odii, invidiæ, cupiditatis, timoris, &c.

dii,

dii , & gaudii applicaret : si ergo a debita via reflexit , ante omnia ipsum quære , & suaviter ad Dei præsentiam reducere conare omnes affectus , voluntates , & desideria tua sub divinæ ejus voluntatis , & beneplaciti obedientiam , directionemque redigens. Nam sicuti qui rem sibi charam , & pretiosam amittere verentur , suis eam manibus arcte conclusam tenent ; ita nobis ad magni illius Regis imitationem , & exposita est Domine : hinc eam semper in manibus meis gesto , itaque legem sanctam tuam non sum oblita.

Ne permittas unquam , ut desideria tua , quantumvis parva , & parvi momenti sint , te inquietent : nam post parva illa , ea , quæ majora , & majoris momenti sunt , animum tuum perturbationibus , & inordinationibus admittendis magis dispositum inveniunt. Ubi ergo inquietudinem aliquam in corde tuo senties , Deo te commenda , & firmiter tecum statue , nihil penitus exequi eorum , quæ ut facias , desiderium tuum a te requirit , priusquam inquietudo tua prorsus evanuerit , nisi forte res hujusmodi foret , quæ commode differri non posset ; tunc quippe suavi , & tranquilla quadam violentia desiderii tui impetus & cursus tibi inhibendus est , ita ut tantum ipsum temperes , & modereris , quantum tibi erit possibile. Ac

dein rem non pro desiderii tui impulsu, sed ex rationis præscripto ductuque exequaris.

Si inquietudinem tuam animæ directori, aut saltem alicui fido, ac devoto amico detegere possis, certa esto te quamprimum serenandam, ac tranquillandam: etenim dolorum cordis communicatio eisdem in anima effectus operatur, quos sanguinis emissio. & venæ incisio in corpore illius, qui continua febris æstuat. Hoc namque omnium est remediorum præstantissimum. Unde Sanctus Ludovicus Rex inter alia multa documenta etiam hoc filio suo præscripsit: *Si quam in corde pressuram, aut inquietudinem sentias, confessorio tuo, aut alteri cuiquam viro bono quamprimum eam detege, ita fiet, ut per illud, quod ille tibi suggeret consilium, malum tuum æquanimius, & levius portes.*

C A P U T X I I.

De Tristitia.

Tristitia, quæ secundum DEUM est, inquit Apostolus: *pœnitentiam in salutem operatur: seculi autem tristitia mortem operatur.* Tristitia ergo potest esse & bona, & mala pro varietate affectuum, & motuum, quos in nobis causatur: quanquam fatendum sit, plures tam malos, quam bonos effe-

effectus producere : nam duos tantum bonos producit, misericordiam videlicet, & poenitentiam; sex autem malos, anxietatem, acediam, indignationem, zelotypiam, invidiam, & impatientiam, unde dixit sapiens : *Multos occidit tristitia, & non est utilitas in illa*; nam cum nonnisi duo boni a tristitiæ fonte manent rivuli, sex eo malos enasci videmus.

Tristitia velut instrumento cacodæmon utitur ad tentandos, & exagitandos bonos; sicut enim omni ope connititur, ut improbos suo in peccato exultare, & gaudere faciat: sic bonos, ut in bonis operibus suis contristentur, animumque dejiciant, inducere allaborat, & sicuti malum non aliter procurare, & causare potest, quam suggerendo ipsum dulce, & suave esse: sic nec a bono aliquem potest divertere, aut retrahere, quam ipsum insipidum, & injucundum esse ostendendo. Cacodæmon tristitia, & melancholia delectatur, quod tristis ipse, ac melancholicus, & modo sit, & æternum futurus sit: unde neminem non sibi similem esse vellet.

Tristitia mala animam turbat, & inquietat, inordinatos ei injicit timores, orationem insipidam reddit, cerebrum confodit, & obruit, animam privat consilio, resolutione, judicio, animo, & vires, ac robur illius

eripit; est denique ceu rigens quædam bruma, omnem terræ pulchritudinem demetens, & animalia omnia torpida reddens: omnem namque animæ sanitatem tollit eamque impotentem facit.

Si ergo te contingat Philothea, a mala hac tristitia occupari, hæc remedia adhibe. *Tristatur aliquis vestrum*, inquit S. Jacobus, *oret.* Oratio quippe præsentissimum illius curandæ remedium est, spiritum namque sustollit in DEUM, qui unicum nostrum gaudium, & consolatio est. Sed vide, ut inter orandum iis affectibus, & verbis tam mentalibus, quam exterioribus utaris, qui fiduciam quandam, & DEI amorem spirent; uti sunt, o DEUS misericordiæ, clementissime DEUS cordis mei, gaudium, & spes mea, sponse dulcissime, animæ meæ dilecte, & alia ejus notæ.

Inclinationibus ad tristitiam magna animi contentione te objecito, & quamvis omnia, quæ illo tempore facies, tibi frigide cum tristitia, & negligenter fieri videantur, noli tamen ab iis faciendis deterreri. Etenim inimicus, qui per tristitiam languidos nos, & torpidos bonis in operibus reddere conatur, ubi nos nihilominus illa peragere viderit, & quod illa aliqua cum resistantia, & animi aversione peracta, longe majoris sunt
me.

meriti, ulterius nos vexare, & affligere cessabit.

Ad hæc cantica cane spiritualia: per hæc quippe factum non raro, ut quod intendebat cacodæmon, perficere intermiserit: ut videre est in spiritu, qui Saulem possidebat, cujus violentia per psalmodiam fuit repressa.

Consultum præterea, exterioribus operibus bonis intendere, eaque quam potes diversissima obire: ut hac ratione anima a tristi illo objecto divertatur, spiritus potentiales purificentur, & incallescant, cum ipsa tristitiæ passio frigida, & arida sit complexionis.

Exteriora illa opera ferventer perage, esto nullum in iis gustum sentias, crucifixi Domini imaginem complectendo, & pectori applicando, pedes, manusque ei exosculando, oculos, manusque tuas in coelum sustollendo, & Dominum verbis amorem, & fiduciam insignem spirantibus identidem compellando, qualia sunt: *Dilectus meus mihi, & ego illi. Fasciculus myrrhæ, Dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur; Oculi mei semper ad te Domine, dicentes: quando consolaberis me? O JESU! esto mihi JESUS: veniat JESUS, & anima mea vivet. Quis me separabit a charitate DEI? & alia id genus.*

Moderata flagellatio bonum in tristitia remedium est, quod voluntaria illa afflictio exterior interiorem impetret consolationem, & anima dolores sentiens exteriores, internos quam minimum curet,

Ad hæc, sanctæ Communionis frequentatio huc quam maxime conducit; hic quippe cœlestis panis animam corroborat, & spiritum exhilarat.

Omnes tristitiæ suæ sensus, affectus, & suggestiones humiliter, & fideliter confessario, aut animæ tuæ directori communica: hominum spiritualium consortia quære, eosque tunc temporis potissimum, & quam potes maxime, frequenta.

Denique resigna te in manus DEI, disponens te ad molestam, & tædiosam hanc tristitiam magna cum patientia, ceu justam vanorum tuorum gaudiorum punitionem, tolerandam. Et noli dubitare, quin DEUS, postquam aliquantisper te probaverit, ab hoc sit malo te liberaturus.

C A P U T X I I I.

De spiritualibus, & sensibilibus consolationibus, & quomodo se in iis gerere homo debeat.

Magni hujus mundi esse DEUS in perpetua quadam conservat vicissitudine; ita fit,
ut

ut dies semper in noctem transeat, & hyems in ver perpetua quadam alternatione convertatur, & dies unus alteri per omnia nunquam sit similis: hos enim videre est nebulosos, illos pluvios, alios aridos, alios denique ventosos, quæ certe varietas, & vicissitudo insigne huic universo addit ornamentum. Idem omnino in homine, qui juxta veterum sententiam quoddam mundi compendium est, videre licet: nunquam enim is in eodem statu permanet, & vita ejus super terram velut aqua fluit, in perpetua, quadam motuum varietate, & diversitate fluctuans: modo namque spe sustollitur, modo timore dejicitur, modo per consolationes in dextram, modo per afflictionem in sinistram vergit: & nunquam vel unus vitæ illius, imo nec hora quidem per omnia, & totaliter priori, & alteri similis est.

Egregium hoc documentum est: demus ergo operam, ut continuam, & inviolabilem quandam in tanta accidentium, & casuum inæqualitate æquabilitatem cordis habeamus; & esto omnia diversimode circa nos vertantur, & volvantur, nos nihilominus constanter immobiles maneamus in DEO semper intuendo, spectando, & ad eum tendendo. Navis eum cursum teneat, quem voluerit in Orientem, & Occidentem, Meridiem, aut quocunque libuerit, feratur; nun-

nunquam tamen nautica ejus acus aliud spectabit, quam populum suum, & cynosuram. Esto omnia, non dico circa nos, sed intra nos, id est, anima nostra contristetur, aut gaudeat; dulcedine repleta sit, vel amaritudine, in pace agat, aut bello, claritas eam illustret, vel tenebræ obnubilent, tentationibus exagitetur, aut quieta sit, consolationibus perfundatur, aut desolationibus dejiciatur; in ariditate vivat, vel teneros quosdam sentiat affectus, sol eam exurat, vel ros refrigeret; semper tamen, & incessanter cordis, spiritus, & voluntatis nostræ superioris (quæ nostra velut acus nautica est) cuspis ad DEI Creatoris, Salvatoris, atque unici, & supremi boni sui amorem respiciat, & perpetuo tendat, *sive morimur, sive vivimus*, inquit Apostolus, *semper Domini sumus, & quis nos separabit a charitate DEI?* Nihil certe nos unquam ab hac charitate separabit; non tribulatio, non angustia, non mors, non vita, non dolor præsentium, non futurorum accidentium timor, non consolationum altitudo, non afflictionum profunditas, non teneritudo, non ariditas poterit nos separare a charitate, quæ est in Christo JESU Domino nostro.

Solida, & infracta hæc nunquam DEUM deserendi, aut dulcem ejus amorem repudiandi resolutio animabus nostris velut contra-

tra-

trapondium est, ad eas in sancta æquabilitate, & justo pondere in tanta diversorum motuum, quos vitæ hujus conditio in ipsis causatur, inæqualitate conservandas. Sicut enim apes, cum ventus ipsas derepente occupat, lapillos, & calculos quosdam velut libramentum quoddam arripiunt, ut per aera volantes, non tam cito, & facile huc, & illuc a ventorum turbine abripiantur. Sic anima nostra, postquam per resolutionem generosam pretiosum DEI amorem apprehendit, inter consolationum, ac desolationum tam exteriorum, quam interiorum, inconstantiam, ac vicissitudinem constans, & firma manet.

Sed præter doctrinam hanc generalem particularibus quibusdam documentis, & præceptis opus habemus.

Dico ergo primo, devotionem non in sensibili quadam cordis dulcedine, suavitate, consolatione, & teneritudine, quæ nimirum lacrymas, & gemitus elicit, & nescio, quem gratum, & sapidum in exercitiis quibusdam spiritalibus gustum nobis det, consistere. Neque enim hæc, & devotio, charissima Philothea: unum quid sunt. Siquidem multæ sunt animæ, quæ has quidem teneritudines, & consolationes habent, interim tamen valde vitiosæ sunt, ac proinde verum DEI amorem, multo etiam minus veram
ali.

aliquam devotionem non habent. Saul miserum Davidem quo eum neci daret, qui proinde per deserta Engaddi a facie ejus fugiebat, persequens, solus in eam speluncam, in qua David, qui millies eum hic interficere potuisset, ejus vitæ pepercit, imo ne timorem quidem ullum ei incussit: sed eum liberum abire passus, postea ei inclamavit, quo suam ei sinceritatem ostenderet, & suam vitam ipsius in potestate fuisse declararet. Quid non deinde fecit Saul, quo animum suum erga Davidem jam mitiorem esse, & molliorem se factum ostenderet? Filium eum vocat, in lacrimas & fletum elatiorem prorumpit, eum deprædicat, illius clementiam, mansuetudinem celebrat, DEUM pro ipso rogat, futuram ipsius magnitudinem præsagit, & auguratur, denique quos post relicturus erat filios, & nepotes, ei commendat. Majoremne Saul dulcedinem, & animi affectum, ac teneritudinem testari poterat? Attamen animum, & mentem suam non mutaverat, tam infense, & atrociter postea Davidem illum persequens quam persecutus erat prius. Consimili modo quidam sunt, qui cum DEI bonitatem, & Passionem Domini considerant, insignem animi teneritudinem sentiunt, quæ ipsos suspirare, lacrymari, orare, in valde sensibiles gratiarum actiones prorumpere facit, adeo, ut magna cor eorum devotione æstua-

re quis diceret. At cum aliquod rei hujus sit periculum, videre est, sicut transitorius æstatis cujusdam æstuantissimæ imber magnis guttis in terram decidens ipsam non penetrat, & nonnisi ad fungos producendos conducit; sic hasce lacrymas, & teneritudines, in animum viciosum delabentes, nec ipsum penetrantes, prorsus ei inutiles esse, nec ad aliquid conducere; ne qua enim propter eas hi vel obolum restituerent eorum, quæ inique possident, ne vel uni parvo suo affectui renunciarent, ne vel minimum propter Dominum JESUM, cujus causa ante paulo lacymati sunt, subire incommodum vellent, adeo ut boni illi, quos habuere, motus nonnisi velut fungi quidam spirituales sint, qui non solum vera non sunt devotio, sed sæpe insignis cacodæmonis impostura: hic enim animas parvis hisce consolatiunculis demulcens, & illiciens facit, ut iis prorsus contentæ maneant, maximeque sibi in iis complaceant, idque ne veræ, & solidæ devotioni, quæ in constante, resoluta, prompta, & activa faciendi, quidquid Deo placere novimus, voluntate consistit, quærendæ insistant.

Puer tenerrime, & affectuosissime plorabit, si matri suo scalpro, & phlebotomo venam a chirurgo incidi videat; at si mater, cujus causa flebat, eo ipso tempore

pomum, aut cucullum sacchareum, quem ipse manibus tenet, ab illo petat, nullatenus ei cedit. Tales ut plurimum sunt teneræ nostræ devotiunculæ: viso namque a luce JESU Christi crucifixi cor transadigi, & trajici, amarissime flemus. Bene quidem se habet, Philothea, quod ob dolorosam patris, & Redemptoris nostri mortem, ac passionem ploremus; sed cur non cedimus ei libenter pomum, quod in manu habemus, quodque ipse tam instanter a nobis postulat; cor inquam nostrum, unicum pomum amoris, quod amantissimus ille Redemptor a nobis requirit? Quin ei cedimus, & tradimus tot parvas affectiunculas, & complacentias, quas ille nobis e manibus eripere quidem vellet, at non potest, quod nostrum illæ sint saccharum, quarum avidiores, & amantiores sumus, quam gratiæ illius cœlestis: sunt hæ, nonnisi puerorum amicitia, teneræ quidem, sed debiles, sed vanæ, sed nullius omnino effectus. Non ergo in hisce teneritudinibus, & sensibilibus affectibus (qui sæpe ab ipsa naturali complexione, quæ adeo mollis, & impressionis, quam quis ei imprimere vult, valde susceptibilis est, aliquando etiam ab ipso cacodamone causantur, & ortum habent, qui quo nos in his parvis pueriliter detineat, imaginationem nostram convenienter ad hujus-

jus-

huiusmodi effectus hæc apprehendere facit }
devotio consistit.

Secundo hæ tamen affectus dulcedines, & teneritudines aliquando & optimæ, & utilissimæ sunt: quod animæ appetitum excitent, animum corroborent, & ad ipsam devotionis promptitudinem sanctam quandam addant hilaritatem, & gaudium, quæ actiones nostras, & decorat, & gratas etiam quoad exteriora reddit. Atque hic est ille rerum divinarum gustus, & sapor, quem David vates sentiens exclamabat: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel, & favum ori meo.* Et sane, vel minima devotionis consolatio, qua perfundimur, per omnia exquisitissimis mundi consolationibus, & recreationibus præponderat, & potior est. *Ubera, & lac*, id est: Sponsi cœlestis recreationes, *meliora sunt* animæ pretiosissimo voluptatum terrenarum *vino*; illa enim, qui gustavit, reliquas omnes consolationes fellis, & absynthii instar reputat. Et quemadmodum qui herbam Scythicam ore continent, tam singularem ex ea dulcedinem sentiunt, ut nullam aut famem, aut sitim sentiant: sic ii, quibus Deus cœleste hoc dulcedinum, & consolationum internarum manna impertivit, nullas omnino mundi huius consolationes desiderare, aut admittere possunt, saltem ad gustum aliquem ex iis per-

cipiendum, aut affectu illis adhærendum. Sunt hæc quippe præguſtus, & promulſides quædam dulcedinum, & voluptatum illarum immortalium, quas Deus dat animabus quærentibus ſe: ſunt item ſaccharum, quod parvulis ſuis dat ad illos alliciendum, & attrahendum, ſunt ad hæc aquæ cardiacæ, quas ad ipſos confortandos Deus propinat, & dat, ſubinde quoque ſunt quædam divinarum retributionum arrhæ. Dicitur Alexander Macedo eminus, & in mari adhuc navigans, primus felicem Arabiam ex odorum ſuavium, quos aura ei afflabat, olfactu detexiſſe, & percepiſſe; unde & ſeipſum, & ſuos omnes ad eam adeundam animavit: pari modo & nos in hoc vitæ mortalis, & ærumnoſæ pelago ſubinde quasdam dulcedines, & ſuavitates ſentimus, quæ patriæ illius cœleſtis, ad quam omnes tendimus, aſpiramus, & navigamus, delicias, & recreationem haud dubie prælibare, & præſentire nos faciunt. Tercio, ſed inquires, cum quædam ſenſibiles conſolationes bonæ ſint, & a Deo proveniant: & aliæ vice verſa inutiles, periculofæ, imo & pernicioſæ ſint, aut a natura, aut ab ipſo ſalutis noſtræ adverſario cauſatæ, quomodo has ab illis diſcernere potero, & malas, inutilesve a bonis diſtinguere? Generalis doctrina eſt, chariſſima Philothea, animarum noſtrarum affectus, & paſſiones e fru-

et fructibus suis nobis esse cognoscendos. Animi nostri velut arbores sunt, affectus, & passiones eorum sunt rami; eorum denique opera, & actiones fructus. Animus ille bonus est, qui bonos habet affectus; affectus illi, & passiones boni sunt, qui bonos in nobis effectus, & sanctas actiones producant. Si ergo suavitates, teneritudines, & consolationes nos faciant humiliores, & patientiores, benigniores, affabiliore, & rebus proximi compatiore, in concupiscentiis, & inclinationibus nostris mortificandis ferventiores, in exercitiis nostris spiritualibus constanter, erga eos, quibus obedientiam debemus, parentiores, & flexibiliore, denique in omni vitæ nostræ ratione sinceriores, certissimum signum id est, Philothea, eas a Deo provenire.

At si suavitatum illarum dulcedo nonnisi circa nos versatur, si nos curiosos, morosos, asperos, impatientes, perversos, arrogantes, præsumptuosos, erga proximum immites faciat; denique si nos ob easdem velut parvos quosdam sanctos circumspicientes amplius aliorum directioni, & correctioni subesse nolumus; falsæ, & perniciosæ consolationes indubie sunt. Arbor bona, namque nonnisi bonos profert fructus.

Primo ergo, quando id genus dulcedines, & consolationes sentiemus, insigniter

nos coram Deo humiliemus, caveamusque, ne propter illas dicamus: Hem quam sum bonus! Nequaquam, Philothea; bona quippe ea sunt, quæ nos faciunt meliores, sicut enim dixi, in hoc devotio sita est. Sed dicamus: Quam bonus Israel Deus iis, qui sperant in illum, & animæ quærenti illum! qui saccharum in ore habet, dicere nequit os suum dulce esse, sed saccharum: pari modo, esto hæc spiritualis dulcedo valde bona sit, & Deus eam dans sit optimus; inde tamen non sequitur, eum qui ipsam sentit, bonum esse.

Secundo: agnoscamus nos adhuc velut infantes esse, qui lacte habeamus opus; & ideo nobis saccharum hoc datum, quod spiritum adhuc tenerum habeamus, & delicatum, qui illiciis, & adescationibus quibusdam opus habet, ut ad DEUM amandum moveamur.

Tertio: sed (ut generaliter, & prout ordinarie contingit, loquamur) deinde gratias has, & favores magna cum animi humilitate recipiamus, easque plurimi faciamus non tam ob id, quod in se sunt, quam quod a manu DEI nobis suppeditentur: tanquam si mater, quo infantem suum placeret, & leniret, suamet manu saccharea tragemata, unum post aliud ori illius ingereret: si enim infans sensu, & ratione uteretur,

tur, pluris certe dulcedinem blanditiarum, & amorum, quos sibi mater ostendit, faceret, quam ipsam sacchari, aut tragematum. Eodem modo, multum quidem est, Philothea, consolationes, & dulcedines habere, ac sentire; verum dulcedo dulcedinum est, considerare DEUM ipsum amorosa, & paternae suae manu eas nobis in os, in cor, in animum, in spiritum ingerere.

Quarto: postquam jam eas hac cum animi demissione admiserimus, solícite, & debite juxta intentionem ejus, a quo eas recipimus, illas usurpemus. Ad quid enim putamus has nobis DEUM dulcedines immittere? Ut nimirum per eas erga unumquemque nos benignos reddat, & simul in sui amorem rapiat. Ideo mater filio suo saccharum dat, ut ipsi det osculum, illum ergo Salvatorem osculemur, qui tot nobis suavitates, delicias, & tragemata elargitur. Salvatorem vero osculari, est illi obedire, mandata ejus servare, voluntatem ejus exequi, desideriiis illius per omnia acquiescere, denique tenere cum obedientia, & fidelitate eum amplecti. Ubi ergo consolationem aliquam spiritualem recepimus, danda eo die opera est, ut in bonis operibus faciendis, nosque humiliando, solito simus diligentiores.

Quinto: praeterea id genus suavitatibus, clementiis, & consolationibus subinde

renuntiare nos oportet cor nostrum ab illis avocando, & affirmando, quod, quamvis illas cum humilitate recipiamus, & adeo illas charas habeamus, quod a Deo veniant, & ad eum amandum nos provocent; tamen non tam eas, quam Deum, & sanctum, amorem ejus quæramus, non tam consolationem, quam consolatorem ambiamus, non tam dulcedinem, quam dulcem Salvatorem, non tam teneritudinem, quam eum, qui cœli simul, & terræ delictum est. Et hoc in affectu statuamus firmi, & constantes in sancto Deo amore perseverare, nec eum unquam dimittere, esto, quamdiu vivimus, nullam unquam sentire consolationem, & dulcedinem deberemus, & æque tam in monte Calvariæ, quam in Thabor dicere: Bonum est me esse tecum Domine, si in cruce moriaris, si gloria refulgeas.

Sexto: hoc demum te monitam volo, ut, si notabilis quædam hujusmodi consolationum, teneritudinum, lacrymarum, & suavitatum abundantia te circumflueret, aut extraordinarium quid in illis tibi accideret, fideliter id directori, & conductori tuo aperias, ut discas, & intelligas, quo in iis modo te gerere, & quam moderate procedere debeas. Scriptum est enim: *Invenisti mel! quantum tibi satis est, ex eo comedere.*

C A P U T XIV.

*De spiritualibus ariditatibus , &
sterilitatibus.*

CUM ergo consolationibus perfunderis, Philothea, id quod jamjam consului, & præscripsi, tibi erit observandum: at amica, & optabilis illa serenitas non diu durabit, quin e contra ita te continget nonnunquam omni devotionis sensu privari, & destitui, ut animam tuam, ceu desertum inferax, sterile quoddam fenticetum esse putatura sis, in qua nulla vel semita, vel via ad DEUM inveniendum appareat, neque ulla gratiæ aqua, a qua irrigetur, idque ob nimias ariditates, quæ eam totaliter silvescentem, & incultam reddituræ videntur. Eheu! quam anima hæc, quæ hoc in statu versatur, digna compassione est, & maxime, cum malum hoc vehemens, & intensum est! tunc quippe ei ad imitationem Davidis lacrymæ sunt panis die, ac nocte; interim dum inimicus sexcentas per suggestiones, quo eam ad desperationem adigat, ei insultat, dicens: misella, ubi est DEUS tuus? Qua eum via invenies? Quis reddet tibi sanctæ illius gratiæ lætitiā?

Quid ergo illo tempore facies, Philothea mea? Nota, & vide, unde nam malum ortum suum habeat? Sæpe namque ipsi.

met nostrarum sterilitatum, & ariditatum causa sumus.

Primo: sicut mater tum puello suo saccharum dare renuit, dum eum lumbricis, & vermibus obnoxium novit: sic sæpe tunc nobis DEUS consolationes aufert, cum vane in iis nobis complacemus, & arrogantiae, ac vanæ gloriæ vermes ex illis excrescunt. Bonum, Domine, quia humiliasti me: nam antequam humiliarer, te offenderam.

Secundo: cum suo in tempore amoris divini suavitates colligere negligimus, tunc ipse, in negligentiae nostræ castigationem, a nobis recedit, ac se subducit. Israelitæ, qui summo mane colligere manna negligebant, sole jam exorto ipsum colligere non poterant; tunc quippe liquefactum velut cera diffluxerat.

Tertio: nonnunquam in sensualium deliciarum, & periturarum consolationum lecto molliiter recumbimus, uti sacra illa Canticorum sponsa; & ecce animarum nostrarum sponsus ad cordis nostri januam pullat, nobis inspirans, ut spiritualia exercitia nostra resumamus: nos vero ei aperire tergiversamur, quod permolestum nobis sit vanas illas recreationes amittere, & falsis illis delectationibus nuntium remittere, unde ipse, velut indignabundus, pertransit, nosque in nostra miseria agere, & repere finit: hinc

cum

cum dein rursus quærere eum volumus, non nisi post summam difficultatem eum invenire possumus. Et certe non immerito, quod in illius amore ita infidi, & perfidi fuerimus, ut, quo rebus mundanis frueremur, illum exercere noluerimus. Habes itaque farinam Ægyptiam, quamobrem manna coelicum non habebis. Odores compositos, & artificiales apiculæ fugiunt, & abhorrent: sic Spiritus Sancti suavitates cum adulterinis mundi deliciis simul nequeunt consistere.

Quarto: ipsa duplicitas spiritus, & subdola in confessionibus, & communionibus spiritualibus cum animæ directore factis procedendi ratio ariditates, & sterilitates causatur: cum enim Spiritui Sancto mentiaris, mirum certe non est suam illum tibi denegare consolationem, non vis esse simplex, & sincerus ad instar parvuli, parvulorum ergo saccharum tibi non dabitur.

Quinto: mundanis ad os usque recreationibus, & voluptatibus repleta es; minime ergo mirum spirituales tibi delicias desipere. Asinus satur, ut proverbio dicitur, non est carduos; & ventri pleno desipiunt tragemata. *Esurientes*, ait B. Virgo, *replevit bonis, & divites dimisit inanes*, & qui voluptatibus mundanis pleni, & saturi sunt, spiritualium minime sunt capaces.

Sexto: si receptarum consolationum fructum sedulo conservaris, novas mereberis recipere. Habenti enim omni dabitur, ab eo autem, qui, quod recepit, non habet, sed sua id culpa amisit, etiam id auferetur, quod non habet; id est, gratiis, quæ ei præparatæ erant, privabitur. Pluvia, uti videmus, plantas adhuc virentes vivificat, at non virentibus, & virorem non habentibus, illam quoque vitam aufert, quam non habent; etenim per illius humorem penitus computrescunt.

Ob tales, & alias id genus causas, non paucas internas mentis consolationes amittimus, & in spiritus ariditatem, & sterilitatem incidimus. Examinemus itaque conscientiam, num hujusmodi in nobis defectum aliquem notemus. At noris, charissima Philotea, non esse hoc examen aliqua cum inquietudine, & nimia curiositate instituendum, at, postquam omnes nostros nutus, & actus quoad hoc fideliter excusserimus, si mali hujus causam in nobis ipsis consistere deprehenderimus, gratias Deo agamus, tunc quippe malum nostrum media est ex parte curatum, cum ejus causa deprehensa est, & patuit: At si econtra nihil in particulari notas, ac deprehendis, quod hujus ariditatis tibi causa fuisse videatur, ulterius in ea curiosius inquirenda progredi noli: sed omni
cum

cum candore, & sinceritate sine ulteriori particularitatis alicujus indagine facito, quod tibi hic præscribam. Primo: quam potes maxime coram DEO te in nihili, & miseriæ tuæ cogitatione humilia. Ah! quid sum, Domine, cum ea sum? Non aliud certe, quam terra arida, quæ omni ex parte rimas agens satis ostendit, quam pluvia cœlesti opus habeat, eamve sitiat, & interea ventus eam dissipat, & in pulverem redigit,

Secundo: DEI opem invoca, ejusque lætitiā exerce. *Redde mihi lætitiā, Domine, salutaris tui. Pater, si possibile est, transfer a me calicem istum.* Surge aquilo infructuose, qui animam meam arefacis; & veni suavissime consolationum Zephyre, perfla hortum meum, & boni affectus ejus odorem suavitatis efflabunt.

Tertio: Confessarium tuum adi, & animum tuum plane ei aperi, omnes illius recessus, & sinus illi detegendo; ea, quæ tibi suggeret consilia, gratanter admitte, idque quam maxima potes sinceritate, & humilitate. DEUS quippe, qui obedientiam summo opere diligit, & charam cumprimis habet, sæpe facit, ut quæ ab aliis suggeruntur consilia, & imprimis ab animarum directoribus, esto elias non magnopere in se utilia videantur, fructuosa evadant; sicuti Naaman Syro aquas Jordanis salutare, & salubres red-

dj.

didit, quarum ei Helisæus, esto ratio humana reclamare, & aliud suadere videretur, usum præscripserat.

Quarto: nihil porro in hujusmodi ariditatibus, & sterilitatibus utilius, fructuosius nihil, quam contentiose, & efflictim non desiderare, ut ab eis liberemur: non quasi non possimus simpliciter desiderare, ab iis liberari, sed non perditæ, & magna contentione: quod in specialem DEI providentiam nos resignare debeamus, ut, quamdiu placuerit, nostra ille opera has inter spinas, & intensa desideria utatur. Illi ergo in tempore dicamus. *Pater mi, si possibile est; transfer calicem hunc a me;* sed simul magna cum generositate, & resignatione addamus: *Veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat;* & quam possumus maxima animi quiete in hoc nos detineamus. DEUS quippe sanctam hanc nostram indifferentiam videns, per plurimas nos gratias, & favores consolabitur: sicuti, dum Abrahamum Patriarcham jam paratum, resolutum ad filium suum Isaac immolandum vidit, satis ei fuit, puram hanc in ipso resignationem, & indifferentiam vidisse; unde suavissima deinde visione, & dulcissimis benedictionibus eum est consolatus. Itaque in omni afflictionum tam corporalium, quam spiritualium genere, & in ipsis sensibilis devotionis subtractionibus,

&

& distractionibus, quæ nobis subinde contingunt, & ex toto nos corde, & profunda quadam cum nostri ipsorum submissione dicere oportet: *Dominus dedit mihi consolationes, Dominus easdem mihi abstulit, sit sanctum ejus nomen benedictum!* Si enim in sancta hac humilitate perseveremus, consolatorias suas gratias nobis reddet? sicuti olim Jobo, qui in omnibus afflictionibus suis id genus verba assidue, constanterque repetebat, eas restituit.

Quinto: in omnibus ariditatibus, & sterilitatibus nostris animum non despondeamus, Philothea, sed patienter expectantes, usque quo consolationes redeant, solitum nostrum agendi modum semper retineamus, neque ullum illarum causa devotionis exercitium, omittamus; imo, si fieri potest, bona opera nostra inaugeamus, & multiplicemus, & cum tragemata, & salgama liquida charissimo sponso nostro dare nequeamus, demus arida; perinde enim id ei est, dummodo cor, a quo hæc illi offeruntur, perfecte sit ad illum amandum paratum, & resolutum. Si quando amœnum, & gratum est ver, plus apes mellis progignunt, & apiculas pauciores; nam serenior illa aura illectæ, usque adeo mellis per flores collectioni incumbunt, ut nymphularum suarum productionis propemodum obliviscantur; at ubi ver
im.

immitte, & acre est, nymphulas plures, & mellis minus conficiunt: quod enim ad mellilegium foras provolare nequeant, sui ipsarum multiplicationi sese applicant. Sic sæpe fieri videmus, Philothea; ut, cum anima se in amœno consolationum spiritualium vere agere videt, ita eisdem colligendis, & exsurgendis incumbat, ut in suavium deliciarum suarum abundantia pauciora multo bona opera faciat: & e contrario, mediis in ariditatibus, & sterilitatibus spiritualibus, cum se suavius devotionis sensibus privatam videt, solida pietatis opera eo magis multiplicat, & in intentiore vererum virtutum, puta patientiæ, humilitatis, sui ipsius abjectionis, resignationis, & amoris proprii abnegationis, generatione productioneque abundantior est.

Errant ergo multi, & præsertim fœminæ gravissime, dum putant, id quod Deo sine ullo gustu interiori, sine cordis teneritudine, & sensu impendimus obsequium, divinæ illius Majestati minus gratum esse; cum e contrario actiones nostræ sint ad instar rosarum, quæ cum recentes sunt, plus quidem præferunt elegantiae, & nitoris, at cum arefactæ, plus odoris, & virium exerunt: pari modo, esto opera nostra in sensuali cordis teneritudine facta nobis sint gratiora, magisque placeant (nobis inquam, qui nonnisi pro-

propriam delectationem, & recreationem spectamus) in ariditate tamen, & sterilitate obita plus in DEI conspectu odoris, & valoris continent. Vere, Philothea, cum in tempore ariditatis nostræ nos voluntas velut vi quadam compulsos abripiat ad DEO serviendum, necesse proinde est magis ea hinc vigoris, & constantiæ præferant, quam in tempore teneritudinis, & consolationum. Multum certe is non præstat, qui tempore tranquillo, & medias inter aulæ obiectationes Principi famulatur; at vere is se constantem, & fidelem erga eum ostendit, qui durissimo belli tempore medios inter tumultus, & persecutiones ab ejus obsequio non recedit. Unde B. Angela de Fulgino illam DEO orationem dicebat acceptissimam esse, quæ vi, & coacta fit, id est, ad quam nos non tam propter gustum aliquem, quem inde habere speramus, neve ex affectu, & inclinatione erga eandem, sed pure ad DEO placendum applicamus; quo nostra nos voluntas velut invitos, & coactos impellit, ariditates, & repugnantias in hoc occurrentes fortiter perfringens, & superans. Idem de reliquis omnibus bonis operibus censeo: quo enim majores in iis obeundis contradictiones, ac repugnantias tam exteriores, quam interiores sentimus, eo illa pluris a DEO fiunt, majoremque mercedem habebunt. Quod

in virtutum prosecutione, & exercitio minus proprii commodi a parte nostra apparet, eo divini amoris puritas magis in ipsa relucet, tunc matrem puellus nullo negotio osculatur, cum hæc illi saccharum dedit, sed, si post datum absinthium, & amarulentiam nihilominus eam osculetur, signum est, magno sane in illam amore ferri.

C A P U T X V.

Superiora illustri quodam exemplo confirmantur, & illustrantur.

VERUM ut omnis hæc doctrina fiat evidentior, & manifestior, quamdam hic evita S. Bernardi historiæ partem visum est adscribere, quam in docto æque, ac prudenti scriptore reperi; sic igitur ea habet: omnibus prope DEO primum servire incipientibus, & qui nondum per experientiam didicerant, quid sint illæ gratiæ, subtractiones, ac vicissitudines spirituales, ordinarium, & solenne est, ut sensibilis devotionis sapore, & gustu nec non jucundo illo lumine, quod, ut in via Domini festinent, ipsos invitat, & allicit ipsi deficiente statim animo penitus cadant, pusillanimes fiant, & quandam cordis tristitiam sentiant. Cujus rei hæc a peritis spiritualium redditur ratio, quod natura ratione prædita diu famem pati, & diu sine aliqua dele-

delectatione cœlesti æque, ac terrena vivere nequeat. Porro sicut animæ, quæ per superiorum delectationum experimentum, & sensum super se evectæ sunt, visibilia objecta nullo negotio contemnunt; ita dum, divina providentia sic disponente, gaudium spirituale ab illis aufertur; hinc, quod ex una parte nullas consolationes terrenas habeant, ex alia vero nondum longo usu didicerint, veri solis reditum in patientia expectare, ipsis videtur, quod nec in cœlo, nec in terra agant, & perpetua quadam in nocte velut sepultæ mansuræ sint: unde ad instar parvulorum ablactatorum a suis uberibus avulsæ languent, dolent, gemunt, molestæ, & importunæ redduntur, ac maxime erga se ipsas. Hoc ergo, eo in itinere, de quo hic loquor, contigit cuidam e comitibus nomine Ganfredo Peronensi, qui non ita pridem Dei sese obsequio manciparat. Hic ergo derepente redditus aridus, consolatione spirituali destitutus, & tenebris interioribus obleptus, in memoriam sibi reducere incipit, amicos, quos in mundo habuerat, consanguineos item, & facultates, quas jam nuper repudiarat, unde tam gravis eum tentatio cœpit invadere, ut cum eam exteriori vultus, & corporis compositione celare non posset, amicorum ejus intimus illam facile perceperit, unde blando ser-

mone, & compellatione in ejus se colloquium insinuans, in aurem ei iusursuravit: Quid hoc est Ganfrede frater? Cur præterquam soles, ita cogitabundus, & contristatus es? Cui Ganfredus, alto ex animo ductis suspiriis nunquam, inquit, quoad vivam, perfecte lætabor frater. Alter hæc audiens sortem ejus miseratus, & fraterno motus zelo, communem utriusque patrem adiit S. Bernardum, rem omnem ex ordine ei referens. Bernardus Ganfredi viso discrimine proximam est Ecclesiam ingressus, quo Deum pro ipso deprecaretur. Interea Ganfredus tristitia cor ejus premente, & obsidente, caput in lapidem reclinans obdormit. Non multo post uterque surrexerunt, ille ab oratione votorum factus compos: hic a somno, sed facie adeo hilari, & ad lætitiā composita, ut amicus ille ipsius tam evidentem, & repentinam in eo mutationem miratus, non potuerit eum non amice reprehendere ob ea, quæ paulo ante ibi dixerat. Tum Ganfredus, si ante paulo nunquam me, quoad vivam, gavisurum dixi, jam e contra assero, nullam me unquam post hac tristitiam sensurum.

Is fuit tentationis pii hujus viri eventus: qua in historia notare te velim, Philothea mea, primo Deum ut plurimum iis, qui obsequio suo primum se dedicant, quendam

coelestium deliciarum prægustum; & promul-
 fidem dare solere; quo eos, & a terrestri-
 bus voluptatibus avocet, & ad divinum
 amorem confectandum exstimulet; sicuti ma-
 ter, quo parvulum suum ad ubera sugenda
 pelliciat, papillas illice melle illinere consue-
 vit. Secundo, hunc ipsum bonum DEUM
 subinde pro sapienti dispositione, & provin-
 tia sua consolationum nobis lac, & mel au-
 ferre, ut hac ratione velut ablaetati aridum,
 & solidiorem virilis cujusdam devotionis, quæ
 spirituales desipientias, & tentationes ferre
 didicerit, panem comedere assuescamus. Ter-
 tio, nonnunquam vehementes quasdam ten-
 tationum tempestates medias inter ariditates,
 & sterilitates exoriri solere: ac tum viri-
 liter contra has ipsas decertandum esse, ne-
 que a DEO eas proveniunt ariditates: tamen
 magna sunt cum constantia, & generose fe-
 rendæ, quod ad nostri exercitium DEUS no-
 bis eas immittere soleat. Quarto, non de-
 bere nos unquam, quantumvis interea tæ-
 dia, & pressuræ intensa sint, prorsus ani-
 mum abjicere, nec cum Ganfredo illo dice-
 re: *Nunquam exinde ullam amplius læti-
 tiam sentiam*; Si quidem tenebrosa duran-
 te nocte expectanda lux est, & vice versa
 quantumlibet pura serenitate spiritus gaudeat,
 nunquam dicere debere: *Nunquam contri-
 stabor, nec animum contraham*, quia, ut

monet Sapiens, in die bonorum non debemus immemores esse malorum; in adversis, & laboribus semper speranda meliora; in prosperis vero timendum, unde tam in illis, quam in his nos coram DEO humiliare debemus. Quinto, singulare cumprimis remedium esse, amico cuiusdam spirituali, a quo solatium, & subsidium expectemus, morbum, & malum, quo premimur, detegere.

Denique ut huic doctrinæ adeo necessariæ finem imponam, hoc animadverti, quemadmodum omnibus in rebus, ita & in his DEUM Optimum Maximum, & cacodæmonem inimicum nostrum diversa prorsus spectare, & discrepantes intentiones habere. Deus quippe per has ad insignem cordis puritatem, ad totalem proprii nostri commodi, quantum ad obsequium ipsius attinet, abnegationem, ad perfectam nostri ipsorum renunciationem nos conatur perducere; at diabolus ad hoc connititur, ut animum nos despondere, & ad sensuales delectationes propendere, & inclinare faciat; denique, tam nobis ipsis, quam aliis molesti, & tædiosi simus, ut hac ratione sancta devotio traducatur, & infametur. At, si, quæ tibi tradidi documenta, observes, perfectionem tuam in eo, quod durantibus hisce afflictionibus internis facis, exercitio maximopere inaugebis. Antequam vero huic tractatui

fi.

finem imponam, unum hoc addam, nimirum, ipsas ariditates, sterilitates, & tædia spiritualia interdum ab ipsa corporis indispositione locum habere, uti dum quis ob nimias vigilias, labores, ieiunia exhaustus, defatigatione, languido corpore, capitis gravitudine, & aliis id genus infirmitatibus oppressus gemit; quæ licet proprie a corpore dependeant, spiritui tamen, & animo, quod summa sit inter utrumque conjunctio, & vinculum, etiam nocent. Hoc ubi contingit, meminerimus semper plurimos virtutum actus, spiritus, & voluntatis superiores adminiculo exercere: nam esto universa anima nostra dormire, & sopore, & lassitudine penitus oppressa videatur, non tamen ideo spiritus nostri actiones Deo quam maxime placere desinunt. Ideoque tunc temporis cum Sponsa sacra dicere possumus: *Ego dormio, sed cor meum vigilat.* Et quemadmodum supra monui, licet hoc in exercitio, & sic faciendo, minus saporis, & gustus sentiamus, plus tamen in eo meriti est, & virtutis majoris occasio. Sed optimum tuum remedium est legitima aliqua recreatione, & oblectatione honesta corpus revigore, & sibi quodammodo restituere. Quapropter S. Franciscus ita fratres suos laboribus, & austeritatibus corporalibus voluit incumbere, & talem in iis moderationem ad-

hibere, ut per easdem spiritus fervorem, & vigorem non adobruerent.

Et hinc ipse generosus Pater Franciscus (quod optime huic meo proposito quadrat) tempore quodam tam gravi fuit spiritus tristitia, tædio, & melancholia obrutus, ut non posset illam exterius non prodere: si enim cum Religiosis suis conversari volebat, minime ad hoc se inducere poterat; si ab iis se subducebat, malum suum, & tædium tunc sentiebat inaugeri: abstinentia, & carnis maceratio spiritum obruebant; nullum denique oratio ei dabat alleviamentum. Bienio toto hoc in statu egit, adeo ut plane a Deo suo derelictus videretur: sed tandem postquam magna animi humilitate gravem hanc concussionem, & vexationem pertulisset, optatam animi serenitatem, & quietem in momento ei Dominus restituit. Quod ideo retuli, ut hinc appareat, etiam maximos, & singulares DEI famulos id genus vexationibus, & afflictionibus interdum exagitari, ac proinde minores mirari non debere, si subinde in huiusmodi amaritudines, & desolationes spiritus incidant.

INTRODUCTIONIS

P A R S Q U I N T A.

Ea complectens exercitia, & monita,
quæ ad animam renovandam, & in de-
votione confirmandam conducunt.

C A P U T I.

*Bona proposita per sequentia exercitia sin-
gulis annis sunt renovanda.*

Primum exercitiorum horum pun-
ctum circa hoc versatur, ut co-
gnoscamus, & noverimus, quan-
ti illa sint momenti. Etenim natura nostra
humana ob carnis nostræ fragilitatem, &
in malum inclinationem, quæ nimirum ani-
mam aggravat, & illam semper ad inferiora
vergere facit, nisi illa quadam bonorum, quæ
concepit, propositorum violentia sæpe se in
altum efferre conetur, facili negotio bonos
suos affectus obliviscitur, & ab iisdem deci-
dit; quemadmodum & aves statim in ter-
ram delabuntur, nisi alarum suarum libra-
menta, & motus, ut hac ratione volare per-

gant, identidem iterent, ac multiplicent. Quapropter necesse est, charissima Philothea, bona, quæ ad Deo serviendum fecisti proposita, sæpe repetere, & subinde renovare; ne forte, si id facere negligas, ad priorem statum tuum, aut alium etiam multo pejorem relabaris: nam spirituales lapsus ut plurimum ad inferiorem, ac profundiorē ejus locum dejiciunt, quam erat is, ex quo ad devotionem alias ascendimus. Nullum est horologium quantumvis bene libratum, quod non bis quotidie, mane nimirum, & vesperi intendi, & restitui ponderibus suis debeat: necesse præter hoc est, ut ad minimum semel in anno ipsum penitus, & per omnia membra dissolvatur, ad rubiginem, si quam contraxit, auferendam, ferramenta, si laxata, confractaque, restituenda, & ea, quæ continuo usu detrita sunt, restauranda. Pari modo quisquis sedulo charum suum cor curare vult, & vere de eo sollicitus est, mane, & vesperi in Deum illud per ea, quæ supra notavi, exercitia debet intendere, præterea statum illius sæpius examinare, ipsum restituere, ac resarcire; denique saltem semel in anno illud quodammodo per partes dissuere, ac dissolvere, & eas singulas accuratius inspicere, omnes, inquam, illius affectiones, & passiones, ut, quotquot in eas irrepsere, defectus restauret, ac reparet. Et

sicuti horologarius unguine quodam tenuissimo, & mollissimo omnes horologii sui rotas, foramina, vertebrae, & mobilia inungit, ut motus illius fiat suavior, & minus rubiginem ferramenta contrahant; sic devotus, postquam cor suum hoc pacto per partes excusserit, & inspexerit, quo bene ipsum renovet, Sacramentis Confessionis, & divinis-
sima Eucharistia illud oportet inungat. Hoc quippe exercitium vires tuas diuturnitate temporis nonnihil collapsas restituet, & evigorabit, animum calefaciet, ac bona tua proposita revirescere, & spiritus tui vires faciet reflorescere.

Prisci Christiani ipso, quo Salvatoris nostri JESU Christi baptismus, anniversaria celebritate in Ecclesia recolitur, die, hoc facere quam diligentissime solebant: tum quippe, ut Sanctus Gregorius Nazianzenus testatur, professionem, & protestationes hoc in Sacramento fieri solitas solenni ritu renovabant. Idem, & nos faciamus, charissima Philothea, quam lubentissime ad hoc nos prius disponentes, & dein quam diligentissime hoc exercitium obeuntes.

Postquam ergo ex patris tui spiritualis praescripto conveniens, & idoneum ad hoc tempus delegeris, ac solitudinem sive spirituales, sive etiam realem, majorem solito colere jam decreveris, super sequentia pun-

cta

ſta juxta modum, & methodum, quam in ſecundi libri parte tibi præſcripſi, unam, duas, ſive etiam tres meditationes inſtitues.

C A P U T I I.

Expenditur, quantum DEI ſit beneficium, quod nos ad ſuum ſervitium vocavit, juxta proteſtationem ſuperius poſitam.

CONſidera primo proteſtationis tuæ puncta, Primum eſt, quod peccatum mortale in perpetuum deſerueris, rejeceris, deſtata ſis, & renuntiaris. Secundum, quod animam, cor, corpus tuum, & quidquid ad illa ullo modo pertinet, DEI amori, & obſequio dedicaris, & conſecraris. Tertium, quod ſi forte in aliquod opus malum te contingeret labi, mediante DEI gratia quamprimum reſurgeres. An non hæ pulchræ, juſtæ, dignæ, & generoſæ ſunt reſolutiones, & propoſita? Intra temetipſam ergo cogita, quam hæc proteſtatio ſancta rationi conſentanea, & optabilis ſit.

Secundo: conſidera, cuinam hanc ſponſionem, & proteſtationem feceris. DEO, inquam; ſi enim ſponſio æqua, & cum ratione coincidens homini facta ad fidem præſtandam, & liberandam nos obligat, quanto magis illa, quæ facta eſt DEO, dicebas David: *Tibi dixit cor meum; eructavit cor meum*

meum verbum bonum tibi, non obliviscar tui in æternum.

Tertio: perpende, coram quibus spon-
sionem hanc feceris: videlicet coram univer-
sa curia cœlesti; etenim Beatissima Virgo,
Sanctus Joseph, Angelus tuus Custos, S.
Ludovicus Rex, omnis illa Beatorum multi-
tudo te intuebantur, & super verba tua spi-
ritum gaudii, & approbationis aspirabant, &
ineffabilis cujusdam amoris oculis, cor tuum
charum Salvatoris JESU pedibus postratum,
quod illius sese obsequio mancipabat, respi-
ciebat. Unde peculiari quodam gaudio om-
nes cœlestis Jerusalem cives tunc plaudebant,
& exultabant; cujus ipsi hodie etiam com-
memorationem, & memoriam facient, si sin-
cere, & ex corde bona tua proposita reno-
ves.

Quarto considera, quibus potestatem
tuam modis feceris. Quam ergo tibi Deus
Optimus Maximus illo in tempore benignus
fuit! sed dic mihi in veritate, an non dul-
cibus Spiritus Sancti provocationibus, & in-
vitationibus ad hoc faciendum plecta fuisti?
An non funes, quibus cymbulam tuam DE-
us ad salutarem hunc portum attraxit, fuerunt
amoris, & charitatis: Quomodo divino sac-
charo suo, Sacramentis inquam, pia lectio-
ne, & oratione ipse te adescavit, & allexit?
Dormiebas, ah! Philothea mea, & Domi-
nus

nus, super te excubabat, cogitationes pacis super cor tuum cogitabat, & meditationes amoris propter te meditabatur.

Quinto considera, quo te Deus tempore ad singulares has resolutiones faciendas attraxerit scilicet in ætatis tuæ flore. Hem! quanta felicitas tempestive, & cito addiscere id, quod non possumus scire, nisi nimis sero! S. Augustinus cum anno ætatis trigésimo a Deo vocatus esset, hoc modo exclamabat: *O antiqua pulchritudo! quam te sero cognovi? Eheu! videbam te, & tamen non considerabam te.* Tu vero merito dicere poteris: O antiqua dulcedo! cur te citius non gustavi, aut cognovi? Et tamen, ne tum quidem forte eam nosse promerebaris, ac proinde agnoscens, quantam tibi Deus gratiam te a juventute tua ad se trahendo fecerit; dicito cum Davide: *DEUS docuisti, & illustrasti me a juventute mea, & usque nunc pronuntiabo misericordiam tuam.* Sin autem in senectute tua te vocaverit, Philothea, gratia DEI est, quod, postquam annos tuos priores ita perperam, & prave traduxisti, nihilominus ante mortem tuam te vocaverit, & miseriæ tuæ cursum inhibuerit: tunc, cum si in eodem ulterius perrexisses, in æternum periisses misera, & miserabilis.

Sexto considera vocationis hujus effectus, & reperiēs haud dubie egregias, & salutare in te mutationes, si quod modo es, cum eo, quod olim fuisti, compares. An non felicitatis cujusdam in numero reponis, quod per orationem cum DEO jam colloqui noris, quod eum amandi desiderium, ac propensionem habeas, quod multas, a quibus oppugnabaris, & inquietabaris, passionēs edomueris, & ad quietem composueris, quod per confessionem multa peccata, & conscientiae turbam ita evitaveris, quod denique toties sacrae sis communionis facta particeps, & ad supremum aeternarum gratiarum fontem, unione quadam intima cum eo facta, accesseris? Quod antea toties non fecisses. An non hae eximiae, & singulares quaedam gratiae sunt! quae pondere sunt sanctuarii ponderandae, Philothea: etenim manus Domini fecit haec omnia. *Dextera Domini*, ait Psalter: *fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me, non moriar, sed vivam, & narrabo corde, ore, & operibus mirabilia bonitatis ejus.*

Post omnes has considerationes, quae, uti vides, plurimos bonos, & pios affectus suggerunt, cum gratiarum actione, & ferventi quadam oratione, qua profectum inaugurari petamus, finiendum est, & summa cum humilitate, & in DEUM fiducia inde
tur.

surgendum, hoc observando, ut propositorum renovationem, & vim post secundum exercitii hujus punctum faciamus.

C A P U T I I I.

Animæ nostræ status examinandus, & videndum, quem in vita devota progressum fecerit.

SECUNDUM hoc exercitii punctum paulo longius est. Non autem id totum simul, & continuato actu peragendum, sed per partes, & divisim; ut nimirum primo examines, quomodo te gesseris erga DEUM; secundo, quomodo erga teipsam; tertio, quomodo erga proximum; quarto denique, quomodo sese habeant passiones, & affectus. Opus præterea non est, uti nec expediens, ut flexo genu examen hoc instituas, nisi forte sub ejus initium, & in fine, cum de affectibus agitur. Alia ejus puncta utiliter facere potes obambulando, quin etiam utilius in lecto decumbendo, si aliquantisper ibi insomnis agere, & vigilare possis: sed ut, prout oportet, id facias, ea ante diligenter prælegas, necesse est. Requiritur tamen, ut totum hoc secundum punctum ad summum tribus, vel duabus noctibus absolvas, ex unaquaque die, & nocte horam aliquam, id est, aliquantum temporis, prout tibi commodum erit, & expediens, tibi seligendo.

Si

Si enim hoc exercitium nonnisi temporibus valde disjunctis, & a se nimium remotis fieret, robur suum amitteret, & nimium languidas operationes ederet. Post singula examinis puncta notabis, qua in re te defecisse deprehendes, & ubinam erres, & impingas, & quæ præcipue impedimenta hætenus senseris, quo te deinde ad consilium capiendum, propositum bonum faciendum, & spiritum tuum corroborandum, alteri declarare possis. Esto necesse non sit, ut quibus diebus hoc exercitium, & alia obibis, penitus, & absolute te ab omni hominum conversatione sequestres; aliquo modo tamen, ab illa te avoces, oportet, maxime circa vesperam, quo & tempestivius cubitum concedere, & corporis æque, ac spiritus quietem considerationi pernecessariam captare queas. Per diem verò frequentes ad DEUM, Beatam Virginem, Angelos, & universos cœli cives aspirationes identidem faciendæ sunt. Necesse denique est, ut omnia ex corde, DEI, & perfectionis propriæ amante fiant. Ut autem examen hoc benigne, debitoque modo instituatur.

Constitue te primo coram DEO. Secundo, Spiritus Sancti opem invoca, lumen, & claritatem ab eo, ad te ipsam cognoscendam, postulans una cum Sancto Augustino, qui in spiritu humilitatis sæpe ad DEUM clamabat:

Domine noverim te, noverim me, & cum Sancto Francisco, qui Dominum interrogabat dicens: Quis es tu Domine? Et quis sum ego?

Protestare quoque, ideo te profectum tuum inquirere, & notare nolle, ut intra temetipsam ob eum stolide tibi complaceas, & gaudeas, sed tantum ut in DEO exultes; neque ut inde glorieris, sed gloriam omnem DEO adscribas, eique propterea gratias agas.

Protestare te, si (uti præsumis) parum te profecisse, aut potius defecisse, & recessisse deprehendas, propterea animum nullatenus abjicere, vel per aliquam pusillanimitatem, aut inertiam nolle refrigerescere, imo e contra animum majorem te capere, magis te animare, teque humiliare, & mediante DEI gratia defectibus mederi velle.

Hoc facto, suaviter, & tranquille considera, & examina, quomodo usque in præsentem horam erga DEUM, proximum, & temetipsam te gesseris.

C A P I T U L U M I V.

Animæ status examinatur, quomodo sese erga DEUM gesserit.

Quomodo est cor tuum erga peccatum mortale animatum? Firmumne, & solidum propositum fecisti ad nunquam ipsum qua-

quacunque demum de causa admittendum? Hoccine propositum duravit jam inde a prima protestatione tua usque ad tempus præsens? In hoc autem proposito vitæ spiritualis fundamentum consistit.

Secundo: quo est cor tuum modo erga DEI mandata affectum? Eane tibi videntur bona, suavia, grata? Cujus, o filia! gustus bonus est, & stomachus salubris, bonos is cibos quærit, & noxios rejicit.

Tertio: quo est cor tuum modo erga peccata venialia affectum? Non possumus quidem plane iis carere: sed estne aliquod, erga quod speciali modo inclines? Quod autem longe foret deterius, estne aliquod, erga quod affectu, & amore feraris?

Quarto: qualiter est cor tuum erga exercitia spiritualia dispositum? Eane amas, & magni facis? An non illa tibi tædiosa, & gravia sunt? Non alieniore ab iis es animo? Erga quod magis, aut minus propendes? Verbum DEI audire, vel legere, de DEO loqui, meditari, & ad eum aspirare, peccata confiteri, ad sacram se communionem disponere, & eam adire, affectus reprimere; quidnam ex illis est, quod animo, & affectui tuo repugnet? Et, si quid deprehendas, erga quod cor tuum minorem inclinationem sentiat, examina, unde prava illa inclina-

tio, & averſio veniat? Et quænam illius ſit cauſa.

Quinto: quale eſt cor tuum erga ipſum DEUM? Anne gratum ei eſt, DEI ſui recordari? An ex ejusdem recordatione ſingulari quendam percipit dulcedinem? *Memor*, inquit Propheta, *fui DEI mei, & delectatus ſum*. Sentisne in corde tuo quendam ad DEUM diligendum facilitatem, nec non peculiarem quendam guſtum in amore hoc deguſtando? An non gaudet cor tuum, & exultat, dum de DEI bonitate, immenſitate, & dulcedine recogitat? Num etiam medias inter mundi occupationes, & vanitates DEI tibi memoria nonnunquam occurrat, & an tunc reliquæ cogitationes ei non cedant? Num cor tuum ipſa occupet? Num cor tuum in partem illius tibi videatur propendere, & ei quodammodo obviam procedat? Sunt quippe animæ, quibus hoc ſolenne, & commune eſt.

Si cujuſpiam uxoris maritus e longa peregrinatione domum redeat, mox ut illa illius reditum percipit, & vocem audit, eſto variis tunc occupationibus diſtineatur, atque etiam vehemens aliqua earum cogitatio, & reflexio mentem illius tum occupet; cor tamen ejus liberum retineri nequit, ſed reliquas omnes cogitationes a ſe excludit, quod de marito cogitet. Simili modo animæ DE-

um perfecte amantes, esto, dum DEI recordatio illis incidit, impeditissimæ per alia negotia sint, nihilominus ad reliqua omnia vix advertunt; & eorum sensum prope omnem amittunt, idque præ gaudio, quod ex eo, quod amicam illam recordationem sibi rediisse vident, in animo sentiunt. Et hoc est valde bonum signum.

Sexto: quale est cor tuum erga JESUM Christum DEUM, & hominem? Anne jucundum tibi est apud illum versari? Apes libenter apud, & circa mel agunt, & circa putiscentia corpora crabrones: ad eundem modum sanctæ, piæque animæ gaudent apud Dominum JESUM versari, tenerrimoque quodam erga eundem amore feruntur at improbæ, & negligentes vanitatibus interesse.

Septimo: qualiter erga Beatam Virginem, Sanctos, & Angelum tuum Custodem affecta es? Valdene eos diligis? peculiaremne in favore illorum fiduciam ponis? Placentne tibi eorum imagines, vitæ, & præconia?

Octavo: quod ad linguam attinet, quod de Deo tuo modo loqueris? Anne tibi jucundum, & placet bene de eo pro conditione, & talento tuo loqui? Volupene tibi est hymnos, & cantica spiritualia canere?

Nono: quod ad opera, cogita, num exteriorum DEI gloriam cordi habeas, &

gaudio tibi sit aliquid ad honorem ipsius facere: qui enim DEUM amant, una cum DEO domus illius decorem diligunt.

Vide, an notare possis, aliquem te propter DEUM affectum reliquisse, & rei alicui renuntiasse: etenim bonum amoris signum est, aliqua se re in gratiam illius, quem diligimus, privare, quid ergo propter DEUM haecenus deseruisti, & renuntiasti.

C A P U T V.

Examinatur animæ status erga seipsam

PRimo: quomodo amas teipsam? An non plus æquo propter hunc mundum te amas? Id si fiat, semper in eo remanere desideras, & summa contentione conniteris, ut hac in terra rem tuam constabilias? At si te ames propter coelum, desiderabis, aut saltem facile annues, nec abnuēs hinc excedere eo tempore, & hora, qua DEO te videbitur ex hac vita, & mundo educere.

Secundo: rectumne in amore tui ordinem servas? Nam per solum inordinatum, nostri ipsorum amorem destruimur. Porro ordinatus amor exigit, ut plus animam diligamus, quam corpus, plus virtutibus, quam alteri rei cuiquam comparandæ insistamus, majorem denique honoris cœlestis, quam terreni, & caduci rationem habeamus. Cor bene,

ne, recteque ordinatum sæpius intra semetipsum dicit: quid dicent Angeli, si tali de re cogitent: quam quid de eo dicent homines?

Tertio: quomodo cor tuum diligis? An non grave tibi est illi in suis ægritudinibus inservire, illi succurrere? Eheu! & ut ei succurratur, curare teneris, quando ipsum suis a passionibus exagitur, & opprimitur, & propterea cætera omnia negligere.

Quarto: quam te coram DEO facis? Nihil certe, neque enim magna est in musca humilitas, quod sese intuitu montis nihili faciat; uti nec in aquæ guttula, quod parvi se ducat cum oceano comparata: uti nec in scintilla, quod pro nihilo se reputet cum sole collata. Verum in hoc sita humilitas est, quod aliis nos minime anteponamus, aut digniores æstimemus, imo nec aliis anteferri velimus, quomodo vero hac in re te gessisti?

Quinto: quoad linguam, an non hac re te jactas, aut alia? An non, dum de teipsa sermo incidit, tibi met adularis, & plaudis?

Sexto: quoad opera: an non recreationes eas consecraris, quæ valetudini tuæ contrariæ sunt, & noxiæ? Recreationes, inquam, vanas, & inutiles; item nimias vigiliæ sine causa, & alia id genus.

CAPUT VI.

Examinatur animæ nostræ status erga proximum.

A More dulci, traouillo, forti, constanti, & continuo, & quidem ante, & super omnia amandus est maritus, & uxor, quod hunc DEUS amorem præcipiat, & id fieri jubeat. Idem de prolibus, cognatis, & consanguineis, quin & amicis pro graduum, & ordinum proximitate dicendum est.

Sed ut in genere loquar, qualiter cor tuum erga proximum dispositum, & affectum est? Amasne illum toto ex corde, & quidem propter DEUM? Quod ut bene internoscas, tibi proponas, oportet, quosdam valde tetricos, morosos, & molestos. Erga hos namque ipse in proximum amor exercetur; & magis adhuc erga eos, qui malum nobis faciunt, & inferunt, sive factò id fiat, sive verbis. Vide, & examina, num cor tuum quoad illos nullius sit culpæ conscium, & num magnam in illis diligendis intra te ipsam repugnantiam, & contradictionem sentias.

Esne proclivis, & facilis ad sinistre de proximo loquendum, atque imprimis de iis, qui te non diligunt? Num proximo sive directe damnum, aut injuriam ullam inferis? Dummodo vel parum rationis, & judicii habeas, statim id advertes.

C A P U T V I I.

Examinantur animæ nostræ affectus.

Puncta hæc, in quorum examinatione spiritualis, quem fecimus, profectus cognitio sita est, sic explicando diffusius extendi: nam quod ad examen peccatorum spectat, id proprium est eorum, qui de progressu in spiritu non admodum solliciti sunt, dum confessionem instituere volunt.

Non est necesse, ut anxie in singulis his articulis disquirendis nos torqueamus, sed suaviter hoc examen fiat; considerando quo in statu cor nostrum quoad illa, jam inde a postrema nostra resolutione, & proposito fuerit, & quosnam notabiles defectus in ipsis commiserimus.

Sed ut omnia illa velut in compendium redigantur, examen hoc solum circa passionum nostrarum statum institui potest. Et si forte grave, & molestum nobis sit, ita singillatim omnia (uti dictum est) excutere, & considerare, sic nos examinare possumus: quales fuerimus, & qualiter nos gesserimus.

In amore nostro erga DEUM, proximum, & erga nos ipsos.

In odio nostro, erga peccatum, quod in nobis deprehendimus, & erga id, quod in aliis apparet: nam tam hujus, quam illius exterminationem velle debemus.

In desideriis nostris, quibus aut facultates & opes, aut voluptates, aut honores habere desideramus.

In timore periculorum peccati, & jacturam bonorum hujus mundi, si nimirum plus æquo hujus jacturam timuerimus, & illius æquo minus.

In spe, fortasse plus æquo in hoc mundo, & in creaturis, & minus in Deo, ac rebus æternis collocata.

In tristitia, si ea nimia fuerit propter res vanas, & transitorias.

In gaudio, si nimium id fuerit, & pro rebus indignis, ob quas gaudeamus.

Quales demum affectus cor nostrum præpediant, quæ ipsum passiones occupent? in qua potissimum defecerit, aut impeggerit.

Ex animæ namque passionibus de illius statu optima fieri potest conjectura, unam post aliam inquirendo, & excutiendo. Nam sicuti fidicen omnes testudinis suæ chordas digitis explorans, eas, quas dissonas, & discrepantes reperit, reliquis attemperat, illas vel intendendo, vel remittendo; sic si postquam amorem, odium, desiderium, spem, tristitiam, gaudium animæ nostræ exploravimus, eas pro carmine, quod modulari volumus, gloriæ inquam DEI dissonantes comperiemus, mediante illius gratia, & bono Patris nostri spiritualis accedente consilio,

ad

ad concordiam , & harmoniam eas adducere poterimus.

C A P U T V I I I.

*Affectus quidam sunt post examen hoc
excitandi.*

UBi ergo leniter , & suaviter unumquodque examinis punctum jam examinaveris , & quomodo in singulis constituta fueris , deprehenderis , affectus hoc modo excitabis.

Gratias age Deo de aliquantula illa emendatione , quam in vitæ statu jam inde ab ultimo tuo proposito deprehendisti , & fatere , solum misericordiæ illius eam adscribendam esse , qua in te & pro te eam est operata.

Valde te coram Deo humilia , & agnosce , quod si forte non multum progressa fueris , ex tuo id defectu accidisse ; eo quod nec fideliter , nec generose , nec constanter iis , quas tibi tum in oratione , tum alibi dedit , inspirationibus , illustrationibus , & nutibus responderis.

Promitte te in perpetuum illum ob præstitas tibi gratias , ac misericordias , ut te ex inclinationibus tuis ad aliquantulam hanc emendationem perduceret , deprædicaturam.

Veniam illum roga , quod tam infidam , & perfidam te in illis inspirationibus respondendo exhibueris.

Offer illi cor tuum, ut plenum ipsum in id sibi jus, & imperium vendicet.

Illum ora, ut exinde te per omnia fidelem faciât.

Sanctorum, Beatæ Virginis, Angeli Custodis, Patroni tui, B. Josephi, & aliorum patrociniû implora.

C A P U T I X.

Considerationes quædam ad bona nostra proposita renovanda accommode proponuntur.

Postquam examen hoc debite peregisti, & cum perito, prudentique consultore de defectibus tuis, deque eorum remediis consuluisti, sequentes considerationes usurpabis, & quidem singulis diebus unam per modum meditationis, dedicatum orationi tuæ tempus ei impendendo, & dedicando, & quidem eandem semper methodum quoad præludia, & affectus servando, quam in primæ partis meditationibus adhibuisti, & secuta es. Ante omnia porro in DEI præsentia te constituendo, illius gratiam implorabis, quo te in sancto ejus amore, & obsequio constabilias, & solides.

C A P U T X.

Consideratio prima de animarum nostrarum dignitate.

PErpende animæ tuæ dignitatem, & eminentiam, utpote quæ intellectum habet, qui non solum mundum hunc visibilem, quantus, quantus est, cognoscit, verum etiam novit, & intelligit, & Angelos, & cœlum, ad hæc, & DEUM esse, eumque supremum, optimum, ac ineffabilem: item æternitatem esse; insuper, quid nam ad bene in visibili hoc mundo vivendum, ad Angelorum in cœlo contubernium acquirendum, DEOQUE in æternum fruendum necessarium est.

Habet præterea anima tua voluntatem plane liberam, & nobilem, utpote quæ DEUM amare potest, eum in seipso non odisse. Vide, quam cor tuum sit generosum, & quod sicut apes in nulla re putrida sedem figunt, at solos flores consecretantur; ita cor tuum nullam nisi in solo DEO habere requiem possit, & nulla creatura ipsum satiare queat.

Repete tecum ipsa audacter cogitatione charissimas, & dulcissimas recreationes, & oblectationes, quibus aliquando perfusa es, & in quibus cor tuum requiem invenit: & sincere, vereque judica, an non hæ molestif-

stissimam quandam inquietudinem, sollicitas cogitationes, & importunas anxietates, & curas in se continuerint, quibus cor tuum undique angustiatum, & laceratum vere miserabile erat,

Cor nostrum, eheu! dum creaturas impense, & avide consecretur, efficitur, & anxie in illas ruit, dum suo in illis desiderio, & appetitui plane satisfieri posse putat: sed, mox ut eas jam habet, & fruitur, videt omnia velut frustra esse, ac nulla omnino re sese posse satiari, Deo minime permitte, ut ullum cor nostrum locum inveniat, in quo secure requiescat; uti columbæ ex arca Noe egressæ olim contigit, quo ad DEUM suum, a quo egressum est, denuo revertatur. Ah! quam naturalis, & nativa cordis nostri pulchritudo est; cur ergo ipsum invitum, & reluctans creaturis famulari compellimus?

Sic ergo animam tuam compellare poteris: Potes, o anima mea, DEUM intelligere, & velle, cur ergo rei alicui, quæ eo minor sit, consecretando, & appetendo incumbes? Æternis, & æternitati intendere: cur ergo momenta, & momentanea avide adeo captabis? Unde hoc inter alia filius prodigus deplorabat, quod cum in domo, & mensa paterna affluere deliciis, & regifice refici posset, siliquas comederet cum suis. Tu es,
ani-

anima mea, Dei capax, eumque comprehendere, & habere potes; vae ergo tibi! si qua re, quae eo minor sit, contenta sis. Animam tuam in hac consideratione quam maxime exsuscita, & exstimula, ostende illi, quod aeterna, & aeternitate digna sit, ac proinde hujus occasione ei animum addito.

C A P U T X I.

*Consideratio secunda, de virtutum
præstantia.*

CONSIDERA, virtutes, & devotionem solas plenum, & perfectum hoc quidem in mundo animæ tuæ afferre gaudium posse, & ipsam satiare. Vide, quam eæ sint pulchræ: Virtutes ergo cum vitiis, quæ ipsis contraria sunt, velut in balance appende, & compara: quanta est in patientia suavitas, intuitu, & respectu vindictæ, quanta in benignitate, si cum ira, & indignatione comparetur; quanta in humilitate, si arrogantiam, & ambitionem intuearis; quanta in liberalitate, avaritiam si inspicias; quanta in charitate, injuriæ collata; quanta in sobrietate denique, si luxum, & crapulam ei opponas?

Hoc quippe virtutes admirabile, & consideratione dignum habent, quod incredibili quadam suavitate animam jam exercitæ delectent,

Etent, & repleant, cum vitia e contra eam tristem, & male habitam relinquunt, cur ergo hanc nobis dulcedinem comparare non studebimus.

Quisquis e vitiis nonnisi parum habet, quietus, ac contentus non est; qui vero multum etiam inquietus: at e virtutibus qui vel modicum habet, quietem etiam, ac recreationem habet, & quo longius progreditur, semper sentit maiorem. Quam o vita devota pulchra, jucunda, grata, & suavis es! Tu tribulationes dulcoras, & desolationes etiam suaves, sapidas, & optabiles reddis: sine te bonum fit malum, & voluptates plenæ inquietudine, molestia, ac defectibus. Qui te nosset, dicere cum Samaritana posset: *Domine da mihi hanc aquam*; quam aspirationem S. Mater Theresia de JESU, & Sancta Catharina Genuensis, diverso licet intuitu, ac occasione sæpius in ore habebant.

C A P U T XII.

Consideratio tertia ab exemplo Sanctorum.

COnsidera sanctorum omni in genere hominum, & vitæ exemplum, quid hi non fecere, quo DEUM diligenter, ejusque clientes, & amici fierent? Considera illos Martyres suis in propositis, ac resolutionibus
in-

insuperabiles, quos hi non ad eadem constanter exequenda cruciatus, ac tormenta subire? Atque inprimis illustres, & inclýtas illas virgunculas super lilia puritate candidas, super rosas charitate rubicundas; quarum hæ duodecimo, tertiodecimo, & quintodecimo, illæ vigesimo quinto ætatis anno sexcenta suppliciorum genera perpeti maluerunt, quam a suo non fidei modo profitendæ, sed devotionis etiam suæ exercendæ proposito vel latum unguem deflectere; dum hæ quidem, ne virginitatis florem amitterent, illæ, quod ab afflictis Christianis obsequium præstando, suppliciis affectos consolando, & vita defunctos sepulturæ tradendo cessare nollent, mortem non dubitarunt oppetere. Quantam, DEUS, bone! sexus hic fragilis similibus in rebus, & occasionibus constantiam, & generositatem prætulit?

Intuere tot Confessorum millia, quanta illi constantia, & robore mundum hunc contempserunt! quam suis in resolutionibus, & propositis invincibiles extitere! nihil quidem eos ab iisdem divertere, aut avocare potuit, sine ulla restrictione, & limitatione eadem sunt amplexi, ac sine ulla exceptione ad finem usque in iisdem perseverarunt. Quid non Sanctus Augustinus de matre sua Monica scribit? Qua illa constantia, & intensione

suum Deo in conjugali æque, ac viduali statu serviendi propositum est prosecuta? Quid non Sanctus Hieronymus de charissima filia sua Paula, idque tot inter casus, tot adversitates, & rerum humanarum vicissitudines? Quid autem ipsi, tam præclara ante oculos habentes exempla, non præstemus? Erant id, quod sumus, ejusdem Dei causa id faciebant, & easdem propter virtutes: quid ergo idem in nostro statu, & juxta vocationem nostram, quo propositum, & sanctam protestationem nostram constanter urgeamus, præstamus?

C A P U T X I I I.

Consideratio quarta de amore, quo Redemptor noster JESUS nos est prosecutus.

COnsidera amorem, quo Dominus noster JESUS Christus, tam multa, & varia in hoc mundo pertulit, & monte Calvariæ. Amor hic te unam respiciebat, & omnibus illis cruciatibus, & laboribus bona a Deo patre cordi tuo obtinebat proposita, & protestationes, simul quoque, quidquid tibi est ad proposita illa conservanda, fovenda, corroboranda, & perficienda necessarium. Quam, o resolutio, & propositum res es pretiosa, cum

cum tali sis matre , passione , inquam , Domini mei J E S U Christi progenita ! quam te anima mea charum habere debet , & complecti , cum JESU meo tam chara existiteris. Tu , o Salvator animæ meæ mortuus es , quo mihi resolutiones , & proposita mea comparares , gratiam ergo mihi præsta , ante ut moriar , quam eisdem excidam , aut amittam.

Vides , Philothea mea ? Certum est , Domini nostri JESU Christi cor jam inde ab arbore crucis tuum intuitum esse , & dilexisse , & per hanc dilectionem omnia illi bona obtinuisse , quæ nunquam es habitura , atque inter cætera nostra proposita , & resolutiones. Unde , quotquot sumus , dicere cum Jeremia Propheta , Philothea , possumus ; *Antequam essem , Domine , videbas me , & nomine meo compellabas me.* Quod divina illius bonitas , in amore , & misericordia sua vere omnia tam generalia , quam particularia salutis nostræ media , & consequenter proposita nostra disponderet , & præpararet. Vere quidem , nam quemadmodum mulier prægnans cunas , fascias , lineam puerperii supellectilem , quin & nutricem proli , quam sperat , præparat , esto ea nondum in lucem edita sit ; ad eundem modum Redemptor noster JESUS , cum bonitas illius te velut

in utero haberet, & te imprægnata esset, & ipse saluti te parere, ac filiam suam facere vellet, jam inde in arbore crucis præparabat, quidquid tibi, & cunis tuis spiritualibus necessarium erat, lintheamina, & fascias tuas, nutricem quoque tuam, & quidquid ad beatitudinem, & felicitatem tuam ullo modo expediebat; omnia, inquam, media, invitationes, & gratias, quibus animam tuam allicit, provocat, conducit, & ad perfectionem suam attrahere conatur.

Quam hoc, Deus bone, profunde memoriam nostræ deberemus insculpere? Fieri potest, me a Domino meo JESU derelictam fuisse, & quidem tam suaviter, ut mei particulatim, & in omnibus illis modis, & casibus, quibus me ad se invitavit, & allexit, recordari non sit dignatus? Quam ergo, & quomodo omnia illa diligere, complecti, & in nostram nos utilitatem convertere oportet. Est hoc certe cogitatu quam suavissimum, benignissimum, & amantissimum, DEI mei cor Philothæ recordabatur, eam diligebat, milleque ei salutis media; & vias procurabat, tanquam si nulla in mundo anima existisset, cujus is memoriam haberet, & curam, perinde ac sol unam terræ partem illustrando non minus illam illustrat, quam si nullam, aliam, & nonnisi illam solam illustra-

straret ; eodem modo Redemptor noster JESUS ita omnium filiorum suorum curam habebat, deque iis sollicitus erat, ut de unoquoque nostrum ita cogitaret, tanquam si de reliquis omnibus non cogitasset, sed eos neglexisset. *Dilexit me*, inquit Apostolus, & *tradidit semetipsum pro me* : quasi dicat, pro me solo ita impense, tanquam si pro reliquis omnibus nihil penitus præstitisset. Hoc animæ tuæ insculptum esse debet, Philothea, ut, quod fecisti propositum, utpote quod Salvatoris nostri cordi adeo charum existit, & pretiosum, diligas, charum habeas, & foveas.

C A P U T X I V.

*Consideratio quinta, de æterno DEI
erga nos amore.*

CONSIDERA æternum, quo te Deus Optimus Maximus persecutus est, amorem : nam etiam antequam Dominus noster JESUS Christus, in quantum homo, in cruce pateretur, divina illius Majestas in suprema sua bonitate te sibi proponebat, & summo te amore prosequeretur. At quando primum te amare incœpit? Tum, cum cœpit esse

DEUS, quando autem incœpit esse DEUS? Nunquam: semper quippe fuit sine principio, & sine fine, proinde etiam semper ab omni æternitate te dilexit. Hinc jam inde ab eo tempore, quas tibi præstitit, gratias, & favores præparabat. Quamobrem per Prophëtam ait: *Charitate perpetua dilexi te, & ideo attraxi te miserans*, quod tam tibi in particulari, quam aliis omnibus in genere ait. Ergo inter alia cogitavit, & præparavit, ut quæ ad illi serviendum concepisti proposita, te concipere faceret.

Qualia ergo, DEUS bone, sunt hæc proposita, ut quæ DEUS jam inde a sua æternitate decrevit, præmeditatus est, & sibi objecit; quam ergo nobis illa debent esse chara, & pretiosa? Quid non subire nos oporteat potius, quam vel latum ab illis unguem recedere? Imo ne quidem, esto etiam totum terrarum orbem intercidere oporteret, nam ne totus quidem orbis, quantus quantus est, cum animæ unius valore, & pretio potest æquiparari; anima porro sine nostris resolutionibus, & propositis nihil omnino est, & nullius momenti.

C A P U T X V.

*Generales super præcedentibus consideratio-
nibus affectus, ac simul exercitii hujus
conclusio.*

VOs, o illustria, & chara proposita, estis præstans illa vitæ arbor, quam sua DE-us meus manu in cordis medio plantavit, quamque suo Redemptor meus sanguine, quo fructum aliquem producat, irrigare cupit. Sexcentas potius perferam mortes, quam ut ab ullo vos turbine, ventove eradicari sinam. Certe neque vanitas, neque deliciæ, non divitiæ, non tribulationes a meo me proposito facient recedere.

Sed tu, o Domine! arborem hanc pulchram plantasti, & in paterno sinu tuo pro horto meo reservasti. Ah, quam multæ sunt animæ! quibus hanc tu benevolentiam, & beneficium non exhibuisti? Quomodo me ergo unquam satis coram tua misericordia humiliem?

Si vos, o illustria, & sancta proposita, ego conservem, vos me conservabitis; si in anima mea vivatis, anima vivet in vobis. Æternum ergo vivite, o sancta proposita! quæ in DEI mei misericordia fuistis æterna: æternum in me manete, & vivite, & nunquam ego vos deseram.

Post hos affectus excitatos disquire, & dispone in particulari apud te ipsam media, quæ ad chara hæc proposita conservanda requiruntur, & coram DEO protestare, & proponere, fideliter te iis uti velle, uti sunt frequens orationis, Sacramentorum, bonorum operum usurpatio, defectuum in secundo puncto perspectorum emendatio, pravaram occasionum evitatio, eorum, quæ tibi quoad hoc suggerentur bona consilia, amplexatio.

Hoc peracto, tanquam si novum spiritum jam attraxisses, novumque robur collegisses, millies protestare te in propositis, & resolutionibus tuis remanere velle, & tanquam si cor, animam, & voluntatem tuam in manibus haberes, DEO illam dedica, consecra, sacrifica, & immola, nunquam exinde amplius eam te repetituram protestans, sed in divinæ ipsius Majestatis manu eam relicturam, quo illius præcepta, & voluntatem in omnibus, & per omnia exequaris. DEUM roga, ut te plane innovet, & novam renovet, tuæque novæ protestationi benedictionem suam addat, ipsamque corroboret. Invoca quoque patrocinium, & opem B. MARIE Virginis, Angeli Custodis, Ludovici, & aliorum Sanctorum.

Corde sic excitato, & inflammato, ad Patris tui spiritualis pedes te abjice, & primaria, gravissimæque, quæ te jam inde ab ultima confessione tua commisisse deprehendes, peccata confitere, & eodem modo eorundem absolutionem admitte, quo priorem protestationem quoque tuam coram eo pronuntia, & manu tua signa. Denique cor tuum jam renovatum principio, & Salvatori suo, sanctissimo inquam Eucharistiæ Sacramento, fac unias.

C A P U T X V I.

Quales post hoc exercitium peractum in anima sensus sint, & motus conservandi.

EO, quo hanc spiritus renovationem fecisti, die, nec non aliis sequentibus sæpius tum animo, tum etiam ore ardentia illa S. Pauli, S. Augustini, S. Catharinæ Genuensis, & aliorum verba repetas, oportet: jam non sum amplius mea, sive vivam, sive moriar. Salvatoris mei sum; Non habeo amplius Ego, vel Meum. Meum Ego est JESUS: Meum Meum est, quod ipsius sim. Tu, o munde semper es tu, & ego semper fui ego; at posthac non amplius ero ego, non, non amplius erimus nostri, habebimus quip-

pe cor aliud, & immutatum, & mundus, qui usque adeo nos decepit, jam decipietur, & falletur: in nobis etenim mutationem nostram nonnisi paulatim percipiens, putabit nos semper esse Esau, & nos comperiemus nos esse Jacobos.

Neceffe autem est, ut omnia exercitia in corde requiescant, & maneant, ut, jam a consideratione, & meditatione surgentes, paulatim, sensimque in negotia, & conversationes cum hominibus nos ingeramus, ne forte collectus propositorum liquor subito effundatur; etenim per omnes animæ partes bene is penetret, & se diffundat, oportet, attamen sine ulla id violentia aut spiritus, aut corporis fiat, necesse est.

C A P U T X V I I.

Respondetur ad duas, quæ contra hanc Introductionem objici queant, objectiones.

Dicet tibi mundus, charissima Philothea, hæc exercitia, & consilia tam multa numero esse, ut, quisquis illa observare vult, vix aliis rebus commode vacare, & intendere possit. Ah! mea Philothea, esto nihil aliud faceremus, quam hæc, satis haud dubie faceremus, eo quod faceremus id, quod

quod hoc in mundo nos facere oportet, sed an technam, & imposturam illius non vides? Si quidem omnia hæc exercitia quotidie nos obire oporteret, totos, fateor, nos occuparent, sed nonnisi tempore, & loco suo illa, prout unumquodque necesse est, & occurret, sunt usurpanda. Quam multæ sunt in Digestis, & Codice leges civiles, quæ omnes sunt exacte observandæ: sed nonnisi cum earum usus, & necessitas eas observari requirit, non autem quasi omnes quotidie, & singulæ sint ad praxim redigendæ. Cæterum David Rex gravissimis negotiis impeditißimus, etiam plura obibat exercitia, quam hic tibi præscripsi. S. Ludovicus Rex, bello juxta, ac pace admirabilis, quique incomparabili quadam cura & justitiam administrabat, & negotia regia tractabat, quotidie duas audiebat Missas, Vesperas, & Completorium cum suo recitabat sacellano, meditationem quotidianam instituebat, valetudinaria obibat, singulis feriis sextis confessionem instituebat, & corpus flagellabat; verbi divini prædicationi sæpe intererat, frequenter de rebus spiritualibus cum aliis conferebat; interim tamen ne vel minimam boni exterioris, & publici curandi, cui impense vacabat, occasionem negligebat, ejusque aula longe erat speciosior, & florentior, quam præ-

prædecessorum ejus omnium fuerat hæc. Audacter igitur exercitia hæc, prout illa tibi præscripsi, suscipito, & satis tibi Deus otii, & roboris ad reliqua exercitia tua obeunda suppeditabit: imo etiamsi in tui gratiam solis motum deberet sistere, uti olim factum tempore Josue, semper, aut satis, superque facimus, cum Deus nobiscum operatur, & collaborat.

Dicet præterea mundus, ubique pene me præsupponere Philotheam meam orationis mentalis donum habere; & tamen in omnibus passim dari non solere: ac proinde hanc Introductionem non fore omnium, nec omnibus profuturam. Hoc, fateor, præsupposui, uti etiam fatendum est, omnes orationis mentalis donum non habere, at simul hoc verum est, fere omnes id habere posse, etiam stupidissimos quosque, dummodo bonos, & peritos conductores habeant, & si, prout res ipsa meretur, ad eam comparandam velint conniti, & elaborare: si quem vero invenire sit, qui nullo in gradu donum hoc habeat (quod nonnisi quam rarissime contingere posse existimo) prudens, & peritus Pater spiritualis defectum hunc facili negotio in illo corrigeret, & supplebit per attentionem, quam illum ex earum considerationum, quas in meditationibus præscripsi, lectione, auditioneque habere faciet.

C A P U T XVIII.

*Tria ultima, & primaria Introductionis
hujus monita, ac praecepta.*

Protestationem, quæ in prima libri parte post meditationes collocata est, primo quoque mensis die reitera, & repete, & ad singula momenta illam te observare velle, protestare, dicens cum Psalmographo : *In æternum non obliviscar justificationes tuas, Domine, quia in ipsis vivificasti me.* Unde etiam ubi aliquo te modo deficere, & collabascere senties, protestationem hanc tuam in manus sumito, & in spiritu humilitatis prostrata, ex toto corde tuo eam pronuntia, & haud dubie singulare quoddam animi solatium, ac alleviamentum persenties.

Palam, & aperte profiteri, te devotam esse velle ; non dico, te devotam esse, sed, esse velle ; neque probro, & dedecori tibi sit, communia, & necessaria opera obire, quæ ad Dei nos amorem perducant. Audacter quoque profiteri, & dicito, te conari meditari, & malle mori, quam mortale peccatum committere ; velle te Sacramenta frequentare, & directoris tui
(esto

(esto sæpe eum necesse non sit nominare, idque ob plurimas rationes) consilium sequi: hæc libertas profitendi, quod DEO servire velimus, quodque amor*i* ejus speciali quodam affectu nos dedicaverimus, divinæ ejus Majestati longe gratissima est, quæ nos aut tui, aut crucis suæ nullatenus pudere vult. Deinde multis ea invitationibus, & illecebris, quas in contrarium mundus objicere vellet, viam præsecat, nosque ad eam opere exequendam, etiam, ne quod fama detrimentum capiat, obligat. Philosophi ideo se Philosophos profitebantur, ut Philosophorum ritu, & modo vivere permitterentur: nos vero ideo nos devotionis amantes, & φίλους profiteri debemus, ut devote vivere sinamur. Si quis tibi dicat, etiam sine horum exercitiorum, & præceptorum praxi devote quem posse vivere, concede fieri id posse; sed dic eam tuam infirmitatem esse, ut pluribus juvari subsidiis, & adminiculis debeat, quam alii opus habeant.

Denique, adjuro te, charissima Philothea, per quidquid in cœlo simul, & terra sacrum est, per Baptismum, quem olim recepisti, per ubera, quæ Redemptor noster JESUS suxit, per flagrans charitate

te cor ejus, quo te dilexit, & per viscera misericordiæ illius, in quam speras, ut in felici, & beato hoc vitæ devotæ, quam inivisti, proposito constanter pergas, & perseveres. Dies nostri prætereunt, mors ante fores est: *Tuba*, inquit Sanctus Gregorius Nazianzenus, *canit receptui, ut quisque se ad abeundum præparet: quia judicium instat.* S. Symphoriani mater videns filium ad mortem, & martyrium abduci, illi jugiter inclamabat: Memento fili mi vitæ coelestis, & æternæ; cœlum intueri, & illic regnantem ante oculos habere; finis proximus brevem vitæ hujus cursum brevi in momento terminabit. Idem tibi inclamabo, Philothea mea, & dicam: Cœlum respice; neve ipsum cum terra commuta; infernum respice; nec propter momentanea in illum te præcipitem dato: J E S U M respice, nec propter mundum eum abnega; & cum vitæ devotæ labor tibi videbitur durus, & gravis, dicito cum Sancto Francisco: *Labor omnis voluptati mihi est, cum, quæ exspecto gaudia, considero: & tanta est gloria, quam exspecto, ut omnis me pœna delectet.*

Vivat J E S U S, cui cum Patre, &
Spiritu Sancto sit honor, & gloria,
nunc, & semper, & in secula seculorum,
Amen.

F I N I S.

INDEX CAPITUM

PARTIS PRIMÆ,

	Pag.
CAP. I. <i>Vera devotio describitur.</i>	5
2. <i>Devotionis proprietas, & excellentia.</i>	10
3. <i>Devotio omnigenæ hominum vocationi, & statui convenit.</i>	14
4. <i>Ad devotionem auspicandam directore opus est.</i>	17
5. <i>Ab animæ purgatione incipiendum est.</i>	21
6. <i>De primo purgationis genere, quæ est a peccatis mortalibus.</i>	24
7. <i>De secunda purgatione ab affectu erga peccatum.</i>	27
8. <i>Qua ratione secunda hæc purgatio instituenda.</i>	30
9. <i>Meditatio de creatione.</i>	32
10. <i>Meditatio de fine, ad quem conditi sumus.</i>	35
11. <i>Meditatio de divinis beneficiis.</i>	38
12. <i>Meditatio de peccatis.</i>	42
13. <i>Meditatio de morte.</i>	45
14. <i>Meditatio de judicio.</i>	50
15. <i>Meditatio de inferno.</i>	54
16. <i>Meditatio de Cælo.</i>	56
17. <i>Meditatio per modum electionis cælestis gl'oriæ.</i>	60
18. <i>Meditatio per modum electionis vitæ devotæ.</i>	63
19. <i>Quomodo Confessio Generalis instituenda?</i>	67
20. <i>Authentica protestatio ad propositum, & pœnitentiæ actus concludendos.</i>	69
21. <i>Conclusio primæ purgationis.</i>	73
22. <i>Affectus ad peccata venialia expurgandi.</i>	75
23. <i>Affectus erga res inutiles expellendi.</i>	79
24. <i>Animus ab inclinationibus malis expurgandus.</i>	81

INDEX CAPITULUM. PARTIS SECUNDÆ.

	Pag.
CAP. 1. <i>De orationis necessitate.</i> - - -	83
2. <i>De brevi meditandi methodo, & de præsentia DEI.</i> - - -	88
3. <i>De invocatione.</i> - - -	92
4. <i>De mysterii propositione.</i> - - -	94
5. <i>De consideratione.</i> - - -	95
6. <i>De affectibus, & propositis.</i> - - -	97
7. <i>De conclusione.</i> - - -	98
8. <i>Utilissima circa meditationem documenta.</i>	100
9. <i>De ariditate.</i> - - -	104
10. <i>De exercitio matutino.</i> - - -	106
11. <i>De examine vespertino.</i> - - -	109
12. <i>De recollectione, & quiete spirituali.</i>	111
13. <i>De orationibus jaculatoriis.</i> - - -	115
14. <i>De Sanctissimo Missæ sacrificio,</i> - - -	124
15. <i>De aliis exercitiis publicis.</i> - - -	128
16. <i>De Sanctis honorandis.</i> - - -	130
17. <i>De auditione, & lectione verbi DEI.</i>	132
18. <i>De inspirationibus divinis.</i> - - -	135
19. <i>De Sancta Confessione.</i> - - -	139
20. <i>De frequenti Communione.</i> - - -	147
21. <i>De modo communicandi.</i> - - -	152

PARTIS TERTIÆ.

CAP. 1. <i>De electione in virtutum exercitio.</i>	157
2. <i>De virtutum delectu.</i> - - -	165
3. <i>De patientia.</i> - - -	171
4. <i>De humilitate quoad exteriora.</i> - - -	179
5. <i>De humilitate quoad interiora.</i> - - -	184
6. <i>De humilitate, quod abjectionem amare faciat.</i> - - -	192
7. <i>Quomodo famam tueri oporteat.</i> - - -	198
8. <i>De mansuetudine, & iræ remedio.</i>	205
9. <i>De mansuetudine erga nos ipsos.</i> - - -	212
10. <i>De negotiis anxie non gerendis.</i> - - -	217
11. <i>De obedientia.</i> - - -	220

CAP. 12.

I N D E X C A P I T U L I

	Pag.
CAP. 12. <i>De necessitate castitatis.</i>	228
13. <i>De praeceptis conservandæ castitatis.</i>	231
14. <i>De paupertate spiritus inter divitias.</i>	236
15. <i>Quomodo paupertatem dives exercere possit.</i>	240
16. <i>De spiritali opulentia in paupertate.</i>	247
17. <i>De amicitia mala.</i>	250
18. <i>De amorculis amasiarum.</i>	254
19. <i>De variis amicitiiis.</i>	261
20. <i>De discrimine inter veram, & vanam amicitiam.</i>	266
21. <i>De remediis contra pravam amicitiam.</i>	270
22. <i>Alia monita de eadem materia.</i>	276
23. <i>De mortificationis exterioris exercitiis.</i>	279
24. <i>De conversatione, & solitudine.</i>	289
25. <i>De modestia, & vestium decentia.</i>	294
26. <i>Quomodo de DEO loquendum.</i>	297
27. <i>De verborum honestate.</i>	299
28. <i>De judiciis temerariis.</i>	303
29. <i>De detractiōe.</i>	311
30. <i>Documenta ad locutionem.</i>	320
31. <i>De recreationibus licitis.</i>	324
32. <i>De lusibus vetitis.</i>	326
33. <i>De tripudiis.</i>	328
34. <i>Quomodo ludere, vel tripudiare sit licitum.</i>	332
35. <i>In magnis & parvis fidelem esse oportet.</i>	334
36. <i>Animum rationis ductum sequentem habendum esse.</i>	339
37. <i>De desideriiis.</i>	342
38. <i>Consilia pro Conjugatis.</i>	346
39. <i>De thori conjugalī puritate.</i>	359
40. <i>Monita pro viduis.</i>	365
41. <i>Monita ad virgines.</i>	374

P A R T I S Q U A R T Æ.

CAP. I. <i>De non curandis obloquiis, & sermonibus.</i>	375
2. <i>De animo ob adversa non abjiciendo</i>	380

INDEX CAPITULI.

	Pag.
CAP. 3. <i>De natura tentationum.</i>	382
4. <i>Duo insignia exempla.</i>	386
5. <i>Anima in tentationibus constituta animatur.</i>	392
6. <i>Quomodo tentatio, & delectatio possint esse peccatum.</i>	394
7. <i>De remediis in tentationibus.</i>	398
8. <i>Tentationibus parvis resistendum.</i>	401
9. <i>Quomodo parvæ tentationes superanda.</i>	403
10. <i>De animo contra tentationes corroborando.</i>	405
11. <i>De inquietudine.</i>	407
12. <i>De tristitia.</i>	412
13. <i>De consolationibus spiritualibus.</i>	416
14. <i>De ariditatibus spiritualibus.</i>	420
15. <i>Exemplo confirmantur superiora.</i>	438

PARTIS QUINTÆ.

CAP. 1. <i>De propositis renovandis.</i>	445
2. <i>De beneficio DEI, quod nos ad servitium suum vocaverit.</i>	448
3. <i>De examine animæ status, & profectus.</i>	452
4. <i>De animæ statu erga DEUM.</i>	454
5. <i>De animæ statu erga seipsum.</i>	458
6. <i>De animæ statu erga proximum.</i>	460
7. <i>De examine affectuum.</i>	461
8. <i>Affectus post examen excitandi.</i>	463
9. <i>Considerationes ad renovanda proposita.</i>	464
10. <i>Consideratio de animarum dignitate.</i>	465
11. <i>Consideratio II. de virtutum præstantia.</i>	467
12. — III. <i>ab exemplo Sanctorum.</i>	468
13. — IV. <i>de amore JESU Redemptoris.</i>	470
14. — V. <i>de amore DEI erga nos.</i>	473
15. <i>Affectus, & exercitii conclusio.</i>	475
16. <i>De conservandis motibus in exercitium animæ.</i>	477
17. <i>Respondetur ad objectiones.</i>	478
18. <i>Introductionis ultima monita.</i>	481